

44. Tiistaina 14 päivänä huhtikuuta 1998

kello 14

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Ulkopuolella päiväjärjestyksen

Valtioneuvoston tiedonanto Suomen osallistumisesta euroalueeseen 1692

Valtioneuvoston tiedonanto 1/1998 vp
Suuren valiokunnan mietintö 1/1998 vp
Palautekeskustelu

Vaaleja

1) Puolustusvaliokunnan täydennysvaali 1789

Kolmas käsittely

2) Hallituksen esitys laeiksi osakeyhtiölain, osuuskuntalain 9 luvun, asunto-osakeyhtiölain 6 luvun, asumisoikeusyhdistyksistä annetun lain 8 luvun, avoimesta yhtiöstä ja kommandiittiyhtiöstä annetun lain 9 luvun ja säätiölain 11 §:n sekä kirjanpitolain muuttamisesta „

Hallituksen esitys 8/1998 vp
Talousvaliokunnan mietintö 5/1998 vp

Puhetta johtaa ensimmäinen varapuhemies Pesälä.

Nimenhuudossa merkitään poissa oleviksi edustajat Alaranta, Halonen, Huttu-Juntunen,

Juhantalo, Kallis, Kanerva S., Karhunen, Kemppainen, Kiljunen, Koskinen M., Lehtosaari, Malm, Ojala A., Pekkarinen, Rauramo, Skinnari, Tahvanainen ja Tiilikainen.

Nimenhuudon jälkeen ilmoittautuvat edustajat Kallis, Kiljunen ja Skinnari.

Ilmoitusasiat:

Lomanpyynnöt

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tästä päivästä sairauden perusteella edustajat Juhantalo, M. Koskinen, A. Ojala ja Rauramo, virkatehtävien perusteella ed. Pekkarinen sekä muun syyn perusteella edustajat Alaranta, Kemppainen, Lehtosaari, Malm ja Tahvanainen, tästä ja huomisesta päivästä virkatehtävien perusteella ed. Huttu-Juntunen sekä tämän kuun 16 päivään muun syyn perusteella ed. Tiilikainen.

Uudet hallituksen esitykset

Ensimmäinen varapuhemies: Ilmoitetaan, että tasavallan presidentti on 9 päivänä huhtikuuta 1998 antanut eduskunnalle hallituksen esitykset n:ot 30—32.

U-asiat

Ensimmäinen varapuhemies: Ilmoitetaan, että 2 päivänä huhtikuuta 1998 päivätyllä valtioneuvoston kirjelmällä on puhemiehelle saapunut valtiopäiväjärjestyksen 54 b §:ssä tarkoitettu Euroopan unionin asia n:o U 9.

Ilmoitetaan edelleen, että puhemies on tänään toimittanut mainitun asian käsiteltäväksi suureen valiokuntaan, jolle talousvaliokunnan on annettava asiasta lausunto.

Kertomus hallituksen toimenpiteistä vuonna 1997

Ensimmäinen varapuhemies: Ilmoitetaan, että hallituksen kirjelmän ohella viime maaliskuun 27 päivästä on eduskunnalle annettu hallituksen kertomus toimenpiteistään vuonna 1997 (K 5/1998 vp). Tämä kertomus on nyt saatettu eduskunnan tietoon jakamalla se edustajille.

Kirjalliset kysymykset

Merkitään saapuneiksi vastaukset kirjallisiin kysymyksiin n:ot 83, 86, 87, 100, 138, 141, 145, 151—153, 155, 162, 164, 169, 173, 176, 177, 186, 188, 191, 192, 194, 196, 199, 221, 232, 238 ja 257.

Valtioneuvoston tiedonanto Suomen osallistumisesta euroalueeseen

Valtioneuvoston tiedonanto 1/1998 vp
Suuren valiokunnan mietintö 1/1998 vp
Palautekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies: Ulkopuolella päiväjärjestyksen esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 1, joka sisältää ehdotuksen perustelluksi siirtymiseksi päiväjärjestykseen Suomen osallistumista euroalueeseen koskevan valtioneuvoston tiedonannon johdosta (VNT 1/1998 vp).

Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan ehdottama päiväjärjestykseen siirtymisen sanamuoto, jonka lopullisesta sisällöstä eduskunnan tulee valtiopäiväjärjestyksen 36 §:n 2 momentin mukaisesti päättää. Niiden, jotka haluavat tehdä valiokunnan ehdotuksesta poikkeavia ehdotuksia päiväjärjestykseen siirtymisen sanamuodosta, on tehtävä ehdotuksensa keskustelun kuluessa. Jos halutaan tehdä työjärjestyksen 52 §:ssä tarkoitettu ehdotus päätöksenteon siirtämisestä, on ehdotus tästäkin tehtävä, ennen kuin keskustelu asiasta on julistettu päättyneeksi.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelu:

Ed. Tuomioja: Arvoisa puhemies! Talous- ja rahaliitto Emu tulee muuttamaan Eurooppaa ja Suomen asemaa syvällisemmin kuin rahapolitiikan siirto Euroopan keskuspankille sellaisenaan tarkoittaa. Kun se myös johtaa kansalaisten arkeen ulottuviin muutoksiin, jotka ovat suurempia kuin EU-jäsenyydestä sinänsä seuranneet, on monien epäröinti ratkaisun edessä ymmärrettävää.

EU-kansanäänestyksen aikoihin Emun toteutuminen oli vielä hyvin epävarmaa. Kun koko kysymyksen laajempaa poliittisten ja taloudellisyhteiskunnallisten vaikutusten arviointia pikemminkin rajoitettiin kuin rohkaistiin, ei Rahaliitto ollut kovin keskeisesti esillä edes kansanedustajien saati kansalaisten tehdessä valintaansa. Kansanäänestyksen tulos olisikin voinut olla päinvastainen, jos EU-valinta olisi käsitetty sitovana ja lopullisena ratkaisuna myös Emuun menosta.

Siksi eduskunta teki oikean ratkaisun pidättäessään itselleen päätösvalan ja aidon valinnan sen suhteen, haluammeko Emuun vai emme. Tältä osin eduskunta oli yksimielinen. Sen jälkeen on ollut johdonmukaista torjua myöhemmin heränneet kansanäänestysvaatimukset. Eduskunnalla on nyt aito poliittinen ratkaisuvallta päätöksenteon muodosta riippumatta.

Eduskunta on vastuunsa tuntien korostanut Rahaliiton vaikutusten mahdollisimman laajaa ja eri näkökohdat huomioon ottavaan objektiivisuuteen pyrkivää arviointia ennen päätöksentekoa. Näin on myös tapahtunut. Erityisen kiitoksen ansaitsee professori Jukka Pekkarisen vetämän asiantuntijaryhmän työ ja siihen liittyen sekä tutkijoiden että virkamiesten eduskunnalle ja sitä kautta julkiseen keskusteluun toimittamat lukuisat selvitykset. Niihin ovat myös eduskunnan eri valiokunnat saaneet tilaisuuden paneutua.

Jos kaiken tämän jälkeen edustajat ja kansalaiset ovat edelleen epävarmoja, ei se johdu tutkijoista tai saatujen selvitysten puutteellisuudesta vaan itse kysymyksen luonteesta. Paraskaan tutkimus ei voi antaa yksiselitteistä vastausta siihen, onko parempi olla Emussa mukana vai sen ulkopuolella ja mitä seurauksia eri valinnoilla on.

Tämä ei suinkaan tarkoita, että tutkimukset ja laajat selvitykset olisivat olleet turhia. Ne ovat päinvastoin olleet hyvin tarpeellisia ja edistäneet keskustelua ja päätöksentekoa viemällä pohjan

pois keskustelussa esiintyneiltä perusteettomilta ääri näkemyksiltä ja väärin valintojen seurauksilla pelottelulta.

Ainakin yhtä tärkeää on se, että selvitykset ovat myös opettaneet meitä arvioimaan vahvuksiamme ja heikkouksiamme niissä uudenlaisissa vapaiden pääomaliikkeiden ja avoimen talouden olosuhteissa, joissa meidän on menestysksemme haettava, olimmepa Emussa tai emme. Niiden perusteella osaamme myös paremmin vahvistaa valmiuksiamme hoitaa talouttamme Rahaliiton toteutuessa.

Emu on iso askel kohti täydellisempiä sisämarkkinoita. Se tarkoittaa muun muassa voimavarojen käytön tehostumista, kilpailun kiristymistä ja talouskasvun vahvistumista. Tässä suhteessa Emu merkitsee vain taloutemme menestykselle hyväksi havaitun yhdentymisen jatkamista.

Kansantalouden kannalta epäilyt Rahaliiton kielteisistä seurauksista ovat todennäköisesti väärä, mutta täyttä varmuutta ei voi olla. Esimerkiksi Vakaussopimuksen mekaaninen soveltaminen voi lamatilanteessa merkitä hallitusten pakottamista kasvua ja työllisyyttä heikentäviin budjettileikkauksiin. Mutta silloinkaan ongelma ei ole yhteisvaluutta sinänsä vaan se, miten viisailla tai tyhmillä pelisäännöillä talouspolitiikkaa hoidetaan.

Haasteita riittää. Emme esimerkiksi varmuudella tiedä, millaiseen aluerakenteeseen yhteinen raha euroalueella voi johtaa. Aiempien kokemusten perusteella sen voi odottaa edistävän tuontorakenteiden samankaltaistumista, mikä vähentäisi epäsymmetristen muutosten riskejä Suomen EU:n ydinalueista poikkeavalle kansantaloudelle. Jos taas yhteinen raha lisää alueiden erikoistumista kuten USA:ssa, voi se merkitä joillekin alueille merkittäviä voittoja ja toisille tappioita.

Suuri valiokunta on, samoin kuin sille lausunnon antaneet erikoisvaliokunnat, päätnyt siihen, että Emu-suunnitelmaan ja euroalueeseen liittyvistä ongelmista ja epävarmuuksista huolimatta ei voida esittää yksiselitteisiä poliittisia tai taloudellisia etuja, jotka olisivat saatavissa jättyä euroalueen ulkopuolelle ja jotka muuttaisivat valtioneuvoston tiedonannon kokonaisarviota siitä, että osallistuminen on Suomelle edullisempi ratkaisu kuin ulkopuolelle jääminen.

Valiokunnan enemmistö on siis päätnyt samaan ratkaisuun kuin hallitus. Kun kyse on kokonaisarviosta, on selvää, että tähän lopputulok-

seen on voitu päätyä varsin erilaisista lähtökohdista, painotuksista ja tavoitteista käsin niin Suomessa kuin muissakin unionin jäsenmaissa. Rahaliitto ei ole yksiselitteisesti minkään aatesuunnan, intressitahon tai maaryhmän projekti, ja sitä voidaan kannattaa lähtien hyvin erilaisista tavoitteista. Rahaliiton toteutuminen ei siten myöskään ratkaise erilaisten yhteiskunnallisten pyrkimysten kamppailua.

On myönteistä, ettei Suomesta löydy ainaakaan avointa tukea pyrkimyksille, jotka näkevät Emun välineenä julkisen talouden ja hyvinvointiyhteiskunnan alasajamiseksi. Suuri valiokuntaakin päinvastoin tähdentää, miten hyvinvointiyhteiskunnan palvelujen ja toimeentuloturvan rahoitus pohjan varmistaminen kestäväällä tavalla on nähtävä jäsenvaltioissa tärkeäksi tehtäväksi.

On kiistatonta, että hyvinvointipolitiikan tulevaisuuteen kohdistuu monenlaisia paineita ja haasteita, ja ne ovat myös Emu-keskustelussa olleet keskeisesti esillä. Ne liittyvät kuitenkin yleensä markkinayhdyntymiseen, ja vaikka Emu niitä voimistaisikin, ei se ratkaise sitä, kannattaako Rahaliittoon mennä vai ei. Kysymys on ennen muuta siitä, mitä niiden torjumiseksi voidaan tai halutaan Emussa tai sen ulkopuolella tehdä, eikä ulkopuolella pysyttäytymisen valiokunnan käsityksen mukaan anna tähän uusia keinoja tai välttämättä säilytä entisiä.

Arvoisa puhemies! Kun Rahaliitto ensi vuoden alusta on toteutumassa ja Suomi on nyt tehtävällä päätöksellä euroalueessa mukana, on jo aika siirtyä sinänsä tärkeästä Emun etuja ja haittoja koskevasta keskustelusta siihen, mitä Emu vaikuttaa koko Euroopan kehitykseen ja mitä meidän Suomessa tulisi siitä ajatella ja mitä sen suhteen haluta. Mitä Emu sitten tuo tullessaan? Kun oma rahapolitiikka poistuu, niin mitä muita talouspolitiikan välineitä menetetään tai saavutetaan EU-yhdyntymisen syvennyessä? Millaiseen unioniin Rahaliitto johtaa?

EU:n tärkeimmät lähivuosien tehtävät kattava Agenda 2000 on laadittu oletukselle, ettei Rahaliitto toteutuessaan synnyttäisi tarvetta nostaa tarkasteluun euroalueella toteutettavan talouspolitiikan toimivallan jakoa jäsenmaiden ja yhteisön välillä tai tarvetta tehdä uusia institutionaalisia ratkaisuja.

Suuri valiokunta on Agendasta antamassaan lausunnossa katsonut, ettei tämä oletus ole kestävä. Emun nykyisellään puutteellinen taloudellinen ulottuvuus tulee Rahaliiton toteutuessa nostamaan päiväjärjestykseen vielä ennakoimattomalla tavalla muitakin asioita kuin sen varsin

vaatimattoman veroharmonisoinnin, josta toistaiseksi on Emun seurauksena ollut puhetta.

Monet suomalaiset vastustavat Talous- ja rahaliittoa siksi, että pelkäävät sen johtavan liittovaltioon. Vaikka tähän pyrkiviä suunnitelmia ei nyt ole olemassa, on kysymys Rahaliiton ja liittovaltion suhteesta oleellinen. Se voi muuttaa aiempia asetelmia sillä tavoin, että se, mikä ennen Emua saattoi vaikuttaa yksinomaan torjuttavalta, voi Emu-oloissa osoittautua Suomenkin kannalta toivottavaksi ja tarpeelliseksi.

Emu ei nimestään huolimatta ole juuri muuta kuin rahaliitto. Kansallinen rahapolitiikka siirrettään superitsenäiselle Euroopan keskuspankille ilman, että euroalueella sen vastapainona on yhteistä finanssipolitiikkaa. Rahaliitto syntyy myös ilman rahastoja tai muita tulonsiirtojärjestelmiä, jotka huomioisivat eri alueiden välisiä epäsymmetrisiä tarpeita sen jälkeen, kun omaa rahapolitiikkaa ei enää ole käytettävissä.

Valiokunta on aiemmissa lausunnoissaan kiinnittänyt huomiota tästä seuraaviin ongelmiin. Niiden vuoksi Rahaliiton voi sanoa toteutuvan erällä tavoin raakileena, ja yrityksen kestävyyttä näillä eväillä voi epäillä. Emu ilman uusia toimia myös talousliiton toteuttamiseksi vahvistaa sellaista markkinaglobalisoitumista, jossa politiikka jää vapaasti jyräävien markkinavoimien jalkoihin ja jossa tulo- ja varallisuuserot kasvavat.

Sitä, johtaako Emu liittovaltioon, ei tiedä varmuudella kukaan, mutta unionin kehitykseen se varmasti tulee vaikuttamaan. Rahaliiton koossa pitäminen edellyttää unionin päätöksenteon laajentamista ja sen ylikansallisten elinten kompetenssien kasvua. Valiokunta ei ole tätä enemmälti arvioinut, mutta haluan kuitenkin muutamalla sanalla viedä asian tarkastelua vähän pidemmälle.

Ennen Emu-maiden nimeämistä käyty kädenväntö siitä, ketkä saavat olla mukana euroalueen valtiovarainministereistä koostuvan Euro-X:n kokouksissa euroalueen taloushoidosta puhumassa, ei näitä Emun perusongelmia koskellut. Tilanne on toistaiseksi se, ettei komissio eikä liioin yksikään jäsenvaltio ole esittänyt Emulla perusteltuja uusia hankkeita, jotka tekisivät siitä myös talousliiton.

Periaatteessa on neljä tapaa, joilla Emu-unioni voi edetä kohti talousliittoa: koordinointi, harmonisointi, rahastot ja unionin budjetin kasvattaminen. Kaikkia näitä on perusteltu myös rahaliitolla. Jäsenvaltioiden talouspolitiikan koordinointi ja yhteensovittaminen jatkaa sitä, mitä jo

nyt Ecofinissä vaatimattomasti harjoitetaan ja johon Euro-X:n voi ensisijaisesti odottaa pyrkivän. Siltä osin kuin se tarkoittaa vapauskriteerien valvontaa ja jäsenvaltioiden velan ja alijäämien paimentamista, se on jo nyt unionin perussopimusten mukainen tehtävä.

Emun ongelmat eivät kuitenkaan siitä parane, jos jäsenmaat oman rahapolitiikan puutteessa pakotettaisiin kaavamaiseen yhdenmukaisuuteen finanssipolitiikassaan tavalla, joka ei ota huomioon myös finanssipolitiikkaan kohdistuvan suuremman maakohtaisen jouston tarvetta Emu-oloissa. Mikään ei toisaalta periaatteessa estä sellaista koordinoitua, jossa Ecofin koordinoisi sekä jäsenmaiden finanssipolitiikkaa keskenään että Euroopan keskuspankin rahapolitiikan kanssa tavoitteenaan kasvun ja työllisyyden maksimointi eräänlaisen eurokeynesiläisyyden hengessä. Ainakin sen mahdollisuudet olisivat oleellisesti paremmat EU-tasolla kuin yksittäisissä jäsenvaltioissa, joiden liikkumattomia toimia yksin on varsin vähäinen.

Harmonisointi tarkoittaa ennen muuta jäsenvaltioiden verotuksen ja ehkä muunkin markkinakäyttäytymistä ohjaavan lainsäädännön ja joidenkin käsitysten mukaan pitkän ajan kuluessa myös sosiaaliturvan yhdenmukaistamista tilanteessa, jossa tuotantotehtäjäiden liikkuvuuden voi odottaa euroalueen muodostuessa merkittävästi kasvavan. Tarkoittaisiko tämä hyvinvointivaltion alasajamiseen pakottavaa tai sen ylläpitämisen mahdollistavaa harmonisointia, on poliittisen tahdon asia, joskin harmonisointilinjän nostaminen ensisijaiseksi olisi todennäköisimmin merkki lähinnä uusliberalististen pyrkimysten vahvistumisesta.

Rahastot tarkoittavat sellaisia järjestelyjä, joilla Emu-oloissa unionitason tulonsiirroilla reagoitaisiin jäsenvaltioita epäsymmetrisesti kohtaaviin häiriöihin. 70-luvulla asiaa EU:ssa pohtinut komitea esitti komissiolle, että silloiseen rahaliittosuunnitelmaan olisi tullut liittää finanssipoliittinen tasausmekanismi sellaisen mallin mukaan, jossa yhteisön tulonsiirroilla olisi reagoitu työttömyyserojen kasvuun jäsenmaiden kesken. Tällaisen epäsymmetriseen työllisyyskehitykseen reagoivan rahaston ei tarvitse olla 0,2 prosenttia suurempi koko euroalueen bkt:stä, jotta se vastaisi 40-prosenttisesti Yhdysvaltain liittohallituksen toimien vaikutusta osavaltioiden välisen erojen tasaamisessa.

Unionin budjetin kasvattaminen ja sen luonteen muuttaminen olisi tavallaan luonnollisin tai ainakin kansallisvaltioissa toteutuneen kehityk-

sen kanssa analogisin tapa kehittää Emu-unionista talousliitto. Kyse olisi eräänlaisesta niin sanotusta fiskaalisesta federalismista, jossa EU keräisi veroluonteisia maksuja joko jäsenvaltioilta tai suoraan niiden kansalaisilta ja yhteisöiltä, maksaisi tulonsiirtoja ja vastaisi omin varoin joistain toiminnoista ja investoinneista. Tämä myös edellyttäisi sitä, että lainarahoitus sallittaisiin EU-tasolla.

Nämä neljä erilaista etenemistapaa eivät ole toisiaan poissulkevia ja esimerkiksi kuvatunkaltaista rahastojärjestelyä lukuun ottamatta niitä voidaan perustella muistakin syistä, vaikkei rahaliittosuunnitelmaa toteutettaisikaan.

Tällä hetkellä koordinointi ja harmonisointi ovat ne linjat, joita pitkin varovaisesti unionissa edetään. Nykyisten suunnitelmien perusteella ei niiden suhteen lähivuosina ole odotettavissa merkittäviä uusia askeleita, mutta asetelma voi Emun toteuduttua muuttua.

Rahastojärjestelyihin ja budjetin laajentamiseen suhtaudutaan useimmissa jäsenvaltioissa kuitenkin hyvin torjuvasti. Näin myös Suomen hallituksen kannanotoissa, joskin suuri valiokunta on eri yhteyksissä ollut vähemmän varauksellinen ja esimerkiksi arvioinut, että laajentumisen toteutuminen nykyisten budjettiraamien puitteissa voi olla mahdollista.

On huomattava, ettei lisääntyvä talouspolitiikan koordinointi ja harmonisointi sinänsä ratkaise kaikkia ongelmia. Oleellinen kysymys on, halutaanko unionissa edetä niin sanotun positiivisen vai negatiivisen integraation tietä. Tässä yhteydessä näihin käsitteisiin ei liity mitään arvovarauksia, vaan edellinen tarkoittaa sitä, että jäsenmaat pyrkivät tarvittaessa yhdessä puuttumaan markkinakäyttäytymiseen ja tulonmuodostukseen sen kaltaisin aktiivisin toimin, joilla perinteisesti on kansallisella tasolla taloutta ohjattu, kun taas jälkimmäinen keskittyy sen säätelyyn, mitä valtiot saavat tai oikeastaan vielä enemmän eivät saa yhdentyvillä markkinoilla tehdä.

Kun sisämarkkinoiden toteutus on merkinnyt lähinnä jälkimmäistä integraatiosuuntausta, olisi viimeistään nyt Emun toteutuessa edettävä myös edellisen merkeissä.

Eniten on viime aikoina keskusteltu Euroopan keskuspankin asemasta ja Emun päätöksenteosta. Euroopan parlamentti on erityisen aktiivisesti esittänyt kritiikkiä Emun demokratiavajeesta ja Euroopan keskuspankin yli-itseenäisestä asemasta. Myös suuri valiokunta on tähän kritiikkiin yhtynyt.

Tämä Agenda 2000:sta erillään käytävä keskustelu tuskin johtaa merkittäviin muutoksiin. Vähänkin pidemmälle menevät ratkaisut edellyttäisivät vaikeasti toteuttavia ja aikaa vieviä tarkistuksia Maastrichtin sopimukseen. Lähinnä voi odottaa, että arvostelu Keskuspankin demokratiavajeesta johtaa siihen, että pankin toiminta saa aiemmin kaavailtua vahvemmat ohjeet avoimuudesta, jolloin Keskuspankilta voitaisiin muun muassa edellyttää tavoitteiden julkistamista ja toimien perustelemista niiden valossa, mikä saattaisi pankin ainakin julkisen arvioinnin kautta tietynlaiseen tulosvastuuseen.

Arvoisa puhemies! Talous- ja rahaliitto on EU:n kehityksen kannalta eräässä suhteessa arvaamaton jokeri. Emu voi parhaassa tapauksessa tuoda kansalaisten arkeen saakka ulottuvaa vakautta ja hyvinvointia. Tästä riippumatta on ilmeistä, että se tulee ainakin aluksi niin syntyänsä kuin päätöksentekorakenteensa vuoksi koko EU:n demokratiavajetta paremminkin kasvattamaan kuin vähentämään. Amsterdamin sopimus on vain hyvin rajallinen vastaus tähän ongelmaan, jonka lievittämisen tulee olla Suomen EU:n puheenjohtajakauden keskeisiä tavoitteita.

Edustajat Kallis, Kiljunen ja Skinnari merkitään läsnä oleviksi.

Ed. Johannes Koskinen: Herra puhemies! Sosialidemokraattiselle eduskuntaryhmälle kannanotto rahaliittoratkaisuun ei ole tuottanut vaikeuksia. Puoltava kanta on syntynyt liki yksituumaisesti. Vielä vuosi tai kaksi sitten epäilyt euron järjestyksestä ja Suomen mukaanmenosta olivat monin verroin vahvempia. Maailma ympärillämme on muuttunut uskottavan ja toimivan Rahaliiton syntymiselle suopeammaksi. Itse Talous- ja rahaliitto on muovaautumassa sekä kattavuudeltaan että ajatusmaailmaltaan avarammaksi kuin vielä vuosi sitten näytti todennäköiseltä.

Suomi ei siis ole ottamassa riskiä lähtemällä ensimmäisenä muutaman EU-maan kanssa hataraan eurokokeiluun, vaan siirtyy turvallisesti unionin vahvan enemmistön joukossa rakentamaan vakaata Talous- ja rahaliittoa. Enemmistön joukossa euroalueeseen lähteminen merkitsee paljon enemmän kuin ensimmäisten joukossa Emuun liittyminen.

Tämän eron ovat suomalaiset laajalti mieltäneet. Gallupeissa näyttää kertyvän aivan erilaisia

Emu-kannatuslukuja kysymyksenasettelusta riippuen. EU-maiden enemmistön euroalueen kannalla ollaan vahvasti, mutta ensimmäisten joukossa vain enemmistön mukana. Kuten tiedämme, vapun päätöksenteossa ensimmäisten joukkoon kirjautuu yhdentoista EU-maan enemmistö.

Paljon parjatut Emu-kriteerit ovat muutamassa vuodessa tervehdyttäneet tehokkaasti monien yhteisestä valuutta-alueesta vakautta hakevien maiden taloutta. Inflaatiokierre on hidastunut, korot ovat alentuneet, budjettivajeet pienentyneet ja valuuttojen vaihtosuhteet vakiintuneet. Keinottelijoita on onnistuttu lyömään näpeille. Vain viisi vuotta sitten Euroopan valuuttoja kaadettiin vuorotellen massiivisilla valuuttasiirroilla ja korkosodilla. Niihin kadotuksen päiviin ei kuukaan kaivanne.

Suomessa on kyetty sopimaan toimista, jotka helpottavat elämistä yhteisen rahan oloissa. Työllisyyden turvaksi on rakennettu suhdanteita tasaavia puskurirahastoja. Valtiontaloutta on tervehdytetty kestävämpään kuntoon. Sosialidemokraateille on ollut perustava lähtökohta, että Emuun ei mennä polkemalla tai polkemaan työntekijöiden oikeuksia tai työehtosopimusjärjestelmää.

Työttömyysluvut on saatu selvästi laskevaan suuntaan. Työttömyysasteemme ei enää ole niin rajusti Keski-Euroopan lukujen huonommalla puolella kuin Ahon hallituksen jäljiltä. Vakava työttömyytemme on edelleen riski muuttuvissa suhdanteissa, jos kehitys yhteisen rahan alueella muodostuisi kovin eritahtiseksi. Lisätoimet työllisyyden kohentamiseksi olkoot meidän kansallinen ylimääräinen Emu-kriteerimme, jonka täyttämiseen me sosialidemokraatit toivomme kaikkien kansalaispiirien yhtyvän.

Sosialidemokraatit eivät missään Euroopan maassa ole menossa mukaan yhteiseen Talous- ja rahaliittoon sen tähden, että hyvinvointiyhteiskuntaa voitaisiin ajaa alas — vaan päinvastoin sen tähden, että voimakkaampana ja vakaampana valtioiden liittona yhteisen rahan alue luo edellytyksiä puolustaa ja parantaa kunkin maan kansalaisten hyvinvointia. Vaikka Emu ei ole sinänsä sosialidemokraattinen projekti, siitä voidaan saada yksi harvoista tehokkaista keinoista asettaa rajoja ylikansallisten markkinavoimien vallalle.

Talous- ja rahaliitto tai markan vaihtuminen ajan myötä euroksi ei vie Suomen itsenäisyyttä, vaikka rahapolitiikassa muutos tuntuukin mul-listavalta. Tosiasiassa rahapolitiikan suhteelli-

nen itsenäisyys on kaventunut pieninä palasina rahamarkkinoiden avautuessa ja globalisoituessa jo yli vuosikymmenen aikana. Yhteinen raha täydennettynä ja tasapainotettuna talous-, finanssi- ja työllisyyspolitiikan koordinoinnilla eurooppalaisella tasolla voi onnistuessaan palauttaa kansanvaltaiselle päätöksenteolle joitakin ylikansallisen pääoman valtaamia asemia.

Toivottavaa on, että talouspolitiikan koordinoinnissa euroalueella edetään nopeasti sekä valtiovarainministerien neuvoston että Euro-X-yhteistyön avulla. Euroalueen ministerien yhteiskouksista voi muodostua terveellinen ja luonteva vastapari rahapolitiikasta vastaavalle Euroopan keskuspankille.

Onnistunut siirtyminen Rahaliittoon edellyttää sellaisten kansallisten toimintatapojen ja -keinojen kehittämistä, joilla pyritään lisäämään talouskehityksen vakautta ja parantamaan ulkoihin häiriöihin sopeutumista. Yksi tällainen vahvuustekijä on toimiva työmarkkinajärjestelmä.

Kolmikanainen tulopoliittinen järjestelmä on ollut keskeisesti nostamassa maatamme jälleen kasvu-uralle Ahon hallituksen jäljiltä. Maltilliset ja pitkäjänteiset palkkaratkaisut ovat tukeneet työllisyyden paranemista sekä mahdollistaneet valtion velan kasvun hillitsemisen. Samaan aikaan reaalianisiot ovat Suomessa nousseet yleiseurooppalaista kehitystä nopeammin. Euroalueeseen liittyminen tarkoittaa sitä, että tulopoliittikan ja sopimusjärjestelmien rooli korostuu muuttuneessa tilanteessa.

Jatkuvassa kehityksessä oleva Eurooppa-tason työmarkkinaosapuolten välinen vuoropuhelu, ns. sosiaalidialogi, osoittaa, että kolmikanaisuudella on tulevaisuudessa merkitystä laajenevissakin ympyröissä. Euro-olosuhteissa kaikkien kansantalouden toimijoiden on oltava tietoisia vallitsevasta kehityksestä ja haettava ratkaisuja vakaan kasvun ja työllisyyden puolesta. Nämä ratkaisut on kuitenkin tehtävä yhdessä sopien, ei käskyttämällä, kuten keskusta yritti Ahon hallituksen aikana tehdä.

Suomen liittyminen euroalueeseen ei uhkaa hyvinvointivaltion tulevaisuutta. Suurempi uhka olisi vaivalla rakennetun sopimisyhteiskunnan rapautuminen. Tehokas ja laadukkaita palveluja tuottava julkinen sektori on kansantaloudelle merkittävä kilpailuetu. Suomen menestymistä Rahaliitossa tukevat korkeatasoinen koulutus, kehittynyt infrastruktuuri, työmarkkinoiden sopimusjärjestelmä, toimiva sosiaaliturva sekä yhteiskunnallisten olojen vakaus. Yritysten menes-

tymisen kannalta ovat talouden vakaa kehitys, alhainen inflaatio sekä osallistuminen euroalueeseen huomattavasti tärkeämpiä tekijöitä kuin joidenkin porvarien, yrittäjäjärjestöjen ja harhautuneen keskustan uhkailemat ay-liikkeen ja työehtosopimusten alasajotoimet.

Keskustan niin sanottu työreformi on esimerkki ajattelusta, joka veisi tupotieltä ojaan ja allikkoon. Kansantaloutemme kilpailukyky ei kohene eikä työllisyys parane työntekijöiden oikeuksien yksipuolisella polkemisella. Työreformina tarjottu sopimustoiminnan yksioikoinen hajautus työpaikkatasolle johtaisi siirtymävaiheessa epävakaisiin työmarkkinaoloihin, villeihin lakkoihin ja palkkaerojen kasvuun. Keskustan työreformissa esitetty idea siitä, että osalle yrityksistä annettaisiin oikeus teettää töitä alhaisemmalla palkkatasolla ja heikommilla työsuhteen ehdoilla kuin toisissa yrityksissä, johtaisi työehtosopimusten yleisittävyyden purkautumiseen. Pitkällä tähtäyksellä tuloksena olisi epätaasa-arvon ja turvattomuuden voimakas lisääntyminen.

On totta, että sopimusjärjestelmien sisällä on tarpeen joustavoittaa sääntelyä, uusia vanhentuneita sopimussokkeloita ja ottaa paremmin huomioon erityyppisten ja -kokoisten yritysten erilaiset tilanteet. Pitkien keskitettyjen ratkaisujen kausi käytetään toivon mukaan tällaiseen työehtosopimusten sisäiseen uudistustyöhön. Työnjaoissa keskusjärjestöjen, liittotason ja paikallisten sopimusten välillä on varmasti haettava uusi tasapaino uudelle vuosisadalle. Mutta konsultteja uudistustyöhön ei kannata hakea Pohjanmeren takaa keskustan tyyliin vaan Pitkäsillan takaa kotoisiin tarpeisiin.

Hyvinvointiyhteiskunta palveluineen ja suoja-verkkoineen on tehokkaasti toteutettuna kilpailuvaltti Emu-olosuhteissa. Keskusta on työreformiesityksessään todennut, että Paavo Lipposen hallitus tarkoittaa sopimussyhteiskunnalla vanhojen järjestelmien ylläpitoa. Hyvinvointiyhteiskunnan perustan osalta tämä pitää ja tulee pitämään paikkansa. Kehittämistä palvelujen, tulonsiirtojen ja verotuksen oikeassa kohdentamisessa kuitenkin riittää.

Paavo Lipposen hallituksen edustamassa yhteistyön ja sopimuskulttuurin mallissa tavallisen ihmisen oikeusturva ja mahdollisuudet vaikuttaa asioihinsa niin työpaikalla kuin työelämän ulkopuolella on turvattu. Kansainvälisen kilpailun ja pääoman vapaan liikkuvuuden haitat ovat torjuttavissa kansainvälisellä yhteistyöllä ja kansallisella yksituumaisuudella juuri sillä sopimus-

kulttuurilla, johon me täällä Suomessa olemme Lipposen hallituskaudella tottuneet.

Emun kolmanteen vaiheeseen liittyvät positiiviset vaikutukset mielletään ja usein esitetään yleisellä makrotasolla. Tarkempi pohdinta osoittaa, että hyödyt ovat konkreettisia myös mikrotasolla eli kotitalouksille ja pienyrityksille. Välittömien eli maksuvälineen vaihtumiseen liittyvien vaikutusten lisäksi kiistattomimmat edut ovat nähtävissä talouspoliittisen vakauden lisääntymisenä. Tästä Suomessa on viime vuosina jo päästy nauttimaan. Talouden tervehdyttämiseksi tehdyt toimet ovat alentaneet korkoja Suomessa keskieuropalaiselle tasolle, jopa Euroopan kärkeen, mitä on pidettävä historiallisesti merkittävänä saavutuksena.

Uudessa ja vakaammassa ympäristössä kotitaloudet ovat kenneet suunnittelemaan rahallisesti merkittävät kulutus- ja asunnonostopäätökset huomattavasti turvallisemmassa vähemmän riskin maailmassa. Mikäli Suomessakin olisi omaksuttu Ruotsin kaltainen linja, kotitalouksien ja muiden velallisten velanhoidot olisivat huomattavasti suuremmat kuin ne nyt ovat. Pelkästään vuoden 1995 alusta lähtien säästyneet lainojen korkomenot nousevat koko kansantaloudessa useisiin miljardeihin markkoihin vaihtoehtoiseen ratkaisuun verrattuna.

Emun ulkopuolelle jääviin maihin verrattuna korot pysyvät myös jatkossa alemmalla tasolla hyödyttäen siten velkaisia kotitalouksia. Näin Emusta näyttäisi olevan selkeää etua muun muassa perheen perustamisvaiheessa oleville nuorille. Korkotason määräytymisen lisäksi kilpailun lisääntyminen rahoitusmarkkinoilla hyödyttää viime kädessä kaikkia tavallisia kuluttajia, koska rahoituspalveluiden tarjonta on lisääntynyt sekä monipuolistunut ja hintojen laskun voidaan olettaa jatkuvan.

Talousvaliokunta on varsin aiheellisesti kiinnittänyt huomiota luottojen viitekorkoina käytettävien kotimaisten korkojen noteerauksen loppumiseen. Suuri osa nyt olemassa olevista lainasopimuksista on sidottu Suomen Pankin peruskorkoon, heliborkorkoihin ja näistä osittain johdettuihin pankkien omiin primekorkoihin. Kun Suomen Pankissa korkojen määrittely lopetetaan ja jos lainasopimuksessa ei ole ehtoa tämän tilanteen varalle, sopimussuhteesta syntyy aukkotilanne. Valtiovarainministeriön tulisiikin kiirehtiä sen lainsäädännön valmistelua, jolla varmistetaan kaikille sopimusosapuolille tasapuolisesti lainasopimusten jatkuminen nykyisiä mahdollisimman tarkoin vastaavilla ehdoilla.

Korkohyödyn ohella kuluttajat tulevat todennäköisesti hyötymään vakaammasta ja eräiltä osin laskevasta hintatasosta. Suomessa hintataso laski EU-jäsenyyden ensimmäisenä vuonna merkittävästi erityisesti elintarvikkeiden hinnanlaskun vuoksi, mutta on silti monissa muissa jäsenvaltioissa vallitsevaa tasoa korkeampi. Tämä ero ei voi johtua pelkästään korkeammasta arvonnalisäverokannasta, valmisteveroista tai kulutustottumuksista, vaan vielä jäljellä olevista kilpailunrajoituksista sekä hintavertailujen vaikeudesta. Euron käyttöönotto tulee vähentämään ongelmia, ja samalla valuuttakurssiin liittyvä riski häviää. Sekä hintojen vertailtavuus että kurssiriskin poistuminen lisäävät paineita Suomen hintatason alenemiseen.

Talous- ja rahaliiton yhtenä lähtökohtana on ollut keskuspankkijärjestelmän riippumattomuus poliittisesta päätöksenteosta. Järjestely vaatii kuitenkin toimiakseen sen, että Euroopan keskuspankki ja kansalliset keskuspankit pystyvät perustelemaan harjoittamansa rahapolitiikan uskottavasti ja hyväksyttävästi hallitusten ja työmarkkinajärjestöjen silmissä sekä rahoitusmarkkinoille ja varsinkin kansalaisille.

Valtioneuvoston tiedonannossa todetaan perustellusti, että Euroopan keskuspankin ja Suomen Pankin kehittämisessä tulee kiinnittää erityistä huomiota avoimuuteen keinona edistää yhteisen rahapolitiikan hyväksyttävyyttä. Erityisesti korostetaan vuoropuhelua Suomen Pankin, hallituksen sekä työmarkkinaosapuolten välillä. Uudistettu talousneuvosto nähdään vuoropuhelun yhtenä mahdollisena foorumina. (Ed. Al-Nissilä: Miten eduskunta?) — Eduskuntaan tullaan seuraavaksi.

Tänä keväänä uudistettu Suomen Pankkia koskeva laki pyrkii osaltaan muuttamaan keskuspankin toimintatapoja uuteen ympäristöön paremmin sopiviksi. Johtokunta veloitetaan raportoimaan pankkivaltuustolle rahapolitiikan toteuttamisesta. Pankkivaltuuston tehtäviin on lisätty mahdollisuus antaa eduskunnalle vuosittaisen kertomuksen lisäksi muulloinkin kertomuksia rahapolitiikan toteuttamisesta ja muusta pankin toiminnasta. Taiten käytettynä tämä mahdollisuus lisää merkittävästi eduskunnan mahdollisuuksia osallistua rahapolitiiseen keskusteluun ja laajemminkin kansalaiskeskusteluun rahapolitiikasta.

Rahapolitiikan harjoittamisen yleisestä hyväksyttävyydestä ja eurooppalaisen rahapolitiikan linjasta on paljon kiinni myös, miten esimerkiksi tulopoliittiset ratkaisut kyetään nivomaan

yhteen muiden talouspoliittisten päätösten kanssa. Palkansaajakentässä on tähän saakka varsin laajasti ymmärretty uuden talouspoliittisen ympäristön edellyttämät toimintatapamuutokset. Nimellisen palkankorotusharhan sijaan kiinnitetään entistä enemmän huomiota reaali-palkkahitykseen ja siihen, että palkankorotusvaatimukset ovat linjassa yleisen maksuvaran kanssa. Näin tehtiin muun muassa kahdessa viimeisessä laajassa ja pitkässä tulopoliittisessa sopimuksessa, joissa korotukset ovat jääneet varsin maltillisiksi ja osaltaan tukeneet työllisyyttä ja Suomen yritysten kilpailukykyä.

Arvoisa puhemies! Sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä tukee hallituksen tiedonannon linjaa ja yhtyy suuren valiokunnan esitykseen päiväjärjestyksen siirtymisestä.

Ed. A h o : Arvoisa puhemies! Suomen tuoreesta taloushistoriasta löytyy ainakin kaksi esimerkkiä siitä, miten onnettomasti voi käydä, kun suureen muutokseen mennään huonosti valmistautuneina luottaen hyväuskoisesti siihen, että kyllä uimaan oppii veteen menemällä.

Ensimmäisen niistä hankimme toteuttamalla 80-luvun puolivälin jälkeen pääomamarkkinoiden vapauttamisen, ilman että päätöksiä tekevät olisivat varautuneet sääntelyn purkamisen tuotamiin riskeihin tai koveneviin vaatimuksiin muulle taloudenpidolle. Epäilijät vaiennettiin vetoamalla kansainvälisiin esimerkkeihin, siihen että niin muuallakin oli tehty, tai markkinaehtoisen taloudenpidon tuomiin tehokkuushyötyihin. Jotkut yrittivät vielä kehityksen ollessa päällä jarrutellakin, mutta varoittavia ääniä ei enää jaksettu kuunnella. Lopun suomalaiset hyvin muistavatkin: Pääomamarkkinoiden vapautus johti luotonannon hallitsemattomaan kasvuun, velkavetoiseen kulutusjuhlaan sekä sitä seuranneeseen romahdukseen, pankkikriisiin ja lamaan.

Toisen talouspoliittisen harharetken tunnen erityisen hyvin, koska olin itse siitä keskeisesti mukana päättämässä. Vuoden 1991 kesäkuussa tehtyyn markan ecukytkentään sisältyy mielestäni samanlainen valuvika. Se oli rohkea, mutta sinisilmäinen yritys pitää kiinni vakaasta valuuttasta tilanteessa, jossa sitoutuminen sen edellyttämiin koviin ratkaisuihin näytti puuttuvan. Poliittisten päättäjien, etujärjestöjen sekä tiedotusvälineiden valtaenemmistö ilmaisi selkeän tuensa ecukytkennälle. Harvat tajusivat, miten perusteellisesti talous- ja työmarkkinapolitiikan oli tuon päätöksen myötä muututtava; vielä harvemmat olivat itse valmiit muutoksen toteutta-

miseen, aivan niin kuin syksyllä 1991 nähtiin ja koettiin.

Käytännössä ecukytkenästä tuli vain jälkinäytös 80-luvun lopun vahvan tai vakaan markan politiikalle, käytetään kumpaa nimeä tahansa. Hyöty yksipuolisesta sitoutumisesta silloiseen eurooppalaiseen valuuttakurssijärjestelmään jäi lyhytaikaiseksi, koska sitoutumiseen mentiin huonosti valmistautuneena ja tajumatta, miten pian päätöksen uskottavuus oli lunastettava käytännön teoilla. Vahvan tai vakaan markan politiikka oli ensimmäinen yritys elää kiinteään valuuttakurssiin ankkuroidulla talouspolitiikalla. Se päättyi pakkodevalvaatioon, konkurssiaaltoon ja suurtyöttömyyteen.

Tässä kävi vähän saman säännön mukaisesti, jonka rautakansleri Otto von Bismarck on joskus viime vuosisadalla Saksassa tekemiensä havaintojen pohjalta todennut, että kun joku vannoo periaatteessa kannattavansa jotakin, se tarkoittaa käytännössä sitä, että ei aio kuuna päivänä tehdä mitään asian hyväksi.

Arvoisa puhemies! Tänään eduskunnalla on edessään ja käsissään kokoluokkaa suurempi ja huomattavasti kauaskantoisempi päätös: Suomen markasta luopuminen ja siirtyminen eurooppalaiseen yhteisvaluuttaan. Se on historiallinen ja se on peruuttamaton valinta. Jos kansanedustajien enemmistö antaa siunauksensa Suomen liittymiselle euroalueeseen, järkevää paluutietä omaan valuuttaan tai itsenäiseen rahapolitiikkaan ei sen jälkeen enää ole.

Tekeillä olevasta Emu-päätöksestä löytyy samanlaisia valuvikoja kuin rahamarkkinoiden vapauttamisesta ja ecukytkenästäkin. Sekin perustuu enemmän uskoon ja toivoon kuin viileään harkintaan tekeillä olevan päätöksen vaatimista muutoksista ja sisältämisestä riskeistä, puhumattaakaan valmistautumisesta niiden riskien hallintaan ja hoitamiseen.

Arvoisa puhemies! Yksi riskeistä on Lipposen hallituksen itsensä synnyttämä. Tämä riski syntyy siitä tavasta, jolla Emu-päätöstä ollaan tekemässä. On ollut hämmäntävää, miten Lipposen hallitus on yrittänyt vähätellä edellisen eduskunnan yksiselitteistä ja yksimielistä vaatimusta Emu-päätöksen tekemisestä eduskunnassa hallituksen erillisen esityksen pohjalta.

Me keskustassa olemme hallituksen kanssa eri mieltä siitä, miten ja missä järjestyksessä päätös euroalueeseen liittymisestä pitäisi tehdä. Oikeus määrätä omasta valuutasta on valtion suvereenisuuden ydintä. Kun tästä määräysvallasta luovutaan, kajotaan taloudellisen itsenäisyyden perus-

taan. Nämä ovat täysin kiistattomia tosiasioita. Tässä tilanteessa ei riitä, että eduskunnan osaksi ylimpänä valtioelimenä jää vain poliittisen tuen tai epäluottamuksen osoittaminen hallitukselle. Se ei ole riittävää valtiosäännön kirjaimen tai hengen näkökulmasta.

Euroalueeseen liittymisen tuominen eduskunnan ratkaistavaksi lakiesityksen muodossa olisi täyttänyt perustuslain kirjaimen ja hengen. Mutta vielä enemmän: tällaista koko kansakunnan ja jokaisen kansalaisen elinehtoja syvästi muuttavaa ratkaisua tehtäessä ei tietenkään riitä, että se on muodollisesti oikein tehty. Siihen tarvitaan myös kansan yleinen hyväksyntä. Torjumalla neuvoa-antavan kansanäänestysten ja ajamalla tiedonantomenettelyä hallitus on osoittanut, että se pelkää kansalaismielipidettä eikä yritäkään hakea Emu-linjalle yleistä hyväksyttävyyttä. Se voi olla tänään helppoa, mutta se voi tuottaa huomenna suuria vaikeuksia niille, jotka vastaavat maan asioiden hoidosta Emu-olosuhteissa.

Toisenlainen päätöksenteon tapa olisi pakottanut hallituksen ottamaan vakavasti ne vaatimukset, joista eduskunta viime kesäkuussa Emuselonteon yhteydessä yksimielisesti päätti. Nythallituksen tiedonannossa euroalueeseen liittymisen ongelmat on miltei tyystin sivuutettu puhumattakaan siitä, että hallitus olisi esittänyt suunnitelman, joilla niihin aiotaan vastata.

Arvoisa puhemies! Yhteisvaluuttaan osallistuminen edellyttää luottamusta siihen, että maaryhmä, johon sitoudumme, harjoittaa politiikkaa, joka ratkaisee myös Suomen kaltaisen maan tasapaino-ongelmat. Tai sitten pitää uskoa siihen, että tasapaino-ongelmia ei enää koskaan tule. Itse ainakaan en näin kuvittele. Jotta valuuttaunioni toimisi hyvin, unioniin kuuluvilla pitäisi olla saman kaltaiset taloudelliset häiriöt ja samanlainen taloudellinen tilanne. Näinhän se on. Tällaisilla periaatteilla valuuttaunionia pitäisi rakentaa.

Tämä on karu tosiasia, joka on Emu-innostuksesta vähitellen unohdettu. Alussa tämä kyllä oli esillä, mutta mitä pidemmälle on menty, sitä vähemmälle huomiolle tämä Suomen elämään ratkaisevalla tavalla vaikuttava perustotuus on väistynyt.

Suomelle on ongelmallista, että muut pohjoiset EU-maat, Ruotsi, Tanska ja Iso-Britannia, eivät näytä liittyvän euroalueeseen samanaikaisesti kuin me. Suomi soveltuisi parhaiten samaan valuutta-alueeseen juuri näiden maiden kanssa. Kolmen pohjoisen euroalueen ulkopuolelle jäävän maan merkitys ulkomaankaupallemme on

lähes yhtä suuri kuin kymmenen Emuun mukaan menossa olevan maan yhteensä. Euroalueeseen liittymässä olevien valtioiden talouksien rakenne, häiriöhistoria ja joustoperinteet ovat hyvin erilaiset kuin Suomen. Monien tutkimuslaitosten tulokset osoittavat yhtäpitävästi, että Suomen talouden rakenne soveltuu euroalueeseen huominkin kuin minkään muun yksittäisen EU-jäsenen.

Kun olemme keskustan puolelta nostaneet tämän tosiasian esille, meitä on syytetty Ruotsin peesaamisesta. Ensinnäkään ei Suomen kannalta nyt kauhean vaarallista ja riskialtista olisi peesata tai seurata Ruotsia. Vähemmän riskialtista se on kuin Saksan tai Ranskan seuraaminen. (Ed. Zyskiewicz: Tässä asiassa Ruotsi tulee seuraamaan Suomea!) Toisaalta kolmen Emun ulkopuolelle jättäytyvän maan huomioon ottaminen omassa päätöksenteossamme on kokonaan muuta kuin peesaamista, ed. Zyskiewicz. (Ed. Zyskiewicz: Se tulee seuraamaan Suomea!) — Se on sitten Ruotsin asia ja Ruotsi tekee omat päätöksensä, omat ratkaisunsa. Jos Ruotsi, Tanska ja Iso-Britannia eivät ole mukana, niin kuin nyt on tapahtumassa, taloudelliset hyötymme euroalueeseen osallistumisesta kaventuvat olennaisesti. Eikä tämä ole minun keksintöni, vaan tämä tosiasia löytyy Pekkari- sen työryhmän raportista, tarkoitan professori Pekkarista. (Ed. Gustafsson: Kyllä se tiedetään ja on otettu huomioon!)

Arvoisa puhemies! Suomen euroalueeseen liittymisen laajasti tunnustettu riski on niin sanotuissa epäsymmetrisissä häiriöissä. Mitä tehdä, jos Suomen talouteen kohdistuu ongelma, jota muilla valuutta-alueeseen kuuluvilla ei ole tai joka koskee muita niin lievästi, että siihen ei voida tai haluta puuttua yhteisellä rahapolitiikalla? Tämän asian niin ikään nosti vahvasti esille professori Pekkarisen työryhmä raportissaan.

Tässäkin monet pikaisen Emu-jäsenyyden kannattajat uskovat, että kun kerran veteen on menty, niin kyllä uimaan opitaan. Hallitus on tiedonannossaan mennyt itse asiassa vielä pidemmälle. Se ohittaa tämän ongelman väittämällä: "... monet talouden rakenteisiin liittyneet vinoutumat ja käyttäytymiseen sisältyneet jäykyydet ja ominaispiirteet ovat poistuneet, ..." Edelleen: "Kansantalous ei ole enää ratkaisevalta tavalla riippuvainen sen enempää yhdestä toimialasta kuin yksittäisistä markkina-alueista- kaan."

Tämä on hyvin rohkea johtopäätös. Tietysti kaikki toivovat, että se olisi oikea johtopäätös,

aivan niin kuin kaikki toivoivat 80-luvun lopulla, että rahamarkkinoiden vapauttaminen menee ilman ongelmia, tai niin kuin me toivoimme eukytkentää päättäessämme, että Suomi pystyy selviytymään niistä vaatimuksista, joita tuo kova päätös edellytti.

Tästä nykyisen hallituksen rohkeasta johtopäätöksestä seuraa se, että hallitus ei ole edes yrittänyt hahmottaa kansallista toimintalinjaa Emu-riskien varalle. Miksi miettiä toimintalinjaa riskien varalle, jos ei niitä riskejä kerran ole olemassakaan? Tämä logiikka on tietysti ymmärrettävä, mutta se ei ole hyväksyttävä.

Entäpä jos tämä johtopäätös onkin väärä? Jospa ulkoisten olosuhteiden yllättävät muutokset tai omat talouspoliittiset virheemme eivät lopukaan yhteisvaluutan tullessa? Pääomamarkkinoiden vapauttamisesta ja 90-luvun taitteen valuuttapolitiikasta saadut karvaat kokemukset neuvovat varautumaan myös huonojen vaihtoehtojen varalle. Se ei ole kansan pelottelua tai uhkakuvien maalailua, vaan viisasta kansallista politiikkaa. Tällaista jokainen EU-jäsenmaa harjoittaa.

Vahvistuvat yritysten taseet ovat hyviä ja toimivia puskureita. Valtiontalouskin voisi olla sellainen, mutta nykyisellä velkaantumisen ja työttömyyden tasolla siitä ei pitkiin aikoihin voi olla suurta apua taloudellisten häiriöiden torjunnassa. Päinvastoin mahdolliset häiriötilanteet olisivat suuri riski myös valtiontalouden hoidolle. Jos talouskasvu hidastuu, siitä seuraa vääjäämättä ja nopeasti suuria, kasvavia vaikeuksia Suomen valtiontalouteen. Jos muita tehokkaita sopeut- mismekanismeja ei ole, kuorma kaatuu leikkaus- ten kautta heikoimmassa asemassa olevien väestöryhmien ja alueiden kannettavaksi. (Ed. Aaltonen: Miten se liittyy Emuun?) — Se liittyy ilman muuta Emuun sitä kautta, että Emu-ratkaisun seurauksena muut keinomme tällaisten häiriöiden torjumiseen ovat ratkaisevasti huonompia. Meillä ei ole enää itsenäistä rahapolitiikkaa eikä itsenäistä valuuttapolitiikkaa, ed. Aaltonen, jos päätämme Emuun liittyä. (Ed. Aaltonen: Tuskin Emun ulkopuolellakaan!)

Entä sitten työmarkkinajärjestöjen sopimat puskurit? Ne ovat mielestäni enemmän pumpuleita kuin puskureita. 6—7 miljardilla ei tosipai- kan tullen ihmeitä tehdä. Kaavailtujen puskureiden kokonaissumma on tarkoitus muistaakseni vuoteen 2006 mennessä nostaa tasolle, joka on 10 prosentin luokkaa yksittäisten, Suomen suurim- pien yritysten tämän hetken taseiden loppusum- mista.

Arvoisa puhemies! Keskustan arvio Suomen mahdollisesta Emu-jäsenyydestä perustuu etujen ja haittojen kiihköttömaan punnintaan. On selvää ja täysin kiistatonta, että euroalueen syntyyn ja Suomen mahdolliseen osallistumiseen sisältyy etuja ja mahdollisuuksia. Sitä on kenenkään turha yrittää kiistää. Mutta toiseen vaakauppiin on kuitenkin asetettava tähän päätökseen sisältyvät yleiset ja erityisesti Suomea koskevat riskit.

Syntyvä valuutta-alue on Suomelle huonosti sopiva.

Meillä on edelleenkin poikkeuksellisen suuri epäsymmetristen häiriöiden riski eikä ole syytä olettaa, että tuleva yhteinen rahapolitiikka pysyisi tunnistamaan ja korjaamaan näitä erityisongelmia.

Kärsimme muita enemmän yhteisvaluutan mukanaan tuomista alueellisista keskittymispaineista, joihin ei ole edes yritetty löytää sen paremmin eurooppalaisia kuin kansallisiakaan ratkaisuja.

Muodollisten lähentymiskriteerien täyttymisestä huolimatta Suomen lähtökohdat euroon siirtymiselle ovat valtiontalouden velkaantumisen ja suuren työttömyyden takia heikot.

Näillä perusteilla olemme tulleet siihen johtopäätökseen, että Suomen ei tulisi liittyä euroalueeseen ensimmäisten joukossa. (Ed. Gustafsson: Milloin on aika?)

Arvoisa puhemies! Me olemme syvästi huolissamme siitä, miten Suomen ja suomalaisten käy, jos eduskunnan enemmistö hyväksyy yhteisvaluuttan osallistumisen sillä politiikalla, joka hallituksen tiedonannossa on kuvattu. Sen tien päässä on entistä syvemmin kahtia jakautuva kansakunta. Käytännössä Emu-riskien kantajia ovat ne väestöryhmät ja alueet, joiden kyky riskin kantoon on kaikkein heikoin.

Poikkeuksellisen pitkän taloudellisen nousukauden jälkeenkin elämme yhä suuren työttömyyden, kasvavan valtionvelan ja raskaan tuloverotuksen loukussa. Kun siitä yritetään päästä ulos pelkästään valtion menoja leikkaamalla ja luottamalla talouskasvun myönteisiin vaikutuksiin, tulos on huono ja epäoikeudenmukainen. Toimeentuloerot kasvavat, peruspalvelut ovat vaarassa, koulutyö kärsii lomautuksista eivätkä vanhuksat saa kunnollista hoitoa.

En näe yhteisvaluutassa ja sen toteutumisessa mitään sellaista, joka voisi helpottaa näiden ongelmien ratkaisemista. Olisi mielenkiintoista kuulla, jos joku muu arvioi tässä salissa näiden ongelmien helpottuvan ja lievittyvän jollakin au-

tomatiikalla yhteisvaluutan toteutuessa. Päinvastoin euroalueen syntyminen johtaa kovempaan taloudelliseen kilpailuun, joka hyödyttää kaikkein eniten vahvimpia yrityksiä, vahvimpia alueita ja vahvimpia yksilöitä. Kukaan ei ole edes yrittänyt väittää muuta.

Jos euroriskit edes osaksi toteutuvat, näillä rakenteilla se johtaa Suomessa entistä kovempiin valtion menojen leikkauksiin, työttömyyden kasvuun, alueellisten erojen kärjistymiseen sekä kiireän tuloverotuksen jatkumiseen.

Rakenteellisia uudistuksia olisi jo nyt kipeästi tarvittu. Jos Suomi liittyy euroalueeseen, niistä tulee kansallinen kohtalonkysymys.

Ed. Johannes Koskinen kyseli, miksi keskusta hakee neuvoja tai opastusta Pohjanmeren takaa eikä Pitkäsillan takaa. Olemme kyllä hakeneet neuvoja ja hyviä ajatuksia ja ideoita sekä Pitkäsillan että Pohjanmeren takaa ja tulemme tekemään sillä tavalla vastaisuudessaakin. Se, mikä on mielenkiintoista ed. Johannes Koskisen puolue-tovereiden ajatuksissa Englannissa, on se, että siellä yritetään rohkeasti miettiä keinoja siihen, miten tämä eurooppalainen syndrooma voitaisiin ratkaista.

Näyttää siltä, että Euroopassa on vain kaksi taloudellista vaihtoehtoa: toinen, jossa kohtuullisen suureen taloudelliseen tasa-arvoon liittyy suuri työttömyys, tai toinen, jossa pienempään työttömyyteen liittyy suuri taloudellinen epäoikeudenmukaisuus tai epätasa-arvo. Molemmat vaihtoehdot ovat huonoja. Minusta on selvää, että meillä ei ole syytä ihannoida amerikkalaista tai brittiläistä yhteiskuntamallia, joka on johtanut sinänsä parempaan työllisyyteen, mutta sen hintana ovat suuret sosiaaliset erot, ihmisten toimeentuloerot.

Mutta ei kehumista ole tässäkään mallissa, jossa lähes 600 000 ihmistä on tosiasiallisesti vaila työtä ja suuri osa ihmisistä on pysyvästi syrjäytymässä hyvinvoinnin rakentamisesta. Meillä on sinänsä järjestelmä, joka pystyy takaamaan kohtuullisen tasa-arvon, mutta sen tasa-arvon tuottamisen perusta on tällä hetkellä vakavasti uhatuna.

Arvoisa puhemies! Näistä syistä olisikin viimeistään nyt sovittava uudistusohjelmasta, jolla luodaan suomalaisille uusia mahdollisuuksia työntekoon, yrittämiseen ja hyvinvointiin. Vain sitä kautta valtiontalouden tasapainottaminen on mahdollista, vain sitä kautta raskaan tuloverotuksen keventäminen on mahdollista ja vain sitä kautta pääsemme eroon kansaa kahtia jakavasta työttömyydestä ja toimeettomuudesta.

Mikäli Suomi päättää liittyä mukaan euroalueeseen, korostuu seuraavien uudistusten tarve:

Ensinnäkin työllistämisen, työllistymisen ja yrittäjyyden esteitä raivaavan työreformin toteuttaminen on aloitettava välittömästi. Työnteon verotusta on uudistettava radikaalisti ja kevennykset on suunnattava matalapalkka-aloille sekä pieni- ja keskituloisille, kuten Seppo Leppäsen talousneuvostolle laatima raportti äskettäin esitti. (Ed. Gustafsson: Tämäkin on jo menossa!)

Toiseksi yrittämisen kynnystä on alennettava keventämällä välillisiä työvoimakustannuksia, raivaamalla pk-yritysten työllistämisen esteenä olevaa byrokratiaa, luomalla uusi pienyhtiömalli sekä lisäämällä paikallista sopimista. Palveluyritysten arvonlisäveron keventämisessä on myös ryhdyttävä toimiin.

Kolmanneksi kansalaisten perusturvasta huolehtimisessa on otettava merkittäviä askelia kohti perustuloa. Alueiden voimavarat on käytettävä hyväksi kasvattamalla maakuntien päätäntävaltaa sekä luomalla alueiden ja lähiöiden kehittämisen kansallinen ohjelma eriarvoistumisen ehkäisemiseksi. (Ed. Gustafsson: Suomi nousee työtä tekemällä!)

Arvoisa puhemies! Tässä on kolme keskeistä kohtaa siinä uudistusohjelmassa, jota Suomi tarvitsee menimpeä mukaan euroalueeseen tahi emme. Kyse ei ole mistään suomalaisesta suunnitelmasta, suomalaisista ajatuksista, vaan nämä ovat tänä päivänä kaikkialla Euroopassa keskustelun kohteena olevia asioita. Näin muun muassa Oecd:n entisen pääsihteerin Payen Euroopan unionin komissiolle tekemän raportin ja sen suosikset. Ne olivat täsmälleen tämän uudistusohjelman hengen mukaisia, saman suuntaisia. Ongelma on vain siinä, että eurooppalainen päätöksenteko pystyy hyvin huonosti vastaamaan näihin uudistustarpeisiin, ja siitä syystä Euroopassa on valtava määrä työttömiä ja Eurooppa on talouskasvusta huolimatta yhä syvällä työttömyyskriisissä. (Ed. Gustafsson: Paljonko pitää palkkoja laskea?)

Arvoisa puhemies! Ed. Gustafsson esitti hyvin mielenkiintoisen kysymyksen, johon on syytä täältä vastata suoraan. Koko ajan esitetään väitettä, että työreformin toteuttaminen edellyttää palkkojen laskua, mutta miksi emme voisi ottaa käyttöön niitä kymmeniä miljardeja markkoja, jotka nyt käytetään ja kulutetaan hyödyttömästi tai miltei hyödyttömästi työttömyyttä ylläpitäviin järjestelmiin. (Ed. Gustafsson: Se onkin eri asia, puhutaan siitä sitten!) Siellä on olemassa, ed. Gustafsson, 40—50 miljardia markkaa, joita

taitavasti käyttämällä me voimme luoda yhteiskunnan, jossa on töitä huomattavasti suuremmalle osalle ihmisistä ja jossa myös ne ihmiset, jotka ovat työssä, voivat nauttia työstään eivätkä tee työtä jatkuvan paineen ja rasituksen alla, niin kuin tänä päivänä varsinkin julkisella sektorilla hyvin monet joutuvat tekemään. (Välihuutoja vasemmalta)

Työreformin ja uudistusten mahdollisuus on siis olemassa. Kysymys on siitä, onko suomalaisillakin poliittisilla päättäjillä rohkeutta ja kykyä tällaisten päätösten tekemiseen vaiko ei. On kummallista, kuinka pitkään me voimme sietää mielummin suurta työttömyyttä kuin uudistuksia ja niiden vaatimia muutoksia.

Arvoisa puhemies! Eduskunta tekee historiallista päätöstä. Käsissä on tästä metelistä huolimatta tämän eduskunnan kaikkein suurin ja kauskantoisin ratkaisu. Todennäköisesti tämä eduskunta tullaan muistamaan, jos sitä ylipäänsä jostain muistetaan, Emu-ratkaisun tekijänä. Kun tällaista päätöstä tehdään, sen päätöksen taustalla täytyy olla varmuus siitä, että tehtävä ratkaisu on maalle onneksi ja että me pystymme selviytymään niistä kovista vaatimuksista, joita tästä historiallisesta ratkaisusta seuraa. Tässä tapauksessa ja hallituksen tiedonannon perusteella asianlaita ei näin ole. Me olemme ottamassa siinä tapauksessa, että eduskunnan enemmistö päättää hallituksen tiedonannon hyväksyä, riskiä, johon ei nyt pitäisi ryhtyä.

Edellä sanotun perusteella ehdotankin seuraavaa päiväjärjestykseen siirtymisen sanamuotoa:

”Eduskunta, saatuaan valtioneuvoston tiedonannon Suomen osallistumisesta euroalueeseen, ei hyväksy hallituksen esitystä ja siirtyy päiväjärjestykseen.”

Ed. S a s i : Arvoisa puhemies! Jos joku täällä salissa oli huolissaan siitä, ettei kuulisi Emu-kritiikkiä, niin täytyy todeta, että niin synkin värein kansanedustaja Esko Aho maalasi Suomen osallistumista yhteisvaluuttaan, että kyllä sitä kritiikkiä nyt tuli kerran kanssa — vaikka kyseessä on edellisen hallituksen pääministeri, pääministeri, joka johdatti Suomen EU-jäsenyyteen, johonka jäsenyyteen olennaisena osana kuuluu myös Maastrichtin sopimus, joka merkitsee sitä, että EU-jäsenmaat siirtyvät yhteisvaluutta-alueeseen vähitellen.

Arvoisa puhemies! Euroopan unioni luotiin toisen maailmansodan kokemusten perusteella turvaamaan rauha Euroopassa. Perusajatus oli, että tiiviissä yhteistyössä toimivat kansalaisten

vapaan liikkuvuuden takaavat demokraattiset valtiot eivät voi joutua sotaan keskenään.

Tänään me voimme todistaa, että EU sekä demokratian ja ihmisoikeuksien puolesta päättäväisesti toimineet lännen johtajat ovat onnistuneet luomaan meille yli 50-vuotisen rauhan jakson. Myös tulevaisuus näyttää vakaalta.

Jugoslavian kriisi kuitenkin osoittaa, että vakavat konfliktit ovat Euroopassa yhä mahdollisia. Valtioiden välinen erilainen taloudellinen kehitys, sosiaalinen rauhattomuus, kansallisuuksiin liittyvät ristiriidat ja kansainvälinen rikollisuus voivat johtaa vielä vakaviin ristiriitoihin tulevaisuudessa.

Saksan kristillisdemokraattinen liittokansleri Helmut Kohl on historioitsija. Juuri hän on määrätietoisesti vienyt Emu-hanketta eteenpäin Saksassa. Kohl tietää, että maailmanhistoriassa ei ole maita, joilla olisi sama valuutta ja jotka olisivat joutuneet sotaan keskenään. Siksi yhteisvaluutta ei ole vain taloudellinen hanke. Se on perustaltaan osa EU:n päätavoitteen saavuttamista, pysyvää ja kestävää rauhantilaa Euroopassa.

Emu ei ole millään muotoa yllättävä hanke. Valuuttojen vakaus on aina ollut valtioiden tavoitteena. Hyvin tunnettua on, kuinka vaaralliseen kehitykseen kilpailevat devalvaatiot johtavat. Nytkin Aasian taloudellisen kriisin olennainen pelko on laajamittainen kilpailevien devalvaatioiden vyöry.

Helmut Schmidt ja Valéry Giscard d'Estaing sopivat Euroopan valuuttajärjestelmästä vuonna 1978. EU:n taattua työvoiman, palveluiden, tavaroiden ja pääomien vapaan liikkuvuuden ei ollut mitenkään yllättävää, että Helmut Kohl ja François Mitterrand sopivat rahaliitosta vuonna 1990. Yhteismarkkinoiden etu on mahdollisimman vakaat sisäiset kilpailuolosuhteet.

Taloudellisesta integraatiosta huolimatta EU:sta ei ole muodostunut liittovaltiota, eikä siitä pidäkään muodostua. Rahaliitto ei tältä osin muuta eikä tule muuttamaan tilannetta.

Kokoomuksen eduskuntaryhmä katsoo, että yhteisvaluutan syntyessä 1.1.1999 laajana on siihen mukaan meneminen EU-maiden valtaenemistön mukana Suomen kansallinen etu.

Suomen hallitus on kattavan selvitystyön perusteella päätenyt siihen, että yhteisvaluuttaan mukaan meneminen on taloudellisesti edullista. Myös eduskunnan asiantuntijavaliokunta, suuri valiokunta, on tähän kantaan yhtynyt.

Ruotsi on toki menetellyt toisin. Ruotsin hallitus on tutkinut omia gallup-kannatuslukujaan ja eri hankkeiden suosiota, muun muassa Emu-

hankkeen suosiota, kansalaisten keskuudessa. Ruotsissa hallitus pyrkiikin Emu-kannallaan lähinnä turvaamaan oman valta-asemansa. Tästä taktikoinnista voi tulla Ruotsille kallis lasku ja Suomelle taloudellinen etu.

Jokaisen kansakunnan ja jokaisen kansalaisen hyvinvointi riippuu viime kädessä siitä, miten hyvässä kunnossa maan talous on. Tärkeintä on keskittyä hyvinvoinnin kakun kasvattamiseen. Hyvinvoinnin kakusta voi jakaa siivuja kansalaisille vain, jos on kakkua, mistä jakaa.

Yhteisvaluutan keskeisiä ominaisuuksia yhdessä niin sanotun Waigelin kasvu- ja vakaussopimuksen kanssa onkin velvollisuus harjoittaa vastuullista ja tasapainoista talouspolitiikkaa. Jäsenmaat eivät voi kasvattaa holtittomasti valtionvelkaansa. Ne joutuvat kiinnittämään enemmän huomiota maansa kilpailukykyyn. Kaiken kaikkiaan Emu merkitsee toimiessaan terveen talouspolitiikan harjoittamista. Suhdannepoliittikan harjoittaminen on mahdollista, mutta eivät sen sijaan jatkuvasti pahenevat julkiset alijäämät.

Miten yhteisvaluutta sitten parantaa talouden perustaa? Emun perimmäisenä tarkoituksena on edistää taloudellista kasvua, vakautta ja hyvinvointia. Talouden vakauden tukipilarina on yhteinen valuutta. Pitkällä aikavälillä talouden vakaus turvaa alhaisen inflaation ja alhainen inflaatio matalammat korot. Investoinnit lisääntyvät ja työllisyys paranee. Hyvinvointi kasvaa. Myös kokoomuksessa olemme iloisia sosiaalidemokraattien ryhmäpuhujien kanssa siitä, että tämä merkitsee myös sitä, että kodinperustamislainat tulevat olemaan jatkossa koroltaan edullisia.

Lisäksi yhteisvaluutan edut ovat ilmeiset. Kilpailu lisääntyy ja siitä seuraa toimintojen tehostuminen ja hintojen lasku. Valuutanvaihtokustannukset poistuvat, valuutan suojautumiskustannukset poistuvat. Valuuttaspekulointi markkalla loppuu. Kaikki nämä vähentävät yritysten kustannuksia ja luovat edellytyksiä paremmalle työllisyydelle.

Kuka tästä kaikesta hyötyy? Talouden vakaudesta koko kansantalous, mutta erityisesti ulkomaankauppaa käyvä pienyritystä ja kuluttajakin. Ketkä häviävät? George Soros ja hänen kumppaninsa. Mutta on muistettava meidän kaikkien, että kilpailu yritysten välillä kovenee yhteisvaluutan seurauksena. Kokoomus luottaa suomalaisen yrittäjään ja hänen kilpailukykyensä, jota me myös haluamme aktiivisesti edistää.

Yhteisvaluutalla on myös kiistattomia poliittisia etuja. Suomi kuuluu EU:n ydinmaihin ja saa siten kasvavaa vaikutusvaltaa EU:ssa. Suomi pääsee vaikuttamaan Euroopan keskuspankin toimintaan jo alkuvaiheessa, jolloin tulevat pelisäännöt luodaan, ja näillä pelisäännöillä on kauaskantava vaikutus. On muistettava, että Emu tulee meistä riippumatta. Omiin asioihin onkin parempi vaikuttaa siellä, missä meitä koskevia päätöksiä tehdään.

Emun ulkopuolella Suomi kantaisi kuitenkin seuraukset muiden päätöksistä. Ekp:n rahapolittiset päätökset heijastuisivat välittömästi Suomeen. Olisi paljon vastuuta, mutta vähän valtaa, ja sitä tilannetta on syytä kavahtaa.

Vaikka Emun vastainen pelottelukampanja osoittaa hyytymisen merkkejä, on se ehtinyt jo myös levittää paljon pelkoa. Perusväite on kuullut, mikä tänäänkin salissa on kuultu, että Suomi säästää itsensä hengiltä Emun vuoksi. Näin ei todellakaan ole. Suomi on säästännyt vain ja ainoastaan sen vuoksi, että holtiton velkaantuminen piti saada kuriin. On täysin järjenvastaista ajatella, että olisimme voineet jatkaa velkaantumista hamaan tulevaisuuteen saakka. Jo Ahon hallituksen aikana tehtiin säästöjä 35 miljardin markan edestä ennen Suomen EU-jäsenyyttä.

Uskallan väittää, että Emun ulkopuolella joutuisimme säästämään vieläkin enemmän. Heikompi taloudellinen kasvu ja epävakaaamat valuuttaolot johtaisivat suurempiin ongelmiin myös valtiontaloudessa. Vielä kerran on syytä korostaa, että myös Emun jäsenenä yleinen taloudellinen tila määrää kansalaisten hyvinvoinnin tason. Miten hyvinvointia maassa jaetaan, on jatkossakin maan oma asia. Sitä ei määrää Emu eikä mikään muukaan taho maamme rajojen ulkopuolella. Asia on meidän omissa käsissämme.

Emu ei siis vie koululaisilta kouluateriaa eikä pidennä leikkausjonoja. Emu ei vähennä poliiseja, ei lomauta opettajia, ei huononna teitä eikä lopeta aluepolitiikkaa. Kaikista näistä asioista päätetään edelleen meidän omassa eduskunnassamme, omassa hallituksessamme ja omissa kunnanvaltuustoissamme ympäri maata.

Tätä taustaa vasten keskustan hädän ja Emu-vastustuksen voi ymmärtää. Emun piikkiin pitää yrittää laittaa mahdollisimman paljon asioita, jotta oman vallankäytön jäljet peittyvät.

Kepun vastalause suuren valiokunnan mietintöön jättää kepun todellisen linjan epäselväksi. Oppositioapuolueen tavoin keskusta on hallituk-

sen linjaa vastaan. Kuitenkin viimeksi tänään keskustan kansanedustaja Mauri Pekkarinen ilmoitti televisiossa, että vaalien jälkeisessä hallituksessa mahdollisesti ollessaan keskusta tukee nyt tehtyä Emu-ratkaisua. Näin ollen herää pakostakin kysymys, onko keskustan linja eli tosiasiassa linjattomuus vain taktiikkaa, joka ei perustu millekään muulle kuin oppositioaseman hyväksikäytölle. (Ed. Rinne: Vaalitaktiikkaa se on!)

Täytyy todeta, että kun ed. Aho täällä puhuu kahtia jaetusta kansakunnasta, se ei ole mielestäni oikeata puhetta. Haluan korostaa sitä, että keskustan perinteisiin on aina kuulunut se, että keskeisissä kansallisissa ratkaisuissa pyritään laajaan yhteisymmärrykseen ja yksimielisyyteen. Arvostan pääministeri Ahon toimintaa edellisen hallituksen aikana suuresti siitä, että EU-jäsenyyden osalta kykenimme laajaan yhteisymmärrykseen ja kansalliseen konsensukseen eduskunnassa. On siitä syystä varsin valitettavaa, että kun tämä eduskunta tekee tärkeimmän päätöksensä, keskusta ei ole tuossa kansallisessa yhteisymmärryksessä mukana, mitä toki olisimme voineet toivoa.

Elämä euroalueessa ei ole ruusuilla, ruiskukilla tai edes apiloilla tanssimista. Elämä Emussa vaatii paljon. Euron kaltaista projektia ei vielä ole koskaan aiemmin historiassa toteutettu. Siihen liittyy luonnollisesti epävarmuustekijöitä.

Lyhyellä tähtäimellä on kyse syntyvän yhteisvaluutan uskottavuudesta eli harjoittavatko euromaat kurinalaista talouspolitiikkaa vai lipsuuko joidenkin maiden ote. Euro syntyy sinänsä suotuisissa olosuhteissa, kun Euroopan maat elävät noususuhdanteessa. Mutta jos joissakin euromaissa koetaan, että yhteisvaluuttakriteerien tilastollisesti saavutettu täytyminen vain vuonna 1997 riittää, merkitsee se vaikeuksia yhteisvaluutan uskottavuuden rakentamiselle ja aiheuttaa lisäkustannuksia kriteerit hyvin täyttävälle maille kuten Suomelle. Onkin välttämätöntä, että mukaan otettavat pahasti velkaantuneet maat sitoutuvat konkreettisiin ohjelmin määrätietoisesti tervehdyttämään talouttaan. Siksi hyvänä voidaan pitää ajatusta siitä, että Kasvu- ja vakaussopimuksen ehtoja sovellettaisiin jo tänä vuonna.

Pitkällä tähtäimellä yhteisvaluutan onnistuminen edellyttää euromaiden reaalityaloudellista yhdenmukaistumista, konvergenssia, ja myös talouden joustavuuden lisääntymistä. Nykyisellä tasolla olevat jäykät taloudet eivät pitkällä tähtäimellä ole eurokuntoisia. Varsinkin työmark-

kinoiden lisääntyvät joustot ovat tarpeen. Kansainvälisen valuuttarahaston Imf:n tuore raportti eurosta onkin syytä meidän kaikkien lukea hyvin tarkkaan.

Euron onnistumiselle on eurooppalaisen sosialidemokratian kehittymisellä on suuri merkitys. Jos Euroopan uudemmat saavat johtoaseman, kyetään talouselämää ja työmarkkinoiden jäykkiä rakenteita uudistamaan, mutta jos uudistumista vastustavat ja rahan jakamisen avulla ongelmat ratkaisemaan pyrkivät vanhoillidemarit säilyttävät asemansa, muodostuu Euroopasta maailmantalouden Titanic.

Suomessa katseet tulee nyt suunnata niihin kotimaisiin toimenpiteisiin, joita euro edellyttää. Harkinta on suoritettava kaikella vakavuudella, sillä oma historiamme ei anna hyvää todistusta taloudellisiin muutoksiin valmistautumisesta eli oikeammin valmistautumattomuudesta.

Ed. Aho jo kertasi viime vuosikymmenen tapahtumia. Todellakin, pääomamarkkinoiden vapauttamisessa ei hallittu korkopolitiikkaa eikä pankkivalvontaa. Vakaan valuutan politiikassa ei hallittu valuuttapolitiikkaa eikä kotimaiseen sopeutumiseen työmarkkinoilla ollut edellytyksiä. Tästä maksamme tänä päivänä kallista laskua, kun työttömyys on vielä muuttunut rakenteellisista, lähinnä kannustavuuteen liittyvistä seikoista johtuen suhdanneluontoisesta työttömyydestä korkeaksi rakenteelliseksi työttömyydeksi.

Mutta ed. Ahon ainoa resepti oli tässä vaiheessa vain vastustaa yhteisvaluuttaan siirtymistä, kun sen sijaan pitäisi pyrkiä miettimään positiivisesti, millä toimenpiteillä Suomi on yhteisvaluuttakelpoisempi. Silloin kun ed. Aho puhuu siitä, että on olennainen ongelma, että ei ole annettu hallituksen esitystä vaan tiedonannon muodossa käsitellään tätä asiaa eduskunnassa, mielestäni silloin puhutaan menettelytavoista, jotka eivät ole keskeisiä.

Ed. Ahon on myöskin syytä tunnustaa, että työmarkkinajärjestöt ovat tehneet varsin arvoakasta työtä sikäli, kun ne marraskuussa 1997 hyväksyivät yhteiset kannanotot ja järjestelmät koskien työeläkemaksuja, työttömyysvakuutusmaksuja ja myöskin kannanottoa henkilöstörahastoista. Näillä puskureilla on merkitystä normaalieluontoisissa suhdannevaihteluissa. Kukaan meistä varmasti ei toivo enää sellaista suhdannekehitystä, jonka Suomi koki 1990-luvun alussa. Sellaiseen tilanteeseen me emme saa Suomea enää koskaan päästää.

Arvoisa puhemies! Näistä syistä on tärkeää,

että nimenomaan Suomessa julkiseen talouteen on saatava riittävät taloudelliset ylijäämät. Valtion ja kuntienkin on nyt nousukautena pyrittävä ylijäämäisiin tilinpäätöksiin. Yritysten on vahvistettava vakavaraisuuttaan, jotta ne kestävätkin laskusuhdanteet. Investoinnit on harkittava tarkemmin, sillä inflaatio ei niitä enää maksa. Omistajien ja yrityksen sidosryhmien on oltava tarkkana, että yrityksen omaisuutta ei jaeta yrityksen tulevaisuus vaarantaen, ja johdon on näytettävä itse vastuullista esimerkkiä näissä yrityksissä.

Historiamme tuntee liian hyvin inflaatio — devalvaatio-kierteen. Vaikka inflaatio on nyt hallinnassa, jatkossa on tarkkaan pidettävä sopimuspolitiikan ja verotuksen keinoin sekä markkinatoimin huolta siitä, että palkkakehitys on taloudellisen kasvun ja inflaation tavoitteen puitteissa, että talouteen ei synny inflaatiokierteitä, kuten 1980-luvun lopun kiinteistöhintakupla.

Työmarkkinajärjestöt ovat monessa mielessä avainasemassa. Kun uudenlaista sopeutumista haetaan, nopeus toimia muuttuvien tilanteiden mukaan ja joustavuus ovat tärkeitä tekijöitä Emu-Suomessa. Esimerkiksi palkkausjärjestelmiä on kehitettävä taloudellisen tilanteen ja työnantajan maksukyvyyn paremmin huomioon ottavaan suuntaan. Yhtenä mahdollisuutena voisi olla kaikille työntekijöille annettava yrityksen tulokseen sidottu osuus. Myös kannustinloukkujen purkamista on jatkettava. Myöskin myönteistä oli se, että sosialidemokraattien ryhmäpuheenvuorossa otettiin myönteinen kanta siihen, että palkkausjärjestelmiä on uudistettava ja että myöskin suurempaan yrityskohtaisuuteen on syytä siirtää tulevaisuudessa.

Arvoisa puhemies! Tuorein mielipidemittaus kertoo, että Emun kannatus on Suomessa selvässä kasvussa. Puolet kansalaisista on nyt sitä mieltä, että Suomen on hyvä liittyä ensimmäisten joukossa euroalueeseen. Vielä tammikuussa kannattajia oli vain runsas kolmannes. Samaa viestiä tukee myös sanomalehti Kalevan Gallup, jonka mukaan Lipposen hallitus on nyt suosituimpi kuin koskaan aiemmin.

Emun kannatuksen kasvu kuvastaa laajemminkin tukea Suomen harjoittamalle Eurooppapolitiikalle. Emu nähdään yhä enemmän luonnollisena ja johdonmukaisena jatkona aikaisemmin tehdyille yhdyntymisratkaisuille. Kansalaisten mielestä Suomi kuuluu Eurooppaan ja Suomen pitää olla täysivaltainen eurooppalainen valtio. Täysivaltaisuudella on omat vaatimuksensa. Liittymällä Euroopan unionin jäseneksi

Suomi osoitti, että se haluaa olla tosissaan mukana Euroopan maiden perheessä.

Arvoisa puhemies! Kokoomus tukee hallituksen tiedonantoa ja sitä, että Suomi huippukoukussa

1) tukee Emun kolmanteen vaiheeseen siirtymistä 1. tammikuuta 1999,

2) kannattaa 11 maan mukaan ottamista euroalueeseen edellyttäen, että liiallisen alijäämän maat esittävät selkeät suunnitelmansa velkaantumisensa vähentämisestä kestäväällä tavalla,

3) esittää Suomen edustajan Sirkka Hämäläisen valitsemista Ekp:n johtokuntaan ottaen huomioon, että suomalainen jäsen edustaisi EU:n pohjoista ulottuvuutta, ja

4) esittää EU:n toimintaperiaatteissa sovellettavaksi mahdollisimman laajaa avoimuutta ja huolellista päätösten perustelemista ja esittää jatkossa valmisteltavaksi toimia pankin johdon vastuullisuuden lisäämiseksi ottaen kuitenkin huomioon, että pankin on säilytettävä itsenäinen asemansa.

Mitä avoimuuteen tulee, hyvänä esimerkkinä voisi olla Yhdysvaltain keskuspankki, jonka rahakomitean kokouksien pöytäkirjat ovat nähtävissä Internetissä.

Kokoomuksen eduskuntaryhmä muistuttaa, että Suomen Pankki toimii uudenkin pankkilain mukaisesti eduskunnan hoidossa ja takuulla ja asema eduskunnan pankkina säilyy muuttumattomana uusissa olosuhteissa. Lisäksi kokoomuksen eduskuntaryhmä edellyttää sellaisia valmistelutoimenpiteitä, joiden pohjalta seuraavan hallituksen ohjelmaan voidaan kirjata konkreettinen toimenpideohjelma euron vaatimien kotimaisten sopeutumistoimien toteuttamiseksi. Kokoomus näkee Emun laajana eurooppalaisena hyvinvointiprojektina. Emu onkin enemmän kuin osiensa summa.

Mikäli eurooppalaiset haluavat, että eurooppalainen elämäntapa ja hyvinvointiajattelu kestävät kansainvälisessä kilpailussa, on yhteistyö aivan välttämätöntä. Mikäli me suomalaiset haluamme, että suomalainen elämäntapa ja hyvinvointiajattelu kestävät eurooppalaisessa kilpailussa, ovat euroalueen vakaus ja tehokkuus välttämättömiä myös Suomelle. Euroalue toteutuu meistä riippumatta. Sen kanssa elämme, olimme mukana tai emme.

Kuten lähetekeskustelussa jo totesimme, sanomalla "ei" Emulle emme tiedä, mille sanomme "kyllä", mutta sanomalla "kyllä" Emulle sanomme "kyllä" Suomelle ja sen yhä vakaammalle ja valoisammalle tulevaisuudelle.

Ed. U o t i l a : Arvoisa puhemies! On helppo yhtyä siihen kritiikkiin, mitä ed. Aho osoitti 80-luvulla tapahtunutta hallitsematonta pääomamarkkinoiden vapauttamista kohtaan, ja myös siihen, mitä virheitä tehtiin kesällä 91, kun marka kytkettiin ecuun. Vasemmistoliiton silloinen eduskuntaryhmä vastusti ecukytkentää silloisella markan kurssilla. Mutta se, ed. Aho, että pääomamarkkinoiden vapauttamisen yhteydessä tehtiin vakavia virheitä, ja se, että porvarihallitus teki oikein emumunauksen ecukytkennän yhteydessä, ei välttämättä tarkoita sitä, että sateenkaarihallituksen Eurooppa-politiikka ja Emu-politiikka johtaisi samanlaisiin seurauksiin. Riskejä toki on ja ne on tiedostettava, mutta kyllä keskustan esittämä vaihtoehto itse asiassa paljastuu vain politiikan työvälineeksi tässä tilanteessa. Työreformin nimeen paljon vannotaan, mutta suomalaista hyvinvointiyhteiskuntaa, työelämää kehitetään kyllä parhaiten yhteistyöllä, ei työttömien ja työntekijöiden etuja polkemalla, mihin suurelta osin keskustan esittämä työreformi tähtää.

Arvoisa puhemies! "Tämä ei ole loppu, tämä ei ole edes lopun alku, mutta tämä voi olla alun loppu." Näin sanoi Englannin pääministeri Winston Churchill kesäkuussa 1944, kun Normandian maihinnousu alkoi.

Miten Normandian maihinnousu ja Emu liittyvät toisiinsa? Kun päätämme Suomen osallistumisesta euroalueeseen, on muistettava, mikä on Euroopan yhdentymisen perustavoite. Se on ja sen tulee jatkossakin olla rauhan turvaaminen maanosassamme. Yhdentymisen aloitettiin sitomalla vanhat kiistakumppanit Saksa ja Ranska taloudelliseen ja poliittiseen yhteistyöhön. Euroalueen synty voidaan nähdä johdonmukaisena jatkeena yhdentymiskehityksessä, joka edelleen tähtää rauhan ja vakauden lujittamiseen Euroopassa.

Mitä euroalue sitten merkitsee yhdentymiskehityksen kannalta? Talous- ja rahaliiton ja siihen kuuluvan yhteisen rahan tarkoituksena on sisämarkkinoiden toiminnan täydellistäminen ja sitä kautta taloudellisten voimavarojen lisääminen Euroopan kehityksessä.

Ensinnäkin Emu on nähtävä keinona parantaa Euroopan asemaa kovenevassa maailmanlaajuisessa kilpailussa. Se tarjoaa, jos poliittista tahtoa löytyy, mahdollisuuksia kaikkien eurooppalaisten hyvinvoinnin lisäämiseen mukaan lukien laajentumisen eri vaiheissa olevien maiden kansasalaiset.

Toisaalta euroalue eriyttää päätöksentekoa ja

ainakin päätösten valmistelua EU:n alueella. Kuten mietinnössä todetaan, euroalueeseen kuuluvien maiden tarkoitus on tehostaa talouspolitiikkansa yhteensovittamista ja siihen liittyvää vuoropuhelua Euroopan keskuspankin kanssa niin sanotun Euro-X-neuvoston kehyksissä. Tämän ilmeisestikin 11 maan yhteydenpidon ulkopuolelle jäivät aluksi Iso-Britannia, Ruotsi ja Tanska.

Perinteisesti työllisyys on ollut kansallisvaltioiden asia myös EU:ssa. Kun tavaroiden, palvelusten ja pääoman liikkuvuus on vapautettu EU:n alueella ja kun vapautuminen etenee myös maailman puitteissa, jää kansallisvaltioille yhä vähemmän keinoja työllisyyden hoitamiseksi. Tämän takia Euroopan unionissa tarvitaan jäsenmaiden yhteistyötä talouspolitiikassa ja työllisyyden hoidossa. Kuitenkin on selvää, että euroalueen maat tulevat muodostamaan Euroopan tulevaa kehitystä ohjaavan kovan ytimen. Suomen vaikutusmahdollisuuksien kannalta on keskeistä olla alusta alkaen tässä joukossa.

Arvoisa puhemies! Johtaako euro sitten liittovaltioon? Ei ainakaan suuren valiokunnan mielestä. Se arvioi mietinnössään, että ei ole odotettavissa yhteisen valuutan merkitsevän federatiivisen kehityksen kiihtymistä. Euroalue vain ikään kuin virallistaa jaon valtavirtaan pyrkivien ja sen ulkopuolella pysyvien maiden välillä.

Lisäksi valiokunta toteaa, että yhdentoista maan erilaiset näkemykset yhteisestä edusta pitämälläkin aikavälillä vähentävät sitä mahdollisuutta, että Euroopan unioni yhteisen valuutan käyttöönotolla siirtyisi federalistisempaan päätöksentekoon. Sen sijaan euroalueen muodostamisella kansalliset hallitukset pyrkivät yhdessä saamaan takaisin vapaana riehuville markkinoimille jo menettämänsä päätösvaltaa. Vasemmiston tavoitteena on kehittää jäsenmaiden taloudellista ja poliittista yhteistoimintaa, jotta markkinoiden Euroopan vastapainoksi syntyy tasa-arvon ja oikeudenmukaisuuden Eurooppa. Tähän onkin vasemmiston viimevuotisten vaalivoittojen jälkeen entistä suuremmat mahdollisuudet.

Euro ei siis synnytä liittovaltiota. Sen sijaan, kun taloudellisesti kehittynyt 300 miljoonan asukkaan alue ryhtyy käyttämään yhteistä rahaa, merkitsee tämä vastavoimaa dollarin ylivalle maailmankaupassa. Jo nyt on olemassa merkkejä siitä, että Sveitsissä ja Ruotsissa suuryhtiöt haluavat sitoa alihankintansa euron kurssikehitykseen, jottei kansallisen valuutan arvonnousu tuota niille yllätyksiä. Emun ulkopuolella

olevissa maissa pienyritykset joutuvat kantaamaan kurssiriskit.

Arvoisa puhemies! Viimeiset mielipidemittaukset kertovat, että Suomen liittymiselle euroalueeseen on yhä laajempi kansalaisten tuki. Kriittisyys on kuitenkin edelleen suurta ja on hyvää eritellä sen syitä.

Tiedon puute tuntuu edelleen olevan suurta ja kansalaiset muodostavatkin käsityksensä paljolti muista tekijöistä kuin euron täsmällisestä sisällöstä ja merkityksestä. Helsingin kauppakorkeakoulun ja Kuluttajatutkimuskeskuksen tekemässä suomalaisten asenteita käsittelevässä tutkimuksessa todettiin kansallisen identiteetin olevan tärkein selittävä tekijä. Kannanotto perustuu lähinnä siihen, samaistutaanko ensisijaisesti eurokansalaisiksi vai pitäydytäänkö suomalais-kansallisissa identiteetissä ja itsemäärittämisen periaatteissa.

Rahaliiton todellisten vaikutusten arvioiminen on vaikeaa, joten on täysin selvää, että jäsenyyteen liittyy erilaisia toiveita tai pelkoja. Pelot liittyvät yleensä huoleen omasta toimeentulosta. On kuitenkin muistettava, että yhteiseen rahaan siirtymisen jälkeenkin yhteiskunnalla on vastuu ihmisistä, vastuu siitä, että ketään ei jätetä heitteille. Hallituksen tiedonannossa todetaan, että Talous- ja rahaliitto ei rajoita mahdollisuuksia harjoittaa omista lähtökohdistamme määräytyvää yhteiskuntapolitiikkaa. Hallitus pyrkii pohjoismaisen hyvinvointivaltion jatkuvuuden turvaamiseen ja alueellisten kehityserojen tasoittamiseen. Tästä vasemmistoliitto tulee pitämään kiinni.

Kansalaisten suhtautumiseen ovat toki vaikuttaneet myös hallituksen ja opposition kannanotot. Poliittisen ykkösketjun ja hallituksen itsevarmuus, jopa ylimielisyys, on myös ollut omiaan synnyttämään kiukkua ja vastustusta. Opposition esiin nostamat kauhukuvat eivät nekään ole helpottaneet kansalaisten Emu-kannanottoja. Kansan tukea ei saada pakolla eikä ylimielisyydellä, vaan nöyryydellä ja kansan syviä tunteita ja tunteita kuuntelemalla sekä kansanta-juista tietoa euroalueesta jakamalla.

Avoimuutta tarvitaan sekä kansallisella että Euroopan unionin tasolla. Tiedonannossa korostetaan perustellusti, että Euroopan keskuspankin ja Suomen Pankin kehittämisessä tulee erityistä huomiota kiinnittää avoimuuteen keinona edistää yhteisen rahapolitiikan hyväksyttävyyttä. Mietinnössä valiokunta korostaakin Euroopan keskuspankin velvollisuutta kertoa kaikki päätöksensä perustelut ja Euroopan keskus-

pankin neuvoston suomalaisen jäsenen velvollisuutta avoimesta tiedon jakamisesta eduskunnalle ja Suomen Pankin pankkivaltuustolle.

Vasemmistoliitto on ainoana puolueena kysynyt jäsenistöltään mielipidettä eduskunnassa tehtävään Emu-päätökseen. Laajan keskustelun jälkeen suoritettun jäsenäänestyksen tulos velvoittaa meitä vasemmistoliiton eduskuntaryhmän jäseniä yhtymään mietinnön lopputulemaan. Eli me tuemme Suomen osallistumista euroalueeseen sen alusta alkaen. Hallituksen tiedonanto, eduskunnan saamien selvitysten sisältö ja suuren valiokunnan mietintö siihen liittyvine lausuntoineen antavat perusteet tällaiselle päätökselle.

Arvoisa puhemies! Suomen keskusta on ainoana suurena puolueena nähtävästi äänestämässä liittymistä vastaan. Rohkenen väittää, että keskustan perustelut ovat enemmän poliittisia tarkoituksenmukaisuusyitä kuin asiallisia, Suomen edusta lähteviä perusteita.

Suomen keskusta oli päähallituspuolue silloin, kun Suomen liittymissopimus Euroopan unioniin neuvoteltiin. EU-neuvottelujen alkaessa vuonna 93 Ahon hallitus ilmoitti, että "hallitus pyrkii määrätietoisesti tilanteeseen, jossa edellytykset kolmanteen vaiheeseen siirtymiseen ensimmäisessä vaiheessa täyttyvät". Silloin siis sitouduttiin euroalueeseen mukaanmenoon, mikäli lähentymiskriteerit vain kyettäisiin täyttämään. Ahon hallitus ei siis Ruotsin tapaan myöskään suunnitellut ulkopuolelle jättäytymistä sillä keinoin, että kriteerit eivät muodollisesti täytyisi.

Neuvotteluissa esitetyssä huolellisesti muotoillussa Suomen lausunnossa todettiin, että lopullisen päätöksen yhteiseen rahaan osallistumisesta tekee eduskunta. Kannattaa kuitenkin panna merkille, että tuossa lausunnossa ei vähäisessä määrin edes vihjattu siihen suuntaan, että päätös olisi muuta kuin myönteinen. Suomea tuskin olisi hyväksytty EU:n jäseneksi, jos olisimme vaatineet poikkeusasemaa Talous- ja rahaliittoon. Niinpä Suomi ei myöskään liittymissopimuksessa saanut samanlaista poikkeusta kuin Isolla-Britannialla ja Tanskalla oli yhteisen rahan suhteen. Tästä huolimatta Ahon hallitus katsoi Suomen EU-jäsenyyden aiheelliseksi.

Edellä selostettua taustaa vasten Suomen keskustan nykyisen Emu-kannan uskottavuus ei ole kovin häävi. Puolueella onkin ollut täysi tekeminen selittäessään ja keksiessään perusteluja käytäytymiselleen. Ensinnä peloteltiin sillä, että euro-

alueesta tulee vain muutaman maan muodostama tai että eurosta tulee kovin heikko, koska Etelä-Euroopan maat eivät saa talouksiaan kuntoon mutta tulevat kuitenkin jäseniksi.

Tämän päivän tilanne osoittaa nämä molemmat väitteet turhiksi. Euroalueen muodostaa 11 maata, ja mukaan tulevien maiden taloudet ovat yhdenmukaistuneet ja täyttävät lähentymisperusteet paljon paremmin kuin vielä vuosi sitten pystyttiin arvioimaan.

Mikä on sitten keskustan linjaus jatkossa, jää hämärän peittoon. Keskusta tuomitsee euroalueeseen osallistumisen, mutta samalla toteaa, ettei vaadi siitä eroamista, mikäli pääsee valtaan vuoden päästä eduskuntavaalien jälkeen. Ei kai euroalue vuoden kuluttua paljon muuta ole kuin ensi vuoden alussakaan. Jos siinä mukanaolo on onnetonta Suomen kannalta 1.1.99, luulisi sen olevan sitä myös 1.6.99. No, politiikka on politiikkaa, ja jokaisella puolueella on tietysti oikeus pelata peliään kuten haluaa.

Arvoisa puhemies! Yhteinen raha ei vasemmistoliiton eduskuntaryhmän mielestä tuota onnelaa maan päälle, eikä se ole automaatti sen paremmin suomalaisten kuin eurooppalaistenkaan hyvinvoinnin ja työllisyyden turvaamiseksi. Mutta ei yhteinen raha myöskään ole sellainen helvetti, joksi tiukimmat vastustajat sen haluavat leimata. Poliittikan arvovalinnoista riippuu, mihin kehitys tulee kulkemaan.

Yhteiseen rahaan liittyy epävarmuustekijöitä, jotka on tiedostettava. Valtaosa talouteemme kohdistuvista muutospaineista tulee kuitenkin talouden kansainvälistymisestä ja EU:n yhdentymiskehityksestä yleensä riippumatta siitä, käytämmekö Suomessa euroa vai markkaa.

Pk-yrityksille yhteinen raha helpottaa vientiä euroalueen maihin. Niille avautuvat noin 300 miljoonan ihmisen sellaiset markkinat, joilla valuuttakurssiheilahtelu ei tuota yllättäviä ongelmia. Nyt onkin kysymys ennen kaikkea suomalaisten yrittäjien kyvyistä ja taidoista käyttää tätä mahdollisuutta täysipainoisesti hyväksi. Me vasemmistoliitossa luotamme tässä mielessä suomalaisen yrittäjään.

Myös euroalueen ulkopuolella joutuisimme noudattamaan vähintään yhtä kurinalaista talouspolitiikkaa kuin sisäpuolellakin. Uskottavuus olisi hankittava todella tiukalla raha- ja finanssipolitiikalla, joka ei juurikaan antaisi joustovaraa talouden häiriötilanteissa. Uskottavuuden hintana olisivat korkeat korot, jotka hidastaisivat talouskasvua ja työllisyyden parane- mista. Samalla jäisimme paitsi euroalueen tuo-

mista taloudellisista hyödyistä ja päätöksentekomahdollisuuksista.

Arvoisa puhemies! Vaikka on tapana sanoa, että "verot kansan verta juo", niiden merkitystä ei todellakaan pidä tässä yhteydessä väheksyä. Meille tärkeän hyvinvointiyhteiskuntamallin yksi keskeinen perusta on riittävän verotulon turvaaminen.

Varsinkin välillisen verotuksen harmonisointipaineet ovat tuomassa aukkoa verotuloihimme Emu-jäsenyydestä huolimatta. Esimerkiksi alkoholiverotuksen taso on sopeutettava lähemmäs eurooppalaista keskitasoa ennen kuin saamamme siirtymäajat tuontirajoituksistamme lopullisesti poistuvat.

Tuloverotuksemme on kiistatta edelleen liian korkealla tasolla, sillä vasta osa Ahon hallituksen veronkiristyksistä on purettu, ja lisäksi on varauduttava työeläkemaksun nousuun tulevana vuosina. Katset on siksi käännettävä pääoma-, yhteisö- ja ympäristöverojen suuntaan. Niihin on saatava minimiverokannat koko Euroopan unionissa. Esimerkiksi Irlannin 10 prosentin yhteisöverokanta on aivan liian alhainen. Ellei korkeammista verokannoista voida yhteisesti sopia, kilpailu painaa yhteisöverokantoja vähitellen alaspäin.

Kaksi viimeistä tulosopimusta ovat osoittaneet, että työmarkkinajärjestöt ovat sopeutuneet alhaisen inflaation aikaan. Ammattiliitot ovat oivaltaneet, että se, mikä oli luonnollista menneiden vuosikymmenten korkean inflaation aikana, ei nykyoloissa toimi. Työmarkkinajärjestöt ovat myös sopineet puskureista, joilla tasataan talouskehityksen ongelmia. Samassa yhteydessä ne sopivat myös henkilöstörahastojen kehittämisestä.

Suomalaiset yritykset ovat vahvistaneet taseitaan vähentäen velkaantumista, mikä on sinänsä tervettä varautumista huonojen aikojen varalle. Enää suomalaisille yrityksille ei näet ole tarjolla säästäjien ja työeläkevakuutettujen rahaa pilkkahinnalla, kuten oli sääntelykaudella aina 80-luvun loppupuolelle asti. Euroalueella ei sitten enää ole käytössä kotimarkkinoita vahingoittavaa mutta suuret vientiyhtiöt pelastavaa devalvaatiota. Näin yritysten toimintaympäristö on murroksessa.

Pörssiyrityksien voitot ovat nyt ennätysuurella tasolla, joten niillä olisi periaatteessa edellytyksiä myös investointeihin. Investointien ja työllistämisen sijasta on kuitenkin jaettu ennätysmääräisiä osinkoja ja johtajille on rakennettu lähes lahjuksen tunnusmerkkejä omaavia optiojärjestelyjä.

Samalla osa suuryrityksistä on unohtanut, mitä työmarkkinajärjestöjen kesken Emu-ratkaisuun liittyen on sovittu henkilöstörahastojen kehittämisestä. UPM-Kymmene ja Enso ovat yksipuolisesti päättäneet purkaa henkilöstörahastot, ja tätä pidän suoranaishana Emu-petoksesta. Työnantajapuolen on myös pidettävä yhdessä sovitusta linjauksista kiinni, ja henkilöstörahastoja ja muita palkitsemisjärjestelmiä on kehitettävä yhteistyössä koskemaan koko henkilöstöä.

Arvoisa puhemies! Valtiovarainvaliokunta kiinnittää lausunnossaan aivan oikein huomiota myös harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjuntaan. Kun Suomessa harmaa talous imee vuosittain noin 20 miljardia voimavaroja yhteiskunnalta, vääristää kilpailua ja heikentää yhteiskuntamoraalia, tekee se sitä Euroopan mittakaavassa kymmeniä kertoja enemmän.

Rehelliset yrittäjät ja työntekijät menettävät työpaikkojaan vilpillisiä keinoja käyttäville, ja samalla rehellen maksuja täytyy nostaa, koska vilpilliset jättävät velvoitteensa hoitamatta. Harmaan talouden torjunnassa on päästävä tuloksiin myös EU:n tasolla, sillä muuten siihen uppoavat sadat miljardit ovat jatkossakin pois eurooppalaisen hyvinvoinnin rakentamisesta.

Uusi veroministeri Skinnari on omaksunut aktiivisen roolin harmaan talouden torjunnassa. Hallitukseen on tullut kaksi ministeriä suoraan yrittäjäjärjestöistä, liikenneministeri Aura Kauppakamarista ja uusi oikeusministeri Järventaus Suomen Yrittäjistä. Näiltä molemmilta ja varsinkin uudelta oikeusministeriltä on syytä edellyttää aktiivisia toimia rehellen yrittämisen puolesta talousrikollisuutta ja harmaata taloutta vastaan.

Arvoisa puhemies! Euroalueen muodostaminen ei siis ole Euroopan yhdentymiskehityksen loppu, ei edes lopun alku eikä myöskään alun loppu. Toivottavasti se täyttää sille asetetut toiveet Euroopan taloudellisen kilpailukykyyn parantamisesta ja tätä kautta luo edellytykset myönteiselle kehitykselle jatkossa.

Kehityksen suunnan ratkaisevat poliittiset arvovalinnat. Käyttääkö Eurooppa voimavaroja työllisyyden parantamiseen, sosiaalisen turvallisuuden edistämiseen, koulutukseen ja solidaarisuuteen EU:n ulkopuolisia maita kohtaan, on poliittisesta tahdosta kiinni. Sosiaalinen ulottuvuus ja työllisyysnäkökulmat ovat onneksi tulleet yhä vahvemmin esiin unionin päätöksenteossa. Suomen on oltava näitä pyrkimyksiä edelleen edistämässä, ja parhaiten se onnistuu sieltä käsin,

missä Euroopan kehitystä koskevia päätöksiä valmistellaan ja tehdään.

Vasemmistoliiton eduskuntaryhmä yhtyy suuren valiokunnan mietinnössä esitettyyn muotoon päiväjärjestykseen siirtymisestä.

Ed. M. Pietikäinen: Herr talman! Stora utskottet har behandlat regeringens meddelande om Finlands deltagande i euroområdet utan dramatik. Det visar att inga överraskningar som skulle hota Emu-projektet har kunnat skönjas under den tid utskottet arbetat.

Tvärtom har de sista pusselbitarna börjat falla på plats i och med kommissionens utlåtande om ländernas Emu-duglighet. Underliga saker skall hända om det inte blir elva länder som övergår till euron i början av nästa år.

Också frågan om markens rätta kurs inför övergången till euron skulle må bäst av så liten dramatik som möjligt. Efter en lång period med en flytande valuta ter sig en diskussion om en medveten justering något överraskande.

Svenska riksdagsgruppens och Sfp:s positiva ståndpunkt till ett förverkligande av Maastricht-fördragets artiklar om valutaunionen är väldokumenterad. Sfp var det första parti som fattade beslut i frågan. Riksdagsgruppen har inte heller svävät på målet. Vi har i tidigare gruppanföranden beskrivit, varför en övergång till euron egentligen inte längre är en så dramatisk fråga, även om det innebär att vi ger upp den egna valutan. Liksom stora utskottet nu gör anser vi att fördelarna överväger nackdelarna.

Puhemies! Emu on nähtävä ennen kaikkea johdonmukaisena askeleena yhdentymiskehityksessä, johon liittyy useita toisistaan riippuvaisia vaikuttimia ja tarkoituksia: rauha ja turvallisuus, tehokkaat sisämarkkinat ja vahvistettu kulttuurinen yhteenkuuluvuus. Rkp on näkyvällä tavalla tukenut myös Suomen aikaisempia integraatiopäätöksiä, koska ne ovat mielestämme palvelleet samaa tarkoitusta. Esimerkiksi Eec-vapaakauppasopimus oli aikoinaan viisas päätös, seikka, jota edes silloiset sopimuksen kiivaimmat vastustajat eivät enää kyseenalaista.

Yksi Emun kantavia ajatuksia on se, että työllisyyden kestävä parantaminen vaatii matalan inflaation politiikkaa. Myös Suomen näkökannasta katsoen tämä tavoite on tullut jäädäkseen riippumatta suhteestamme Emuun. Devalvaatio — inflaatio-politiikkaan ei ole paluuta.

Emua voidaan pitää talouden globalisaation yhtenä vaiheena. Keskustelu tällaisen kehityk-

sen toivottavuudesta on vilkastunut. Parhailaan keskustelua käydään niin kutsutun Mai-sopimuksen ympärillä. Emme usko askeliin, jotka vievät takaisin protektionistisempaan suuntaan, mutta emme myöskään talouteen ilman etiikkaa.

Emu on väline, jolla voidaan torjua ei-toivotuja talouden ilmiöitä kuten valuuttakeinottelua ja sellaisia umpimähkäisiä katastrofeja yritys- ja yksilötasolla kuten pakkodevalvaatiomme vuonna 1991. Samalla tavalla Mai-sopimuksen tavoitteena on oltava talouden läpinäkyvyyden lisääminen yhtenäisempien sääntöjen avulla. Nyt käynnistynyttä keskustelua, jota voitaisiin käydä sopivassa tilanteessa myös täysistunnossa, tarvitaan kysymysmerkkien oikaisemiseksi ja sen taaksemiseksi, että myös tämä kansainvälinen sopimus palvelee eettisiä tarkoituksia.

Yllä oleva ei tarkoita sitä, että Emuun ei liittyisi epävarmuustekijöitä, ja aion puuttua niistä tärkeimpiin. Mutta myös ongelmat ovat tässä vaiheessa niin tunnettuja ja pohdittuja, että ne eivät käsityksemme mukaan ole riittävä peruste Emu-jäsenyytemme lykkäämiselle.

Tähän sisältyy toive, että oppositio kykenisi pitämään päivänpolitiikoinnin Emusta kohtuullisella tasolla, ainakin mitä tulee päätöksentekotaan.

Päätös, joka laukaisi koko EU-jäsenyyssprosessimme ja huipentui myöhemmin kyllä-puolen voittaneeseen kansanäänestykseen ja eduskunnan määränemistöpäätökseen, tehtiin tiedonannon perusteella. Näin ollen myös se päätös, jonka eteen me eittämättä joudumme ja joka on suora seuraus jäsenyydestämme, olisi voitava tehdä samalla tavalla. Päätös hakea EU-jäsenyyttä tehtiin sitä paitsi yllättäen liki olemattoman yhteiskunnallisen keskustelun jälkeen. Nyt EU-kysymyksiin on porauduttu noin kuuden vuoden ajan.

Valiokunta käsittelee osaa niistä kysymyksistä, jotka aiheuttivat vilkasta keskustelua jo se-lonteon yhteydessä. Yksi kysymyksistä liittyy siihen, missä määrin euroon siirtymisellä on niin sanottuja liittovaltiollisia vaikutuksia.

Tässä kohdin ryhmämme jäi kaipaamaan enakkoluulottomampaa keskustelua tulevaisuuden mahdollisesti mukanaan tuomista haasteista. Tällä emme tarkoita ennustuksia suoranaisesti liittovaltiosta, vaan sitä, että euro voi pitkällä aikavälillä vaatia uusia institutionaalisia ja taloudellisia päätöksiä yksinkertaisesti myös demokraattisten prosessien vahvistamiseksi. Ta-voitellun ja tarvittavan itsenäisen rahapoliittisen

päätöksenteon hintana voi olla jossain määrin vahvistunut EU-parlamentarismi.

Tämän lisäksi yhteisen valuutan ja rahapolitiikan sekä EU:n suhteellisen pienen budjetin välille voi pitemmällä tähtäimellä syntyä jännite. Johnny Åkerblom on kuvaavalla tavalla perustellut osallistumistamme euroalueeseen vertaamalla sitä niihin ongelmiin, joita Tampereella olisi, jos sillä olisi eri valuutta kuin muulla Suomella. Vertailua ei pidä viedä liian pitkälle, mutta yksi eroista on kuitenkin juuri se, että talousarvionne on moninkertainen verrattuna Tampereen kaupungin talousarvioon, kun taas EU:n 15 maan budjetti on vain kaksi kertaa isompi kuin oma budjettimme.

Talman! Att demokratiaspekterna är centrala syns i utskottets betänkande bäst i samband med formuleringarna kring den Europeiska centralbanken. Det torde för övrigt vara det enda ställe, där utskottet direkt påtalar en brist i regeringens resonemang. Alla medger ju att Emu är ett utpräglat politiskt projekt. Därför blir det onekligen något av en paradox, att den viktigaste institutionen som skapas för detta politiska projekt skall vara så opolitisk som möjligt.

Till en väsentlig del måste den motsättningen dock ses som skenbar. När möjligheterna till valutaspekulation försvinner och en hel del praktiska bekymmer minskar, särskilt för små- och medelstora företag och enskilda, borde rimligtvis också behovet av politiska ingrepp minska. Hur mycket arbete som helst finns ju kvar inom det område som är politikens egentliga, dvs. att se till att fördelningen uppfyller tillräckliga krav på jämlikhet och rättvisa och därigenom skapa förutsättningar för fortsatt stabilitet och ökad välfärd.

Utskottet gör därför en riktig avvägning när det dels, så att säga för normalsituationer, prioriterar maximal öppenhet men inte direkt politiskt beslutsfattande i anslutning till penningpolitiken, men dels också skisserar situationer där det helt enkelt inte går att utesluta ett starkare politiskt inslag. En sådan är om det uppstår allvarigare meningsskiljaktigheter mellan länderna om eurons yttre värde. Svenska riksdagsgruppen delar också utskottets slutomdöme, dvs. att oberoende av den formella självständigheten måste penningpolitiken i ett längre perspektiv alltid ha också den allmänna opinionens stöd. Alternativet till dialog och legitimitet är därför inte bara avsaknad av dessa, utan ökad risk för social instabilitet och vad man kallar röstande med fötterna.

Valiokunta puuttuu myös vielä kerran epäsymmetrisiin häiriöihin. Niin kutsuttu professoriryhmään tutki tätä keskeistä kysymystä vuosi sitten. Aiheesta käyty keskustelu onkin selvittänyt tilannetta, koska selonteon jälkeen uhkakuvia ei ole enää maalailtu. Elinkeinorakenteemme tuntuva monipuolistuminen viime vuosikymmenien aikana on siinä määrin kiistaton tosiasia, että se on varmasti auttanut hälventämään suurimman pelon tältä kohdilta.

Korkotason muutokset, vaikka ne olisivatkin maltillisia, voivat kuitenkin vaikuttaa eri suuntiin eri jäsenmaissa. Muun muassa juuri tästä syystä olemmekin ruotsalaisessa eduskuntaryhmässä muistuttaneet yhdestä ristiriidasta Agenda 2000 -hankkeen yhteydessä, mitä tulee uskomukseen, että aluepoliittiset menot pystyttäisiin pitämään vanhalla tasolla suhteessa bruttokansantuotteeseen. Tuemme komission ja Suomen linjaa tässä asiassa, mutta rohkenemme huomauttaa, että EU saattaa joutua palaamaan tähän ongelmaan nopeammin kuin on suunniteltu.

Väitteet, että Emu merkitsisi maassamme harjoitetun sosiaalipolitiikan loppua, ovat silkkaa propagandaa. Emun tarkoituksena on luoda tarvittava vakaus, jotta jaettavaksi tuleva kakku olisi mahdollisimman iso. Yhtä turhaa on väittää 90-luvun tiukan politiikan johtuvan Emu-valmisteluista. Ilman julkisen talouden tervehdyttämistä työttömien määrä olisi huomattavasti korkeampi ja syrjäytyminen aivan toisella tasolla kuin nyt. Käsityksemme on, että hyvin hoidettu Pohjoismaiden mallin mukainen julkinen sektori on sekä kilpailuetu että tärkeä puskuri sosiaalista syrjäytymistä vastaan Emussa, mutta sen on oltava vakaalla taloudellisella pohjalla. Tämä edellyttää osaltaan tehokkaampia työmarkkinoita ja lievempää verotusta erityisesti työnteon osalta.

Puskurit hallitsivat Emu-keskustelua syksyllä. Ruotsalainen eduskuntaryhmä on tyytyväinen, että kiihkeä keskustelu puskurirahastoista ei johtanut ylilyönteihin valtion talousarvion ulkopuolisten uusien suurellisten hankkeiden muodossa. Myös suuri valiokunta on selkeästi sillä linjalla, että viime kädessä yritykset itse kantavat vastuun suhdannepolitiikastaan. Mutta siihen tarvitaan myös yritystason ratkaisuja, jotka lähtevät siitä, että joustava palkkaus hyödyttää sekä työntekijöitä että työnantajia.

Koska valtion budjetti on ainoa tarvitsemamme pysyvä ja todella suuri keskitetty puskuri, meidän on arvioitava rehellisesti, mitä se merkitsee lähivuosien aikana. Valtiontaloutemme ei vielä ole tasapainossa. Ja niin kauan kuin näin

on, on vaikea tehdä budjetista puskuria, jota voidaan käyttää suoraan elvyttävässä tarkoituksessa ja joka tulevana lamakausina kestää säästöjen vaatimukset. Olemme kuitenkin matkalla oikeaan suuntaan, ja mitä pikemmin saamme valtiontalouden tasapainoon, sitä turvatumpi tulevaisuus meitä odottaa Emussa.

Talman! För ett par veckor sedan framfördes från pensionärshåll en märklig åsikt, nästan i form av en beskyllning, om att Emu skulle hota våra pensionsfonder trots att de nog dög att ta med i beräkningarna när det gällde att få Finland att uppfylla Emu-kriterierna. Svenska riksdagsgruppen förstår inte alls resonemanget när det ju dessutom är så, att den svaga fonderingen gör att löpande pensioner till största delen finansieras av de avgifter som nu uppbärs. Utebliven ekonomisk tillväxt är därför det största hotet mot pensionerna, och då avses uttryckligen framtida utbetalningar.

Diskussionen om en harmonisering av skattepolitiken kommer att fortsätta, inte minst eftersom det går att urskilja osunda inslag i skattekonkurrensen inom unionen. Vi nöjer oss här med att upprepa våra tidigare prioriteringar; behovet är störst och argumenten tyngst i fråga om företags- och den indirekta beskattningen. Energi- och miljöbeskattningen är därvidlag minst lika viktig som andra skatteformer.

Stora utskottets kommentarer till de nordiska aspekterna, dvs. de nordiska medlemsländernas olika grepp, i anslutning till bildandet av euroområdet, blev sist och slutligen hövligt diplomatiska. Det är klokt, eftersom Norden i EU säkert inte skulle gagnas av fortsatt smågnabb. Betänkandet innehåller i alla fall något av en släng vad gäller effektiviteten hos det institutionaliserade nordiska samarbetet, även om sådana naturligtvis inte heller innebär något nytt. Brist på diskussionsämnen vid kommande rådsmöten kommer inte att råda, och så skall det vara.

Puhemies! Suuren valiokunnan loppuarvio on, että sekä poliittiset että taloudelliset perusteet puoltavat näkemystä, jonka mukaan Suomen edun mukaista on osallistua euroalueeseen sen toteutuessa vuoden 1999 alussa. Tätä taustaa vasten on ehkä jonkin verran hämmäntävää, että toisaalla mietinnössä todetaan, että osallistuminen tai ulkopuolelle jääminen merkitsisivät samanlaista liikkumavapautta talous- ja rahapolitiikassa. Me uskomme kuitenkin, että ulkopuolelle jääminen rajoittaisi ajan mittaan tuntuvasti

enemmän juuri talous- ja rahapolitiikkaamme, mutta valiokunnan yhteenvedo on luonnollisesti tärkein.

Kuten odotettua, oppositio katsoi olevansa pakotettu jättämään vastalauseen. Rohkenemme olla sitä mieltä, että se tehtiin aika lailla enemmän viran puolesta kuin syvemmän inspiraation innoittamana. Tulevaisuus näyttäköön, mitä tehtävää se mahdollisesti palvelee.

Hallitus tulee käynnistämään laajan tiedotuskampanjan euroon siirtymisestä. Kampanjan on oltava juuri niin asiallinen ja informatiivinen kuin päätöksen suuruus edellyttää, ilman euroeuforiaa. Kansalaiset haluavat tietoa säästöistä ja lainoista, kuluttajansuojasta ja oikeusturvasta. Vaikka ratkaisevat päätökset onkin jo tehty, on tiedottamisen jatkossakin oltava vuoropuhelun luonteista.

Ruotsalainen eduskuntaryhmä yhtyy suuren valiokunnan johtopäätöksiin ja perusteluihin päiväjärjestykseen siirtymisestä.

Regeringen kommer att sätta igång en bred informationskampanj om övergången till euron. Den måste vara just så saklig och informativ som beslutets storlek förusätter, utan euroeufori. Medborgarna vill ha svar på frågor om besparingar och lån, konsumentskydd och rättssäkerhet. Även om de avgörande besluten redan då är fattade, bör informationen fortsättningsvis ha karaktären av en dialog.

Svenska riksdagsgruppen omfattar stora utskottets slutsatser och motiveringar för övergången till dagordningen.

Ed. B r a x : Arvoisa puhemies! "Valtiovalta Suomessa kuuluu kansalle, jota edustaa valtiopäiville kokoontunut eduskunta." Näin me sen olemme tottuneet ajattelemaan ja sanomaan jo 80 vuotta, ja ilmeisesti näin tapahtuu myös ensi vuosituhannella. Samalla käsityksemme siitä, mitä valtiovallalla tarkoitetaan ja missä sen rajat tosiasiaa kulkevat, ovat vaihdelleet suuresti. Pohjimmiltaan Suomen Emu-jäsenyydessäkin on kysymys siitä, missä uskomme valtiovalan todellisten rajojen olevan tämän päivän maailmassa.

Tämä käy hyvin ilmi suuren valiokunnan mietinnössäkin. Yhtäältä siinä arvioidaan, että Suomen kansantalouteen liittyvät paineet johtuvat pikemminkin talouden globalisaatiosta ja Euroopan yhdentymiskehityksestä yleensä kuin erityisesti Emusta. Toisaalla lausutaan, että minkä yksittäinen kansallisvaltio on maailmanmarkki-

noille menettänyt, sen voisi EU ainakin joiltain osin palauttaa.

Vihreä eduskuntaryhmä pitää tätä ajatuksen-kulkua yhtenä perusteltuna ja varteenotettavana tapana hahmottaa politiikan ja markkinavoi-mien suhdetta. Emun myötä EU:n sisämarkki-noista tulee niin merkittävä tekijä maailman-markkinoilla, että voidaan uskoa siihen, että glo-balisaation puhurit eivät puhalla kumoon eu-rooppalaisia sääntöjä sosiaaliturvasta ja ympä-ristönsuojelusta. Ja jos Eurooppaan syntyy vah-va poliittinen näkemys näistä perusarvoista, on mahdollista, että EU voi merkittävästi vaikuttaa maailmanmarkkinoihin laajemminkin.

Mutta tämä ei ole ainoa mahdollinen ajatuk-senjuoksu eikä millään muotoa ongelmaton. Vihreä eduskuntaryhmä korostaakin sitä, että nyt tehtävän päätöksen epäsuorat seuraukset ovat suurelta osin hämärän peitossa. Elämme selvää murrosvaihetta, jossa epävarmuustekijät ovat ylipäättään suuria etenkin hallitsemattoman väestönkasvun ja ekologisten ongelmien vuoksi.

Tällaisina aikoina nousee tavallistakin tär-keämmäksi arvoksi se, että valintojen riskit ja mahdollisuudet arvioidaan avoimesti. Vihreän eduskuntaryhmän keskusteluissa on käynyt ilmi, kuinka Emu näyttäytyy eri näkökulmista hyvin-kin erilaisena. Suurin osa ryhmästämmme on pun-ninnut keskenään erilaisia näkökohtia niin, että Emu-jäsenyys on sen ulkopuolelle jääntiä parem-pi vaihtoehto. Osalle ryhmämme jäsenistä on tär-keimmäksi jäänyt sellainen näkökulma, josta käsin he ovat päätyneet vastustamaan Suomen Emu-jäsenyyttä.

Arvoisa puhemies! Suomessa käyty Emu-kes-kustelu kertoo jotakin kansakunnan tilasta muu-tamaa vuotta ennen vuosituhannen vaihtumista. Emu-jäsenyyteen liittyvistä epävarmuuksista on puhuttu avoimesti vasta nyt, kun hallituspuo-lueet ja keskeiset etujärjestöt ovat hyväksyneet jäsenyyden. Vasta nyt on alkanut keskustelu sii-tä, millaista unionia Suomi haluaa olla mukana rakentamassa. Tämä on itse asiassa Emun kes-keisin kysymys, joten voidaan sanoa, että varsi-nainen Emu-keskustelu vastaa alkaa.

Päävastuu keskustelun ontuvuudesta lankeaa hallitukselle ja sen myötä osaltaan myös meille vihreille. Kyse lienee kuitenkin laajemmastakin ilmiöstä, sillä myös opposition puheenvuoroissa on nähtävissä sama suomalaiskansallinen piirre, että keskustelua käydään vasta sitten, kun pää-tökset on jo tehty.

Eri asia on, että keskusta nyt ja muissakin vaalipuheissaan tulee kaivamaan esiin retoriik-

kaosastonsa terävimmät kirveet ja saamme, itse asiassa jo saimme, kuulla Emu-jäsenyyden ole-van syy yhden jos toisenkin asian onnettomaan laitaan. Toivottavasti valistunut kansalainen huomaa silloin kysyä ainakin kahta seikkaa: en-sinnäkin sitä, miten Emu-jäsenyyden muutaman vuoden lykkääminen muuttaisi asiointilaa ja toi-seksi sitä, miksi keskusta ei missään vaiheessa ole toden teolla pyrkinyt estämään Suomen jäse-nyyttä ensimmäisten joukossa. Se on pitänyt vi-susti mahtavan puoluekoneistonsa irti Emu-jäse-nyyttä vastustavista kansanliikkeistä eikä ole millään muotoa pyrkinyt eduskunnassakaan luomaan Emu-jäsenyyttä vastustavaa rintamaa. Keskusta valitsi helpon mutta tyhjyyttä kumise-van tiensä. Se väistää kysymyksen Emu-jäsenyy-den vaihtoehtoista ja luottaa siihen, että hallitus tekee vaikean ratkaisun alta pois.

Arvoisa puhemies! Vihreiden mielestä Emu-jäsenyydestä olisi pitänyt järjestää kansanäänes-tys. Emme onnistuneet saamaan tätä aikoinaan hallitusohjelmaan ja myöhemmissäkin vaiheissa olemme jääneet asiassa alakynteen. Suoran de-mokratian murros ei ole vielä koittanut. Demo-kratia ei ole vain keino jakaa valtaa, vaan se on ennen kaikkea keino käydä keskustelua ja sitou-tua epävarmoina aikoina yhteisiin, vaikeisiinkin päätöksiin. Demokratia on myös riskienhallinta-järjestelmä.

Hallituksen enemmistö valitsi kuitenkin van-han tradition tien. Se vetoaa äänestäjiltä ja edus-kunnan enemmistöltä saamaansa mandaattiin ja jättää toimensa seuraavissa vaaleissa kansan ar-vioitaviksi. Tämä ajattelumalli sopii hyvin poli-tiikan arkisiin asioihin, mutta tähän historialli-seen päätökseen valittu päätöksentekotapa on huono kolmesta syystä.

Ensinnäkään Emu-jäsenyyttä ei voida peruut-taa seuraavien eduskuntavaalien jälkeen. Toisek-si merkit viittaavat siihen, että kansa kokee Emu-prosessin siinä määrin runnovaksi, että se kään-tää selkensä koko politiikalle ja politiikan uskot-tavuus, legitimaatio, vaarantuu entisestään. Kol-manneksi näyttää siltä, että ilman kansanäänes-tystä tehty historiallinen päätös merkitsee sitä, että kansakunta ei sitoudu henkisesti Emuun lii-tyviin mahdollisuuksiin ja uhkiin. Hallitus on avannut tien sille, että meillä on edessämme vielä useissa vaaleissa hedelmätön kiistely siitä, mikä vaikutus Emu-jäsenyydellä on minkin asian lai-taan ollut, kuten tänään saimme jo kuulla: jopa kouluruokailuun.

Arvoisa puhemies! Emun myötä syntyvä Eu-rooppa on rakenteiltaan keskeneräinen. Vihreäl-

lä eduskuntaryhmällä on joitakin ajatuksia siitä, mitä vähintäänkin tarvitaan Euroopan uusiksi rakennuspuiksi, mutta ennen näiden ajatusten esittelyä on syytä korostaa, että Emu on nyt aluksi syntymässä sellaisena kuin se tässä ja nyt on: raakileena.

Paineet EU:n rakenteiden muuttamiseksi eivät ole lainkaan yksiselitteisiä eivätkä riittävän suuria. Optimististen arvioiden mukaan osa ilmeisimmistä puutteista tullaan korjaamaan paikka paikalta mahdollisimman käytännöllisesti ikään kuin uskoen, että työ tekijäänsä neuvo. Sama optimistinen ajatuksenjuoksu lähtee siitä, että muutamien vuosien kuluttua alkaisi muodostua poliittinen tahtotila uudelle hallitustenväliselle konferenssille, jossa EU:n rakenteita muutetaan demokraattisemmiksi, avoimmemmiksi ja tehokkaammiksi.

Vihreä eduskuntaryhmä korostaa, että mitään takeita kuvatus laatuudesta muutosprosessista ei ole, ja suuren valiokunnan mietinnössä sanotaan julki yksi tähän liittyvä paradoksi. Nimittäin se, että Emun myötä syntyvä ydinmaiden joukko vähentää tosiasiallisesti paineita muuttaa EU:n rakenteita.

Arvoisa puhemies! Suuren valiokunnan mielestä hyvinvointivaltio ja siihen sisältyvä pyrkimys koulutukselliseen, sosiaaliseen ja alueelliseen tasa-arvoisuuteen on nähtävä paitsi talouspolitiikan päämääräksi myös unionin keskeiseksi vahvuudeksi maailman suurten talousblokkien välisessä kilpailussa. Vihreä eduskuntaryhmä yhtyy tähän näkemykseen ja lisää siihen vielä kestävän ympäristöpolitiikan. Jos Emun talouspolitiikka nojaa näille perusarvoille, syntyy vihreä Emu. Samalla on kuitenkin todettava, että nykyisiin keskeneräisiin EU:n rakenteisiin liittyy riski synkän brutaalista ja lyhytnäköisiin voittoihin pyrkivästä mustasta emusta.

Kun Suomi nyt liittyy Emuun, on Suomen pyrittävä siihen, että EU:n rakenteista muutetaan niin, että mustan Emun riski poistuu ja vihreän Emun mahdollisuus, todennäköisyys lisääntyy. Kunkin puolueen on aika tunnustaa väriä ja kertoa, minkä värieseen Emuun puolue pyrkii ja minkälaisin uudistuksin se siihen uskoo pääsevänsä. On aika kertoa, minkä sortin federaalisia sitä ollaan.

Vihreän eduskuntaryhmän mielestä EU:n toimintaa on tehostettava siten, että yhä useammat päätökset tehdään määrääneemmistöpäätöksinä. Tällöin on realistista uskoa, että EU pystyy ensi vuosituhtaan alkupuolella säätämään nykyistä tiukempia direktiivejä ympäris-

tönsuojelusta ja määräämään sosiaaliturvan määrittämisen.

Sen sijaan vihreä eduskuntaryhmä ei näe hyvänä eikä realistisenakaan sitä, että EU:n yhteistä budjettia kasvatetaan merkittävästi nykyistä suuremmaksi. EU:n piirissä ei tule vielä vuosikymmeniin olemaan sen kaltaista aitoa ja uskottavaa poliittista foorumia, että EU:lle voitaisiin antaa nykyistä suurempi rooli verojen kerääjänä ja uudelleenjakajana.

Niin kauan kuin EU ei voi toimia budjettinsa kautta todella merkittävänä aluepoliittisena rahojen jakajana, nousee Euroopan keskuspankin rooli ja politiikka paljon vartijaksi. Ennen kaikkea kyse on tällöin siitä, kuinka Kasvu- ja vakaussopimusta tulkitaan esimerkiksi silloin, jos Suomessa on muista maista poikkeava häiriö. Suuri valiokunta puuttui kyseisen sopimuksen tulkintaan korostaen toisaalta budjettikurin tärkeyttä mutta toisaalta sitä, että sopimusta ei saa tulkita siten, että se estää muun muassa työllisyyden kannalta tärkeän suhdannepolitiikan.

Vihreä eduskuntaryhmä pitää näitä huomioita tärkeinä. Samalla on kuitenkin todettava, että alueellisesti perustellun suhdannepolitiikan ja vapaamatkustajana toimivan budjettikurittomuuden ero on vaikea tulkintakysymys niin objektiivisesti kuin erityisesti subjektiivisesti, kun katsotaan asiaa eri puolilta Eurooppaa. Siksi on pian aloitettava selvitystyö siitä, miten tätä asiaa voitaisiin mahdollisimman yksiselitteisesti ja avoimesti arvioida. Tässä asiassa on kyse Suomen kannalta kansallisesti erittäin tärkeästä asiasta. Niin kauan kuin tämä näin tärkeä asia on näin auki ja epäselvä, on Suomen kannalta erittäin tärkeää, että Euroopan keskuspankin johtokunnassa on Suomen hyvin tunteva jäsen.

Emun myötä EU:n demokratiavaje näyttäytyy niin ikään entistäkin räikeämpänä. Vihreä eduskuntaryhmä yhtyy suuren valiokunnan vaahteeseen, että on löydettävä keinoja joilla Euroopan keskuspankkia voidaan demokraattisesti kontrolloida. Lisäksi Euro-X:n demokraattista kontrollia pitää tehostaa.

Yksi mahdollisuus voisi olla se, että siirtymäajan jälkeen järjestetään kaikissa jäsenmaissa kansalliset parlamentti- ja europarlamenttivaalit samaan aikaan. Tämä järjestely ei uhkaa kansallisten parlamenttien valtaa eikä EU:n olemusta hallitusten välisenä toimintana. Samanaikaisilla vaaleilla kuitenkin annettaisiin Euroopan kansalaisille mahdollisuus muuttaa EU:n harjoittamaa politiikkaa vaalien kautta. Nykyisen kaltainen eriaikaisten vaalien kirjo tekee politiikasta seka-

metelisoppaa ja takaa todellisen vallan vain vahvoille virkamiehille.

Arvoisa puhemies! Emu tulee syntymään laajana ja tulee olemaan merkittävä tekijä Suomessa. Emun vaikutusten ulkopuolelle ei voi jäädä jättäytymällä Emu-jäsenyyden ulkopuolelle. Emun vaikutuksista puhutaan kuitenkin paljon liioitellen ja tarkoitushakuisesti. Eduskuntakäsittelyn yhteydessä on jo ehditty väittää, että Emu-jäsenyyden myötä Suomen kokonaisveroastetta on merkittävästi alennettava ja julkista sektoria supistettava. Kyse ei ole Emusta vaan mustasta Emusta. Kyse ei ole mistään pakosta vaan mustan Emun kannattajien toiveista.

Suomen julkisen sektorin koko ja kyky tuottaa hyviä peruspalveluita on jatkossakin kiinni siitä, kuinka paljon meillä on varaa ja halua maksaa veroja. Emu varmasti osaltaan tulee lisäämään niin sanottua läpinäkyvyyttä ja eri maiden veroasteiden vertailua, mutta ei näistä vertailusta seuraa, että Pohjoismaiden naisten on ryhdyttävä tekemään ilmaista hoivatyötä nykyisen palkkatyön sijasta. Pohjoismaiden naiset ja miehet voivat jatkossakin yhä äänestää toisin. Me voimme yhä äänestää sen puolesta, että nainen on palkkansa ansainnut, että kouluissa on opettajat.

Emu vie meidät perimmäisen kysymyksen ääreen: Mikä on suomalaisille tärkeätä, mihin me uskomme? Vihreä Emustrategia lähtee siitä, että Suomen vahvuus maailmalla on jatkossakin muun muassa siinä, että koko kansa koulutetaan. Kyse on paitsi arvovalinnoista myös kestävästä vihreästä kilpailukyvyistä. Esimerkiksi vihreän kilpailukyvyyn voimasta käykööt kansainväliset arviot, joiden mukaan Helsinki on yksi halutuimmista yritysten ja yritysten johtajien sijoitautumispaikkakunnista, koska täällä on hyvät koulut ja sairaalat ja koska täällä on turvallista ja puhdasta.

Vihreä eduskuntaryhmä lähtee siitä, että kokonaisveroaste Suomessa tulee jatkossakin olemaan suhteellisen korkea, ehkä hieman EU-maiden keskitason yläpuolella. Kansainvälisissä vertailuissa me olemme tottuneet siihen, että kun on kyse lapsikuolleisuudesta, lukutaidosta tai muista hyvinvoinnin mittareista, Suomi on listan kärkisijoilla. Ei näitä kärkisijoja saavuteta maailman eikä Euroopankaan alhaisimmilla veroasteilla.

Se, että tunnustaudumme kohtuullisen korkean veroasteen ja etenkin hyvän koulutuksen kannattajiksi, ei tarkoita sitä, että olisimme tyytyväisiä nykyiseen verorakenteeseen. Emu ja vih-

reä verouudistus kytkeytyvät monella tapaa toisiinsa. Suomessa verotetaan pieni- ja keskituloisten työtä liikaa. Energian suurkäyttäjille Suomi on yhä hintaparatiisi.

Vaikka vihreä eduskuntaryhmä puolustaa sitoutumista kohtuullisen korkeaan verotukseen, emme ole sitä mieltä, että julkinen sektori toimisi moitteettomasti. Tässä yhteydessä nostettakoon esille huolista vain yksi mutta sitäkin suurempi, nimittäin kasvavasta vanhusväestöstä huolehtiminen. Valtionvarainvaliokunta on Emu-lausunnossaan huolissaan eri eläkejärjestelmien tilasta Euroopassa. Vihreä eduskuntaryhmä pitää erittäin tärkeänä, että viimein on herätty siihen, että Eurooppa on eläkeläisten maanosa. Jos tulevista eläkkeistä ja eläkeläisten hoivapalveluista ei osata puhua nyt riittävän rehellisesti, meillä saat- taan olla yllättävän laatuinen poliittinen kriisi edessämme, kun suuret ikäluokat ovat sankoin joukoin hoivapalveluiden tarpeessa.

Lopuksi, arvoisa puhemies: maailmanjärjestys on nyt sen kaltainen, että on perusteltua puhua politiikan ja pääomamarkkinoiden revii-ristelusta. Tässä taistelussa voi olla viisasta muistaa se monien itämaisten taistelulajien viis- saus, että saattaa olla viisasta ensin antaa periksi vastustajan voimalle ja vasta itselle otollisessa asemassa kääntää se voima omia tarkoituksia puolustamaan.

Emu-jäsenyyden voi ensi näkemältä näyttää markkinavoimille periksi antamiselta, mutta ehkä se sittenkin on alku politiikan uudelle tule- miselle. Kaivattua vakautta ei saavuteta pelkällä talouskurilla. Tiukan taloudenpidon rinnalle tar- vitaan kansalaisten kokemus siitä, että saavutet- tu vauraus ja hyvinvointi jaetaan oikeudenmu- kaisesti. Siksi vihreä Emu on mustaa Emua va- kaampi tavoite. Siksi vihreän Emun puolesta kannattaa tehdä ja on tehtävä lujasti töitä.

Vihreä eduskuntaryhmä kannattaa suuren va- liokunnan ehdotusta siirtymisestä päiväjärjes- tykseen.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan toinen vara- puhemies Törnqvist.

Ed. J ä ä s k e l ä i n e n : Arvoisa rouva puhe- mies! Ensinnäkin kannatan ed. Ahon tekemää ehdotusta päiväjärjestykseen siirtymisestä.

Kristillisen liiton eduskuntaryhmä on eri yh- teyksissä esittänyt kielteisen kantansa Suomen siirtymiseen ensimmäisten joukossa Emun kol-

manteen vaiheeseen eli yhtenäisvaluutta euron käyttöönottoon.

Perustelumme korostavat neljää seikkaa:

Meillä on hallituksen käsityksestä poikkeava näkemys eurooppalaisen yhteistyön eräistä rakenteellisista ratkaisuista — korostamme yhteistyötä tiukkojen rakenteiden asemesta.

Emme halua Suomea ainakaan tässä vaiheessa mukaan yhtenäisvaluuttaan, joka sisältää tiettyjä selviä taloudellisia riskiä eikä ota huomioon hyviä kokemuksiamme kelluvasta ja joustavasta omasta valuutasta ja ennen kaikkea vähentää ratkaisevasti Suomen omaa päätösvaltaa.

Emme halua luovuttaa suomalaista päätösvaltaa kauaksi meistä sijoittuvaan, kovin eriytyvään ja itsenäiseen Euroopan keskuspankkiin. Rahapolitiikka siirtyy lopullisesti poliittisen järjestelmän ja samalla kansalaisten kritiikin ulkopuolelle. Erityisen ongelmallista on se, että edes rahapolitiikan epäonnistunut hoitaminen ei ole keskuspankkijärjestelmän johtajien riittävä erotamisperuste, puhumattakaan siitä, että kansalaiset voisivat demokratian välinein puuttua näihin ja tuleviin Keskuspankin ratkaisuihin.

Emmekä myöskään pidä siitä kehityslinjasta, joka epäilemättä ajan myötä lisää eurooppalaista keskusjohtoisuutta eli liittovaltiokehitystä.

Joku on joskus sanonut: "Unioni pyrkii yhdenmukaistamaan jäsenmaiden talous- ja rahapolitiikan. Jäsenmaita vaaditaan talouden tervehdyttämisen nimissä sitoutumaan matalaan inflaatioon. Tämä supistaa julkisen sektorin mahdollisuuksia työpaikkojen lisäämiseen. Unioni voi käyttää taloudellisia pakotteita vastaanhangoittelevaa jäsenmaata vastaan. Mielestäni liiallinen talouspolitiikan yhdenmukaistaminen on vahingollista EU:n kokoisella alueella. Erot pohjoisen ja etelän välillä ovat liian suuret."

Arvoisa rouva puhemies! Tämä joku ei ollut kuka tahansa, vaan Norjan kristillisen kansanpuolueen silloinen puheenjohtaja Kjell Magne Bondevik, nyt Norjan pääministeri ja yli 90-prosenttisesti hyvä-arvosanoja kansalaisilta saanut poliittinen johtaja.

Suomessa syksyllä 1994 pitämässään puheessa hän jatkoi muun muassa näin: "EU:ssa tapahtuu vallansiirto kansanedustuslaitoksilta ja kansallisilta hallituksilta ylikansallisille elimille. Pohjolessa on hieno kansanvallan perinne. Siksi meillä on perusteltua syytä sanoa: Valinta tapahtuu unionin ja kansanvallan välillä."

Norjalaisten tai suomalaisten rakentavien unionismin vastustajien idea ei ole, sen aika on osoittanut, vastustaa kansainvälistä yhteistyötä

tai kansainvälistä solidaarisuutta. Kyse on siitä, millä valtarakenteilla tämä tehdään. Kansakunnan tulee säilyttää vallan avaimet itsellään ja näistä rakentavista lähtökohdista käydä kantaan vastuutaan monien ongelmien rasittamassa maailmassa.

Valtioneuvoston tiedonanto Emusta on kristillisen liiton eduskuntaryhmän mielestä yksipuolinen. Menettelytapana se ei täytä hyvän lain-säädännön tunnuspiirteitä. Sen sijaan, että suuresta asiasta päätetään äänestämällä hallituksen luottamuksesta, olisi oikeampi menettely ollut selvän lakiehdotuksen käsitteleminen.

Valtioneuvoston tiedonannon sisältö on liian optimistinen ja yksipuolinen eikä se analyttisesti käsittele Raha- ja talousliiton riskejä. Hallitus esimerkiksi vähättelee epäsymmetristen häiriöiden mahdollisuutta. Rahamarkkinoiden nopea vapauttaminen 80-luvulla johti hallitsemattomaan kehitykseen. Tuolloin vallinneesta sokeasta innosta hallitus ei vaikuta juuri oppineen.

Suomen osallistumista euroalueeseen on perusteltu ennen kaikkea taloudellisilla tekijöillä, mutta samalla yhä enemmän ovat korostuneet poliittiset syyt. Tätä hallitus itse ei selkeästi tunnusta. Molempiin syyryhmiin voidaan esittää argumentteja sekä puolesta että vastaan, mutta olennaista on pitää argumentit erillään eikä sekoittaa niitä toisiinsa.

Arvoisa rouva puhemies! Taloudellisista syistä tärkeimmiksi ovat nousseet valuutan ja talouden vakauten ja edulliseen korkotasoon liittyvät argumentit. Tällöin on kuitenkin muistettava, että yhteiseen valuuttaan siirtyminen merkitsee noin 11 eurooppalaisen valuutan aluksi alustavaa ja vuoden 1999 alusta pysyvää kiinnittämistä toisiinsa. Tässä mielessä Euroopan alueella siirrytään takaisin kiinteiden valuuttakurssien aikaan, vaikkakin maailmanlaajuisessa merkityksessä euro kelluu mm. suhteessa jeniin ja dollariin.

Käytännössä keskenään kiinteiden kurssien järjestelmä merkitsee riskin ottamista. Näin laajalla, Portugalista ja Italian eteläkärjestä aina Inarin pohjoisosaan ylettyvällä alueella voivat toistaiseksi erillisten jäsenvaltioiden kansantaloudet kehittyä eri tavoin. Eri jäsenmaissa noudatettavat omat ja sittenkin suurelta osin itsenäiset talous- ja finanssipolitiikat aiheuttavat tosiasiassa jännitystiloja kiinnitettyjen valuuttojen välille.

Tämä ongelma jatkuu ja korostuu yhteisenkin valuutan aikana, koska pääomat voivat hyvin helposti keskittyä niille alueille, jotka näyttävät

tuovan nopeimman tuoton rahoille. Raha voi taas siirtyä muualle, kun alueen talous ylikuumenee. Jäljelle voi jäädä käytännössä inflaatioon verrattavista ongelmista kärsivä alue, joka joutuu uudelleen sopeutumaan tiukkaan talouteen. Näin ollen yhtenäisvaluuttakaan ei automaattisesti poista inflaation ongelmia, vaan vaikeudet siirtyvät itse asiassa talousalueitten ja osin jopa tuotantosektoreitten välille.

Viime vuosikymmenen lopulla ja tämän vuosikymmenen alussa virheellistä talouspolitiikkaa seurasi devalvaation uhka, sen välttäminen ja lopulta sen toteuttaminen. Tämä kaikki yhdessä johti suuriin kansantaloudellisiin menetyksiin. Virheitä oli tehty niin työmarkkinoilla, yritysten investoinneissa kuin talous- ja rahapolitiikassakin, eikä aiheellinen niihin viittaaminen saisi johtaa siihen, että siirrytään uusia tekijöitä ja ongelmia mukaan tuovaan yhteen laajaan valuuttaan.

Arvoisa rouva puhemies! Sittenmin valuuttojen kelluttaminen on merkinnyt suhteellisen vakaa ja ennustettavaa tilannetta, jossa valuutan arvo on kutakuinkin seurannut kansantalouden tosiasiallista tilaa. Vasta erm-kytkennän edellä ja nyt Emu-kytkentää odotettaessa on uudelleen herätelty keinottelunomaista keskustelua rahapolitiittisten toimien tarpeellisuudesta. Itse erm-kytkentä 15 prosentin vaihteluvälillä puoleen ja toiseen ei ole aiheuttanut spekulatiivista keskustelua.

Uudessa järjestelmässä euro kyllä kelluu valuuttamarkkinoilla, mutta euron valuuttakurssi ei tule sisältämään informaatiota pienten kansallistaloutien taloudellisesta tilanteesta. Tämän markkinoiden toimivuuden kannalta tärkeän informaationhan nyt saamme esimerkiksi oman valuuttamme, markan, arvosta.

Tilanne osoittaa, että paluu osittain kiinteiden kurssien aikaan on paluuta vanhaan talouspolitiittiseen ja valuuttapolitiittiseen ajatteluun. Se kertoo siitä, että Maastrichtin sopimus on tehty aikana, jolloin valuuttojen kiinteä keskinäinen suhde oli tärkeä arvo. Euroopassa on laajemminkin lähdetty siitä ajatuksesta, että kiinteät valuuttakurssit ovat arvo sinänsä.

Arvoisa puhemies! Uudempi kehitys osoittaa, että olennaisinta on kansantalouden kunto ja kyky. Tässä mielessä viime vuosina ja jo edellisen hallituksen aikana omaksuttu oman talouden kuntoon saattamisen tavoite on oikeaa politiikkaa, joskaan sitä ei ole loppuun saatettu. Tästä hän kertoo vakavinta kieltään edelleen jatkuva valtiontalouden velkaantuminen ja suurtyöttömyys.

Nyt Suomi tulee liitetyksi järjestelmään, joka on hahmoteltu Maastrichtin sopimuksessa. Viisaampi järjestelmä ainakin Suomen kannalta olisi ollut valtioiden yhteistyön lisääminen, mutta kuvatus kaltaisen yhtenäisvaluutan välttäminen. Nyt joudumme menemään järjestelmään, jonka pelisäännöt ovat etupäässä muut luoneet. Luonnollisestikaan, se todettakoon, ei ole paluuta kiinteiden mutta tarvittaessa muutettavien kurssien järjestelmään. Juuri sen kaltainen tilanne toisi keinottelijat mukaan.

Euron sisälle syntyvää painetilaa ja ristikkäisyyttä pyritään ennakoita estämään lähentymisohjelmilla, joita on noudatettu ennen liittymistä. Jatkossa eli liittymisen jälkeen samaa ongelmaa hoidetaan vakausohjelmalla, johon liittyvät varsin ankarat sakkojärjestelmät. Sakkojärjestelmien erityispiirre on se, että ne kohdistuisivat juuri niihin kansantalouksiin, jotka muutoinkin ovat heikoilla. Kaikkein heikoimmat ja epäonnistuneimmat joutuisivat siis maksamaan sakkoja yhteiseen EU:n kassaan saamatta tästä mitään korvausta.

Erityisen riskin muodostaa se, että joidenkin jäsenmaiden eurokunto on saatu aikaan ratkaisuilla, joiden pysyvästä vaikutuksesta ei ole varmuutta. Myös Suomen kohdalla ongelman muodostaa se, että olemme täyttäneet kriteerit hyvänä taloudellisena aikana ja lähinnä työeläkerahastojemme avulla. Tosiasiallisesti monet Emun kolmanteen vaiheeseen siirtyvät maat eivät täytä lähentymiskriteerejä.

Esimerkiksi uusien jäsenmaiden mukaantulon vaikutus EU:hun voi olla kehityksestä riippuen erilainen. Jos euro kehittyy tiukkana taloudellisenä järjestelmänä, voi monien uusien maiden mukaantulo jopa estyä. Toisaalta monet näistä maista voivat haluta mukaan kaikissakin tilanteissa, jolloin niiden kannalta riskinä on liian tiukkojen jäsenyysehtojen luominen tai oletettua heikompi vaikutusvalta yhteisiin EU:n asioihin.

On väitelty siitä, onko Suomen kansantalous edelleen niin sanotusti epäoptimaalinen eli yhteensopimaton suhteessa muihin eurooppalaisiin markkinoihin ja valuuttoihin. On esitetty, että valuutta-alueen ongelmat ovat väistymässä ja että juuri euroalue merkitsisi Suomelle rauhoittumista, koska suhdanteet eivät kohtaisi enää Suomea niin ankarasti kuin ennen.

Arvoisa rouva puhemies! Koko totuus paljastuu ajan myötä. Jo maantieteelliset asetelmat ja Suomelle läheisten maiden ulosjäanti kertovat siitä, että riski on edelleen olemassa. Pois eurosta jäävät Yhdistynyt kuningaskunta, Ruotsi, Tans-

ka ja Kreikka. Suomen ja keskisen Euroopan edut eivät ole samankaltaiset. Vielä vähemmän edut ovat yhtenevät eteläisen Euroopan kanssa, ja mikäli EU laajenee itään, tulevat aivan uudet sisäiset jännitteet mukaan kuvaan. Silloinhan mukana on lisää meidän kanssamme rakenteellisesti erilaisia maita, kun taas mainitut neljä maata ovat ainakin tässä vaiheessa jäämässä pois järjestelmästä.

Olennaista on se, että omalla päätöksellään ulosjäävien kolmen maan taloudet ovat juuri läheisimmässä yhteydessä Suomeen. Siksi Suomen ratkaisu tuntuu erityisen uskaliaalta. Sitä paitsi on huomattava, että edes suuren valiokunnan mietintö ei veikkaa suurta eroa ulosjäämisen ja mukaan tuleminen välillä sikäli, että Suomen talouspoliittinen liikkumatila on kaikissa ratkaisuissa sittenkin suurin piirtein saman kokoinen.

Arvoisa puhemies! Aivan oikein, kuten esimerkiksi ed. Brax totesi, jatkossa erityisen ongelman muodostaa väestön vanheneminen ja eläkevastuiden kattamattomuus. Ei ole myöskään täyttä selvyyttä siitä, miten eritasoiset työmarkkinamekanismit reagoivat uusiin tilanteisiin Euroopan ja Suomen kannalta. Emu-puskurit ovat sinänsä tarpeen, mutta ne ovat hyvin pienet ajatellen tilannetta, että talous olennaisesti heikkenisi. Tärkeämpiä ovat tässä yhteydessä luotavat menettelytavat, niin että maksut ja kulut joustavat tai joustaisivat työllisyyden turvaamiseksi lamatilanteessa.

Poliittisen unionin merkityksen kasvu selittää huomattavan osan Suomen innosta. Ratkaisu onkin nähtävissä Suomen haluna toimia EU:n valtavirrassa. Tämä on kuitenkin hyvin ongelmallista edellä kuvatuista syistä. Lisäksi on aivan periaatteellisella tasolla tehtävä ero valtioiden välisen yhteistyön ja liittovaltiokehityksen välillä. Euroratkaisu eittämättä painottaa viimeainnuttua.

Jo suuren valiokunnan mietinnöstäkin käy ilmi monia tulevaisuuden kehityslinjoja. Samankaltaistuva finanssipolitiikka, paine verotuksen harmonisointiin, erilaisten EU:n tasoinen tukijärjestelmien tarve ja aikanaan myös muiden politiikan lohkojen mukaantulo ovat epäilemättä edessä.

Lipposen hallitus on selkeästi ilmaissut halunsa olla mukana syvenevässä eurooppalaisten valtioiden liitossa. Sosialidemokraattien kantana tässä ei ole mitään yllättävää. Vanha sosialistisen internationaalinen idea toteutuu nyt uudessa muodossa sillä poikkeuksella, että pääomatkin ovat tässä kovasti mukana. Lieneekö tulossa ongel-

mia vai ei, sen aika näyttää. Joka tapauksessa nyt ollaan rakentamassa Euroopan tasoisia ammatyhdistyksiä, Euroopan tasoisista sopimista ja Euroopan tasoisia lakkoja, jos niin tarve vaatii. Mahtaa siinä olla eurooppalaisella oikeistolla ja niin sanotuilla pääomapiireillä ihmettelemistä, kun kaikki se, mitä Suomesta on pakoon lähdetty, tuleeikin eurooppalaisella tasolla oikein vahvasti vastaan.

Arvoisa rouva puhemies! Panen mieltymyksellä merkillä muun muassa ed. Braxin rakentavan puheenvuoron täällä, mutta silti täytyy todeta, että eniten ihmettelemistä aiheuttavat ne hallituspuolueet, jotka ovat järjestäneet hieman vastaan, mutta kuitenkin kovasti puolesta -näytelmän. Näiden puolueiden todelliseen kantaan on eittämättä vaikuttanut kysymys kuulumisesta hallitusrintamaan. Kauniimpi selitys on halu vaikuttaa Euroopassa niillä foorumeilla, joilla kuulemma päätöksiä tehdään. Minulle vain on jäänyt käsittämättömäksi, miten noilla foorumeilla vaikutetaan, kun jo vaikuttamisen rakenteetkin ovat monia näiden puolueiden alkuperäisiä ihanteita vastaan. Upein riman alitus on ajatus vaikuttamisesta euroon ja Euroopan keskuspankkiin, jotta niistä muodostuisi sellaisia kuin miksi toivojat niiden haluaisivat kehittyvän. Se on toive, josta voi varmuudella jo nyt sanoa, ettei se toteudu.

Euroopan keskuspankki muodostaa tässä poliittisen ja taloudellisen vallan siirtämisessä mielenkiintoisimman kokonaisuuden. Määräajaksi ja käytännössä erottamattomiksi valittavat johtajat eivät saa ottaa vastaan ohjeita poliitikoilta. Heidän tehtävänsä on suunnitella ja antaa ohjeita kansallisille keskuspankeille, joista muodostuu Euroopan keskuspankin haarakonttoreita. (Ed. Mikkola: Ei pidä paikkaansa!)

Vaikka keskusteluyhteys kansan ja edustuslaitosten sekä pankin välillä toki säilyy jatkossakin, olennaista kuitenkin on virallinen, luotava rakenne. Ei ole mitään varmuutta siitä, että Keskuspankki pystyy aistimaan kansan parissa liikkuvat virtaukset ja ongelmat. Järjestelmä on vahvistamassa käsitystä, että tiukat talouselämän lainalaisuudet entistä enemmän ratkaisevat muiden päätösten sisällön.

Käyttäytymismallin takana on ajatus politiikkojen talouselämää pilaavasta vaikutuksesta. Erityisesti saksalainen kokemusmaailma kertoo siitä, että poliitikot aiheuttavat inflaatiota, toteutumattomia haaveita ja särkyviä unelmia. Siksi talouspolitiikan hoitaminen ja inflaation vastustaminen tulee uskoa erinomaiselle valiojoukolle,

joka erottamattomuutensa rauhasta katsoo taaseita ja taloudellisia skenaarioita. Samalla elävän elämän sisällöksi väkisinkin muodostuu rahan kerryttäminen sinne, missä rahaa jo muutoinkin on. Eihän köyhä kansalainen voi kantaa samaa huolta omasta oikeudenmukaisesta taloudellisesta osuudestaan kuin mihin pystyvät ne talousmaailman mahtimiehet, jotka osaavat laskea koron ja voiton omaan taskuunsa millimetrin tarkasti ja viimeistä korkopromillea myöten.

Mielestämme Suomen olisi tullut odottaa euron tuomia ja jäsenmaiden saamia kokemuksia Euroopassa ja sitten harkinta-ajan jälkeen ja kansanäänestyksen kautta, mihin täällä tänään viitattiin, päättää lopullisesti mahdollisesta liittymisestä Emun kolmanteen vaiheeseen ja euroon. On myös muistettava, että tutkimusten mukaan suomalaiset ovat jopa kaikkein kriittisimpiä suhteessaan yhtenäisvaluuttaan. Euroopalaisten tutkimusten mukaan jopa 60 prosenttia suomalaisista vastustaa osallistumista Emun kolmanteen vaiheeseen.

Yhdellä päätöksellä haudataan suuri joukko suomalaista poliittista historiaa ja taloushistoriaa. Menetämme käytännössä juuri tällä päätöksellä oman itsenäisen valuutan ja mahdollisuuden kansalliseen rahapolitiikkaan. Keskuspankin ja pankkivaltuutettujemme asema muodostuu entistään vähäisemmäksi. Poliittisesti Suomi siirtyy euromaiden ja EU:n jäsenmaiden tiiviiseen keskukseen.

Suuren valiokunnan loppuarvio tuo aivan oikein esille kysymyksen ongelmallisuuden ja arvaamattomat seikat. Johtopäätös tekstin pohjalta voisi olla myös se, ettei Suomen tule nyt liittyä Emun kolmanteen vaiheeseen. Valitettavasti mietintö päättyy meidän mielestämme väärään ratkaisuehdotukseen.

Poliittisesti Suomi nyt siirtyy ja suorastaan hyppää euromaiden tiiviiseen keskukseen, joka ei koskaan ole ollut Suomen todellinen poliittinen koti, vaikka aina silloin tällöin historian kuluessa meitä on tähän joukkoon lähinnä turvallisuuspoliittisista syistä oltu kuljettamassa.

Arvoisa rouva puhemies! Kristillisen liiton eduskuntaryhmä siis kannattaa jo tehtyä vastalauseemme mukaista hylkäysehdotusta, mikä merkitsee euroalueesta tehdyn ehdotuksen hylkäämistä ja sitä, että sen kautta eduskunta palaa päiväjärjestykseen.

Tämän hallituksen esityksen hylkäävän kannan voitto merkitsisi epäilemättä hallituksen kaatumista ja ennenaikaisia vaaleja, mutta näin tärkeässä Suomen kehityksen ja itsenäisyyden

kannalta ensiarvoisen tärkeässä asiassa tämä olisi kovin pieni hinta. Vain selkeästi kaksilla eri valtiopäivillä käsitelty euroon siirtyminen täyttäisi todellisen kansanvallan mukaisen demokratian toteutumisen. Paheksomme sitä, että euroon siirtyminen toteutetaan vain yksinkertaisen enemmistön vaativalla lainsäädäntö- tai oikeastaan tiedonantomenettelyllä maassa, jossa paljon pienemmätkin asiat nauttivat perustuslain erityistä suojaa.

Ed. T a r k k a : Rouva puhemies! Tässä Suomi nyt sitten on pestyn kaulansa kanssa. Emusta päätettiin tomeran tiukasti Maastrichtin sopimuksessa aikanaan. Virallinen sananselitys kulki pitkään sillä tavalla, että Talous- ja rahaliitolle määritellyt kriteerit olivat yksiselitteisiä taloudellisia suureita ja oikeudellisesti sitovia säännöksiä. Niiden täyttymisestä seuraisi sopimuksessa määritelty Talous- ja rahaliitto ja niiden täyttymättä jäämisestä sitä ei sitten seuraisi.

Vähitellen alkoi vain käydä niin, että kriteerien tulkintaperiaate muuntautui käänteismuodokseen. Ensin päätettiin, mitkä maat joka tapauksessa halutaan mukaan. Sitten päätettiin, miten kriteereitä tulkitaan, jotta voidaan menetellä niin kuin halutaan, ja sitten todettiin, että Maastrichtin sopimushan toimii loistavasti. Sen tarkoituksena oli luoda Talous- ja rahaliiton kolmas vaihe, ja sellainen tässä syntyy kuin syntyykin. Tämän ison asian rinnalla muuttuukin äkkiä pikkutekijäksi esimerkiksi se seikka, että kaikki kriteerit täyttävät lähinnä pienimmät ja merkityksettömimmät mukaan lähtijät.

Maastrichtin sopimuksen käänteiseksi kehittynyt tulkintaperiaate on päässy siihen, että nuorsuomalaiset vastustavat Emun kolmannen vaiheen toteuttamista nyt. Kun yhteisesti asetetut ehdot eivät täyty, tilanne ei ole kypsä. Tämä kantamme ei ole pelkästään muodollisesti juridinen. Siihen sisältyy myös makrotaloudellista realismia. Jos johonkin uuteen ja suureen ryhdytään, on järkevää ryhtyä siihen sellaisissa olosuhteissa, joissa onnistumisen todennäköisyys on mahdollisimman suuri.

Suoraan sanoen meidän kantaamme sisältyy kyllä myös tietty poliittinen taka-ajatus. Jos kuvitellaan, että Emun lykkääminen nyt olisikin mahdollista, se voisi johtaa siihen, että koko idea unohtuisi jollakin historian ylähyllällä pölyttyvään mappiin. Siinä tapauksessa me emme juurikaan itkisi Emun ja euron perään.

Hallitus lähti isoimpien euronumppaniensa mukaan tulkitsemaan kansainvälistä sopimusta

sen solmimisen jälkeen omaksutun tavoitteen pohjalta. Se ei siis noudattanut sopimusten sitouvuuden periaatetta, joka on historiallisesti ollut Suomen kansainvälisen toiminnan kaikista keskeimpiin kuuluva periaate. Hallitus perustelee valitsemaansa linjaa kaikkein helpoimmalla kehäpäättelmällä: Emun kolmas vaihe on toteutettava, koska se on toteutettava. Hallitus luopui siis itsenäisen ajattelun vaivasta. Se on jyrkkä muutos siihen, millä tavalla kaikkea muuta EU-päätöksentekoa meillä sanotaan harjoitettavan. Analyttisen asiakeskeisyyden sijaan tuli kerkeä myötyä.

On vaikea ymmärtää hallituksen pakkomiellettä tukea sokeasti Emun toteutusta. Me tai Eurooppa ei todennäköisesti olisi menettänyt mitään suhteellista tai absoluuttista etua lykkäämällä Emun kolmatta vaihetta silläkin riskillä, että se olisi lykkäys ikuisuuteen. Siinä ei olisi menetetty mitään nyt olemassa olevaa. Eräät mahdollisuudet uusiin etuihin olisivat tietysti jääneet aukeamatta, mutta ne olisivat vain mahdollisuuksia, eivät vielä todellisia etuja.

Emun toteuttaminen nyt on sellainen vaikeutettu peli, että näitä tulevaisuudessa mahdollisia etuja lähdetään tavoittelemaan huteralta pohjalta ja hankalissa oloissa. Tällaisessa uhkapelissä onnistuminenkin on tietysti mahdollista mutta ei varmaa. Sen sijaan on varmaa, että nyt otetaan joskus ehkä mahdollisten etujen saavuttamiseksi todella isoja riskejä. Näin joudutaan tietysti useinkin menettelemään silloin, kun on päällä akuutti kriisi, mutta nykytilanteessa riskin otto tuntuu kohtuuttomalta verrattuna saavutettavissa ehkä oleviin etuihin. Emun lykkääminen olisi tarjonnut myöhemmin tulevaisuudessa suunnitellen samat edut, mutta oleellisesti nyt otettuja pienemmin riskein.

Mutta nythän maito on jo kaatunut kalliolle. Sen perään ei kannata itkeä. Suomella on valittavana kaksi huonoa vaihtoehtoa. Voimme mennä mukaan Emuun, jonka epäonnistuminen tai vain puolittainen onnistuminen on todennäköistä. Se tie on täynnä riskejä ja vaikeuksia. Toinen vaihtoehto on jäädä Emun ulkopuolella Euroopan äärimmäisen reunan taloudelliseksi sivustaksi. Sekin vaihtoehto on täynnä riskejä ja vaikeuksia. Valinta näiden kahden välillä on poliittista päätöksentekoa aidoimmillaan.

Emu-keskustelussa on ilmaantunut monia, jotka väittävät tietävänsä kummankin valinnan seuraukset ja pystyvänsä varmuudella osoittamaan toisen niistä täysin oikeaksi ja ylivoimaisen edulliseksi ja toisen ehdottoman vääräksi ja kai-

kin tavoin turmiolliseksi. Tällainen varmuus on peräisin tuonpuoleisesta maailmasta. Jos eri valintojen seuraukset tiedettäisiin täsmällisesti, päätöshän voitaisiin tehdä kenen tahansa taskulaskimella. Se ei olisi mitään päätöksentekoa vaan ynnä- ja poislaskua.

Päätöksenteon ytimenä on yritys arvioida epävarmuuksien ja riskien suhteellista suuruutta erilaisissa tulevaisuuden tilanteissa, joista emme voi tietää kovin paljon. Eikä tämä ole mitenkään Emu-päätöksen erityispiirre. Tämä ongelma ei myöskään tullut taakaksemme siksi, että liityimme vähän aikaa sitten Euroopan unioniin. Se on ollut poliittisen päätöksenteon sisältönä kautta maailmanhistorian. Emu-päätöksessä epävarmuuden taakka on ehkä kuitenkin tavallistakin suurempi, sillä Emussa yritetään jotakin sellaista, jota ei koskaan ennen ole yritetty. Ei ole kokemusta tämän tien vaaroista eikä ongelmista. Ei ole esimerkiksi onnistumisesta, mutta ei myöskään siitä, että onnistuminen olisi mahdotonta.

Nyt ei enää auta kiukuttelu siitä, että Emun kolmas vaihe syntyy väärään aikaan ja väärin perustein. Se syntyy ja sillä siisti. Suomen edessä nyt olevasta kahdesta huonosta vaihtoehdosta nuorsuomalaiset kannattavat sitä, jossa riskit ovat ilmeisesti pienempiä ja jossa riskien toteutuminen ei välttämättä ole varmaa. Mielestämme nämä ehdot täyttää parhaiten se ratkaisu, että liitymme Emun kolmanteen vaiheeseen mukaan. Koska Emu on politisoitunut, joudumme tekemään poliittisen päätöksen. Siitä valinnasta seuraa lähes varmasti melkoisia taloudellisia vaikeuksia, mutta siinä tapauksessa, että jäämme ulkopuolelle, vakavien vaikeuksien todennäköisyys on vielä suurempi.

Liittymisestä aiheutuvat ongelmat eivät ole tietenkään mikään luonnonlaki. Voihan tässä käydä myös niin, että kaikki onnistuu ihan hyvin. Täydellinen onnistuminen olisi kuitenkin melkoinen historiallinen harvinaisuus. Todennäköistä on siis, että Eurooppa ja me sen mukana joudumme vaikeuksiin. Siinä maailmassa Emujäsenyydestä saattaa olla hyötyä Suomen kaltaiselle pienelle syrjäiselle maalle. Ulkoisesta sokista kuten esimerkiksi edelleen pahenevasta Kaukoidän pankkikriisistä selviytyminen on Suomelle luultavasti sittenkin helpompaa suuren euroopalaisen talousmahdin sisällä eläen kuin ulkona yksin. Euroon kohdistuvat spekulatiot eivät heiluttaisi vain euroa vaan ja nimenomaan euroalueen ulkopuolisia pieniä valuuttoja. Emujäsenyydestä saattaa olla myös turvaa, jos rahamaailma joutuu taas valuuttaturbulenssin kouriin.

Silloin isossa porukassa voi ehkä pärjätä vähän paremmin kuin yksin.

On luultavaa, että pienen kansantalouden kriisinkestokyky paranee siitä, että se on suuren rahapolitiittisen kokonaisuuden osa. Se ainakin on jokseenkin ilmeistä, että kestävyys heikkenee, jos se jättäytyy yksin. Emuun mukaan meneminen merkitsee Suomen kaltaiselle pienelle maalle tietysti lähinnä sopeutujan osaa, mutta sen ulkopuolelle jättäytyminen merkitsisi sokean ja mykän sopeutujan osaa.

Emu-kysymys on kasvanut viime aikojen keskusteluissa jollakin tavoin yli mittojensa. Se ei ole samanlainen historiallisen tason henkinen läpimurto kuin Euroopan unioniin liittyminen oli. Silloin sinetöitiin kuulumisemme siihen filosofiseen, kulttuuriseen, valtiolliseen ja taloudelliseen kokonaisuuteen, jossa Suomi ja suomalaiset olivat kasvaneet tuhat vuotta. Se oli niin suuri asia, että sen jälkeen melkein kaikki muut asiat ovat melko pieniä.

Euroopan unionin jäsen voi olla mukana Emun kolmannessa vaiheessa tai sen ulkopuolella. Se, minkä niminen on täällä käytettävä rahayksikkö ja miltä maksuvälineet näyttävät, ei myöskään ole kovin iso asia. Markka oli hyvin tärkeä kansallinen symboli silloin, kun se saatiin 1860-luvulla, sillä juuri muita kansallisuuden tunnusmerkkejä ei silloin vielä ollut ja kansallinen identiteetti oli tukehtumaisillaan jo kasvuvaiheensa alussa. Nyt Suomi on ollut 80 vuotta suvereeni valtio, joka on selvinnyt hengissä kahdesta sodasta ja äärimmäisen uhkaavan naapurin ahdistavasta läheisyydestä. Jos täällä kaiken tämän jälkeen siirrytään käyttämään samaa rahayksikköä kuin jossakin muualla, se ei merkitse kansallisen identiteetin kannalta juuri sitä eikä tätä. Siihen tottuminen vie tietysti vähän aikaa, ja siinä koko juttu.

Tärkeämpää kuin rahayksikön nimi on se, millä kurssilla markat vaihtuvat euroiksi. Periaatteessahan se on lyöty lukkoon erm-kytkennässä, mutta tämä puolitoista vuotta sitten oikea taso ei välttämättä ole oikea enää nyt, sillä nyt on eri tilanne. On hyviä perusteita väittää, että markan arvo ei ole nyt sellainen, mikä se olisi, jos se määräytyisi aidosti oman painoarvonsa mukaan. Hinnan tästä epäsuhdasta maksavat tuontipäätösten varassa liiketoimintaa harjoittavat yritykset, joiden kansantaloudellinen merkitys ei ole aivan olematon. Sitä hintaa maksavat myös säästäjät ja eläkerahastojen edunsaajat. Kurssin oikaiseminen realiteettia vastaavaksi leikkaisi tietysti vientiteollisuuden kannattavuutta, mutta

jonkin verran siihen ehkä olisi varaakin. Kansantalouden kokonaisuuden kannalta saattaisi olla viisasta tehdä lievä tulonsiirto rahassa kieriskelevältä vientiteollisuudelta kannattavuusongelmissa painiskelevalle tuonnin varassa toimivalle yrittäjyydelle. Revalvaatio kohentaisi jonkin verran ulkomaanvaluutassa velkaantuneiden asemaa. Näistä tahoista valtio ei ole kaikkein vähäisin.

Emu-politiikkaa hallitseva yhden totuuden periaate opettaa meille kuitenkin kiukkuisin äänenpainoin, että tällainen oman edun harkittu politiikka on mahdotonta, koska se on mahdotonta. Se oli kuitenkin mahdollista asiansa hyvin hoitaneelle Irlannille. Miksi se olisi mahdotonta meille, jotka mainostamme myös hoitaneemme asiamme erinomaisen hyvin?

Rouva puhemies! Nuorsuomalaiset arvostelevat hallitusta siitä, että se ei ole edes yrittänyt ajaa Emu-kysymyksessä kaikkein järkipäisintä ratkaisua, joka olisi ollut kolmannen vaiheen lykkääminen toistaiseksi, mutta samalla ymmärrämme tietysti sen, että vaikka hallitus olisi tätä puhevaltaa käyttänyt, Emu todennäköisesti toteutuisi suunnilleen sellaisena, kuin se nyt toteutuu. Tässä tilanteessa Suomen on viisaampi mennä mukaan kuin jäädä pois, mutta mikään meidän perusongelmamme ei tällä päätöksellä ratkea. Emu on sittenkin pikku juttu verrattuna siihen verotuksen, sosiaaliturvan ja työelämän perusrakenteiden uudistamiseen, joka meillä on edessämme joka tapauksessa, olimmepa Emussa tai emme. Nyt on sitten tärkeää, että Suomi sopeutuu Emu-elämään, niin että nämä välttämättömät perusuudistukset pystytään tekemään nopeasti ja mahdollisimman vähällä muutoksen tuskalla. Jos Emu auttaa tässä historiallisten mitasuhteiden uudisrakennustyössä, se saattaa olla hyvinkin hyvä asia.

Ed. T e n n i l ä : Rouva puhemies! On paikallaan kerrata niitä näkökohtia, jotka ovat johtaneet osassa vasemmistoa ja etenkin vasemmistopuolueiden kenttäväen keskuudessa kriittiseen suhtautumiseen Emuun ja Suomen jäsenyyteen siinä. Nämä näkökohdat eivät ole menettäneet merkitystään, vaikka niiden puolustajat ovatkin lopullisessa päätöksenteossa jääneet vähemmistöön.

Näemme eurorahan ensi sijassa länsieurooppalaisten suuryhtiöiden, taloudellisen ja poliittisen eliitin hankkeena, jolla yritetään vahvistaa Länsi-Euroopan asemaa maailman laajuisessa kilpailussa USA:han ja Japaniin nähden. En

epäile, etteikö se tällaisena olisi edullinen erityisesti suurille vientiyrityksille ja etteikö se voisi vahvistaa talouskasvua joillakin aloilla ja alueilla Euroopassa. Ei ole kuitenkaan mitään takeita siitä, että talouskasvun hedelmät ja edut jakaantuisivat tasapuolisesti eri väestöryhmille. Talouskasvusta huolimattahan EU-maissa on nykyin 18 miljoonaa työtöntä. Sitä paitsi huoli luonnosta ja ympäristöstä pakottaa suhtautumaan epäilevästi ikuisesti jatkuvan erittäin kovan talouskasvun ihanteeseen ja tavoitteluun. Sitä paitsi kakun kasvattaminen ja kakun jako ovat kaksi ihan eri asiaa.

Yksi varmoja seurauksia eurohankkeesta on pääomien kiihtyvä keskittyminen. Yhteinen rahahan helpottaa pääomien liikkeitä ja yritysostoja yli rajojen. Toisaalta katsotaan, että kiristytvä kilpailu pakottaa suuryhtiöiden voimien yhdistämiseen. Uusi suurfuusioiden aalto on jo lähtenyt käyntiin. Erityisesti rahoitussektorilla paine uusiin suurfuusioihin kasvaa, mistä on paljon merkkejä. Kilpailun nimissä synnytetään uusia jätti-läispankkeja, uusia vakuutuskonserneja ja finanssitavarataloja, kun rahamarkkinat yhdentyvät. Tällaiset ratkaisut kiihdyttävät työpaikkojen rationalisointia, vähentämistä ja vievät päätösvallan entistä etäämmälle tavallisen työntekijän tai asiakkaan ulottuvilta. Pääomien keskittyminen vie myös alueelliseen keskittymiseen ja alueellisten erojen kärjistymiseen, koska vasta-voimaa eli tehokasta aluepolitiikkaa ei enää harjoiteta.

Rahaunionin ehdottomimpia seurauksia on kaiken rahapolitiittisen päätösvallan siirtyminen pois Suomesta EU:n keskuspankille. Ne vähäisetkin mahdollisuudet, joita kansanedustajilla tai vaikkapa ay-liikkeellä on ollut vaikuttaa rahapolitiittiseen päätöksentekoon tai keskusteluun kansallisissa puitteissa, häviävät. EU:n keskuspankki on hyvin tiukasti panssaroitu demokratiaa, demokraattista vaikutusta ja keskustelua vastaan. On odotettavissa, että EU:n keskuspankista tulee pikemminkin komentokeskus, joka suuntaa talouspolitiittisen keskustelun painopisteitä kaikissa Emu-maissa. Parlamentaarikot pääsevät keskustelemaan vain toimintakertomuksista.

Emu-hankkeen lähtökohdat ovat selvästikin monetaristiset ja uusliberalistiset, siis hyvin kaukana vasemmiston ihanteista. EU:n keskuspankin tehtävänä on vartioida rahapolitiittista vakautta, jolloin työllisyys ja sosiaaliset tavoitteet jäävät taka-alalle. Jo koko 90-luvun ajan Emun rahapolitiittiset kriteerit ovat olleet talouspoliti-

kan pyhiä lukuja, joihin on tuijotettu työllisyydestä, tuloerojen kasvusta tai alueellisesta epätaisesta kehityksestä piittaamatta. Kun EU:n komissio maaliskuussa suositteli 11 jäsenmaan siirtymistä Emun kolmanteen vaiheeseen, se ei maininnut lehdistötiedotteessaan Länsi-Euroopan työttömyysongelmasta mitään, ei sanan sanaa. Työllisyyden arviointi ei nimittäin sisälly, niin kuin hyvin tiedetään, lähentymiskriteereihin.

Työnantajat ympäri Eurooppaa näkevät Emun aseeksi palkka- ja sosiaaliturvajousten toteuttamisessa. Kun raha ei joustu, ihmisten oletetaan joustavan. Suomessa, jonka taloushistoria on täynnä jyrkkiä suhdannevaihteluja ja jonka ulkomaankaupasta hyvin suuri osa käydään edelleenkin Emu-alueen ulkopuolisten maiden kanssa, on erityisen suuri vaara, että palkkojen ja sosiaaliturvan alentamista tullaan käyttämään suhdannepoliittisena keinona. Ay-liikkeellä on edessä suuri haaste.

Se, että Suomelle tärkeät kauppakumppanit Ruotsi ja Iso-Britannia jäävät nyt Emun ulkopuolelle, että Suomi ainoana Pohjoismaana siirtyy euronrahaan, tekee Emun vielä ongelmallisemmaksi meille.

Rouva puhemies! On ilmeistä, että Emu kiihdyttää painetta veroharmonisointiin, jolloin Suomen julkisen talouden tulopohja edelleen murenisi. Ainakin Emua jo käytetään tällaisten vaatimusten perusteluna. Valtiosihteeri Raimo Sailas on sanonut kaihtelematta, että "verotason alentamiseen on pakko sopeutua, koska EU:n yhdentymisen edetessä jäsenmaiden verotasot tulevat vähitellen lähentymään toisiaan". Sailaksen mielestä verokevennyksiä "ei voida kohdentaa pelkästään pieni- ja keskituloisiin, vaan helpotusten on koskettava yhtäläisesti suurituloisiakin". Herra Sailaksen perustelu tälle näkemykselle on se, että euroalueella lisääntyy erityisesti pitkälle koulutettujen työntekijöiden liikkuvuus, ja se pakottaa siis kilpailemaan myös heidän verotuksellaan eli alentamaan verotusta myös isotuloisilta. Sailaksen mielestä yleisistä veroista selvittää vain "mitoittamalla julkiset menot uudelleen".

Sailaksen ja kumppaneiden visiona on selvästikin yhteiskuntamalli, jossa hyvätuloiset käyttävät yksityisiä palveluja ja vakuutuksia ja köyhät jäävät rapistuvien julkisten palvelujen ja kehnon sosiaaliturvan varaan. Emu on näille sailaksille, tämän maan uusliberalistisille johtajille, se ruoska, jolla he politiikkoja haluamaansa suuntaan aikovat paimentaa.

Vasemmiston kiireellinen tehtävä onkin haastaa keskustelu verotuksen ja hyvinvointivaltion kohtalonyhteydestä. Valtiovarainministeriön vaikutusvaltaisen johdon kanta tuli jo esiteltä, ja kokoomuksen kannan me tiedämme: verot alas ja saman tien alas myös sosiaaliturva, aluepolitiikka ja kuntien ylläpitämät julkiset palvelut. Kokoomuksen johtaja Sauli Niinistö on esittänyt tänään eräissä lehdessä vaatimuksen eläkkeiden alentamisesta seuraavien hallitusneuvottelujen yhteydessä.

Rouva puhemies! Emu lohkaisee suuren palan pois kansallisesta päätösvallasta ja itsenäisyydestä. Jo sellaisenaan se on iso askel kohti Euroopan liittovaltiota, yksi liittovaltiorakennelman nurkka. Muita nurkkia on sen jälkeen helpompi ryhtyä pystyttämään.

Yksi näistä nurkista on turvallisuus- ja puolustuspolitiikka, jota EU:lle luodaan Maastrichtin ja Amsterdamin sopimusten pohjalta. EU:n turvallisuus- ja puolustuspolitiikka nojautuu Natoon, kuten tunnettua. Tapahtumien logiikka näyttää yksinkertaiselta. EU-jäsenyyttä seurasi nopeassa tahdissa valmistautuminen Emu-jäsenyyteen ja euronrahaan. Kun Emu-ratkaisu on kohtapuoliin pois päiväjärjestyksestä, tulee seuraavaksi sitten esille entistä tiiviimpi valmistautuminen Nato-jäsenyyteen?

Toivoisin, että tällaiset kysymykset olisivat aiheettomia. Muun muassa helikopterikauppojen yhteydessä käyty keskustelu kuitenkin osoitti, että tällainen huoli on perusteltua. Poliittisia, organisatorisia ja teknisiä edellytyksiään Nato-jäsenyydelle on selvästikin ryhdytty rakentamaan.

Rouva puhemies! Vasemmiston ja muiden Paasikiven ja Kekkonen opettamien on haastettava, ja nyt ajoissa, muut keskusteluun myös tästä, voisipa sanoa, kansakuntamme perimmäisestä kysymyksestä. Jäsenyys sotaliitossahan veisi meidät vastakkainoloon itänaapurin kanssa. Siihen asemaan Suomea ei saa antaa johtaa.

Rouva puhemies! Joko tai: joko liittovaltio yhteisine rahoineen ja loppukädessä armeijoineen tai sitten valtioiden välistä yhteistyötä. Kas siinä valintamme!

Ed. V i s t b a c k a : Arvoisa puhemies! Suomessa on alkamassa kansallinen piinaviikko. Tällä viikolla tullaan täällä eduskunnassa lopullisesti päättämään Suomen mukaan menemisestä Euroopan talousliiton kolmanteen vaiheeseen, jota päätöstä voidaan seuraustensa merkittävyyden ja kauaskantavuuden puolesta pitää itsenäi-

syytemme historian merkittävimpanä EU-jäsenyyispäätöksen ja rauhansopimusten lisäksi. Tätä päätöstä on viimeisten kahden hallituksen eli keskustavetoisen Ahon hallituksen ja nykyisen sosialidemokraattivetoisen Lipposen hallituksen toimesta ajettu eteenpäin kaikista perustuslain ja kansan mielipiteen tai maan todellisen edun muodostamista esteistä välittämättä. Suomi on saatava mukaan Emuun, maksoi mitä maksoi ja olivatpa sen seuraukset millaiset tahansa.

Tavoitteeseen on pyritty suoranaisen aivope-sun avulla. Jäsenyyttä markkinoivaan tiedottamiseen on osoitettu valtion varoja 15 miljoonaa markkaa, millä rahalla olisi ollut mielestäni huomattavasti tärkeämpiäkin kohteita, vaikkapa esimerkiksi lastensairaaloitten laitehankintamäärärahoissa. Suomalainen valtaehdistö harjoittaa myös hyvin valikoitua ja päämäärähaikuista tiedottamista. Tästä on hyvänä esimerkkinä se, että Emua edistämään perustetun Euroopalainen Suomi -yhdistyksen mielipidekysely, jossa kannattajien ja vastustajien määräksi saatiin sama eli 40 prosenttia, sai runsaasti julkisuutta, mutta EU:n säännöllisesti tekemän virallisen, 18.3.1998 julkaistun eurobarometrin tulos, jossa Emun vastustajia oli suomalaisista peräti 62 prosenttia, sai varsin vähän palstatilaa. Mielestäni Emu-tiedotukseen uhratut varat ovat yhteiskunnan rahojen väärinkäyttöä, kun puolueettoman tiedon esille saaminen on lähes estetty.

Ilmeisesti tähän samaan päämäärätietoiseen viralliseen tiedotuspolitiikkaan kuuluu myös se, ettei tätä keskustelua haluttu päästää kansalaisten silmien nähtäväksi ja korvien kuultavaksi suorana televisiointina, kuten viime aikoina on ollut tapana monien eri asioiden yhteydessä. Pelätäänkö hallituksen ja hallituspuolueiden taholta todella näin paljon kansan reaktioita kansan enemmistön tahdon vastaisen Emu-päätöksen läpijunailusta ohi demokratian ja perustuslain pelisääntöjen? Ei silti, syytä olisikin hävetä. Pidän kuitenkin Ylen tekemää päätöstä arveluttavana ja suomalaisia halventavana.

Käytännössä Suomen mukaanmenosta Emuun päätettiin jo maamme liittyessä Euroopan unioniin EU:hun. Liittymissopimukseen kirjattu sanamuoto ei yksiselitteisen selkeästi jättänyt maallemme vapaata päätösvaltaa mukaanmenosta siinä tapauksessa, että vaaditut lähestymiskriteerit täyttyvät. Ahon johdolla neuvottelussa EU:n jäsenyyssopimuksessa ei ollut selkeää varaumaa asiasta, päinvastoin siinä sitouduttiin melko selkeästi ja lopullisesti Emuun.

Tästä heikosti neuvotellusta ratkaisusta joutuva Suomi on hyvin vaikeassa pakkoraossa nyt, kun lopullinen muodollinen päätös on edessämme. Tilanne on selkeästi toinen kuin esimerkiksi Englannissa ja Tanskassa, joilla taitavien neuvottelijain ansiosta on Maastrichtin sopimuksen kirjattuna selkeä optiomahdollisuus Emuun menemisestä. Myös Ruotsin osalta tilanne on parempi, ja toisaalta siellä hallitus uskalttaa ottaa maalle itsenäisen päätösvallan asiassa, toisin kuin täällä Suomessa, jossa hallitus nöyristelee mieluummin EU:ta kuin noudattaa kansalaisten tahtoa ja kansakunnan aitoa etua. Lisäksi mainituissa maissa uskalletaan kuulla myös kansalaisten mielipidettä kansanäänestyksessä.

Lopullinen kansanvallan nolaaminen tapahtui siinä, kun hallitus mukavuussyistä päätti tuoda Emu-päätöksen eduskuntaan tiedonantona eikä erillisenä lakiesityksenä. Tämän ratkaisun perimmäisen syynä me kaikki täällä eduskunnassa toki tiedämme, jos uskallamme sen itsellemme ja kansalaisille myöntää. Hallitus ei yksinkertaisesti uskaltanut tuoda päätöstä eduskuntaan lakina, sillä silloin hallituspuolueiden sisäinen oppositio olisi pystynyt helpommin toimimaan hanketta vastaan. Nyt kun asiasta tehdään päätös tiedonannon pohjalta, ovat Emu-vastustajien toimintamahdollisuudet rajatut supistuen käytännössä vastaan äänestämiseen eli käytännössä epäluottamuksen osoittamiseen oman puolueen hallitusta kohtaan. Kuten tiedämme, tähän ei uskallusta hallituspuolueiden sisällä juurikaan löydy. Makea hallitusvalta ja sen tarjoamat lihapadat ovat demokratiaa ja kansan etua tärkeämmät.

Perussuomalaiset totesivat jo tiedonannon lähetekeskustelussa helmikuussa, että ainoa demokraattinen ja oikea menettely olisi ollut päättää Suomen mukaanmenosta Emun kolmanteen vaiheeseen neuvonantavan kansanäänestyksen jälkeen käsitellyllä erillisellä lakiesityksellä, joka olisi vaatinut läpi mennäkseen vähintään EU-jäsenyyspäätöksen yhteydessä käytetyn, vaikkakin perustuslaillisesti kyseenalaisen supistetun perustuslain säätämisyjärjestyksen. Perussuomalaiset vastustavat tällaista kansalaisten perustuslaillisen oikeuden polkemista ja kansanvallan aidan yli ryömimistä sieltä, missä rima on matalin.

Tuomittavinta on mielestämme kuitenkin koko Suomen EU- ja Emu-hankkeen käynnistämisen keskustan ja sen äsken puhuneen puheenjohtajan, ex-pääministeri Ahon toiminta, kun he viime kuukaudet ovat muka tosissaan vaatineet kansanäänestystä Emu-ratkaisusta tietäen kui-

tenkin Ahon johdolla neuvotellun sopimuksen käytännössä sulkevan Suomelta pois tämän mahdollisuuden. Omat jäljet pelottavat, ja niitä on yritettävä peittää kaikin mahdollisin keinoin, jotta kansa ei huomaisi sitä todellisuudessa keskustan toimesta härskisti narutettavan. Aitoon Emu-vastustukseen keskustasta ei ole, sillä puolue ei halua tuhota edessä siintävää hallituspaikkaa vaalien jälkeisessä EU- ja Emu-Suomessa. Onhan hienoa olla EU:n puheenjohtajamaan pääministerinä.

Arvoisa puhemies! Perussuomalaisten mielestä Emu-jäsenyys on äärimmäisen kyseenalainen ja vaarallinen hanke. Mielestämme Suomen olisi tullut Ruotsin tapaan selkeästi mahdollisista aiemmista sitoumisistaan piittaamatta päättää jättä äänestämisen toistaiseksi Emun ulkopuolelle. Tämän sisältöisen päätöksen paremmuutta tukee myös se, että Ruotsin lisäksi myös kaksi tärkeätä kauppakumppaniamme eli Englanti ja Tanska jäivät alueen ulkopuolelle. Näin myös siksi, että ne ovat talouden niin kutsuttujen syklien puolesta Suomea lähempänä kuin ensi vuoden alussa muodostuvan euroalueen maat.

On uhkarohkeaa ja suorastaan tyhmää uhmata taloudellisia tosiseikkoja ja olla piittaamatta meitä taloudellisesti lähellä olevien maiden huolellisesti valmistelluista ja tutkituista päätöksistä. Pelkkä Ruotsia kohtaan koetun alemmuudentunteen uhmaaminen ei saa olla syynä meitä EU-maista taloudellisesti ja muiltakin olosuhteiltaan lähimpänä olevan maan ratkaisusta poikkeavaan kantaan. Estojen hoidattamisen keinoja Suomelle tarjoutuisi muulloinkin ja muissa yhteyksissä. Nyt se tulee kansakunnallemme liian kalliiksi.

Suomen talous on heikko ja äärimmäisen haavoittuvainen siitä huolimatta, että olemme pystyneet täyttämään niin kutsutut lähestymiskriteerit parhaiten yhdessä rikkaan ja pienen Luxemburgin kanssa. Tästä tilanteesta voimme kiittää vain kahta tekijää: Ahon — Viinasen ja Lipposen — Niinistön kansankurjistuslinjaa ja poikkeuksellista korkeasuhtauttamme. Vaikkakin Suomen tilanne on saavutettu monista merkittävästä Emuun mukaan tulevista maista poiketen ilman kertakäyttöisiä ja näennäisiä kepulikonsteja, ei tämä euroluokan priimuksen paikka ole kuitenkaan aivan aito. Sen tukimieheksi on jouduttu vetämään työeläkerahastot, kuntien taloudet ja muut käytännössä keinotekoiset toimet. Luonnollisestikaan koko tulevan euroalueen uskottavuutta ei ole omiaan lisäämään se tosiasia, että suurin osa mukaan tulevista maista ollaan hy-

väksymässä mukaan enemmän kuin rimaa hi-poen, itse asiassa limboten. Toisaalta ulkopuolel-le jäävä Englanti olisi Suomen tapaan tunnuslu-kujen valossa mitä kelvollisin Emu-valtio.

Kun tilanne on tämä, on pelättävissä, ellei jopa väistämättömästi edessä se, että koko Emun uskottavuuden ja toimivuuden turvaamiseksi joudutaan jäsenmaissa tekemään lisää kansalaisten etuja ja etuisuuksia heikentäviä talouspoliittisia ratkaisuja. Euroopan taloudellinen kilpailukyky ei ole niin vahva kuin miltä se nyt korkeasuhdanteen vallitessa näyttää, ja siksi laman tullessa joudutaan kilpailukyyn säilyttämiseksi karsimaan julkisia palveluja ja sosiaalisia etuuksia sekä työntekijöiden saavutettuja etuja. Viimeksi mainittu lienee muutenkin väistämätöntä Suomessa, jotta pysymme tuotantokustannusten pudotuskilpailussa mukana. Se puolestaan tietää suomalaisille palkansaajille maatalousväestön parhaillaan kokemaa etujen ja tulojen pystykar-sintaa, joka tekee taatusti kipeää tavalliselle kansalaiselle ja hänen elintasoilleen.

Arvoisa puhemies! Suomi on kaukana Euroopan unionin keskipisteestä ja talouden sisäpiireistä. Olemme myös kansantaloutena heikko ja haavoittuvainen, ja yrityksemme ovat yleismaailmallisella ja eurooppalaisella tasolla tarkastellen paria poikkeusta lukuun ottamatta pieniä ja velkaisia. Suomen elinkeinorakenne on myös varsin yksipuolinen koostuen muutamasta avainalasta puunjalostuksen muodostaessa edelleenkin taloutemme selkärangan. Tämän takia Emussa suurten ehdoilla ja niiden etunäkökoh-tien pohjalta tehdyt päätökset saattavat merkitä suomalaiselle yhteiskunnalle ja taloudelle käy-tännössä seurauksiltaan päivänvastaista kuin useimmille muille alueen maille.

On siis perustellusti pelättävissä, että Emun jäsenenä Suomi joutuu hyväksymään ja toteutta-maan talouspolitiikkaa, jonka se tietää etukäteen olevan itselleen epäedullista. Tästä se kuitenkin ei voi kieltäytyä, sillä todellinen päätösvalta on Euroopan keskuspankilla, jossa isännän ääntä käyttää luonnollisesti Saksa. Yksi johtokunnan jäsen, jos Suomi sellaisen paikan edes saa, ei pysty pitämään Suomen puolta eurooppalaisia talousmahteja vastaan. Emun ulkopuolella Suo-mella olisi huomattavasti paremmat mahdolli-suudet harjoittaa sellaista omaa talouspolitiik-kaa, joka on juuri meille itsellemme parasta.

Samalla tavalla Suomi joutuu sopeutumaan myös yleiseurooppalaiseen vero-, alue-, maatalous- ja lopulta sosiaalipolitiikkaan. Tämä tulee käytännössä merkitsemään pääomavaltaisuus-

den lisääntymistä, alueellisten erojen kasvamista suomalaisen maataloustuotannon kääpiöitymis-tä ja rikkaiden ja köyhien välisen eriarvoisuuden lisääntymistä merkittävästi. Suomi temmataan mukaan kyytiin, jossa perinteisillä pohjoismaisil-la hyvinvointiyhteiskunnan arvoilla ei ole sijaa. Raha ja sen valta ovat ne, jotka ratkaisevat. Jos yritämme ajaa asioita omaksi eduksemme, meitä uhkaavat suuret rangaistusmaksut EU:n pohjat-tomaan kassaan ja lopputulos on entistä surke-ampi. Tähän taloussimputukseen ei puutu edes EU-parlamentin oikeusasiamies.

Suomi menettää käytännössä yhden tärkeim-mistä itsenäisyytensä tunnusmerkeistä 1.1.1999. Tuolloin Suomen marka on käytännössä enää euron ilmenemismuoto, joka sekin poistuu lo-pullisesti historiaan vuonna 2002. Kun tämä yhdistetään jo toteutuneisiin Suomen EU-jäse-nyyden mukanaan tuomiin itsemääräämisoike-uttamme ja itsenäisyyttämme rajoittaneisiin sekä muihin Emun ylikansallisen vallan ilmiöi-hin, voidaan puhe perinteisestä itsenäisestä Suomen valtiosta lopettaa viimeistään heinä-kuun alussa vuonna 2002. Mitähän mieltä ovat tästä vielä elossa olevat kymmenettuhannet vuosia tulipalopakkasissa itsenäisyytemme puo-lesta oman henkensä uhalla taistelleet rintama-veteraanit tai ympäripyöreitä päiviä kotirinta-malla ja metrisessä lumihangessa metsätöitä tehneet kotirintamamaiset? Tuntuukohan tämä Esko Ahon käynnistämä ja PaaVo Lipposen johdolla toteutettu Suomen vieminen EU:hun ja Emuun katkeralta? Uskallan väittää, että varmasti tuntuu. Tuntuu varmasti jopa siltä, että heidän uhrauksiaan ja työtään pidetään pilkkanaan, jotta harvat raharikkaat ja euroin-toilijat saavat tahtonsa lävitse.

Perussuomalaiset ovat yksiselitteisen jyrkästi Suomen Emu-jäsenyyttä vastaan. Tulen perjan-taina äänestämään itsenäisen, markkaa valuut-tanaan käyttävän Suomen puolesta euro-Emua vastaan. (Ed. Aittoniemi: Keskustan mukana!) — Sen lupaan kaikille suomalaisille, ed. Aittonie-mi! — Pelkään kuitenkin, että eduskunta ei enää edusta kansakunnan enemmistön tahtoa ja päät-tää 17.4. viedä Suomen 1.1.99 alkaen mukaan Emun kolmanteen vaiheeseen. Se merkitsee kan-sallista surua aidon ja todellisen itsenäisyytemme menettämisen takia. Siksi ehdotankin, että vuo-desta 2000 alkaen 17 päivä huhtikuuta julistetaan kansallisen itsemääräämisoikeuden muistopäi-väksi ja kansallisesti surupäiväksi, jolloin Suo-men liput pidetään puolitangossa — ainakin sii-hen asti, kun nekin kielletään.

Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Ahon edellä tekemää ehdotusta päiväjärjestykseen siirtymisen sanamuodoksi ja samalla Suomen pitämistä Emu-alueen ulkopuolella. Teen tämän siitakin huolimatta, että ed. Aho on meistä 200 kansanedustajasta kaikkein sopimattomin kyseisen esityksen tekijäksi, sillä juuri häntä saamme ensimmäiseksi tästä tilanteesta kiittää. Farisealaisuus ei ole kuitenkaan rangaistava teko, sen tuntuu ed. Ahokin tietävän.

Ed. Virtanen: (Ed. I. Kanerva: Kepulle kyytiä!) Arvoisa puhemies! — Ihailijat jo esittävät toivomuksiaan, ennen kun olen päässyt asiaankaan. — Kun on tähän mennessä kuultu päätöksen tärkeydestä ja kuulemma historian siipien havinankin jo joku kuulee tämän päätöksen myötä, on kuultu suruliputuspäivät ja muuta, niin ajattelin aivan yksinkertaisesti hivenen palauttaa mieleen historiaa, kuinka kaikki oikein kävikään.

Tunnettu suomalainen poliittinen tahto tai muisti, tai mikä tahansa se nyt onkaan, ei näytä kerta kaikkiaan näissäkään asioissa, edes voisiko sanoa Suomen kannalta tärkeimmässä asiassa, kantavan mihinkään. En aivan yhdy ed. Vistbackan näkemyksiin mutta aika pitkälle. Voisin sanoa näin käsi sydämellä. Tai oikeastaan, jos tässä asiassa mentäisiin oikein kunnolla pitkälle, voisi sanoa, että käsi sydämellä tai sydän kädessä, tai olkoon se mikä tahansa, maksa tai muuainen.

Jos nyt lähtisin niin kuin joku vanha auguuri manailemaan hämärän ja tajunnan ulkopuolelle meneviä tai ehkä joittenkin pelkoihin uppoavia juttuja, voisin julistaa tulevan vaalivoiton kunniaksi niin hirtittävän näyn, että keskustallakin olisi taistelemista niistä pelotelluista poloista.

Toisaalta terapeuttina voisi nyt ruveta maalailemaan tulevaisuuden kannalta valoisaa ja myönteistä elämäntähtäystä tai näkemystä enemmän kuin ehkä antaa olettaa näin lopun aikoina, jos taas käyttäisi edellisen hallituspuolueen kieltä. Oikeastaan voisi johdatteluksi sanoa, arvoisa puhemies, että aikoinaan kristillinen liitto mainosti asiaa Ilmestyskirjan petona eli että EU ja Emu on lopullinen sinetti harmagedoniselle ja apokalyptiselle ajalle. Aikoinaan tein kappaleenkin nimeltään Apokalypso innostuneena tästä, mutta sitä ei ole vielä esitetty yli puoluerajojen.

Ilmestelen sitä, että tällainen Ilmestyskirjan pedon ilmestyminen nähdään vain kielteisenä ja negatiivisena, koska kristilliseen sanomaan mie-

lestäni kuuluu lopun aikojen evankelinen odottaminen, että lopultakin ei ainoastaan Väinämöisen ja Hiawathan vaan jopa Jeesuksen toinen tuleminen on lähellä, jolloin mielestäni prosessia pitäisi kiihdyttää myönteisessä ilmapiirissä, jotta päästäisiin pois tästä katkerasta ja karmeasta, jopa poliittisesti sairaasta, valheellisesta maailmankuvasta.

Kun ihmisyyttä ja Eurooppaa voisi kaukaa katsottuna ajatella kristillisesti ja jumalaisesti, niin ensimmäiseksi mieleeni tuli kuva siitä, kun Suomea johdatetaan. Vähän aikaa sitten oli faaraota ja nyt on Mooses. Loppujen lopuksi Euroopan suhteen itse Zeus, jos joku näki eilisen elokuvan — Zeus on vain Zeus, ei mikään Jeesus, vaan pakanallisempi jumala mutta myös iso herä — rakastui aikoinaan Europa-nimiseen babyyn ja muuttui sitten, ettei vaimo olisi huomannut, valkoiseksi häräksi. Meitähän ovat jo faaraot ja Mooses johdattaneet kohti Eurooppaa, mutta kukaan ei ole huomannut, että molemmat ovat myös härkiä. Mutta voiko heitä pitää valkoisina härkinä, pyhänä Buffalo-intiaanihärkinä, joka vie meitä kohti luvattua ja kaikkea muuta, vai onko kyse jostakin ihmeellisestä kidnappauksesta ja himosta ja halusta, niin kuin Zeuksenkin kohdalla, joka oli vielä pakanallinen jumala?

Enemminkin tulee mieleen edellisestä pääministeristä sellainen jakuri mullivasikka, joka ei ole vielä härkämäisyyttään tai oikein kunnollista aikuisuuttaan edes tavoittanut vaan jotenkin vain räpeltää eikä tiedä meneekö vai meinaako, niin kuin sanotaan laulussakin, vähän puhalletaan päällekin. Sitten tämä toinen härkä menee aika rymisten ja siinä on jo selvästi eri sävyjäkin, sateenkaaren värit kyljessä loistaen, niin kuin sanotaan eestiläisessä kansanlaulussa, Kalastajan valssissa — ei kyllä ääntenkalastajan valssissa. Mutta jos ajatellaan teosofisesti, tai Kallinen aikoinaan ajatteli sosialidemokraattisesti myös hyvin moniulotteisesti näistä asioista, niin on tämä aika ihmeellistä juuri Euroopan suhteen. En ole tutkinut kyllä muitten Euroopan johtajien tähtikarttoja, onko heillä tällainen kohtalonyhteys itseensä Eurooppaan tähtimerkkien puolelta, mutta tulee mieleen, että jotain kypsyyttä tässä tarvittaisiin eikä ainoastaan ihannointia tai maalailua.

Vielä kristillisesti ajattelisin, kun lopun aikoja eletään ja poliittisesti ollaan oppositiossa, että näkisin Suomen Euroopan suurena kriittisenä oppositiona. Sillä suomalais-ugrilaisella, jopa ainutkertaisella kielellisellä ja mielellisellä kohokamilla, mikä meillä on aikoinaan tapahtunut,

kun kansakuntien joukkoon kohosimme, voimme todella olla se, mistä jotkut ovat unelmoineet. Olisimme Euroopan suuri omatunto. Varsinkin nyt, kun muut Pohjoismaat jäävät pelkuruudessaan pois ensimmäisestä vaiheesta, tai onko tämä jo kolmas vaihe — Herra Jumala näistä tietää, mutta Emun ainakin — niin Suomelle jää koko pohjoismaisen tasa-arvon, naisdemokratian ja kaiken muun luterilaisen visionaristisen homman hoitaminen Euroopassa.

Tämä saattaa kuulostaa nyt siltä, että painaisin jaa-painiketta, mutta en vielä paljasta, mitä painan. Johdattelen ensin vähän, en ainoastaan Eurooppaan, vaan kysymyksen, miten tähän on jouduttu.

Vastustaminen oppositiossa, kun sanotaan, että suuri Lusifer, Saatana on suuri vastustaja, niin eihän se loppujen lopuksi kristillisesti eikä inhimillisesti ole suurin ongelma, että vastustaa ja on oppositiossa, vaan se, että on suuri juonittelija, suuri kieroilija. Lusifer, jos olette lukeneet Miltonia joskus aikoinaan, Lusiferhan myöntää Jumalan suunnitelman nerokkuuden ja tehokkuuden ja kaiken sen, mihin maailma johtaa, etenee ja virtaa, mutta se tekee Lusiferista sairaan, melkein voisi sanoa poliittisesti psykopaattisen, että hän kieroilee, juonittelee, karttaa vastuuta, väistää, valehtelee, vääristää, perversoi. Siitä syntyy se, että siinä vastustuksessa kielellään kaikki, mitä on tehty ja missä ollaan osallisena ja mihin ollaan menossa, ainoastaan sen takia, että ehkä jossain tapauksessa taas tulee vaaleja ja vaaleja ja vaaleja. Niin kuin tiedätte, kohta Suomella on neljät vaalit peräkkäin eli on aikamoiset tällaiset tragikoomiset, tarkkanäköiselle hupiajat odotettavissa sekä tiedotusvälineiden että eräitten johtavien poliitikkojen ohella ja kohdalla. Mutta vakavasti ottaen se, kuinka Suomen kansaa sairastutetaan tällä pelolla, tällä ahdistuksella — minä palaan siihen kohta myöhempään — se tässä vielä henkisesti ja 2000-luvun ja 100-luvun lopussa on kyllä aika arveluttava vaihe.

Nyt tässä on pieni ajatuskatko. Minä ajattelin vielä tätä tällamoista ...

Toinen varapuhemies: Ed. Virtanen, keskustelemme Suomen osallistumisesta euroalueeseen.

Puhuja: Niinhän tässä keskustellaan. Eikö saa paikkaa hukata rivillä, kun minäkin olen joskus kirjoittanut, arvoisa puhemies, jotain?

Minä vertaisin oikeastaan tällamoista koko-

naisuuden hukkaamista siihen, mikä johti osaltaan myös Emuun ja EU:hun tai EU:hun liittymiseen ja tähän Emu-kytkentäänkin. Minä olin tässä juuri, kun osuustoimintainstituutti täytti 40 vuotta, pitämässä osuustoimintaliikkeen historiasta tai semmoisesta tulevaisuusvisiosta sen vanhan historian pohjalta luentoa. Voisi sanoa, kun jotkut teistä muistavat hyvin, kuinka pellervolainen ja sitten tuo KK-osasto eli tuo Eka-puoli meni konkurssiin ja kaikkiin muihin juuri sen takia, että se oli niin osuustoiminnallista. Oli hukattu tavallaan sellainen kokonaisvaltainen näkemys siitä, mikä on tervettä talouspolitiikkaa, myös kun puhutaan nyt kolmannen sektorin kohdalla Euroopan yhteydessä ja ennen kaikkea juuri näitten tiettyjen vähemmistöjen, syrjäytyneiden ja muitten kohdalla siitä, että voidaan hoitaa uudella tavalla nämä asiat.

Suomen kohdalla koko meidän tavallaan tällainen perversoitunut maataloussosialismimme tai sosiaalinen ajattelumme aiheutti sen tilanteen, että edellinen hallitus Esko Ahon johdolla tajusi kaikkien juttujen jälkeen sen, että meidän on pakko liittyä EU:hun. Meidän maataloustukiaistemme ja kaikki muut, se rykelmä ... Arvoisa valtiovarainministeri voisi kertoa niistä asioista, jos historiaan haluaa seota, että kaikki talouselämää ja yhteiskuntaoppia tutkineet, jotka vähän enemmän menevät siihen sisään, tajuavat, että Suomen maatalous oli tullut tiensä päähän niitten tukiaisten muodossa, mitä sille oli saatettu.

Eli nyt on uskomattoman kummallinen peli menossa. Me emme voi jäädä ulkopuolelle, mutta joittenkin täytyy saada se tilanne näyttämään siltä, että me voisimme jäädä ulkopuolelle ja pelastaa jotenkin Suomen maatalous ja maaseutu ja kaikki sillä, että me rupeaisimme maksamaan vielä älyttömämmin ja enemmän tätä oma maa-kohtaista tukea. Jos kokoomuksen kansanedustajat ja ministerit olisivat olleet EU-neuvottelujen aikoina hereillä, silloin kun tämä maatalouspaketti, EU-paketti tehtiin, niin meillä olisi toki inhimillisempi tilanne tänä päivänä. Tarkoitin siinä mielessä, että ei sillä voitaisi pelata ja tehdä politiikkaa niin paljon kuin nyt, ikään kuin juuri tässä Emu-kysymyksessä yritetään sanoa, että me voisimme jäädä näitten kaikkien juttujen ja tasapainotusten ja harmonisointien jälkeen ulkopuolelle. Tämä on aivan niin kuin selvä asia.

Se, mikä minua viehättää, on että muutama, noin 100 000 maatalouden parissa olevaa ihmistä, sitten ahvenanmaalaiset, saamelaiset ja muut saavat EU:ssa ja näissä Emu-kytkennöissä selkeästi tällaisia vähemmistöetuja, jopa voisi pu-

hua vähemmistöasemista tai vähemmistöterro-
rista suhteessa pääväestöön nähden, kohtuutto-
mia etuja. Miksei sitten Suomi EU:ssa ja näissä
Emu-kytkennöissä rohkeammin hallituksensa
puolelta rupea vähemmistöksi? Miksemme
suomalaiset yhteisrintamassa olla EU:n vähem-
mistö ja keinotella sieltä, taistella etuja sillä poliittisella tahdollamme, millä me keskenämme olemme riitaannuttaneet ja negativisoineet ja tehneet kielteiseksi tämän oman elämämme ilma-
piirin?

Aivan niin kuin maailmassa on aina sanottu, suomalainen maatalous Euroopassa 80-luvulla meni 50—100-prosenttisesti, 200-prosenttisesti ohi muista eurooppalaisista siinä, miten tuettiin Englannissa ja Ruotsissa maataloutta. Samalla menetelmällä me voisimme suhtautua suomalaisina EU:hun. Aivan kuin me olisimme ahvenanmaalaisille kateellisia siitä, että nyt he saavat taas pari viikkoa vetää lohta, vaikka he eivät sillä mitään teekään. He ovat rikkaampia ja hyvinvointia ja muuta, mutta kuitenkin haluavat näyttää itsenäisyyttään. Samalla lailla suomalaiset voisivat vaatia jotain vaikka, sanotaan, markan pitempiä aikoja keltamista. Koska me olemme eri kulttuurista tai kielikulttuurista tulevia ja meillä on eläkeläispuomit ja muuta, niin me voisimme vaatia jotain erivapautta ja voisimme näyttää jollain tavalla niin kuin tanskalaiset ja englantilaisetkin näyttivät, että pystyvät siihen, että he voivat vielä lusmuilla ja keinotella.

Meilläkin voisi olla jotain ideaa yrittää edes kansallisenä yhtenäisenä ryhmänä tai kansakuntana todella todistaa EU:lle, että me tarvitsemme jotain erityisiä erikoisvapautuksia. Tällä hetkellä se on vain sillä tasolla, että tosiaan meitä terrorisoivat nämä vähemmistöt. Eihän loppujen lopuksi se kuva, mikä nyt on saatu siitä, kun oli tämä välikysymyskin maataloudesta, että muka maataloudessa nämä asiat menisivät nyt niin huonosti, eihän, Herra Jumala, se ole sitä. Sitä viivytystaistelua vain ikään kuin pitkitettiin. Ei vielääkään tehty edellisen hallituksen aikana niitä päätöksiä, jotka olisi pitänyt tehdä jo 20, ainakin 15 vuotta sitten niillä alueilla. Nyt yhtäkkiä meillä on hyvin pieni juttu tavallaan pelinappulana tässä ja väitetään, että nyt tuhoutuu taas joku. Kun lukee noita kirjoja, aina puhutaan samantyyppistä. Sitä puhuu Härmälä. Sitä puhui Haavisto aikoinaan. Sitä hokivat kaikki ennen EU-neuvotteluja ja siihen meni kokoomus helppoon ja ehkä nykyinen suurlähettiläskään ei tiennyt näistä asioista silloin tarpeeksi. (Ed. Ala-Nissilä: Sanokaapa jotain eurosta!) — Ettekö te ymmärrä,

että tämä on Eurooppaa. Keskustalaiset eivät ymmärrä, että suomalainen maatalouspolitiikka on ollut hyvin vahvasti syynä siihen, minkä takia te nyt yritätte väittää, ettemme me voi mennä Emuun asti. (Ed. Vähänäkki: Ei saa häiritä puhujaa!) Vai vastustitteko silloin? Olitteko sitä mieltä, että Suomen maatalouspolitiikka olisi kestänyt yksinään? — Ei, minä haluan kuulla nyt, kun on niin näsäviisas kansanedustaja! Mitä olisitte tehnyt Suomen maataloudelle? Hyvin lyhyesti, koska puheenvuoro on minulla ja kello käy. (Ed. Ala-Nissilä: Edustaja voisi sanoa mielite-
piiteensä euroalueesta!)

”80-luvulta Suomi lähti omille teilleen. Saman aikaan, kun Suomen tuottajahinnat kaksinkertaistuivat, Tanskan, Ruotsin, Saksan ja Englannin hinnat pysyivät entisellään tai jopa laskivat. Englantilaisien viljelijöiden reaalitytulot olivat vuoden 1991 alussa pudonneet tasolle, jolla ne olivat vuonna 1945. Samalla englantilainen viljelysmaa menetti arvoaan” jnp.

Nyhtäen täällä makeillaan sillä, että meidän pitäisi seurata jotain Englantia, kun siellä hoidettiin nämä peruskysymykset silloin, kun ne piti hoitaa. Vielä edellisen hallituksen aikana puhuttiin, että meistä tulee Uusi-Seelanti. Nyt Uusi-Seelanti menee pohjamudissa. Siellä on kaikki romahtamassa. Ainoa, mikä siellä enää muistuttaa keskustalaista unelmaa, on se, että vuokrat nousevat hillittömästi, niin kuin Suomessa tänä päivänä ja tällä hetkellä, mutta taikasana oli joskus neljä vuotta sitten aina Uuden-Seelannin malli. Nyt kun hoetaan jostain Tony Blairista ja työreformista tai jostain muusta, niin se on pelkkää saivartelua. Muistan, että kun EU-sopimus oli saatu aikaan aikoinaan ja kun Chydenius oli päässyt tonneihin, niin Chydenius-instituutissa olivat kaikki Delorsit ja muut vastaavat paikalla ja pääministeri itse puhui oikein kunnolla siitä, kuinka Chydenius oli ollut yllättävän keskustalaisilla linjoilla siinä, miten Suomi teki maatalous- ja kaikki nämä sopimuksensa EU:n kanssa. Se oli uskomattomin kupla, mitä varmaan koskaan ... Sekin meni kyllä tiedotusvälineitten kautta jonkin verran läpi ja asiat selvisivät myöhemmin. Mutta nyt väitetään, että Tony Blair ja Englanti ovat jotenkin semmoisilla linjoilla, mikä tarkoittaa työreformia.

Niitä asioita ei ole tunnustettu. Se, minkä takia me tarvitsemme mieluummin Emua, se on paljon parempi ratkaisu kuin tämä meidän kynninen poliittinen tavallaan tämmöiseen vanhaan, jopa tsaarinvaltaiseen ja kaiken lisäksi neuvosto-
byrokraattiseen juonitteluun perustuva jousa-

maton malli. Otetaan devalvaatio, revalvaatio, reformi, deformi; se on ihan sama, olkoon mikä tahansa — nyt puhutaan taas revalvaatiosta. Kohta tulee yhteiskuntatieteilijöitä, jotka eivät ole enää niin poliittisen sokeuden vallassa kuin on oltu, jotka kertovat sen teille varmasti, niin että joku teistä sen uskoo — ja jotkuthan teistä jäävät jo eläkkeelle, niin että voitte uskoa nytkin — että se devalvaatio ja Suomen alasajo edellisen hallituksen aikana oli niin hirvittävä sen takia, että se oli viimeinen kerta, kun pystyi devalvoimaan.

Jos olisimme silloin olleet Emussa, niin mihin olisivat jääneet ne hurjat ... Aina kun on devalvoitu, se on ollut maailman yksinkertaisin tempu. Hyvä Jumala, eikö Suomen kansa tajua sitä, että kun työläisiltä ja yrittäjiltä on viety rahat joka kerta, kun on devalvoitu, niin samalla, kun metsänomistajien, maanviljelijöitten pankki on ollut siellä metsässä, niin aina sen arvo on kohonnut. On laskettu, että joka kahden ja puolen vuoden välein Suomessa 30 vuotta devalvoitiin, ja aina menivät voitot sinne johonkin, ja kaikki tuet. Olen joskus ajatellut, että ainoa tuki, mitä en ole nähnyt näissä kaikissa kapulakielisissä erilaisissa käsittelyissä, jotka ovat hyvin vahvasti Suomen rahoitus- ja finanssipoliittisen katastrofin syy, on, alkuasukkaiden tuki, kun on kerran alkuasukkaitakin. Tarkoitan sitä, että nythän näkee, että suuret kaupungitkin alkavat olla tiettyjen rahamiesten tai oikeastaan rahasukujen omistamia ja vuokrat hirvittäviä. Kaikesta sai tukea: bensasta ja autoista ja muista vastaavista ja traktoreista ja puimureista sai mielettömiä. Pyöritettiin tämmöistä kivaa sosiaalipeliä. Myös vasemmisto, stalinistitkin, olivat hyvin mukana tässä samassa konkurssin tekemisessä aikoinaan. Miksei silloin pistetty vielä semmoista sääntöä, että kun joutuu tulemaan kaupunkiin, täytyy olla myös asunto, kun poika muuten joutuu kylmässä palelemaan oudossa kivisessä viidakossa, niin että kyllä asuntokin täytyy saada, kaupunki-asunto, maanviljelijän vähennettyä, tämmöinen alkuasukkavähennys? Se on melkein ainoa, mikä täältä puuttuu, jos totta puhutaan, jonkin verran. Se oli pitkä aika, aivan kuten eräät yhteiskuntatieteilijät ja erään kuuluisan lehden päätoimittaja kirjassaan sanovat.

Jolleme olisi liittyneet EU:hun, meillä olisi taas noussut ruuan hinta, joka oli jo korkein Euroopassa siihen aikaan, kun EU:hun mentiin. Nythän kyllä ovat kuluttajahinnat laskeneet jonkin verran. Mutta auta armias, jos me jäisimme Emun ulkopuolelle, mitä tapahtuisi? Ainakin

kaksi miljoonaa kalastusta lähellä olevaa ihmistä tietää, mitä tapahtuu. Viehelaki menee aika äkkiä, ja taas Rkp:n kanssa kaveerataan, ja ahvenmaalaiset teurastavat loputkin luonnonlohet ja sitten kaikki sivutuotteet ja muut vastaavat kalatuotteet jossain rannikolla, kalastavat ne kaikki pois sieltä.

Sitten tapahtuu kaiken näköistä muuta rahoituskeplottelua, kunnes taas päästään johonkin vaiheeseen, jossa on taas heitettävä yhtä suomalaista K-linjaa eli katkeruuden, kaunan ja kateuden mantraa. Se on siis tietysti yli poliittisten puoluerajojenkin käytetty suomalainen tapa, opittu ehkä jostain. En tiedä, mistä ne pojat aikoinaan kävivät neuvonsa yleispolitiikkaan hamekassa, mutta kuitenkin.

Jos olisi yhtenäinen kansakunta, edes sen tiedemiehet ja tutkijat myöntäisivät EU:n välttämättömyyden ja väistämättömyyden Suomelle, joka oli ison inflatorisen ja vielä kaiken lisäksi häikäilemättömän ja härskin rahastuksen kohde. Niin kuin sanoin, oli viimeinen kerta puhdistaa tämä jack pot, tämä Suomen kasino. Sen takia tehtiin Ahon laskuopin mukaan. Kun nyt työttömiä on 600 000, Ahon laskuopin mukaan tehtiin 1993—94 mennessä vähän yli miljoona työtöntä. Sen takia ajettiin Suomi tämmöiseen uskomattomaan satojen miljardien velkakierteeseen, että saataisiin hyödynnettyä se kaikki. On tavallaan ihme, että Suomi pelastui. Monet tietävät, että on hämmästyttävää, että se pelastui.

Mutta nyt kalastellaan ääniä ikään kuin siltä pohjalta, että nyt menee Suomessa joillain syrjäytetyillä ja syrjään pannuilla huonosti. Todellisuudessa ei enää kalastella kuin ehkä muutamia prosentteja äänistä. Me tiedämme, olette kaikki lukeneet tai kuunnelleet, että Suomi on kärkimaita talousnousussa, ainakin 30 tai 40 prosenttia suomalaisista voi paremmin kuin ennen. Kyllä te tiedätte, ketkä teitä äänestävät, ketkä teidän kannattajianne ovat: ne joilla menee hyvin.

Mutta sitten tällä toisella puolella yritetään hämätä näitä, joilla menee huonosti. Ketkä ovat eniten pelottelun kohteina tässä tilanteessa, joka liittyy oman rahan menettämiseen? Totta kai toteutuu taas tämä kohtuuttomin ja väärin ehkä kaikista asioista, että kohteena ovat vanhat ihmiset, eläkeläiset, ikääntyneet ihmiset, jotka ovat joutuneet kärsimään edellisen hallituksen toljailuista ehkä kaikkein eniten: nämä kohtuuttomat verot — enkä aio puhua nyt siitä, että jotain eläkkeitä on mulkattava — ja tänä päivänä oman rahan menettämisen tunne, se Euroopan kauhu ja karmeus.

Minä oikeastaan voisin sanoa, että on kolme ryhmää tällä hetkellä tavallaan, ikään kuin — minä sanon tällä tavalla lainausmerkeissä — elättäryhmää, joista yritetään pajatsoida ääniä: syrjäytyneet toimeentulotuella tai työttömyystuella elävät; eläkeläiset; ja ne tavallaan elätit, jotka pärjäävät kaikilla tuilla erinomaisesti. Nämä ovat varmaa kamaa. Sitten siihen päälle tulee tämä hienosyinen verkosto, joka liittyy kaiken näköiseen elinkeinoelämään ja muutenkin yrityselämään ja jopa poliittiseen elämään, niin että on tällainen ihmeellinen Suomi-hämähäkki. Oikeastaan Sibelius varmaan olisi omistanut Suomalaiselle sen yhdenkin biisinsä, jos olisi tiennyt, mihin tämä menee näin vuosituhatlupulla.

Kun minä olen tehnyt avioliitto- tai avioliittoterapiaa, en minä niitä ressuksia pelottele sillä tulevalle elämällä, hirveillä visioilla ja näkemyksillä ja sano, että "ette te mitään ole päättäneet, kukaan ettekä sopineet, alkää ottako vastuuta tulevasta elämästänne, olisi pitänyt jäädä sen ja senkin juopon kanssa ja juoda kaikki rahat ja tehdä selvää kaikista metsistä ja olla onnellinen elämänsä loppuun asti". Ei, vaan minä rupean sen jälkeen, kun se päätös on tehty, kun mennään eikä meinata, tukemaan sitä uutta maailmaa, sitä myönteisyyttä, sitä vahvaa asennetta, joka, kun kerran tämä tie on valittu, johtaa siihen, että se epävarmuus poistuu varsinkin heikoimmilta ihmisiltä, niiltä joilla ei ole voimaa eikä välttämättä tässä meidän mediakuilussamme mahdollisuutta nähdä enää valoa sieltä syvältä pohjalta, koska aivot ja sydän ovat turtuneet niin monesta muustakin asiasta.

Ajat sitten tämän päätöksen jälkeen, kun mentiin EU:hun, tai jo sitä ennen olisi tullut tehdä se, että ruvetaan jakamaan sellaista tietoutta, sellaista tunnepuolen hyvää sanomaa, ilon sanomaa näistä asioista, että ihmiset ovat valmiita siihen. Minä sanon, että on lähes miljoona eläkeläistä, vanhaa ihmistä, jotka todella pelkäävät tämän oman rahan ja kaiken sen puolesta, laskuhäiriöitä ja lukihäiriöitä ja mitä kaikkea siitä tulee. Totta kai on hyvinkin menestyviä eläkeläisiä, jotka eivät varmaan ymmärrä rahan päälle enää mitään muuta kuin sen, että sitä on ja se riittää, kunhan ei kaikkia anna lastenlapsilleen, vaan tapelkoot itse, kun on kuoltu.

Sitten ovat syrjäytyneet. Kun tutkitaan mitä tahansa tämän kaltaisia psykologisesti tai sosiaalipsykologisesti, yhteiskuntatieteellisesti, ollaan tekemisissä ihmisten kanssa, joilla ei ole työtä ja joiden ajatus kiertää tietyssä noidankehässä. Kun sitä lietsotaan, päädytään hyvin häilyvään

juttuun ja sanotaan helposti, että "ei äänestetä, me emme äänestä".

Nyt minä tulen siihen, arvoisa puhemies: Kansanäänestys olisikin minun mielestäni ollut oikea asia sen takia, että Suomessa Emu-päätöksen suhteen on niin paljon ihmisiä, jotka todellakaan eivät tiedä, mitä tekisivät. Se on suuri, ehkä hyvinkin suuri joukko. En sano että enemmistö, mutta ehkä jokin 30—40—45 prosenttia jättäisi äänestämättä, pesisi käsiään. Näin pääsiäisen jälkeen on hyvä kuvitella, mitä se tarkoittaa. Pestäisiin käsiä, niin että tapahtuu mitä tahansa, voi syyttää siitä meitä, jotka päätimme "kyllä" tai "ei".

Tietysti Suomessa on vaikea päättää edes "kyllä", kun tuolla seinällä lukee "jaa". Minä kun olen Beatlesmies, minä mieluummin ajattelisin "jee-jee-jee" vaikka. Ehkä se koko ajatus on juuri sitä, että Suomessa on vierailut Rolling Stones ja vaikka mitä tapahtuu, niin "I can get no satisfaction, no, no, no". Beatlesit eivät ole koskaan vierailleet Suomessa. Sen takia ehkä myönteisyyden todella lämmin, voisiko sanoa: karmaattinen, ydinsampomaisuus puuttuu tästä meidän maastamme. Puuttuu tämä jee-jee-jeen oivaltaaminen, että kun on kerran otettu beibi kyytiin, viedään se sitten sinne Eurooppaan. Nyt on Suomi-neidosta kyse. Nyt minä en puhu enää siitä Euroopasta, jonka tämä mullivasikka väkisin sinne melkein toi tuolta jostain maaseudulta vähän höynäyttämällä ja pitämällä tiettyä höpötystä.

Arvoisa puhemies! Lähestyn tässä pikkuhiljaa loppua. Varmaan moni ajattelee, että on aikakin. Tosiaan täällä oli vielä jotain komeata sanottavaa. Jäi vähän kesken Ahvenanmaasta mallin ottaminen, mutta en minä siihen sen enempää mene.

Mutta minulle on vaikeaa henkilökohtaisesti, kun minä vedin kansan mukaan tähän. Olisin halunnut, että kansa olisi saanut oikean informaation, tiedon, ja kaiken tulvan jälkeen, sitten kun se tulva olisi laskeutunut, olisi ollut tällainen hedelmällinen Niilin virta tai Auran suisto, joka olisi tuottanut hyvää hedelmää, kun olisi saatu äänestää siltä pohjalta tästä asiasta. Koska tämä on Suomen kansan kohdalla niin tärkeä asia, minä haluaisin, että vastuukin olisi ihmisillä. Kaikki, jotka ovat äänestäneet, ja sitten ne, jotka eivät ole äänestäneet, pitäisivät turpansa kiinni. Mutta näen jatkuvasti, että yleisönosastot ja kaikki ovat tätä sappea ja myrkyä täynnä ja ihmiset, jotka eivät ole koskaan äänestäneet kehtään, kaikista pahimpina päättään aukovat kaikesta.

Tässä asiassa Suomen kansa olisi todella ansainnut sen oman vastuunsa, koska tapahtuu tässä mitä tahansa, meidän poliittinen, voisiko sanoa, kykymme ja diplomatiamme, joka on ollut huipussaan ulkopoliittisesti, sisäpoliittisesti ei kyllä pysty varmastikaan muuhun kuin tappelemaan näistä hupenevista kannatus- ja aatteellisista vajeista, kun ei ole enää mitään kaikupohjaa, mikä todella vastaisi niihin juttuihin, joihin joskus uskottiin.

Kun me jatkamme tällä linjalla, kun ei ole luottoa omaan kansaan, kun ei sitä ole valaistu ja annettu sitä tietoa, silloin toisen puolen vale-, pelottelu-, hämäräkamppanja uppoaa tähän häilyvässä tilassa olevaan. Se on aivan samaa kuin jos yhtäkkiä, arvoisa puhemies, kun on jo päässyt melkein eroon siitä psykopaattisesta, alkoholi-soituneesta omistajamiehestään, kuitenkin se vielä luikertelee kerran ja sinä jätätkin sen luokse tai semmoiseen ihmeelliseen välitilaan, jossa ei tule mitään ratkaisua.

Toinen vaihtoehto olisi kävellä kirkkaaseen valoon, hengittää pari kertaa syvään ja tuntee, että virta vie jälleen ja jää kaiken näköinen suunnitelmatalous ja kaikki keinottelu hinnoilla ja kilpailemattomuus ja kaikki muu. Oikein voisi sanoa, että Chydeniuksen tonnitkin oikein iloitisivat siitä, kun niitä viedään viimeistä kertaa, niin että olisi siitä Chydeniuksesta jotain iloa sentään Suomen kansallekin, kun oikein virta veisi niitäkin rahoja eikä suunnitelmatalous vielä viimeisillä voimillaan mesoaisi siltä pohjalta, että ollaan ainakin niiltä samoilta alueilta, missä tätä juttua on pidetty liian kauan tammöisenä, että nyt ihmisiin menee tämä pelottelu läpi.

Innostuin melkein saarnaamaan ja, arvoisa puhemies, aion pitää yllätyksenä sen, mitä tästä äänestän.

Ed. K u i s m a : Arvoisa puhemies! Valtioneuvosto toteaa tässä selonteossaan, että sekä poliittiset että taloudelliset näkökohdat tukevat sitä, että Suomi osallistuu euroalueeseen. Olen itse euroalueesta ja Emusta aika lailla eri mieltä, vaikkakin voidaan sanoa, että johtopäätöksen osalta meillä tosiasiaa enää tässä vaiheessa ei ole juuri vaihtoehtoja.

Toisaalta nyt hallitushan on halunnut, että tätä ei käsitellä itse asiana pelkästään, vaan muodollisestihan me päätämme hallituksen luottamuksesta. Tämä näkökulma antaa aihetta tietysti ajatella, ansaitseeko nykyinen hallitus Eurooppa-politiikastaan luottamusta. Itse asiassahan siitä ehkä enemmän päätetään, vaikka muodolli-

sestihan päätöksestä riippuen hallitukselle annetaan lupa tehdä Suomen osalta ratkaisu itse asiassa kahdesta aika erilaisesta asiasta. Vaikka muodot eivät ole tärkeitä, ihmetyttää se muotoikiistely tässä, miksei tätä asiaa voitu tuoda normaalina päätösasiana. Silloin tästä olisi ollut reilumpi päättää. En usko, että itse asia ja itse päätös ja Suomen ratkaisu tietenkään olisi tästä muuttunut.

Ajattelen omalta kannaltani sitä, miten Emujäsenyys tai Suomen mukaanmeno ensimmäisessä vaiheessa euroalueeseen vaikuttaisi omiin päämääriini kansanedustajana, eli missä määrin mukanaolo tai poisjäänti on tekemässä Suomesta oikeudenmukaista yhteiskuntaa tai yhteiskuntaa, jossa ihmisillä on mahdollisuus hyvään elämään. Silloin on tietenkin vaikea väittää, kumpi ratkaisu tässä suhteessa on oikeampi, ja yhden ratkaisun mukaanhan me elämme, joten en tietysti voi, niin kuin kukaan muukaan meistä, väittää olevani oikeassa, olkoonpa oma kantani tai Suomen ratkaisu kumpi hyvänsä. Ehkä historia jälkikäteen voi jotain tästäkin puolesta sanoa. Siitä huolimatta tietysti sillä asiantuntemuksella ja päätösvallalla, joka minulla on, yritän tehdä omalta osaltani arviota ja ratkaisua.

Ehkä oikeudenmukaisen yhteiskunnan ja sellaisen Suomen, jossa ihmisillä olisi hyvä elämä, suurin uhka on minun mielestäni ollut koko 90-luvun huono työllisyystilanne. Jos työllisyystilanne olisi ollut normaali tai siedettävä, niin en varmasti kansanedustaja olisi ollut, koska en olisi varmaan ehdokkaaksikaan lähtenyt. Sen takia ehkä liikaakin korostuu omassa ajattelussani työntekeä ja se, että ei olisi sitä, mitä työttömyydeksi sanotaan. Yhteiskunta, jossa näin paljon on tätä työttömyydeksi sanottua ilmiötä, ei voi olla oikeudenmukainen eikä täällä hyvin suurella osalla ihmisistä ole mitään mahdollisuuksia minun mielestäni hyvään elämään, vaan elämä on huonoa.

Taloudestahan on kaikki paljon kiinni. Kun hallitus perustelee, että poliittiset syyt kannattavat Emua, niin tietysti se on hallituksen politiikkaa. Ehkä sitä onkin. En tiedä, mitkä ne poliittiset syyt ovat, jotka sitä puoltavat. Mutta ehkä talous on konkreettisempi asia ja minusta taloudelliset syyt eivät kannata sitä, että Euroopassa syntyy euroalue.

Vielä 2—3 vuotta sitten minun oli helppo vastata, että Emun toteutuminen on hyvä asia, ja olin melko varma tästä mielipiteestäni. Mitä lähemmäksi h-hetki on tullut ja mitä enemmän on tullut tietoa siitä, mikä tilanne Euroopassa on,

sitä enemmän olen joutunut tarkistamaan tätä selkeätä kantaani ja ruvennut epäroimään. Itse asiassa Euroopan kannalta olen jo vuoden, pari ollut melko varma siitä, että kaikkein parasta olisi se, että Emu ei ainakaan nyt toteutuisi, vaan lykkääntyisi paljon eteenpäin. Silloin ajattelin, että lykkäys riittää. Nytemmin olen tullut sellaisiin ajatuksiin, että ei kovin suuri vahinko ehkä olisi, vaikka koko Emu jäisi toteutumatta pitemmälläkin aikavälillä.

Miksi näin ajattelen, koska en kuitenkaan ole mitenkään EU-vastainen? Jo vuonna 1989 kirjoitin kolumnin, jossa sanoin: "Pelko pois, Suomi EU:n jäseneksi." Tietävästi yksikään silloisen eduskunnan kansanedustajista ei ollut rohennut tällaista sopimatonta mielipidettä esittää. Olin sitä mieltä, että siinä tilanteessa EU oli Suomelle oikea ratkaisu ja oli sitä myös sitten viisi vuotta myöhemmin, kun jäsenyys toteutui. Mutta siinä oli paljon toiveajattelua Euroopan kehityksestä ja tietysti myös tietämättömyyttä. Silloin kun katsoo asioita ulkoa päin, ne näyttävät monta kertaa paremmilta kuin sisältä päin katsottuina. Tietysti silloin oli omassa ajattelussani turvallisuuspoliittisilla tekijöillä ja muutenkin Suomen asemalla Euroopassa toisenlainen merkitys kuin tänä päivänä, ja se varmasti painoi minun mielipiteessäni niin kuin monen muunkin suomalaisen mielipiteessä ja varmasti se oli se ratkaiseva seikka, joka sitten Suomen johtikin EU:n jäseneksi.

Toinen näkökohta, jota itse kannatin, oli se, että kansallisvaltiot taloudellisissa suhteissa luovat tarpeetonta byrokratiaa, joka estää järkevää toimintaa ja maksaa ja johtaa moneen tarpeettomaan. Ajattelin, että kun EU toteutuu ja se laajenee, niin me voimme purkaa tätä byrokratiaa, joka haittaa talouselämää ja miksei jossain määrin myös yksityisiä ihmisiä. Silloin oli esillä näkökulma, että EU — ja ehkä Emukin — vähentää byrokratiaa, vähentää ylisääntelyä ja poistaa jäykkyyksiä.

Tietysti EU-jäsenyyden aikana olen huomannut, että jos meillä Suomessa saa byrokratiaa välillä manailla, niin kyllä kaikki ne, jotka ovat Brysselin byrokratiaan tutustuneet, varmasti sanovat, että monessa kohti suomalainen byrokraatia on melko siedettävää. Kyllä siellä niin paljon järjettömyyttä on. Siinä mielessä on joutunut itsekin tarkistamaan mielipiteitä. Mutta ehkä vielä toinen näkökulma on ollut sekin, että olen pettynyt siihen, että sinänsä EU ei ole myöskään pysynyt purkamaan kansallista byrokratiaa, vaan päinvastoin monissa asioissa se on sitä lisännyt.

Sen lisäksi, että meillä oli ennen kansallinen byrokratia, ylisääntely, nyt meille on tulossa yhä enemmän ylikansallista byrokratiaa, ylisääntelyä, ja jos ajatellaan kansalaisen kannalta, niin meillä on nyt kaksi pahaa kun ennen oli vain tämä oma kotoinen byrokratia. (Ed. I. Kanerva: Ei se Emusta riipu!) — Niin, ajattelin todella niin kuin ed. I. Kanerva, että Emusta se ei johdu ja se päinvastoin tästä vapauttaa.

Sitten tulemme siihen, että Eurooppaa nyt rakennetaan kuitenkin selkeästi politiikan varaan, säätelyn varaan saksalais-ranskalaisella suuntauksella, ja saksalainen kulttuuri on hyvin byrokraattinen kulttuuri. On ihan selvästi nähtävissä, että säätelybyrokratia syrjäyttää yhä enemmän tervettä taloutta ja on jo niin tehnyt. Jos verrataan Eurooppaa maanosana muihin maanosiin, niin Eurooppahan on menettänyt elinvoimansa. Täällä taloudellinen toimeliaisuus, kasvu, elinvoima on selkeästi vähäisempi kuin esimerkiksi Yhdysvalloissa ja eräissä muissa maissa. Siinä mielessä, vaikka Euroopasta länsimainen sivistys, kulttuuri, menestys ja elintaso ovat läheneet, niin itse Eurooppa on viimeiset 10—20, ehkä 30 vuotta ollut suhteellisesti taantuva.

Aikaisemmin todella ajattelin, että EU ja jatkeena sen syventäminen euroalueeseen voisi antaa sysäyksen ja käänteen siihen, että Euroopan taantuminen loppuu. Nyt todella pelkään ja olen melko varma, että päinvastoin tämä ranskalais-saksalainen kehitys, minkä mukaan EU nyt etenee ja mihin tämä euroalue kuuluu, päinvastoin vahvistaa tätä huonoa kehitystä. Näen, että nimenomaan tämä kehitys on Euroopalle vahingollista, ja kun Suomi on yksi Euroopan ja EU:n jäsenvaltio, niin tietysti se on myös Suomelle ja suomalaisille vahingollista. Myös erityisesti Suomen osalta Suomen vaikutusmahdollisuudet koko EU:n puitteissa ovat aika vaatimattomat ja varmasti tämä kehitys on toteutunut meistä riippumatta, mutta Suomea ja nykyistä hallitusta voi myös arvostella siitä, että hallitus on halunnut, niin kuin se itse sanoo, olla EU:n päävirrassa eli saksalaisuuntauksessa ja on siinä mielessä äänettömänä yhtiömiehenä tukenut tätä kehitystä näkemättä, että ehkä olisi ollut hyvä tuoda esiin toisenlaisia näkökulmia.

Luulen, että historia ei pidä kovin hyvänä tätä Kohlin johdolla tapahtunutta Euroopan rakentamista, ja ilmeisesti EU:n tai Eec:n alkuajat olivat paljon elinvoimaisempia ja järkevämpiä kuin 10—15 viime vuotta, jotka ovat olleet osittain virheellistä kehitystä. Tämän virheellisen kehityssuunnan voi katsoa nyt kulminoituvan siihen,

että euro toteutetaan, vaikka suunnilleen kaikki tietävät, että ne taloudelliset edellytykset, jotka EU itse aikaisemmin asetti, eivät ole toteutuneet. Silloin tarkoituksenmukaisuussyillä ja poliittisilla arvovaltasyyillä ohitetaan ne.

Jos meidän täytyy jostain mallia katsoa, niin ehkä katsoisin angloamerikkalaisesta maailmasta, Englannista ja Yhdysvalloista enemmän kuin Saksasta ja Ranskasta, jotka edustavat taantuvaa yhteiskuntaa, mennyttä teollisuusyhteiskuntaa, ja jotka eivät ole itsekään omia ongelmiaan voineet ratkaista. Sekä Saksassa että Ranskassa on hyvin samanlaiset ongelmat kuin meillä Suomessa julkisen talouden velkaantumisen ja myös työttömyyden osalta. Sen takia nämä maat ovat myös kykenemättömiä ratkaisemaan näitä asioita eurooppalaisella tasolla.

Myös arveluttaa se, että toisaalta kaikki muut Pohjoismaat ovat jäämässä tästä vaiheesta pois ja ovat selvästi ottaneet osittain erilaisen suhtautumisen niin sanottuun EU:n valtavirtaan. Tietysti Pohjoismaat yhdessäkin ovat melko vähäinen voima, mutta kyllä mieluusti olisin nähnyt, että pohjoismaisella yhteistyöllä ja pohjoismaisella suuntauksella olisi ollut enemmän painoarvoa Suomen hallituksen politiikassakin.

Tietenkin on helppoa mennä valtavirran mukana. Ehkä on myös niin, että meillä suomalaisilla pienenä kansakuntana on aika heikko itsetunto. Olemme tottuneet hakemaan jonkin johtotähden ja myötäilemään sitä ja sen takia ehkä on helppoa nyt asettua EU:n valtavirtaan ja tavaltaan luovuttaa vastuu ulkopuolisiin käsiin. Pidän vahinkona, että Suomi ei ole ollut aktiivinen sen puolesta, että Emu-ratkaisua olisi lykätty. En väitä, että Suomen aktiivisempi ote olisi itse lopputulokseen vaikuttanut, mutta olisi se ollut järkevämpää ja Suomen etujen mukaista politiikkaa enemmän kuin tämä myötäilevä politiikka.

Sinänsä tietysti se, onko Suomi euroalueessa mukana vai ei, tuskin ratkaisevasti Eurooppaan vaikuttaa eikä edes Suomen asemaan. Muistettava tietysti on, että jos tulee ongelmia, niin reuna-alueilla ongelmat kärjistyvät, sen me kaikki tiedämme. Sen takia jos euro on suuri epäonnistuminen tai epäonnistuminen yleensä, varmasti Suomi on yksi niistä valtioista, jotka niistä eniten kärsivät. Sen takia meillä on enemmän menetettävää ja vähemmän voitettavaa kuin Keski-Euroopan suurilla valtioilla.

Tämä on myös jossain määrin eliitin ratkaisu. Kansan ääni ei ole riittävästi kuulunut. Meillä Suomessa on yhä enemmän korostettu sitä, että on jokin eliittijoukko, jokin viisaitten joukko,

kansanedustajat, etujärjestöjohtajat, jotka tietävät asiat paremmin kuin tyhmä kansa. En ole sellaista joukkoa enkä niitä viisaita nähnyt missään. Luulen, että seuraavissa vaaleissa varmaan kansa ottaa tähänkin asiaan kantaa.

Tietysti tällainen ajatus on myös tullut sen takia ja ehkä pitäisi ottaa huomioon sekin, että 40 prosenttia kansasta ei enää välitä ottaa kantaa, ketkä edustavat heitä. Minusta sekin pitäisi ottaa varoittavana esimerkkinä mukaan eikä olla vain tyytyväisiä, että vielä niin moni kansalainen käy äänestämässä, että saadaan kaikki kunnanvaltuustot ja eduskunta valituiksi. Poliitikon jos kenen pitäisi olla herkkä kuuntelemaan kansan ääntä, kun kuitenkin kaikki me täällä kansanvaltaa kannatamme. (Ed. Johannes Koskinen: Pysykö kansa kaikissa käännteissä mukana?) — No, kansa varmaan ratkaisee senkin, toivottavasti. (Ed. Aaltonen: Kansa tietää!)

Euroalueen toteutuminen on Euroopan kannalta huono ja vahingollinen ratkaisu. Sinänsä ei voi väittää, että ulkopuolelle jääminen olisi parempi ratkaisu Suomen kannalta, mutta toisaalta jos arvioidaan asiaa tässä samassa yhteydessä muodollisesti ja annetaan luottamuslause hallituksen EU-politiikalle, niin tässä suhteessa itse kyllä päädyn siihen, että nykyisen hallituksen EU-politiikalle, joka selonteossa esiintyy, on hyvin vaikea antaa luottamusta.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan ensimmäinen varapuhemies Pesälä.

Valtiovarainministeri N i i n i s t ö : Arvoisa puhemies! Ensinnäkin haluan esittää kiitokset varsin asiallisista puheenvuoroista.

On ollut mielenkiintoista muistella vähän sitä keskustelua, jota eduskunta kävi viime kesäkuussa selonteon pohjalta Emu-hankkeesta. Näyttää siltä, että ajattelu noista päivistä on paljon kehittynyt. Erityisen tyytyväinen olen siitä, että kaikista täällä nyt esitetyistä puheenvuoroista päätellen minkäänlaista tiedon puutetta ei enää ole osaksikaan tunnettu, vaan kansanedustajilla ja ryhmillä on ollut täysi tieto hankkeesta.

Joitain ehkä vähän paradoksaalisiaakin ristiriitoja tulee näkyviin. Muistelen, että silloin kesällä kovasti kannettiin murhetta siitä, että entäpä jos Ruotsi devalvoisi. Nyt täällä kannetaan murhetta siitä, että Suomen pitäisi revalvoida, jolloinka tietysti lopputulos suhteessa Suomi — Ruotsi

olisi aivan yhtä haitallinen meidän kannaltamme, ed. Tarkka.

Haluan edelleen toistaa, että olen aina pitänyt puheita Ruotsin devalvaatiosta kyllä varsin aiheettomina. Yhtä lailla aiheettomina pidän puheita Suomen revalvaatiosta. Säilytetään tämä kilpailutilanne tällaisenaan. Olen myös vakuutunut, että se sellaisena säilyy. Itse asiassa unionin tasolla on jo käytännössä silloin, kun eräänä viikonloppuna joitakin viikkoja sitten Kreikka liittyi Ermiin, todettu sekä valtiovarainministerien että keskuspankkien pääjohtajien valtuuttamien toimesta, että nykyiset keskuskurssit vastaavat ermissä sisällä olevien maiden talouksien kokonaisuutta, niiden kokonaisfundamenteja; vastasivat siis sen jälkeen, kun Irlannin kohdalla tehtiin vielä korjaus. Tästä on tehtävissä hyvin pitkälle meneviä johtopäätöksiä myöskin siihen suuntaan, minkälaisia ratkaisuja vappuna syntyy.

Eräs muutos keskustelussa kuitenkin näyttää tulevan esille. Se tuli erityisesti suurimman oppositioryhmän puheenjohtajan Esko Ahon puheenvuorossa esille. Viime kesänä epäiltiin kovasti itse euroaluetta, että ei olisi mahdollista muodostaa vakaata aluetta. Noita epäilyjä ei ole kuulunut, mutta oppositio epäilee meitä itseämme, epäilee Suomea. Minä olin aika pettynyt siitä, että noin kovin synkin värein nähdään suomalainen tilanne ja suomalainen tulevaisuus tällä hetkellä.

Puheenjohtaja Aho lainasi hallituksen tiedonantoa. Hän muun muassa siteerasi tiedonannon lauseita: ”- - monet talouden rakenteisiin liittyneet vinoutumat ja käyttäytymiseen sisältyvät jäykkyydet ja ominaispiirteet ovat poistuneet - - . Kansantalous ei enää ole ratkaisevalla tavalla riippuvainen sen enempää yhdestä toimialasta kuin yksittäisistä markkina-alueista-kaan.” Hän epäili tätä tiedonannon lausumaa.

Tarkoittaako tämä nyt sitä, että keskustassa vallitsee edelleen sellainen käsitys, että Suomi on hyvin yksipuolinen maa, että Suomen talous perustuu yksipuoliseen tuotantorakenteeseen? Meillä on, kuulkaa, tapahtunut kehitystä sitten 70—80-luvun päivien. Minusta tässä kannattaisi nähdä tilanne paljon optimistisemmin. Suomen kokonaisuviennistä high techin osuus on neljänneksi korkein maailmassa, siis suhteutettuna maan omaan vientiin. Minusta se kuvaa paremmin monipuolisuutta kuin sitä yksipuolisuutta, jota te pelkäätte. Emme me ole niin yksipuolisia, emme me ole niin huonoja kuin joskus ehkä tahdotaan itse epäillä.

Toinen vielä kauhistuttavampi ajatus löytyi siitä, että Emun haittapuolena — jälleen suomalaisperäisenä ja suomalaisista itsestään johtuvana — nähdään se, että se johtaa kovempaan taloudelliseen kilpailuun. Minä en ymmärrä tätä. Onko nyt sellainen käsitys, että maailmassa olisi vielä olemassa sellainen tyhjiö, jossa ei kilpailla ollenkaan, jossa pärjäisi kilpailematta, että olisi suljetun talouden alue? Minä takaan, että Suomi muodostaisi yksinään sen suljetun talouden alueen. (Ed. Zyskowicz: Pohjois-Koreasta löytyy!) — Ed. Zyskowicz, aivan oikein, yhdessä Pohjois-Korean kanssa. Luulen kuitenkin, että näiden suljettujen talouksien kaupankäynti jäisi suhteellisen vähäiseksi. Keskinäinen etäisyys suhteessa pieneen kokoon voisi hankaloittaa sitä.

Minun on mahdotonta käsittää sitä, että voidaan tänä päivänä lausua, että kova kilpailu on syy, miksi pitäisi kokonaan pysyä kilpailun ulkopuolella. Eihän sellaista mahdollisuutta ole olemassa. Ei kilpailussa voi voittaa ellei aio siihen osallistua. (Ed. Ala-Nissilä: Pitää pärjätä siinä kilpailussa, siitä on kysymys!) Ellei pärjää siinä kilpailussa ei pärjää kyllä omillaankaan, talousalueella, joka olisi suljettu ja vain yhden maan talousalue. Miten siellä voi pärjätä? Se merkitsisi palautumista oravannahkatalouteen. Ei ole mitään muuta mahdollisuutta tuolla ajatuskannalla. (Ed. Ala-Nissilä: Mitä hallitus tekee?)

Puheenjohtaja Aho mainitsee puheensa lopuspivulla ne tekijät, miksi Suomi ei ole siinä kunnossa, että voisimme nyt kilpailla, että meidän pitäisi pysytellä kansainvälisen kilpailun ulkopuolella. Eivät asiat ole ihan näin heikosti. Eivät asiat ole enää niin heikosti kuin olivat maaliskuussa 1995.

Ensimmäisenä kohtana mainitaan muun muassa työttömyys. Työttömyys on tullut alas päin. Se on tullut alaspäin kolmanneksen siitä, missä silloin oltiin. Kehityssuunta on siis erittäin hyvä. Totta kai aina voisi olla paremminkin, mutta kehityssuunta on erittäin hyvä. (Ed. Korkeaoja: Mikä se todellinen työttömyys on?)

Edelleen työnteon verotus on alentunut neljällä prosenttiyksiköllä vuodesta 95 kaikilla tulonsaajilla. Siinäkin voidaan tietysti sanoa, että olisi pitänyt päästä parempaan, mutta olemme paljon paremmassa asemassa kuitenkin tässäkin suhteessa kuin vuonna 95.

Sitten kiinnitetään huomiota siihen, että paikallista sopimista pitäisi kannustaa. Mitäköhän todella on tapahtunut kolmen viime vuoden ai-

kana? Minulla on se käsitys, että esimerkiksi metalliteollisuudessa paikallinen sopiminen on äärettömän paljon lisääntynyt.

Edelleen kaivataan työreformia, joustavuutta, mutta sitten kyllä on jo näköjään havaittu se lopputulos, joka Isossa-Britanniassa on nähtävissä, että silläkin on kääntöpuolensa. Mutta kyllä Suomessakin on jo esiintynyt kritiikkiä siitä, että työelämä on liiankin joustavaa, kun puhutaan silpputöistä. Hallituksen esityshän, joka eduskunnassa hyväksyttiin, avasi oven määrääkäsisiin työsuhteisiin ja itse asiassa se on luonut merkittävän määrän joustavuutta työsuhteitten solmimiseen. Ei ole olemassa enää sellaista pelkoa tai syytä tuntea pelkoa, ettei uutta työsuhdetta voi avata, ellei esimerkiksi pienyritys kykenekään järjestämään töitä. Määräaikaiset ovat olleet avain tuohon ongelmaan ja se on toiminut. Joidenkin mielestä se on toiminut liiankin hyvin.

Edelleen kiinnitetään huomiota siihen, että eriarvoistumista olisi estettävä. Luulen, että lähihistorian pahimmat eriarvoistumiset tapahtuivat juuri 90-luvun alussa, itse asiassa juuri sinä ajan kohtana, jolloin ajaututtiin pakkodevalvaatioon. Silloinhan järjestettiin maahan ääretön määrä konkurssseja — pakosta, mutta näin siinä kävi. Jos jossain on eriarvoisuutta, niin sellaisessa perheessä, joka on kokenut konkurssin. Useimmiten ei jää jäljelle mitään, eikä ole paljon sosiaaliturvaakaan rakennettuna, koska taustalla on yritystoiminta. Tämä pakkodevalvaatio oli siihen syynä. Euroalueella ei tule pakkodevalvaatioita.

Mutta pääoppositiopiouluen puheenvuorossa jää kokonaan vastaamatta siihen, mikä on se keino, joka nyt menetetään. Siihen kyllä viitattiin, mutta ei sitä yksilöity. Sehän on devalvaatio, joka menetetään. Haluatteko te uudelleen tällaista huikeaa eriarvoistamisen mahdollisuutta, jota devalvaatiomahdollisuus merkitsee? Haluatteko te palata niihin aikoihin takaisin? Näillä kahdella johtopäätöksellä ei voi päätyä mihinkään muuhun kuin että halutaan takaisin tuota eriarvoistumista.

Puheenjohtaja Aho, eivät asiat ole Suomessa niin huonosti kuin te annatte ymmärtää. Mutta minä luulenkin, että euroalue on nyt muodostunut sisäpoliittiseksi keinoksi käydä ehkä vaali taistelua — päätellen myös siitä avauspuheenvuorosta, joka Suomen puolesta aikanaan jäsenyysneuvotteluissa käytettiin. Sehän oli hallituksen hyväksymä puheenvuoro ja siinä indikoitiin varsin selvästi, että Suomi on täyttä höyryä tulos-

sa mukaan Emun kolmanteen vaiheeseen, annettiin selvästi myönteinen käsitys jo vuonna 93.

Varsinaiseen Emuun nähden, jos otetaan nämä epäilyt suomalaisesta huonoudesta pois, jää jäljelle oikeastaan vain pari väitettä. Ensinnäkin valuvikaväite. Aivan samanlainen väite tuli siinä vaiheessa, kun lokakuussa 96 hallitus ryhtyi valmistelemaan Suomen markan kytkemistä Erm-järjestelmään. Silloinhan oltiin vakuuttuneita, että tässä tehdään vastaava virhe kuin vuonna 91 ecukytkenän osalta. Miten siinä kävi? Ei mitenkään. Itse asiassa silloin oli puhetta siitä, että Suomen markka kytkettiin ehkä hivenen heikollakin arvolla. Keskuskurssi esimerkiksi Saksan markkaa vastaan jäi päivän kurssia heikommalle. Nyt markkinat ovat ainakin osoittaneet luottamusta näihin ratkaisuihin sillä tavalla, että me olemme nyt siinä keskuskurssissa, joka tuolloin vahvistettiin. Mutta niistä vaikeuksista, joista silloin puhuttiin, ei ole näkynyt merkikään, ei ole näkynyt siitä huolimatta, että pariin kertaan me olemme havainneet markan suhteen tiettyjä peliyrityksiä, jotka nyt ehkä osin heijastuvat niinä puheina, että pitäisi devalvoida, kun on taskussa paljon markkoja.

Euroalueen koostumuksesta on tietysti helpo esittää erilaisia lukuja. Totta on, että tuleva, muodostuva euroalue pitää sisällään Suomen viennistä vain vähän yli 50 prosenttia koko EU:n alueen vientiimme suhteutettuna, mutta tämäkin kuvastaa vähän heikkoa itseluottamusta tuijottaa sitä osaa Euroopassa, jossa me olemme vahvoilla. Kyllä me siellä pysymme vahvoilla, mutta itse euroalueessa on potentiaalia 80 prosenttia koko unionin alueesta, jos bkt:nä lasketaan. Juuri siellä on se voittamisen vara, johon meidän täytyy uskoa ja ainakin minä uskon. Olen aivan vakuuttunut siitä, että suomalainen kilpailukyky ja osaaminen riittää.

Jos käänämme tilanteen vielä kolmanteen mittariin, jossa katselemme niitä maita, jotka meidän kanssamme kilpailevat, ja suhteutamme vähän lukuja, niin toteamme, että euroalueeseen tulee osallistumaan 2/3 siitä voimasta, joka kilpailee Suomen viennin kanssa. On varmasti edullista olla samalla lähtöviivalla tuon kilpailevan voiman kanssa mielummin kuin jäädä sinne pienempään joukkoon, koska aivan väistämättä euroalueeseen kuuluminen tuottaa euroalueen kilpailuetua muun muassa valuuttariskien poistamisen muodossa.

Arvoisa puhemies! Todellakin haluan kuitenkin kiittää varsin asiallisesti liikkeelle lähteneestä keskustelusta, ja päätellen väliin täällä paikalla

olevien kansanedustajien lukumäärästä, tuskin sittenkään murhe on niin syvä.

Ed. A h o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En tietoisesti halunnut ryhmäpuheenpuhevuorossa enää palata siihen, mikä on Suomen asema suhteessa Maastrichtin sopimuksen velvoitteisiin, koska oletin, että se keskustelu on jo käyty loppuun. Mutta kun ministeri Niinistö vielä kerran tähän palasi, niin haluaisin lainata tässä tapauksessa erästä hyvää ohjetta, jonka kokoomuksen ryhmäpuheenjohtaja Ben Zyskowitz EU-jäsenyys sopimuksen eduskuntakäsittelyssä tässä salissa syksyllä marraskuussa 94 esitti. Hän sanoi tällä tavalla: "Mielestäni suhtautumisessa EU-säädöksiin tulee soveltaa periaatetta, jota kutsun in dubio pro patria: epäselvissä eli tulkinanvaraisissa tapauksissa on toimittava isänmaan edun mukaisesti eli siten, että oma kansallinen näkökulmamme, oma kansallinen päätäntävaltamme ja oma kansallinen etumme on määrittävänä tekijänä." Siinä on hyvä ja sopiva ohje noudatettavaksi tämänkin päätöksenteon yhteydessä. Tässä mielessä toivoisin, että voitaisiin jo se keskustelu jättää, mikä meidän oikeutemme itsenäisiin päätöksiin on ja mikä se ei ole. Olemme täällä tekemässä nyt Suomen kannalta ratkaisua, jota varmasti Euroopan unioni kunnioittaa, oli se ratkaisu kumpaan suuntaan tahansa.

Mitä tulee ministeri Niinistön käsityksiin siitä, kuinka huonoksi tai hyväksi tämän tulevaisuuden kuva keskustan puheenvuorossa maalattiin, me halusimme vain nostaa esille ne kiistattomat ongelmat, jotka monissa eri selvityksissä on Emu-jäsenyyteen liitetty, joita hallituksen tiedonannossa on puutteellisesti tai ei lainkaan käsitelty puhumattakaan siitä, että olisi varauduttu näiden ongelmien ratkaisemiseen. Mielestäni heikkoa itsetuntoa ei ole avoin ongelmien käsittely, niistä riskeistä puhuminen. Heikkoa itsetuntoa on se, jos ne yritetään väistää ja yritetään jättää keskustelu käymättä.

Valtiovarainministeri Niinistö: Arvoisa puhemies! En sanallakaan viitannut Maastrichtin sopimuksen oikeutuksiin tai velvoituksiin, mutta luulen, että jaamme puheenjohtaja Ahon kanssa kunnioituksen ed. Zyskowiczin lausumaa kohtaan. Se on erinomaisen laittamattomasti sanottu.

Pitäisi olla sitä itseluottamusta. Pitäisi uskoa siihen, että me suomalaiset pärjäämme kovassakin kilpailussa. Kaiken lisäksi meillä on kaikki aihe niin uskoa. En ole oikeastaan Suomen rajo-

jen ulkopuolella tavannut kertaakaan tämän valtiovarainministerin urani aikana, vaikka Suomen asioista usein puhunkin, noin syvää epäuskoa suomalaisuutta kohtaan kuin mitä keskustan ryhmäpuheenvuorossa osoitettiin. Päinvastoin muualla kuvitellaan, että me olemme varsin hyvässä iskussa. Tällaista muualta tullutta viestiä on muun muassa sveitsiläisen tutkimuslaitoksen Imd:n tutkimus, jossa Suomi nousi viime vuoden vuosikirjassa Euroopan ykköseksi kilpailukyky mittareihin, joita oli todella monta, ja maailman neloseksi. Ei meidän kannattaisi nyt tulla lausumaan, että siellä euroalueessa on niin kova kilpailu, että me emme sinne uskalla lähteä.

Ed. A h o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Mitä itsetuntoon tulee, olihan meillä sitä 80-luvun lopulla hurjasti silloin, kun rahamarkkinoita vapautettiin, niin hurjasti, että suurelleen varoitukset eivät menneet perille. Me kuvitelimme olevamme Euroopan Japani ja elimme sen mukaisesti tai vielä vähän enemmänkin yli varojemme. Niin että kyllä meillä on tuoreessa muistissa tapauksia, joissa olemme itse arvioineet oman tilamme väärin ja myös muut ovat esittäneet saman suuntaisia virheellisiä käsityksiä.

On tietenkin toivottava asia, että työttömyysongelma, valtion velkaongelma ja korkean tuloverotuksen ongelma ratkeaisivat talouskasvun varassa. Mutta, ministeri Niinistö, me emme usko sellaiseen. Ja luulen, ettei ministeri Niinistökään, jos on rehellinen, usko siihen vaan näkee rakenteellisten uudistusten välttämättömyyden. Ne ovat joka tapauksessa tarpeellisia, mutta jos Suomi menee Emuun ja on Emun kolmannessa vaiheessa ensimmäisten joukossa mukana, näiden uudistusten välttämättömyys on vielä suurempi. Me emme ilman niitä tule toimeen. Ihmettelen, elleimme voi tästä asiasta olla valtiovarainministerin kanssa samaa mieltä. Se ei ole mitään pelottelua vaan se on tervettä realismia tilanteessa, jossa maassa on valtiovarainministeriön omien laskelmien mukaan 570 000 työtöntä.

Valtiovarainministeri Niinistö: Herra puhemies! Puheenvuoronne lopussa te luettelitte joukon asioita, joiden vuoksi Suomella ei olisi mahdollisuutta tässä kunnossa mennä euroalueeseen. Silloin, vuonna 1993 johtamanne hallitus lausui jäsenyysneuvottelujen yhteydessä, että "government is determined to fulfil the conditions to be among the first group of states to enter the first stage".

Silloin, vuonna 1993, kun hallitus otti tämän kannan, että sinne vain, työttömyys oli korkeampi, tuntuvasti korkeampi kuin nyt, tötölun verotus oli tuntuvasti tiukempi kuin nyt, jäykkyydet työelämässä olivat tuntuvasti kovempaa luokkaa kuin nyt. Itse asiassa kaikki ne seikat, jotka nyt esittät esteenä, ovat nyt huomattavasti paremmin kuin silloin, kun pääministeri Ahon hallituksen puolesta lausuttiin, että sinne me olemme tulossa, ensimmäiseen vaiheeseen Emussa.

Ed. A h o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä siirrytään joka kerta aiheesta toiseen. Mielelläni puutun myös tähän teemaan, minkä ministeri Niinistö nyt otti esille. Vastaan kysymykseen siitä, mikä oli edellisen hallituksen käsitys Suomen suhteesta Maastrichtin sopimuksen velvoitteisiin. Olemme olleet ja keskusta on ollut koko tämänkin vaalikauden sitä mieltä, että Suomen on ehdottomasti viisasta pyrkiä täyttämään kaikki lähentymiskriteerit niin hyvin kuin mahdollista, jotta meillä olisi aito valinnan vapaus sen suhteen, menemmekö mukaan Emun kolmanteen vaiheeseen vaiko emme, jos ja kun Emu syntyy. Tässä suhteessa meillä ei ollut mitään käsityseroa hallituksen kanssa, mutta samanaikaisesti kuin tämän olemme sanoneet, olemme todenneet sen, että lopullinen päätösvalta kuuluu eduskunnalle, jonka on arvioitava, onko tällainen ratkaisu viisas vai ei.

Syyt, joiden takia Suomen ei pitäisi mennä mukaan Emun kolmanteen vaiheeseen, luettelin puheenvuorossani. Niihin liittyy ensinnäkin se, että muodostumassa oleva valuutta-alue ei ole meidän kannaltamme paras mahdollinen. Toiseksi syyt liittyvät epäsymmetrisen häiriön mahdollisuuteen ja sen torjuntakeinojen ongelmatiikkaan ja kolmanneksi siihen, että hallitukselta puuttuu täydellisesti strategia, jolla Suomi aikoo Emu-olosuhteissa näistä ongelmista selviytyä.

Valtiovarainministeri Niinistö: Arvoisa puhemies! Olen pahoillani, jos ed. Aho kokee, että en pysy asiassa. Minä pysyin äsken kahdessa teidän puheenvuorossanne, siinä, jonka esititte täällä kolmisen nelisen tuntia sitten, ja sitten tässä hallituksenne lausumassa vuodelta 1993. Minusta ne molemmat ovat aika keskeisiä, ja halusin keskustella niistä esteistä, jotka täällä tänään väititte olevan euroalueeseen menemiselle. Katsotaanpa niitä vielä kertaalleen.

Valtiontaloudessa on tapahtunut huokeaa edistymistä vuodesta 1995, jolloin alijäämä oli 60 miljardia markkaa. Nyt päästään tämän

vaalikauden lopussa 10 miljardiin, ehkä sen allekin. Sitä tahtia ei tarvitse jatkaa kuin pari vuotta, niin me olemme ylijäämäisessä taloudessa ja tuntuvasti, sen vuoksi että meillä eläke-rahastot tuottavat lisää ylijäämää. Itse asiassa olemme tänä vuonna tekemässä julkiselle sektorille ylijäämää.

Edelleen, työn verotuksen osalta on kyetty alentamaan verotusta 4 prosenttiyksiköllä siitä, kun edellinen hallitus selvästi piti varsin relevanttina vaihtoehtona, että Suomi on oleva mukana Emun kolmannessa vaiheessa heti sen alkaessa. Silloin muuten ajateltiin sen alkavan vielä vuoden 1997 alusta.

Edelleen, työelämän jäykkyyksiä on kyetty poistamaan. Kuvailin täällä poissa ollessanne sitä, miten nyt syntyy jo kritiikkiä niin sanotuista silpputöistä, eli määräaikaisia työsuhteita on käytetty hyväksi ja ilmeisesti juuri oikeissa tilanteissa silloin, kun ei ole oltu varmoja siitä, riittääkö työtä pidemmäksi aikaa. Yrittäjät, erityisesti pienyrittäjät, ovat voineet häivyttää riskiään tekemällä ensiksi määräaikaisia työsuhteita, jopa jatkamalla niitä. Se on ollut tärkeä avaus tältä hallitukselta.

Kaikki ne tekijät, joiden nyt väitätte olevan esteenä, ovat kehittyneet erittäin nopeasti, jopa hämmäntävät nopeasti, parempaan suuntaan Suomessa. Tämä ei ole pelkästään minun arvio. Voin jokaisen väitteeni tueksi esittää myös ulkopuolisia arvioita, niin kuin tuon sveitsiläisen tutkimuslaitoksen tuloksen. Tai ajatellaanpa esimerkiksi valtiontalouden osalta sitä, että kaikki reittauslaitokset, joita maailmalla on, ovat parantaneet meidän luottokelpoisuuttamme, jotkut pariinkin otteeseen, sen vuoksi että uskotaan, että suomalainen talous ja valtiontalous selviää hienosti tästä huokeasta alamäestä, johon me ajauduimme pääosin niiden valitettavien 80-luvun kokemusten vuoksi. Mutta yltyöpäisyydestä tässä ei ole kysymys.

Sitä vain hallituksen piirissä on hyvin vaikea ymmärtää, ettei luotettaisi siihen, että kun me nyt olemme satsanneet, me olemme satsanneet koulutukseen, me olemme satsanneet tutkimukseen ja kehitykseen, meidän lähtökohtamme alkavat olla olennaisesti paremmat kuin euroalueen keskiarvolähtökohdat, ettemmekö sitten pärjaisi. Jo on ihme!

Ed. A h o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin, mitä tulee valtiontalouteen, kokonaisveroasteeseen, näihin tunnusmerkkeihin, viittasin niihin puheenvuorossani lähinnä

siinä mielessä, että meillä ei ole ylimääräisiä välineitä, puskureita, joilla me voisimme Emu-olosuhteissa mahdollista häiriötä torjua. Tässä mielessä ne liittyvät syihin, joiden takia Suomen ei tulisi liittyä Emun kolmanteen vaiheeseen. On totta, että valtiontaloudessa on tapahtunut myönteistä kehitystä, on ollut välttämätöntä, että niin on tapahtunut.

Mitä kokonaisveroasteeseen tulee, sen suhteenhan tilanne on paljon ongelmallisempi. Työn verotus on kyllä lievästi keventynyt, mutta vastaavasti muu verotus on kiristynyt, niin että kokonaisveroaste tulee olemaan tänä vuonnakin korkeampi kuin se oli kertaakaan edellisen vaalikauden aikana.

Nämä ovat sinänsä myönteisiä asioita, mutta ne eivät liity niihin perimmäisiin syihin, joiden takia Suomen pitäisi jättäytyä meidän mieltämme Emun kolmannen vaiheen ulkopuolelle, kun se vuoden 99 alussa syntyy. Ne liittyvät nimenomaan siihen, että Emu-alue ei ole meidän kannaltamme paras mahdollinen siksi, että Euroopan unionin muut pohjoiset maat jäävät siitä ulkopuolelle, meille tärkeät maat, ja toiseksi siitä syystä, että tämä epäsymmetrisen häiriön riski on olemassa, eikä meillä ole olemassa esitettynä välineitä, joilla nämä epäsymmetriset riskit on tarkoitus hallita ja hoitaa.

Ed. K a l l i s (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tämä huikea edistyminen, josta ministeri Niinistö puhui, perustuu siihen, että alijäämäinen vaihtotase kääntyi vuonna 94 ylijäämäiseksi. Minä luulen, että ministeri Niinistö myöskin tietää, minkä takia se oli alijäämäinen. Se oli alijäämäinen sen takia, että Suomen markka oli liian vahva. Ministeri Niinistö tietää, että se kääntyi positiiviseksi sen jälkeen, kun tuli oikea valuuttakurssi.

On ilman muuta niin, että tämä hyvä kasvu, mikä meillä on ollut viime vuosina, perustuu siihen, että on ollut oikea valuuttakurssi. On helppo puhua oikeasta talouspolitiikasta, mutta käytännössä ei ole aina niin helppoa sitä noudattaa.

Kesäkuussa 1991 tämä sali päätti, minkälaista talouspolitiikkaa pitäisi harjoittaa. Se ei pystynyt sitä harjoittamaan. Kukaan ei uskonut devalvaatioon. Pakkodevalvaatio tuli ja onneksi tuli. Pakkodevalvaatio johti konkursseihin, mutta ilman sitä pakkodevalvaatiota tilanne Suomessa olisi paljon paljon pahempi. En minä kannata devalvaatiota, ei varmasti kukaan muukaan kansanedustaja ole devalvaation kannalla, mutta reali-

teetti on ollut ja todennäköisesti tulee myöskin olemaan se, että kaikki ei mene aina niin kuin on suunniteltu. Jos me menetämme tällaisen tärkeän talouspoliittisen instrumentin, huonosti voi käydä. Muun muassa sen takia on syytä suhtautua kyllä aika varovaisesti Emun kolmanteen vaiheeseen.

Valtiovarainministeri N i i n i s t ö : Arvoisa puhemies! Luulen, että me olemme ed. Kalliksen kanssa aivan samaa mieltä siitä, että devalvaatio, devalvointi toimenpiteenä ei millään tavalla tuota mitään lisäarvoa. Joku on maksajana, ehkä hivenen toisella tavalla kuin ilman devalvaatiota, mutta aina ja viime kädessä tavalliset suomalaiset ovat devalvaation maksaneet.

Jottei jäisi väärää mielikuvaa, en ole tässä halunnutkaan ollenkaan todistella, että tämä hallitus on kaiken hyvän lähde, että talouden koheneminen on hallituksen ansiota, mutta toisin kuin ehkä silloin vuosikymmenen alussa, jota aina kuvasitte, että kukaan ei oikein sitten kuitenkaan jaksanut sitä politiikkaa ajaa, tämä hallitus on onnistunut tärkeimmässä tehtävässä, mitä minusta hallituksilla ylipäätään voi olla talouspolitiikan alueella. Se on se, että luodaan tulevaisuudenuskoa, luodaan ennalta arvattavuutta ja tulevaisuudenuskoa niin paljon kuin se tällaisessa vaihtelevassa maailmassa on mahdollista. Tuloksen ovat tietysti saaneet aikaiseksi suomalaiset yritykset ja työntekijät.

Sen vuoksi minun on ollut hyvin vaikea ymmärtää sitä epäuskoa ja jopa vähän huonoa itse-tuntoa, jota kovan kilpailun pelko täällä kerroituin tavoin on aiheuttamassa. Kun kerran on menestytty, ei kannata tulla sanomaan, ettei jatkossa menestyttäisi. Päinvastoin minusta tässä talossa pitäisi korostaa, että jatkossa menestytään vielä paremmin.

Ed. K a l l i s (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Minusta se, että joutuu turvautumaan toisen institution apuun eli menemään kolmanteen vaiheeseen, osoittaa huonoa itsetuntoa. Mielestäni me olemme nyt pystyneet osoittamaan, että me pystymme täyttämään Emu-kriteerit nimenomaan itsenäisellä politiikalla ilman, että kukaan muu meitä siihen pakottaisi. Jos me menemme kolmanteen vaiheeseen, suurin piirtein samanlaista politiikkaa täytyy harjoittaa, tietenkin aivan niin kuin tiedonannossa ja valio-kunnan mietinnössä todetaan, mutta me todella menetämme mahdollisuuden harjoittaa täysin itsenäistä raha-, korko- ja valuuttapolitiikkaa.

Minä en ymmärrä, minkä takia vapaaehtoisesti sellaisesta luovutaan.

Ed. U o t i l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vähän hassulta tuntuu, että ministeri Niinistö ja ed. Aho kiistelevät siitä, onko Suomi Emu-kunnossa vai ei, kun vasta jonkin aikaa sitten komissio ja Rahapoliittinen instituutti tekivät listauksen, jonka mukaan ollaan. Meillä on ongelmia, meillä on liian korkea työttömyys, meillä on edessä ikääntymisongelma, ikärakenteen tuomat paineet, ja meillä on velkaongelma, mutta ne ovat olemassa siitä riippumatta, menäänkö euroalueen sisälle ensimmäisten joukossa vai ei. Minusta on syytä olla huolissaan siitä, millä tavalla selvittämme hyvinvointiyhteiskunnan perusrakenteet.

Kun aiemmin on jossakin puheenvuorossa viitattu ministeri Niinistön haastatteluun, jossa hän on käsitykseni mukaan vaatinut, että seuraavalla hallituskaudella pitää puuttua esimerkiksi eläkeikään ja nostaa sitä, kyllä kai nämä ovat merkkejä siitä, että meillä todella on ongelmia talouden ja ikärakenteen suhteen myös jatkossa. Henkilökohtaisesti olen kuitenkin sitä mieltä, että näistä haasteista on helpompi selviytyä euroalueen sisäpuolella saamalla käyttöön ne voimavarat, joita sieltä on saatavissa, kuin Euroopan unionin reunaluodeella ja euroalueen ulkopuolella.

Ed. I. K a n e r v a (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Olen poikkeuksellisen tarkkaan seurannut opposition puheenvuoroja keskustelussa, ja jos oikein pelkistää perimmäiseen argumenttiin opposition näkemyksen, se on siinä, että Emun haitta on se, että me joudumme luopumaan itsenäisestä rahapolitiikasta.

Mitä tämä sitten tarkoittaa? Se tarkoittaa tietenkin sitä, että me emme voi enää hintakilpailukykyä korjata muuttamalla valuuttakurssejamme devalvoimalla emmekä myöskään toisaalta tietysti harjoittaa toisenlaista korkopolitiikkaa kuin Euroopan keskuspankki noudattaa. On ymmärrettävä niin, että nämä ovat ne keinot, joita oppositio tarjoaa siis Suomen talouden hoitamiseksi integroituvilla Euroopan markkinoilla.

Nämä keinot ovat olleet Suomen käytettävissä, ja me kaikki tiedämme, että ne ovat johtaneet siihen, että noususuhdanteessa kustannukset ovat karanneet käsistä. Ne ovat johtaneet korkeampaan ja jatkuvasti nousevaan inflaatioon, normaaliin devalvaatio- ja inflaatiokierteeseen, erittäin merkittäviin korkoheilahduksiin

Suomessa, siihen että suhdannevaihtelut ovat meillä olleet kohtalokkaalla tavalla liian suuria. Keinot ovat johtaneet liian suureen pääomakantaan, joka on merkinnyt sitä, että meillä on ollut heikko ja haavoittuva yritys-kanta, joka on syy siihen, että suomalaisissa yrityksissä tänä päivänä laajasti kannatetaan Emu-järjestelyyn siirtymistä.

Toiseksi itsenäinen rahapolitiikka Emun ulkopuolella on erittäin näennäistä. Ulkomaankaupasta riippuvaisena pienenä maana me tarvitsemme ennen muuta valuuttakurssien vakautta, niitten ennakoitavuutta. On myös sanottava, että se vaihtoehto, johon oppositio viittaa eli varsin ohuihin valuuttamarkkinoihin siirtyminen, on erittäin altis erityyppisille spekulatioille, jotka ovat tänä päivänä varsin yleinen ilmiö kansainvälisesti, ja sen korkohäiriöt ja muut taloudelliset riskit olisivat Suomelle erittäin paljon vaarallisempia kuin olla vakaassa valuuttajärjestelyssä mukana.

Ed. A a l t o n e n (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Keskustaoppositio on esittänyt merkittävimpana epäilynään sen, että Suomelle aiheutuu ongelmia siitä, että menemme Emu-järjestelyyn eri tahtia luonnollisen viiteryhämme, lähinnä Pohjoismaiden kanssa.

Minä voisin hiukan siteerata Ruotsin entisen valtiovarainministerin Kjell-Olof Feldtin näkemyksiä, jotka näkemykset hyvin pitkälle vastaavat myös Ruotsin elinkeinoelämän kantoja. Siellähän Emu nähdään merkittävänä taloudellisen tekijänä myös globaalisti. Uudessa taloudellis-poliittisessa ympäristössä, siis Emussa, Suomi voi ainoana Pohjoismaana vaikuttaa suoraan siihen, miten sen kasvupotentiaalia ja vakautta hyödynnetään. Siis Feldt katselee meitä hiukan ihaillen todeten, että Pohjoismaista ainoastaan Suomi on valinnut vaikuttajan roolin.

Tästähän on tietysti pohjoismaiselle yhteistyölle seurauksia, jos Emun ulkopuolelle jäävien Pohjoismaiden niin kuin Ruotsin ja Tanskan on se tehtävä eli itse luotava tarvittava taloudellinen vakaus, jotta elinkeinoelämällä ja sijoittajilla olisi samat ehdot kuin valuuttaunionissa. Tästä on selvät näkemykset jo julkisuudessa tiedossa Tanskassa ja Ruotsissa. Tanskan valtionpankki on julistanut jo pitkään harjoittavansa entistä finanssipolitiikkaa hyvin selvästi, eli heidän finanssipolitiikkansa on ollut suora kopio Euroopan keskuspankin rahapolitiikasta. Ruotsi on toistanut monet kerrat aikomuksensa harjoittaa

tiukempaa raha- ja talouspolitiikkaa kuin va-
luuttaunionin jäsenvaltiot. Norja taas on ilmoit-
tanut seuraavansa Tanskan esimerkkiä.

Feldt tulee lopputulokseen, että jos näistä ai-
komuksista tulee käytännön politiikkaa, Poh-
joismaiden taloussuhteista tulee entistäkin har-
monisemmat. Taloudellisesta vakaudesta, mata-
lasta inflaatiosta ja terveistä kansantalouksista
tulee yhteinen tavoite, mikä periaatteessa vastaa
euroalueen todellista kehitystä.

Ed. Pulliainen (vastauspuheenvuoro):
Herra puhemies! Pääministerin sijaisen täytyy
tällaisessa debatissa tietysti puhua juuri niin kuin
hän on täällä tehnyt. Rohkenen kuitenkin kiin-
nittää huomiota siihen, että kun hän suorittaa
vertailuja elinkeinoelämämme monipuolisuus-
desta, ehkä nyt olisi vähän parempi kuin ottaa
Pohjois-Koreata sun muita mukaan käyttää eu-
rooppalaisia konventionaalisia mittareita.

Tavallisestihan on niin, että 100 pistettä on
annettu Sveitsille ja siihen rakenteeseen on ver-
rattu sitten kaikkia muita valtioita. Tässä suh-
teessa varsin mielenkiintoinen oli tämä päivä,
kun Ruotsi ilmoitti olevansa niin hyvässä kun-
nossa tässä suhteessa sekä elinkeinorakenteensa
että taloutensa puolesta, että se pärjää Emun
ulkopuolellakin. Sillä tavalla on ikään kuin eräs
mittari saatu sinne rinnalle, joka on vähän toisen-
lainen mittari kuin tämä Sveitsi, 100 pistettä.

Ed. I. Kanerva viittaili, että päästään korko-
heilauteluista. Varmaan päästään, kun Suomen
korkotasoa pitää nostaa, että tullaan Emu-kel-
poiseksi. Se on ihan mielenkiintoinen homma,
että heilahtelut häipyvät ja taso ei kun nouse.

Vielä, arvoisa puhemies, kolmas kommentti
koskee vakautta. Tämä on loistava ja hyvä asia.
Kysymys on vain siitä, että sen varsinainen tes-
taaminen tapahtuu todellisessa Emu-tilanteessa.
Sitä ei voi ennakoida tällä hetkellä. Se tapahtuu
valuuttamyllerrysten aikana, jos sellaisia tulee.
Silloin testataan 11 jäsenvaltion talouksien todel-
lista kelpoisuutta.

Ed. Kääriäinen (vastauspuheenvuoro):
Arvoisa puhemies! Se on totta, että rahapoliitti-
sen keinon pois siirtyminen on realiteetti ja sen
perään tietysti devalvaatiomielessä ei pidäkään
haikailla. Siitä olemme varmasti yhtä mieltä.
Mutta totta on myös se, että yksi keino on kuiten-
kin pois, jolloin asioiden hoitamiseksi jää kaksi
keinoa käteen, valtion tai julkistalouden budjetti
ylipäättään ja sitten tulo- ja työmarkkinapolitiikka.
Nyt kysymys kuuluu, olemmeko näiden kah-

den jäljelle jäänen keinon osalta tässä suhteessa
kunnossa ja valmistautuneita myös mahdollisten
häiriöitten osalta.

Keskustan arvostelu perustuu siihen, että me
emme ole ainakaan budjetin puolesta siinä kun-
nossa, että voisimme kohdata eteen tulevia häiri-
öitä turvallisim, luottavaisin mielin. Samoin voi-
daan kysyä myös työmarkkinapolitiikan val-
miuksien perään. Nyt on ollut pari hyvää sopi-
musta ja on voitu osoittaa tiettyä kauaskatsei-
suutta, mutta olemmeko me pysyvästi oppineet
sen, että Emu-maailma on ihan toista kuin men-
nyt aika, myös työmarkkina- ja tulopolitiikassa?
Tähän perustuu keskustan kritiikki ja myös epäi-
ly, että asiat eivät olekaan niin hyvässä kunnossa
kuin Niinistö väittää.

Valtiovarainministeri Niinistö: Arvoisa
puhemies! Luulen, että me olemme ed. Kääriäi-
sen kanssa todellakin aivan samaa mieltä, että se
yksi konsti, jota ei nimeltä sanota ja jota kuiten-
kaan ei voisi käyttää, on poistunut, mutta minus-
ta se vahinko ei ole kovin kaksinen, kun kuiten-
kin olemme sitä mieltä, ettei sitä kuitenkaan olisi
voinut käyttää.

Muilta osin luulen, että olemme hyvin pal-
jon samaa mieltä siitä, että myönteistä kehitys-
tä on tapahtunut. On aivan selvä, että työelä-
män joustavuus on nimenomaan kehitysvai-
heessa oleva asia edelleen, myös sopimusme-
nettelyn joustavuus. Mutta ei minusta ole mi-
tään syytä epäillä, kun meillä todella on pari
hyvää kokemusta takana, jotka ilmeisesti kaik-
kien osapuolten mielestä ovat olleet hyviä ko-
kemuksia, miksei sillä tiellä jatkettaisi. Kuka
siellä lähtisi pistämään jarruja päälle? (Väli-
huuto) — Sitä minäkin ihmettelen. — Olisi pi-
tänyt varmasti aikaisemmin aloittaa, mutta pa-
rempi sittenkin myöhään kuin ei milloinkaan.
Viittaan jälleen kerran esimerkiksi metalliteolli-
suuteen, jossa on päästy todella hyviin sopi-
musrakennelmiin, joissa riittää joustoja ja sopi-
muksenvaraisuutta.

Ed. Pulliaiselle haluaisin todeta, että todellista
vakautta tietysti on jo nyt mitattu kriteereillä ja
Vakaussopimus sitä mittaa myös jatkossa. Euro-
opan unionin keskustelun yhteydessä ja erityi-
sesti, näin uskon, Euro-X:n puitteissa alkaa muo-
dostua sellaisia sosiaalisia paineita, että en minä
ainakaan olisi mielelläni se valtiovarainministeri,
joka tulee ja ilmoittaa, että maani on juuri luopu-
nut vakaasta talouspolitiikasta. Sosiaalinen paine
sattuu olemaan niin kova, että hakisin eroa
tehtävästäni vähän ennen sitä kokousta, jossa

näin joutuisi lausumaan. Itse asiassahan Suomen luvut erityisesti, kun puhutaan julkisen talouden vajeesta, ovat kylläkin euroalueen kolmanneksi parhaat tällä hetkellä. Me teemme ylijäämää tänä vuonna.

Ed. A i t t o n i e m i (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ministeri Niinistö kiitteli seurakuntaa asiallisesta keskustelusta. Minä kuitenkin arvelen, että todellisuudessa hän kiitteli siitä, että eduskunnassa on tietyllä tavalla luopumisen maku. Me olemme ajopuun tavoin tahdottomasti virran mukana ajautumassa euroon ja luopumassa omasta omasta rahasta ja itsenäisestä rahapolitiikasta, ehkä pidemmällekin menen itsenäisyydestä, näin minä arvelen. Täällä salissakin on vähän sellainen tunnelma, että ei oikein tiukaan enää edes sanallisesti monellakaan taholla pidetä kiinni niistä periaatteista, jotka täällä ovat tulleet ominaisiksi.

On mielenkiintoista seurata neljän suurimman puolueen ja ryhmäpuheenvuorojen käyttäjien suhtautumista. Edustajien Aho ja Tuomioja näkemykset olivat aika pitkälle ottaen huomioon, että toinen edustaa hallitusta, toinen oppositio-puolta, hyvin neutraalisia, tasapainoisia, asiallisia. Ed. Tuomiojalta sitä on ollut monta kertaa odotettavissakin. He puhuivat hyvin asiallisesti näistä asioista.

Sen sijaan edustajat Sasi ja Uotila, äärimmäisen poliittisen näkemyksen puhujat, olivat kilpailulannassa euron hyväksi koko ajan. He mollasivat devalvaatiota, mutta he eivät missään vaiheessa osoittaneet minkäänlaista keinoa epäsymmetristen häiriöiden, suhdannehäiriöiden torjumiseksi ja korjaamiseksi, jos sellaisia tulee, muuta kuin osoittivat sormellaan devalvaatiota ja sen hylättävyyttä, mikä tietysti oli periaatteessa asiallistakin. Mutta minun käsitykseni mukaan ei edes ole mainittu kunnolla niistä puskureista, jotka ovat tähän saakka olleet tietyllä tavalla tässä asiassa sellainen elämänlanka, johon pitäisi tarttua.

Myös ministeri Niinistö totesi, että me emme tarvitse devalvaatiota, koska meidän tuotanto- ja elinkeinoelämämme on monipuolistunut. Ei se, ministeri Niinistö, muutamassa vuodessa ole sillä tavalla ja siihen suuntaan monipuolistunut, kuin on ehkä tarvetta.

Nämä pienet huomiot. Loppujen lopuksi kukaan ei ole maininnut niistä valtavista kustannuksista, joita meille aiheutuu euroon menemisestä. Olisi mukava tuoda niitäkin laskemia tässä salissa vähän esiin.

Ed. A l a - N i s s i l ä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Niinistö tuntui olevan täällä hyvän suhdannekuvan lumoissa. Meillä on voimakas vientivetoinen kasvu, joka alkoi Ahon hallituksen aikana, ja sitä vauhdittaa nyt edullinen markan kurssi, joka dollarin ja Ruotsin kruunun vahvistuessa on vielä kehittänyt meidän kannaltamme myönteiseen suuntaan. Tosiasiasa kuitenkin meillä Suomessa on edelleen rakenteellisia ongelmia: on 570 000 työttömää, kokonaisveroaste on noussut eikä työn verotuksessa ole tapahtunut mitään oleellista keventymistä. Valtion velka kasvaa ensi vuonnakin, joka on kuudes nopean tai erittäin nopean kasvun vuosi, kymmenisen miljardia, ja siitä huolimatta korkeat virkamiehet valtiovarainministeriössä sanovat, että on edelleen 20 miljardin leikkaustarve ensi töikseen seuraavalle hallitukselle.

Ministeri Niinistö, ei tässä talousarvion ja tulopoliittisen ratkaisun kokonaisuudessa ollut mielestäni ainuttakaan yrittäjyyttä edistävää ratkaisua. Tässä suhteessa ei olisi syytä mihinkään riemuhuutoihin. Tosiasiasa tilanne on se, että Suomessa on erittäin pahoja rakenteellisia ongelmia, joita hyvä suhdannekuva nyt peittää alleen. Meillä ei ole todellisia puskureita valtiontaloudessa, meillä ei ole mitään todellisia puskurirahastoja syntymässä. Joudutaan kysymään, mikä ja kuka joustaa siinä tilanteessa, kun ja jos tulee ongelmia. Hallituksella ei ole mitään strategiaa. On todella valitettavaa, että tässä keskustelussa tällainen uudistusten talousstrategia on jäänyt hallitukselta vallan esittämättä.

Ed. P e r h o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä aiemmin ed. Kallis totesi, että koska meillä suomalaisilla on niin huono itsetunto, me olemme sen takia menossa Emuun. Vaikka tätä huonoa itsetuntoa käytetään selityksenä mitä uskomattomammissa asioissa, niin minusta kysymys on aivan päinvastaisesta asennoitumisesta. Emuun on valmistauduttu, mutta kaiken sen, mikä on tehty talouspolitiikassa sen eteen, että saamme oman taloutemme kuntoon, sen sivutuotteena olemme saavuttaneet Emu-kriteerit eikä päinvastoin, että olemme tehneet tämän kaiken siksi, että saavuttaisimme Emu-kriteerit. Minusta tämä on ollut itsetuntoista ja määrätietoista toimintaa, jonka hedelmistä pääsemme nauttimaan.

Täällä on paljon puhuttu opposition puheenvuoroissa valmistautumattomuudesta, että meillä ei ole välineitä, meillä ei ole puskureita Emuolosuhteita varten. Jos yksi näistä välineistä, niin

kuin keskusta esittää, on se, että meidän työmarkkinamme ja työelämämme olisi nykyistä epävakampaa, niin en usko, että siitä seuraisi ollenkaan sellaista hyvää, mitä on annettu ymmärtää. Jos katsoo asiaa palkansaajan, kuluttajan näkökulmasta, eivätkö epävarmat, lyhytaikaiset työsuhteet aiheuta nimenomaan epävarmuutta? Ei tehdä investointeja, ei tehdä hankintoja. Päinvastoin juuri se pyrkimys ja tavoite, johon ministeri Niinistö viittasi, että tämä hallitus on pystynyt tuomaan vakautta, pitkäjänteisyyttä, ennalta-arvattavuutta talouspolitiikkaan ja yleensä yhteiskuntapolitiikkaan, on juuri sellaista politiikkaa, jolla myös luodaan välineitä, joita Emu-olosuhteissa tarvitaan.

Ed. Kiljunen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Oikaisisin ensinnäkin yksityiskohdan ed. Sasin puheenvuorossa ja sitten kommentoisin näkökulmallista ongelmaa ed. Ahon ryhmäpuheenvuorossa.

Ed. Sasi viittasi puheenvuorossaan liittokanslerin Kohliin, joka oli hänen puheenvuoronsa mukaan kommentoinut, että yhtenäisellä valuutta-alueella olevat maat eivät ole koskaan käyneet keskenään sotia. Länsi-Afrikassa on olemassa Länsi-Afrikan frangivöhyke, jossa on 11 maata samaa valuuttaa käyttämässä. Vuonna 1985 Mali ja Burkina Faso kävivät hyvin vaikean rajasodan Agacherin kaistaleesta. Tuo sotahan päättyi vasta kansainvälisen tuomioistuimen päätöksellä, jolla tuo kaistale jaettiin kahtia. Maat kuuluvat samaan frangivöhykkeeseen ja käyttävät samaa valuuttaa. En ole varma, onko kysymys ed. Sasin vai liittokansleri Kohlin virheestä, mutta tämän halusin joka tapauksessa korjata.

Ed. Ahon puheenvuorossa oli mielenkiintoista se, että hän korosti voimakkaasti tämän päätöksenteon muotopuolta. Tiedonanto vaiko lakiesitys, kansanäänestys vaiko eduskunnan päätös. Selkeästi tämä tyyliseikka voitti sisältöanalyysin. Saman tyyppistä muodosta puhumista oli hänen argumenttinsa, että Suomen tulisi seurata, peesata, kuten hän käytti termiä, Ruotsia päätöksenteon osalta. Herää vain se kysymys, miksi me emme itse täällä tee tätä päätöstä riippumatta siitä, miten naapurimaamme tässä toimii. Ed. Ahon vastaus on se, että valuutta-alue ei olisi paras mahdollinen nykyisessä muodossaan. Elämässä usein on tilanne sen kaltainen, että paras on hyvän vastakohta. Meidän kai on kysyttävä tehdessämme tätä päätöstä, onko muodostuva valuutta-alue riittävän hyvä sille, että Suomen

kannattaa mennä mukaan. Tähän keskustalta odottaisin vastausta.

Ed. Aho on todennut myös sen, että nimenomaan epäsymmetristen häiriöiden riski on ongelma Suomen kannalta. Ministeri jo viittasi siihen, että Suomen talous ei enää ole niin yksipuolinen kuin aikaisemmin, mutta vielä olenaisempaa on se, että Emu-oloissa sektorikohtaiset häiriötekijät jäävät sektorikohtaisiksi. Suomen kansantalouden haavoittuvuus on ollut riippuvaista nimenomaan puunjalostusteollisuudesta.

Ed. Jurola (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Minäkin puutun vastauspuheenvuorossani ed. Ahon puheenvuoron siihen kohtaan, jossa hän oli huolissaan siitä, että hallitus ei ole varautunut mahdollisiin epäsymmetrisiin häiriöihin. Hän totesi, että näihin ei ole varauduttu, koska hallitus ei tunnusta riskejä olemassa olevaan.

Puuttumatta sen enempää tiedonannossa ja mietinnössä mainittuihin puskureihin, valtion vakaaseen talouteen, yritysten vahvoin taseisiin, veropoliittisiin keinoihin jne., totean, että varsin vähäiset olivat ed. Ahon keinot hallita epäsymmetrisiä häiriöitä Emun ulkopuolella. Myös ulkopuolelle jääviä valtioita sitovat EU:n Kasvu- ja vakaussopimuksen julkisen rahoituksen kestävyyttä koskevat, finanssipolitiikkaa rajoittavat määräykset, samoin talous- ja rahapoliittiset päämäärät ovat samat.

Ainoaksi keinoksi ed. Aholle jäi itsenäisen valuuttapolitiikan säilyttäminen eli devalvaation mahdollisuus, jonka negatiivisista vaikutuksista ministeri Niinistö täällä jo totesi. Sen hintana on kuitenkin ulkopuolelle jäävien osalta se, että ne joutuvat itse suojaamaan omaa kansallista valuuttaansa taloudellisten häiriöiden tullessa, ja tämän ed. Aho kyllä aktiivisesti unohti.

Ed. Hassi (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Muutama sana edelleen epäsymmetrisistä häiriöistä ja niiden mahdollisuudesta. Ministeri Niinistö sinänsä ihan paikkansa pitävästi kehui niillä taloudellisilla tuloksilla, joita Emukriteerien saavuttamisessa ja muussa taloudellisen kunnon kohenemisessa on tämän hallituksen kaudella saavutettu. Mielestäni yhtä perusteltua olisi olla huolissaan siitä, että sekä taloudelliset laskut että taloudelliset nousut, siis ylipääntänsä suhdannevaihtelut, ovat Suomessa olleet merkittävästi jyrkempiä kuin EU:ssa keskimäärin. Tämä kyllä aiheuttaa sen, että se kysymys, mitä

Suomi tekee Emu-järjestelmän kehittämiseksi sellaiseksi, että epäsymmetriset häiriöt, joiden tuleminen joissakin vaiheissa on todennäköistä, kohtelisivat meitä niin vähän kaltoin kuin mahdollista, on todellinen kysymys, jonka ratkaisemiseen hallituksessa pitäisi tähänastista syvällisemmin paneutua.

Ministeri Niinistö myös hiukan liian kevyesti irvailen suhtautui huoleen kansainvälisen kilpailun kiristymisestä yhteisen rahan toteutumisen myötä. Vaihtoehdothan nyt eivät suinkaan ole äärimmilleen kiristetty kilpailu toisaalta ja sitten oravannahkatalouteen paluu toisaalta. Hallituksen itsensä asettamassa professori Pekkarisen johtamassa asiantuntijaraportissa todetaan yhtenä mahdollisuutena se, että yhteinen raha saattaa kiristää valtioiden välistä verotuksen alentamiskilpailua, joka puolestaan, mikäli niin käy, johtaa pikkujalaa hyvinvointivaltion rahoituspuolelta rapautumiseen. Myös siihen, miten tämä vaara estetään, tulisi kiinnittää huomiota aikaisempaa enemmän.

Ed. T i u s a n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Samasta asiasta, mihin ed. Hassi viittasi. Ed. Aho ja ministeri Niinistö kävivät dialogia aina sen mukaan, miten ed. Aho sukkuloi, välillä tietyksi monologia. Minkä kuulin ministeri Niinistön kritiikistä kilpailuun, niin todella oravannahka- ja Pohjois-Korea-vertaukset toivat mieleen tuon kuuluisan tupajumi- ja ötökkävertauksen, kun Naturasta puhuttiin. Toisin sen näkökulman kilpailukysymykseen, että aivan samoin kuin Emu-sopimus, tuo toinen kansainvälinen sopimus, Mai-sopimus, on tuomassa globaalia, maailman laajuista kilpailua, sanoisinko, talusblokkien välille, joka kilpailu nimenomaan toimii varsin usein myös ihmisten, mutta lähes aina luonnon ja ympäristön kannalta hyvin kielteisellä tavalla. Emu-ratkaisu saattaa olla nimenomaan sen tyyppinen ratkaisu, joka tällaista kehitystä vie eteenpäin ja kiihdyttää. Mielestäni on aika vakavasta asiasta tässä merkityksessä keskusteltu.

Valtiovarainministeri Niinistö: Arvoisa puhemies! Kilpailu on kovaa ja jos siihen ei osallistu, sitten ei osallistu, mutta silloin sulkeutuu. Tällainen on maailmantalouden lainalaisuus. Kyllä meilläkin siihen on varaa, mutta sitten esimerkiksi tässä talossa pitäisi välittömästi esimerkiksi puolittaa budjetti. Löytyykö siihen halukkuutta? Tähän asti on löytynyt halukkuutta vain lisävaatimuksiin. Luuletko todella, että Nokia

vie kännyköitä hiukan vain kilpailemalla, muodon vuoksi? Ei toki.

Ed. Z y s k o w i c z (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ed. Ahon puheenvuoron perusteella olen pettynyt siihen, että keskusta suhtautuu tähän suureen päätökseen alastoman vaalitaktisesti. Kuten pääministeri Lipponen on jossain vaiheessa todennut, se hoitaa nyt omia asioitaan, ei isänmaan asioita. Keskustan suhtautuminen Emuun on itse asiassa hyvinkin ovelaa tai taktista.

Ensinnä nyt maalataan kauhukuvia ja korostetaan riskejä. Jos kaikki kuitenkin menee hyvin, sanotaan aikanaan, että hyvä, että näin kävi. Jos menee huonosti sanotaan aikanaan, että meidän varoitimme ja olimme oikeassa. Kuitenkaan kukaan ei pääse todentamaan sitä, miten huonosti meidän olisi käynyt Emun ulkopuolella ja uskon, että sellaisessa tilanteessa meidän olisi ilmeisesti käynyt paljon huonommin.

Toivoisin, että keskustassa oltaisiin edes sen verran johdonmukaisia, että kun vaaditte Emun ulkopuolelle jäämistä, vaatisitte myös vetäytymistä vaalien jälkeen, ettekä vain nyt vaalien alla, mutta päinvastoin te toteattevastustavanne sekä Emuun menemistä että sieltä pois tulemistä. Se on sitä keskustan johdonmukaisuutta.

Kun ed. Ahon puheenvuorossa vaadittiin myös tuloverotuksen alentamista, kysyn lopuksi keskustalta yksinkertaisesti tietokilpailukysymyksen: Mikä on se Suomen hallitus, jossa maalaisliitto-keskusta on ollut mukana ja joka on alentanut kansalaisten tuloverotusta?

Ed. S a s i (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Kun on puhuttu siitä, että rahapolitiikka poistuu päätöksentekokeinojen joukosta, niin haluan korostaa sitä, että osittain rahapolitiikan vaikutuksia voidaan kyllä korvata aktiivisella veropolitiikalla ja sillä, että pyritään veropolitiikan keinoin ohjaamaan taloudellisia toimintoja. Luulen, että näitä keinoja joudutaan jatkossa kehittämään.

Ed. Kiljunen tyrmäsi argumentaationi siitä, että yhteisessä keskuspankkirahoituksessa olevat maat eivät voi käydä keskenään sotia ja ehkä hän on oikeassa. En muita argumentteja sen enempää esitä, koska hän varmaan seuraavaksi sanoisi, että kansalaisten liikkuvuus tällä raja-alueella, Afrikan valtioiden välillä sotatoimien aikana on paljon suurempaa kuin EU-valtioiden kesken tällä hetkellä. Joka tapauksessa Euroopassa tämän tyyppisten tilanteiden löytäminen,

joissa saman keskuspankkirahoituksen piirissä olevat valtiot olisivat käyneet sotia, tietääkseni ei ole mahdollista. (Ed. Kiljunen: Jugoslavia!)

Mitä tulee ed. Ahon puheenvuoroon, niin haluan todeta, että hän aivan tarpeettoman synkin värein maalasi Suomen tulevaisuuden. Uskon, että euroalueella Suomen kilpailukyky tulevaisuudessa on varsin hyvä. Jos ajattelemme sitä kehitystä, mikä viime vuosina on tapahtunut Suomessa verrattuna esimerkiksi Saksaan ja Ranskaan, niin siitä syystä, että meillä on avoin kilpailupolitiikka, meillä panostetaan koulutukseen ja tietotekniikkaan, uskon, että kykenemme Saksan ja Ranskan kanssa tällä yhteisellä alueella erittäin hyvin kilpailemaan.

Kun täällä väheksytään tietotekniikka-alan merkitystä, niin toivon, että ed. Esko Aho kääntyisi hyvän ystävänsä Jorma Ollilan puoleen ja kysyisi tunnuslukuja, kuinka merkittävä osuus tänä päivänä tietotekniikalla on Suomen viennissä ja koko kansantaloudessa.

Oli tärkeää todeta ministeri Niinistön toimesta se, että valtiovarainministerit ja myös keskuspankkien pääjohtajien edustajat ovat todenneet, että kurssit tällä hetkellä vastaavat talouspolitiikan fundamentteja ja että tarkistuksiin ei ole tarvetta. Toivoisin kuitenkin, että jonkinlaista pyöristämistä kurssien osalta voitaisiin toteuttaa, että jotkut valuutat eivät ole kuudella desimaalilla sidottuja euroon, vaan että voitaisiin parilla kolmella desimaalilla kaiken kaikkiaan tässä suhteessa pärjätä.

Mitä tulee markan vahvuuteen, niin tässä suhteessa luotan Big Mac -indeksiin ja pidän markkaa varsin vahvana.

Ed. K o r k e a o j a (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Valtiovarainministeri Niinistö toistamiseen tai jatkuvasti sanoo, että keskusta haluaa palata inflatio — devalvaatio-politiikan aikauteen. Emme me tällaista ole halunneet. Haluamme lähteä siitä, että valuuttakurssipolitiikkaa käytetään aktiivisesti molempiin suuntiin. Jos Suomi tällä hetkellä ei olisi europutkessa, epäilemättä markka olisi jo revalvoitunut jonkin verran. Markkinatilanne on sellainen, että kansantalouden kannalta se olisi tarpeellista ja näin olisi tapahtunut, mutta nyt ollaan kiinni europutkessa, eikä näin voi tapahtua. Eikä olisi viisastakaan revalvoida markkaa tässä vaiheessa, koska sen jälkeen, kun ollaan eurossa kiinni, toiseen suuntaan meno on mahdotonta eli nyt on pakko pitää tämän tilanteen takia markka markkinoiden näkökulmasta väärässä arvossa. Kelluva kurssi oli-

si kansantalouden kannalta tässä tilanteessa parempi.

Mitä tulee Suomen talouden yksipuolisuuteen tai monipuolisuuteen, kyllä Suomen talous on edelleen erittäin keskeisesti riippuvainen metsäsektorista. Vaikka puhutaan, että metsäteollisuustuotteiden viennin osuus on huomattavasti alempi kuin aikaisemmin, on huomattava, että koko tämän sektorin tuotanto syntyy kotimaisista tuotantopanoksista ja sillä tavalla sen vientimarkan merkitys on toisenlainen kuin esimerkiksi elektroniikkateollisuuden viennin arvo. Eli olemme edelleenkin hyvin pitkälle puujalan varassa.

Ed. H ä m ä l ä i n e n : Herra puhemies! EU-jäsenyyssratkaisua tehtäessä Suomi lunasti paikansa eurooppalaisessa taloudellisessa ja kulttuurisessa yhteisössä. Nyt se on syventämässä suhdettaan Euroopan taloudelliseen yhdentymiseen, ja tämä ratkaisu epäilemättä enemmän kuin mikään aikaisempi yhdentymistä kohti vienyt päätös tulee vaikuttamaan myös kansalaisten arkipäivään.

Jälleen kerran monenlainen epävarmuus on edeltänyt ratkaisun tekemistä. Päätökset joudutaan tekemään vailla aikaisempaa kokemusta talousalueen seurauksista. Ratkaisun pohjana ovat arviot ja johtopäätökset. Kuitenkin tuskin koskaan on käyty mistään ratkaisusta yhtä pitkää, laajaa ja syvällistä keskustelua eduskunnassa ja yhteiskunnassa yleensäkin kuin nyt on Rahaliitosta käyty. Tuskin koskaan on eduskunnalla ollut käytettävissään yhtä paljon tutkimukseen perustuvaa tietoa ratkaisunsa pohjaksi.

Talousvaliokunta totesi lausunnossaan: "Poliittinen päätöksenteko merkitsee vastuun ottamista vaikeista valinnoista, kun asiantuntijalausuntojen päätelmät ovat ristiriitaisia. Emu-asiasa on valiokunnan mielestä nyt edetty vaiheeseen, jossa on siirryttävä valmistelusta poliittiseen päätöksentekoon."

Emu-ratkaisussa on kysymys ainutlaatuisesta yrityksestä nostaa Eurooppa taloudellisenä vaikuttajana, luoda taloudellista vakautta EU-jäsenmaihin. Tavoitteena on luoda investointeja houkutteleva ja elinkeinoelämän kasvua edistävä alue. Euroalueelle on siis asetettu kunnianhimoisia tavoitteita.

Näyttää siltä, että Rahaliitto pääsee liikkeelle huomattavasti myönteisemmissä merkeissä kuin vielä vajaa vuosi sitten oli ennustettavissa. Euroalueesta tulee alun alkaen laaja. EU-maiden 11

maan enemmistö näyttää tulevan mukaan. Eurosta on tulossa myös vakaa valuutta. Sen tukena on Euroopan keskuspankin vahvuus ja uskottavuus, jota on päättäväisesti rakennettu. Sen tukena on myös EU-jäsenmaiden yhteinen taloudellinen voima, joka antaa sille painoarvoa ja uskottavuutta.

Suomen talous on muutamassa vuodessa saatu jaloilleen, ja se täyttää Emu-kriteerit ensimmäisten joukossa. Inflaatiopaineet on pystytty pitämään kurissa, velkaantuminen on saatu hallintaan, ja kuten talousvaliokunta totesi, Suomessa korot ovat ensi kertaa alentuneet keskieurooppalaiselle tasolle. Sen vaikutus näkyy talouden voimakkaana kasvuna ja nyt lopulta työllisyyden nopeana parantumisena. Tätä voi pitää koko taloushistoriamme mullistavana saavutuksena, eikä ole mitään syytä epäillä, että Emu nostaisi korkotasoaamme, niin kuin aiemmassa debatussa jotkut yrittivät väittää. Päinvastoin äsken juuri julkisuudessaakin Emin pääjohtaja Duisenberg, josta myös Ekp:n pääjohtajaa ennustetaan, totesi, että ei ole tarkoitus, että eurooppalainen korko muodostuisi Emu-maiden laskennallisen keskiarvon mukaan, vaan tavoitteena on tietysti saada eurosta niin vahva valuutta, että myös korko voidaan pitää vahvimpien maiden tasolla.

Joka tapauksessa euron hyöty tulee olemaan ennen kaikkea vakautta lisäävä ja sitä kautta talouden kasvua ylläpitävä. Kytkentä Euroopan talouden vakaisiin ydinmaihiin vähentää myös Suomen taloutta vaivannutta epävakautta. Yhteisvaluutan aiheuttamista tehokkuushyödyistä Suomi myös hyöttyy suhteellisesti enemmän kuin muut EU-maat.

Etlan tutkimuksen mukaan Suomi käyttää vientilaskutuksessaan suhteellisesti enemmän ulkomaisia valuuttoja kuin muut EU-maat. Euroon siirtyminen tuo yrityksille säästöjä ja vähentää kurssiriskejä. Euron osuudeksi Suomen tavaraennin laskutuksessa on arvioitu 75—80 prosenttia ja tuonnissa noin 65 prosenttia.

Monet eurokriitikot ovat Suomen itsenäisyyttä puolustaessaan halunneet kytkeä Suomen kohtalon Ruotsiin. On pelätty Ruotsin jättäytymisen euroalueen ulkopuolelle vahingoittavan Suomen vientiteollisuutta, erityisesti metsäteollisuutta. Tutkijat kuitenkin korostavat juuri päinvastaista. Ruotsin kruunun merkitys Suomen ulkomaankaupan valuuttana romahtaa, ja kruunun merkitystä vähentää myös se, että Ruotsin oma metsäteollisuus siirtyy euron käyttöön. Eurosta saattaakin tulla maailmanmarkkinoille

uusi kova valuutta, joka voi jopa uhata dollarin asemaa.

Euroalueen ulkopuolelle jäävien Pohjoismaiden on ankarin ponnistuksin luotava taloudellinen uskottavuutensa ja talouden vakaus, jotta niiden maiden elinkeinoelämä saisi samat ehdot kuin euroalueen maat saavat. Niinpä Tanska harjoittaa rahapolitiikka, joka on tosiasiaa saman kaltaista kuin Euroopan keskuspankin rahapolitiikka ja Ruotsin hallitus on puolestaan ilmoittanut täyttävänsä kaikki Vakaussopimukseen sisältyvät vaatimukset. Ulosjäännistä siis ollaan valmiita maksamaan ja joudutaan maksamaan tiukalla raha- ja talouspolitiikalla kuitenkin ilman vaikutusvaltaa talousalueessa.

Äskeisessä debatussakin Emun vastustajat harkkailivat Emussa puuttuvien rahapoliittisten instrumenttien perään. Se tarkoittaa sitä, että harkkailaan mahdollisen devalvaation perään; viittaus nimenomaan siihen, että halutaan jättäytyä ulkopuolelle, merkitsee halua varata devalvaatio rahapoliittisena aseena käyttöön. Jos se epäily halutaan torjua, joudutaan verrattomasti tiukempaan raha- ja talouspolitiikkaan kuin euroalueella, jolla uskottavuus sinänsä jo siihen liittyemisestä johtuen on suurempi.

Pohjoismaista nimenomaan Suomi on valinnut tässä yhteydessä vaikuttajan roolin ja se voi ainakin ensi vaiheessa ainoana Pohjoismaana olla mukana, kun päätetään euroalueen vakaudesta ja kasvusta. Viime vuosina euromailta vaadittavien kriteerien täytyminen Suomessa on ennen kaikkea seurausta siitä, että Suomen talouspolitiikka koetaan nyt uskottavaksi.

Näyttää siltä, että jotkut ovat varautuneet vielä viime hetken spekulatiivyrityksiin ja siinä tarkoituksessa ostaneet markkoja. Tällaisesta taustasta lienee käynnistynyt vaatimus markan revalvoimisesta ennen eurokytkentää. Mitään talous- ja rahapoliittisia syitä markan revalvoimiseen ei ole, eikä paineita Suomen markkaa kohtaan ole nostettu myöskään EU:n talous- ja rahapoliittisissa toimielimissä, niin kuin äsken kuulumme myös ministerin todistavan. Revalvaatiosta noussut keskustelu on kuitenkin hyvä muistutus siitä, että yhteinen valuutta on tähänastisista hankkeista vahvin saada myös vapaina liikkuville itsekkäille markkinavoimille suitsia.

Puhemies! Uskon Euroopan talous- ja rahaliiton mahdollisuuksiin. Liitto on mielestäni kuitenkin nähtävä ei päämääränä vaan välineenä, jolla voidaan tavoitella uutta vaurautta Euroopalle ja sen kansalaisille. Nyt, kun ratkaisut Emu-jäsenyydestä lähestyvät, onkin huomio

kiinnitettävä siihen, mitä euroalueella tavoitellaan ja mitä rakenteita tulee muuttaa, jotta hallittu kehitys varmistuu. Kiinnitän huomiota vain pariin asiaan.

Emu on nähty eräänlaisena EU:n taloudellisenä ydinprojektina, jossa huomio kiinnittyy ennen kaikkea makrotalouden kehityskulkuihin ja suureisiin. Emu tarvitsee kestääkseen laajan kansalaisten kannatuksen koko EU-alueella. Makrotalouden suotuisan kehityksen ohella pitää jatkossa kiinnittää huomiota myös kansalaisten näkökulmasta lähtevään sosiaaliseen ulottuvuuteen. Emu-keskustelussa on tähän asti korostunut sosiaalipoliittikan kansallinen luonne, itsemääräämisoikeus. Tällä on ennen kaikkea haluttu hälventää Emuun kohdistuvia pelkoja.

Itse asiassa pitäisi kuitenkin rohkeasti ryhtyä puhumaan paineista, joita tiivistyvä talouden integraatio tuo, ja pyrkii myös EU-tasolla ratkaisuihin, joilla saadaan sosiaalisen turvallisuuden ja työelämän vähimmäisnormit voimaan euroalueelle, ja niiden avulla varmistettua hyvinvoinnin oikeudenmukainen jako Euroopan kansalaisten kesken.

Suomi on tavoitellut unionin perussopimuksen sosiaalisen hyväksyttävyyden lauseketta. Se tarkoittaa, että komission tulisi aina tutkia EU:n talouspoliittisten päätösten sosiaalipoliittiset vaikutukset, ennen kuin päätökset pannaan täytäntöön. Tätä yritettiin hvk:ssa, mutta epäonnistuttiin. Hanke tulisi uudelleen ottaa esille ja pitää sitä rohkeasti näkyvissä. Integroituvan talouden Eurooppa voi olla myös sosiaalinen Eurooppa, kansalaisten hyvinvoinnista huolehtiva Eurooppa.

Kansalaisten Eurooppa on myös demokraattinen Eurooppa. Siksi on yhä uudelleen myös syytä korostaa demokraattisen vuorovaikutuksen merkitystä eurooppalaisessa rahapoliittisessa keskustelussa. Vain avoimuus, perusteluihin paneutuva keskustelu voi taata kansalaisten hyväksymisen Talous- ja rahaliitolle. Jos tähän ei kyetä, voi koko Emun olemassaolo vaarantua.

Puhemies! EU-jäsenyydestä päätettäessä eduskunta varasi itselleen oikeuden erikseen päättää Talous- ja rahaliittoon osallistumisesta. Nyt on tämän päätöksen aika. Erinomaista rohkeuden puutetta on niillä kansanedustajilla, jotka nyt sanovat, ettei tietoa ole edustajilla vielä tarpeeksi, ja samalla vaativat päätöstä tehtäväksi kansanäänestyksellä. Edustajille on annettu kaikki mahdollinen tieto, kaikki tehdyt selvitykset, joiden pohjalta voi tehdä johtopäätökset ja ottaa vastuun ratkaisusta.

Minun mielestäni Emun hyödyt ovat suuremmat kuin mahdolliset haitat eikä mikään osoita, että päätöstä siirtämällä osamme paranisi.

Ed. V a n h a n e n : Arvoisa puhemies! Suomi on hallituksen ajamana liittymässä yhteiseen valuutta-alueeseen korkean työttömyyden, joustamattomien työmarkkinoiden sekä alijäämäisen ja velkaisen valtiontalouden oloissa. Pahinta on, että hallituksella ei ole edes mielessään uudistusohjelmaa, jolla Suomi voi turvallisesti siirtyä yhteiseen valuuttaan.

Sata vuotta sitten elimme edellisen kerran pitkäksi ajaksi sidotun valuutan aikaa ensin hopea- ja sitten kultakannassa. Pitkän kultakannan aika edisti Suomen taloutta, mutta samalla tuon ajan kokemukset olivat yhdessä suhteessa hyvin yksiselitteiset: Suhdannehäiriöt ja kilpailuolosuhteiden muutokset heijastuivat maahamme jyrkkinä raaka-ainehintojen ja palkkojen vaihteluina. Tohtori Markku Kuisma kuvaa tuota aikaa eräässä teoksessaan seuraavasti: "Talonpojat saivat kantorahojen vähetessä luvan laskea odotuksia ja siirtää uudistussuunnitelmiansa toteuttamista ja ne, joilla oli vähiten joustonvaraa, joutuivat tietenkin joustamaan eniten. Tukkimiehet, uittomiehet, proomukipparit ja lastaajat menettivät ansioitaan, ja kymmentuhatpäisen sahatyöläisjoukon palkat laskivat yhtä nopeasti kuin työt vähenivät." Östra Finland -lehti kuvasi tätä vuoristoradan aikaa kertomalla, kuinka 5 tai 8 markan päiväpalkasta ei enää voinut unelmoida yksikään työmies, kun sahatyömiehen palkka putosi 1,50 markkaan, ja koetapa sillä elättää kuusi henkistä perhettä, valitti lehti työväen hättää.

Nyt sata vuotta myöhemmin globalisaatio yleensä ja eurooppalainen integraatio erityisesti on avaamassa kilpailun kumpaankin suuntaan yhä vapaammaksi. Siitäkin me varmasti jo osavamana kansana osamme hyötyä, mutta sen seurauksena myös kilpailun kielteiset puolet tulevat vaimentamattomina päällemme ja yhteiseen valuutta-alueeseen siirtyminen korostaa tätä kehitystä. Tästä analyysistä ei tarvitse hakea todistusta vuosisadan takaa eikä keskustan työreformista, ellei niin tahdota. Voidaan lukea myös tuoreinta talousneuvoston pääsihteerin Seppo Lepäsen johtaman työryhmän raporttia, jossa arvioidaan myös yhteiseen valuuttaan siirtymisen vaatimuksia seuraavalla tavalla:

"Työllisyyden kannalta oleellisia ovat reaalisten työvoimakustannusten taso ja niiden sopeutuminen. Sopeutumista tarvitaan sekä pysyväis-

luontoisiin kansainvälisen työnjaon kehityksestä johtuviin kilpailutilanteen muutoksiin että tilapäisten häiriöiden vaikutusten lieventämiseen. Häiriöiden tilapäisyys tai pysyvyys ei ole aina helposti arvioitavissa. Tilapäisiin häiriöihin sopeutuminen voi edellyttää nimellisten työvoimakustannusten kasvun hillintää tai jopa alenemista, jotta työttömyyden kasvua voitaisiin rajoittaa. Tällä voidaan olettaa olevan vähemmän haitallinen vaikutus myös kotimaiseen kysyntään kuin irtisanomisten tai lomautusten muodossa tapahtuvalla kustannusten säästöllä.”

Työryhmä suosittelee tämän analyysin pohjalta: ”Taloudellisiin häiriöihin ja kilpailutilanteen muutoksiin sopeutumista voidaan edistää antamalla paikalliselle sopimiselle enemmän tilaa työehdoista päätettäessä ja lisäämällä tuloksesta riippuvien erien osuutta palkkausjärjestelmässä.”

Juuri näitä kahta asiaa keskusta työreformissaan ajaa, mutta yhtä päättäväisesti päähallituspuolue SDP ja vasemmistoliitto ovat ajatuksen torjuneet. Nyt kun samaa on esitetty hallituksen oman työryhmän toimesta, linja toivottavasti muuttuu. Hyvää ei kuitenkaan ennakoisi se, että keskeiset ammattijärjestöt irtisanoutuivat tältä osin tuoreeltaan Leppäsen työryhmän kannanotoista. Miksi silmät halutaan sulkea?

Kun keskusta on tässäkin keskustelussa todennut sen, että yhteiseen valuuttaan liittyminen merkitsee sitä, että Suomi luopuu omasta valuutta- ja rahapolitiikastaan, ei se ole devalvaatiopolitiikkaan haikailemista, vaan enemmän se on kysymys niille, jotka ovat valmiita omasta valuutta- ja rahapolitiikasta luopumiseen: Mikä on vaihtoehtoinen ratkaisu sille, millä häiriöihin jatkossa vastataan? Me olemme kyllä oman mallimme esittäneet. Täytyy löytyä reagointikykyä, joka on saavutettavissa paikallisen sopimisen vapauttamisella muun muassa. Maltillisella, keskitetyllä tulopolitiikalla voidaan koko kansantalouden yleistä kilpailukykyä ylläpitää ja niin pitää tehdä. Mutta jos siinä ei onnistuta tai tulee ulkoisia tai alakohdaisia häiriöitä, tarvitaan toisenlaista nopeaa reagointia.

Ed. Kiljunen äskeisessä debatissa totesi, että Emu-oloissa alakohdaiset häiriöt jäävät alakohdaisiksi. Hän on käsityksessään aivan oikeassa, mutta miten tällöin esimerkiksi yleiset puskurit toimivat? Miten ne auttavat alakohdaisiin häiriöihin? Eivät mitenkään. Eivät ne auta alakohdaisissa ongelmissa.

Keskustalla ei ole mitään pahaa tahtoa esittäessään käsityksiään työmarkkinamekanismien

muutostarpeista. Järjestelmät eivät meitä tässä suhteessa kiinnosta, vaan tavoite. Tavoitteena on työttömyyden estäminen häiriötilanteissa sekä työllisyyden parantaminen ja keinojen antaminen työpaikoille säilyttää toiminta kannattavana ja kilpailukykyisenä ikävienkin aikojen tullessa. Emun oloissa tämä tarve korostuu, mutta se sama tarve on meillä avautuneen kilpailun olosuhteissa jo nyt muutenkin olemassa.

Sinällään kuvaamani ongelma on tunnustettu ja siihenhän on vastaukseksi esitetty puskureita, joiden koko tulee olemaan noin 6 miljardin markan suuruusluokkaa, eli ne ovat, kuten ed. Aho aiemmin täällä jo totesi, suuruusluokaltaan suurimpien yksittäisten yritysten taseista laskettuna noin 10 prosenttia. Tätä eduskuntakeskustelua ei kannata edes käyttää sen arvioimiseen, ovatko puskurit vastaus tarpeisiin vai eivät.

Näitä Lipposen hallituksen poliittisia puskureita moninkertaisesti tärkeämpiä ovat luonnollisesti yritysten omat taseet ja suhdanteita ymmärtävä toimintapolitiikka. Pahoin pelkään, että yritykset eivät tule ongelmien koittaessa ensi sijassa ajattelemaan sitä, kuinka työllisyys voitaisiin ylläpitää mahdollisimman korkeana. Niiden ensisijainen intressi on muualla. Monet yrityselämän piirissä arvioivat, että Emun myötä rakenteet muuttuvat väkisin. Saattaa olla, että niin tapahtuu, mutta tie siihen käynee vain epäonnistumisten kautta. Järkevämpää olisi nähdä kokonaisuus kerralla ja uudistaa Suomea etukäteen.

Työmarkkinoiden ohella samanlaista uudistusta tarvitaan myös alueellisten kehityserojen lievittämiseksi, sillä yhteisen valuutan terästävä taloudellisen integraation tendenssi on alueellinen keskittyminen. Siihen on vastattava yhteiskunnan omilla toimilla, sillä se käy aina halvemmaksi kuin antaa alueellisen kahtiajaon päästä käsistä. Eurooppalaisista metropoleista tarkastellen me olemme auttamattomasti periferiaa eikä Suomen laajoilla alueilla ole juuri monellaakaan alalla sellaista suhteellista etua puolellaan, joka pitkässä juoksussa houkuttelisi tänne investointeja elintason pitämiseksi EU:n keskitasolla. Hyvä kun edes muutama suurin keskus vaikutusalueineen puhtaassa markkinavetoisuudessaan kiinnostaa pitkän päälle pääomaa. Tälle markkinoiden luonnolliselle dynamiikalle tarvitaan vastapainoksi laajempaa yhteiskunnallista vastuuta tuntevaa alue- ja rakennepoliittikkaa, jota EU ei kuitenkaan Emun liittyen ole nyt vahvistamassa. Siksi ainoaksi keinoksi jää kansallisten keinojen vahvistaminen, mutta tästäkään ei ole ohjel-

maa, ei uudistuksia esitettävänä nyt, kun hallitus on Emu-päätöstä ehdottamassa.

Suomen kannattaa arvioni mukaan jättäytyä yhteisen valuutan ensi aallon ulkopuolelle. Jos eurosta tulee ilman meitäkin vakaa, saamme me siitä kyllä hyötyä itsellemme EU-alueen vaurastumisen myötä. Mutta jos euro ei täytäkään sille asetettuja odotuksia, odottaminen osoittautuisi järkeväksi, varsinkin kun muu pohjoinen EU-alue jää ensi aallon ulkopuolelle odottamaan ja katsomaan. Suomelle ulkopuolelle jäänti ei merkitse sitä, että uudistuksia voitaisiin lykätä. Uudistustarpeet olisivat yhtä kiireellisiä ja saman sisältöisiä kuin olen edellä kuvannut.

Keskustaa on syytetty tässäkin keskustelussa siitä, että vastustaessamme ensimmäisten mukana Emuun menoa emme ole kuitenkaan vaatimassa mahdollisesti syntyvän Emu-päätöksen purkamista vaalien jälkeen. Meillä on sellainen kokemus politiikasta, että ei kansakunta tämän mittaluokan asiassa tee edestakaisia päätöksiä. Nyt on ollut aika keskustella ja nyt on aika arvioida päätöksen ja sen ajankohdan viisaus. On myös syytä todeta se, että tämän vuoden vappuna tehtävä päätös, jos hallitus enemmistön taakseen saa, sitoo Suomea peruuttamattomasti. Suomen omalla päätöksellä sitä ei edes juridisesti pystyttäisi purkamaan. Itse asiassa vain EU:sta eroaminen voisi olla teoreettinen tie irti eurosta myöhemmin, ja sitäkin keskustella ei ole ajamas-
sa.

Ed. L u h t a n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Vanhasen puheensa alussa esittämä historiallinen katsaus oli kyllä mielenkiintoinen, mutta siitä voi kyllä tehdä ihan toisenlaisenkin tulkinnan, ja niin aion tehdä.

Talousvaliokunnan lausuntoon viitaten totean, että varsinainen makrotaloudellinen hyöty eurossa liittyy nimenomaan sen tuomaan vakauteen. Suomessa epävarmuus markan ulkoisesta arvosta ja hintavakaudesta sekä näihin liittyvä korkea korkotaso ovat koko meidän sotiemme jälkeisen ajan haitanneet talouden kehitystä mutta nyt sitoutuminen vakaaseen valuutan arvoon sekä kestävään julkistalouden rahoitukseen on vuodesta 95 alentanut korkoja Suomessa ensimmäisen kerran keskieuropalaiselle tasolle. Tämä nimenomaan on meidän taloushistorias-
samme mullistava saavutus. Tämän vaikutukset ovat näkyvissä talouden voimakkaana kasvuna nyt ja vihdoin nopeasti parantuvana työllisyytenä.

Herra puhemies! Minä muutenkin toivoisin,

että tarkemmin olisi tutustuttu talousvaliokunnan mielestäni erittäin ansiokkaaseen lausuntoon.

Ed. V a n h a n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Talousvaliokunnan lausunto ei ollut yksimielinen, en tiedä, oliko tämän analyysin osalta. Sinällään on mielenkiintoista tähän teemaan liittyen lukea myös talousneuvoston pääsihteerin Leppäsen raporttia, jossa hän arvioi globalisaation ja myös eurooppalaisen integraation vaikutusta muun muassa palkan muodostukseen ja niihin haasteisiin, joita myös palkan muodostukseen liittyy.

Kyllä minulla on saman näköinen käsitys kuin on Leppäsellä siitä, että kun integraatio käy syvemmäksi ja varsinkin kun siihen yhdistyy myös globalisaatio, niin sen seurauksena erilaiset kilpailuolosuhteiden muutokset ja myös suhdannevaihtelut tulevat johtamaan siihen, että kustannuspaine kumpaakin suuntaan, nousu- ja laskusuhdanne, tulee heijastumaan myös suomalaisen yhteiskuntaan aikaisempaa voimakkaampana. Tässä suhteessa vertailu sadan vuoden taakse, vaikka silloin elettiin totaalisesti erilaisessa maailmassa, kertoo aika tavalla. Silloin nähtiin, että paine sekä raaka-aine- että palkkakustannuksiin kasvaa, ja uskon, että näin tulee käymään nytkin. Ero nykyisen integraation ja eurola vahvistetun integraation välillä saattaa olla hyvinkin vähäinen tässä suhteessa.

Jos tämä analyysi tunnustetaan oikeaksi, niin se edellyttäisi sitä, että meillä myös luotaisiin mekanismit, joilla yrityksille annettaisiin irtisanomisia ja lomautuksia parempia keinoja huolehtia siitä, että yrityksen toiminta on kannattavaa ja kilpailukykyistä myös silloin, kun kustannuspaineita nousee esille.

Ed. D r o m b e r g : Herra puhemies! Emme ole enää yksin, niin kuin usein Suomessa haluamme kuvitella. Suomen talous ja menestyminen ovat nivoutuneet yhteen Euroopan unionin ja globalisaation kanssa. Entistä merkityksellisempää Suomelle on, miten Eurooppa menestyy. Euroopan erilaisten kansantalouksien, kulttuurien ja etnisten ryhmien nivominen yhteisen hyvinvoinnin ylläpitämiseksi on koko maanosamme yhteinen etu.

Emme enää kilpaile pelkästään naapurimaiden kanssa, vaan nopeasti kehittyvän tietotekniikan kautta koko maapallon eri osien kanssa. Jopa pienetkin heilahdukset, puhumattakaan suurista heilahduksista Asian maiden taloudel-

lisessä kehityksessä vaikuttavat Euroopassa olevien yksittäistenkin maiden kehitykseen. Maapallo on siis kutistunut. Muutokset eivät enää tule viipeellä, vaan ne elävät reaaliajassa. Siksi eri maat ja maanosat ovat kiinteästi riippuvaisia toinen toisistaan. Amerikka ja Japani talousmahteina ovat pystyneet puhumaan Euroopan yli. Tosin Japanin asemaa heiluttaa Aasian maiden taloudellinen kriisi tällä hetkellä.

Euroopan vahvistuminen taloudellisen yhteistyön kautta ei tulevaisuudessa enää anna samaa mahdollisuutta kyseessä oleville maille puhua päitemme yli vain keskenään. Vahva yhtenäinen Eurooppa pystyy paremmin ajamaan omia etujaan, omien kansalaistensa etuja.

Euroopan unionin vahvistaminen Raha- ja talousliiton kolmannen vaiheen kautta luo paremman kyvyn toimia yhtenäisenä kovassa globaalissa kilpailussa. Samalla se vahvistaa EU:n yksittäisten maiden parempaa selviytymistä taloudellisissa vaikeuksissa ja niiden kilpailukykyä. Pirstoutunut Eurooppa olisi kilpailevien maanosien etu. Siihen meillä ei ole varaa. Mitä yhtenäisempi Eurooppa on, sitä paremmin pärjäämme myös Suomessa.

Yhteisen Raha- ja talousliiton kolmas vaihe on ymmärrettävä jatko Euroopan unionin toiminnalle. Mahdollisimman laajana toteutettuna sillä on hyvät edellytykset toimia koko Euroopan hyväksi. 11 maata 15:stä on sen luotettavuuden pohja, joskin muutamien maiden lähentymisohjelmien toteuttaminen loppuun asti vaatii jatkuvaa seurantaa.

Suomi on pystynyt loistavasti osoittamaan sitkeytensä kriteerien täyttämiseksi tämän hallituksen aikana. Siksi Suomen arvostus EU-maana on noussut luotettavana ja sanansa pitävänä maana. Suomen vahvuus on se, että Suomi haluaa itse selviytyä omista ongelmistaan. Jatkossakin jokainen Emu-maa joutuu huolehtimaan oman finanssipolitiikkansa toimivuudesta, oman vientiteollisuutensa kehittämisestä ja kansalaistensa perusturvallisuudesta.

Herkäksi asiaksi keskustelussa on muodostunut oman rahan, itsenäisen maan symbolin menettäminen. Oma raha, oma markka on toki kaikille meille kallis asia. Se ei kuitenkaan merkitse maamme kansallisen itsenäisyyden menettämistä. Maallamme on edelleen omat rajat, oma kieli, oma kulttuuri, niin kuin Ranskalla, Saksalla, Italialla ja niin edelleen.

Sitä paitsi yhä enenevässä määrin setelit ja kolikot korvautuvat luottokorteilla ja maksut hoidetaan sähköisesti. Näin eri maksuvälineiden

muutos aina täällä jo puhutusta oravannahasta seteleihin kulkee kohti korttirahaa ja teknologian uusimpia saavutuksia. Aika ei siis pysähdy.

Kuluttajan kannalta Emu tuo paremmat mahdollisuudet eri maiden hintojen vertailtavuuteen, joka puolestaan on kuluttajan edun mukaista. Kilpailu tulee lisääntymään myös hintojen osalta. Hintatietoinen kuluttaja voi kilpailuttaa niin kotimaisia kuin ulkomaisia tuotteita. Onhan Internet jo kohta kaikkien ulottuvilla.

Vähittäiskaupan keskittyminen harvojen käsiin on nyt saattanut vahvistua, mutta yksilöllisen palvelun merkitys tulee lisääntymään ja hakemaan uusia muotoja kuluttajien eduksi. Sitä kautta syntyy myös uusia työpaikkoja. Omaaloitteisuus, yrittäjäisyys ja kekseliäisyys luovat uusia mahdollisuuksia.

Lisäksi kuluttajan kannalta on tärkeitä, että valuutanvaihtokulut jäävät pois. Yksittäisen kansalaisenkin on vaivattomampaa siirtyä Emumaasta toiseen puhumattakaan yritystoiminnan valuuttakurssiriskien poistumisesta.

Alhainen inflaatio pitää hinnat kurissa, ja alhainen korkotaso on perustana lisääntyville investoinneille. Lisäksi devalvaatiopeikko on poistumassa Emun myötä.

Kurinalaisella toiminnalla on saatu Suomi nousuun. Bkt:n kasvu on ollut hyvä, jopa on jälleen puhuttu ylikuumenemisesta, joka vie pohjaa talouden tasaiselta kasvulta. On varottava, ettei syödä tulevaisuuden eväitä.

Kun täällä on usealtakin taholta aikaisemmin tuotu esille, että tietoa ei ole päätöksen pohjaksi tarpeeksi päättäjillä, niin kyllä todellakin tietoa on, mutta on sitten myöskin poliittinen harkinta, mitä tietoa käytetään hyväksi päätöksen pohjana.

Tästä tiedon jakamisesta vielä lisää. Käytännön toimenpiteiden kannalta on todella tärkeitä, että tiedottaminen niin yrityksille, yritysten sisällä kuin kansalaisille on tarpeeksi yksityiskohtaista ja selkeätä.

Pidän erittäin tärkeänä suuren valiokunnan lausumaa siitä, että Ekp:n velvollisuus on julkaista kaikki päätöksensä perustelut mahdollisimman kattavasti ja avoimesti, samoin kuin Ekp:n neuvoston suomalaisen jäsenen velvollisuutta raportoida mahdollisimman avoimesti ja kattavasti niin Suomen eduskunnalle kuin pankkivaltuustolle. Avoimuuden lisääminen on ollut juuri Suomen ajama asia EU:ssa. Haluan vielä ed. Vanhaselle tuoda muutaman näkökannan esille Pohjoismaiden eli Ruotsin ja Tanskan ja myöskin Englannin ulkopuolelle jäämisestä.

Katson, että Suomen menettely on kuitenkin järkevämpi sitä taustaa vasten, että kun me olemme Emussa ensimmäisten mukana, me pystymme osallistumaan siihen päätöksentekoon, jolla Emun kolmatta vaihetta kehitetään. Englanti on maa, jonka tapana on katsella sivusta pitkän aikaa, ja vasta sitten, kun se katsoo, että pullassa on hyviä rusinoita, se tulee noukkimaan ne rusinat. Tätä tapaa en pidä hyvänä. Kun ajatellaan Ruotsia, niin Ruotsi pyrkii hyödyntämään kaikki ne Emun etuudet, mitkä Suomi saa olemalla sisällä tässä päätöksenteossa. Onhan se jo havaittu Ruotsin yritystoiminnasta ja sen pyrkimyksistä olla vahvassa yhteistyössä suomalaisten yritysten kanssa. Täällä on hyvin vahvasti tullut myös esille se, että Ruotsin tulee noudattaa samaa politiikkaa, on se sisällä tai ei, tai toisin sanoen vielä lujempaa talouspolitiikkaa pysyäkseen rinnalla ja päästäkseen Emuun seuraavassa vaiheessa.

Toinen asia, minkä ed. Vanhanen otti täällä esille, oli aluepoliittinen näkökohta ja maan jakautuminen kahtia. Mielestäni väite kahtia jakautumisesta on nimenomaan keskustalaista politiikkaa. Aluepolitiikan negatiivisia vaikutuksia ei tällä hetkellä ainakaan ole todettu missään raporteissa, kun näitä asioita on tutkittu.

Arvoisa puhemies! Emun kolmanteen vaiheeseen siirtyminen on merkittävä asia Suomen yleisen turvallisuuden ja myös turvallisuuspolitiikan kannalta. Mitä yhtenäisempi Eurooppa on taloudellisesti, sitä paremmin pystytään takaamaan myös rauhanomainen yhteiselo Euroopassa.

Arvoisa puhemies! Kannatan Suomen liittymistä Talous- ja rahaliiton kolmanteen vaiheeseen.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan toinen varapuhemies Törnqvist.

Ed. Vanhanen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Mehän tarkastelemme muita pohjoisia EU:n jäsenmaita tässä yhteydessä siitä näkökulmasta, onko muodostumassa oleva valuutta-alue optimaalisin meidän näkökulmastamme. Vastauksemme on ollut, että ei ole, kun siitä puuttuvat taloudelliselta rakenteeltaan lähinnä meitä vastaavat maat, jotka samalla ovat meidän kannaltamme hyvin tärkeitä sekä kaupakumppaneita että kilpailijoita. Se seikka, onko alue optimaalinen, liittyy tietysti siihen, pystyykö syntyvän valuutta-alueen rahapolitiikka reagoi-

maan niihin tarpeisiin, joita Suomella suhdannekierron eri vaiheissa on. Me vähän epäilemme, että nyt syntyvä valuutta-alue tässä suhteessa ei ole kovin optimaalinen Suomen kannalta. Tämän takia olemme varovaisia.

Economist-lehdessä oli taannoin syksyllä artikkeli siitä, miksi Englanti on jäämässä ulkopuolelle. Siinä oli sellainen kaavakuva, jossa sanottiin, että syy on olla varovainen. Siinä tarkasteltiin eri maiden talouksien rakennetta symmetrian näkökulmasta verrattuna Saksaan, ja Englanti oli tässä rakenteessa hyvin etäällä, mutta vielä selvästi etäämpänä oli Suomi. Eli itse asiassa Suomi, jonka taloudellinen rakenne ja häiriöhistoria on kaikkein etäimänä nyt syntyvässä olevasta euroalueesta, on hallituksen johdolla menossa mukaan, mutta rakenteiltaan lähinnä samanlaiset muut pohjoisen valtiot ovat jäämässä ulkopuolelle. Minusta Suomen kannalta paras euro olisi se, että myös pohjoiset maat olisivat siinä mukana. Se on mielipidekysymys, kumpi tässä on oikeassa. Demokratiassa saa olla eri mieltä, mutta tietysti aika suuressa asiassa tämä on keskeinen mielipide-ero.

Ed. El o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Drombergin sinänsä mielenkiintoiseen puheenvuoroon olisin odottanut ehkä vähän lisää vastapuolta siitä, minkälaisia riskejä Emun kolmannen vaiheen toteuttamiseen liittyy Suomen näkökulmasta. Ed. Dromberg toi esille hyvin painokkaasti hyödyt, jotka me kaikki tunnemme.

Mitä tulee näihin riskeihin, haluaisin erityisesti ed. Drombergille korostaa kahta asiaa: valtion jatkuvasti lisääntyvää velkaa ja suurtyöttömyyttä, joka meillä Suomessa on. Ne ovat todellisia riskejä silloin, kun me emme menetä ainoastaan omaa rahaa vaan oman rahapolitiikkamme eli me emme voi rahapolitiikkaa käyttää joustovälineenä.

Ehkä kaikkein ratkaisevin näkökulma on kansalaismielipide. Minusta tuntuu, että me olemme Suomessa runnomalla runnoneet tämän ratkaisun, ja kun seuraa kansalaisten mielipiteitä, näyttää siltä, että vaaleihin osallistuminen seuraavalla kerralla tulee olemaan hyvin alhainen, ennustetaan jopa alle 55 prosentin osallistumista. Tähän ovat kyllä kaikki puolueet syypäitä. Keskusta ei ole yhtään vähemmän syypää. Keskusta alkoi Ahon johdolla runnoa Suomea Emuun jo viime vaalikauden aikana.

Mitä sitten tulee Ruotsiin, niin ruotsalaiset sosiaalidemokraatit ovat erityisesti korostaneet

kansalaismielipiteen merkitystä. Yhdyn näihin näkemyksiin. Myös, ed. Dromberg, tänään Ruotsin hallitus julkisti kevätbudjettinsa, värväpropositionen, ja siellä annetaan 5 miljardia markkaa lisää koulutukseen, vanhusten huoltoon ja niin edelleen. Ruotsin budjetti on ylijäämäinen. Ruotsi on erinomaisella tavalla hoitanut kuitenkin asiansa kaiken kaikkiaan. Ei meidän kannata surra läntistä naapuriamme, siellä on ihan hyvin hoidettu asiat. Minun mielestäni siitä tavasta, millä Ruotsin sosialidemokraattinen hallitus on tätä asiaa hoitanut, olisi saattanut ottaa Suomellekin mallia.

Ed. Väistö (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Dromberg väheksyi sitä painetta, mikä Talous- ja rahaliitosta syntyy alueellisen kehityksen osalta. Me kaikki tiedämme, että Emu on vaarassa vahvistaa vahvoja alueita ja heikentää heikkojen menestystä. Hallitus ei ole, sen ed. Dromberg hyvin tietää, omilla toimillaan pyrkinytkään edes toteuttamaan sellaista toimintapolitiikkaa, joka estäisi tätä kehityskuvaa. Se vaikeuttaa Suomen maakuntien menestystä omilla toimillaan sen sijaan, kun pitäisi toteuttaa sellaista toimintapolitiikkaa, joka vahvistaa koko maan menestystä. Mehän tiedämme myös, että jo EU-jäsenyys sinällään on lisännyt kilpailua, lisännyt keskittymistä, vahvistanut vahvojen selviytymistä. Tästä syystä se kehityskuva, joka avautuu nyt, mikäli Emu-jäsenyys tässä salissa hyväksytään, edelleen heikentää Suomen aluerakennetta ja alueellista kehitystä. Tämän vuoksi olisi välttämätöntä, että hallituksella olisi esitettävänä sellaiset toimintaohjelmat, niin kuin muissa maissa on toteutettu. On varauduttu sellaisen varalle, että alueiden kehitys heikkenee, on toteutettu vahvaa alueellista politiikkaa. Sitä me odotamme myös Suomen hallituksen esittävän ja toteuttavan.

Ed. Puhjo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Dromberg puheensa loppupuolella mainitsi, että Emun myötä ei tutkimusten mukaan ole tiedossa haittoja aluepolitiikan suhteen. Aivan kuten ed. Väistö mainitsi, riskejä on olemassa, enkä toista kaikkea sitä, mitä hän sanoi. Yhdyn hänen näkemyksiinsä. Mutta kyllä me kaikki suomalaiset ainakin voimme havaita sen, että Etelä-Suomi ja jotkin muut kasvukeskukset kehittyvät. Tämä on käytännön havainto, vaikkei siitä mahdollisesti mitään tutkimustuloksia ole.

Ed. Tiuri (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minua hämmästyttää se, että opposition puolella jatkuvasti epäillään Suomen mahdollisuuksia. Esimerkiksi ed. Vanhala puhui siitä, että valuutta-alue ei ole optimaalinen. Ei kai nyt Suomi voi vaatia, että alue räätälöidään nimenomaan Suomelle optimaaliseksi, se on kuitenkin paljon parempi kuin mikään muu vaihtoehto. Ei Suomi ole sellainen maa, jossa esimerkiksi teollisuuden tai talouden rakenne olisi enää kovin erilainen kuin monissa muissa maissa. Meillä on 25 prosenttia viennistä sähkö- ja elektroniikkateollisuutta, 25 prosenttia paperia ja kartonkia, 25 prosenttia koneita ja loppu on muuta. Vienti on aika monipuolista, kyllä sillä pärjää.

Eihän Emu vaikuta esimerkiksi aluepolitiikkaan muuta kuin positiivisesti, koska Emu parantaa Suomen talouden mahdollisuuksia. Sehän ei ainakaan voi huonontaa alueiden mahdollisuuksia Suomessa. Kyllä alueellinen kehitys on pelkästään sitä, että tietoyhteiskuntamme kehityy ja siinä vähitellen näin pohjoisessa maassa päätehtävät keskittyvät kaupunkeihin. Niitä kaupunkeja Suomessa on vähän eri puolilla, on Oulu, Kuopio, Jyväskylä ja Vaasa pohjoisessa, niin että ilman muuta aluepolitiikka on minusta täysin riippumatonta Emusta paitsi että Emun yhteydessä siihen on paremmat mahdollisuudet.

Ed. Dromberg (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Vanhaselle siitä, miksi Suomen on tärkeää olla mukana Emun kolmannessa vaiheessa ensimmäisten joukossa. Me olemme vahvojen eurooppalaisten maiden joukossa. Olemme saavuttaneet vakauden sitä kautta, että olemme Emu-kriteerit täyttäneet, ja jos Luxemburg ja Suomi ovat niitä vahvimpia maita kriteerien täyttämisessä, niin meidän tulee olla siitä ylpeitä, siitä että me olemme sitkeitä ja sanamme pitäviä, niin kuin sanoin jo puheenvuorossanikin sanoin. (Ed. Elo: Siinähan olisi monta miljoonaa asukasta, Luxemburgissa ja Suomessa!) — Kyllä. — Ja Saksan vahvaan valuuttaan pystymme näin samalla rinnastamaan oman maamme valuutan. Se on erinomainen etu tässä globaalissa kilpailussa ja myös EU:n sisäisessä kilpailussa.

Ed. Elolle, ette ehkä äsken kuullut valtion velasta, miten se onkin vähenemässä eikä lisääntymässä. Ministeri Niinistö toi selkeästi esille, että saatamme jopa tässä tilanteessa hämmästyttävän hyvin saada velkamme pikkuhiljaa kuriin.

Kun olemme Emussa mukana, niin uskon, että sitä kautta vielä entistä paremmin pystymme hallitsemaan myös valtion velan.

Ed. Väistölle rakennepoliitikasta. Tämä alueellinen kehitys, että taajamat vahvistuvat ja maaseudun tulee entistä enemmän tulla omillaan toimeen, on aivan luonnollinen ilmiö. Mielestäni tämä pelkästään lisää oma-aloitteisuutta ja alueellisten vahvuuksien vahvistamista ja sitä toimeilaisuutta, mitä Suomessakin tarvitaan.

Ed. T i u s a n e n : Arvoisa puhemies! Todelakin ministeri Niinistö kävi kertomassa, että ensi vuonna ilmeisesti tulemme toimeen noin 8 000 miljoonan markan budjetin velkarahoituksella.

Puhemies! Emu on kynitty moneen kertaan ja höyhenet sen kuin ilmassa lentelevät. Tarkatkin huomioitsijat, kuten ed. Tuomioja, kuitenkin totesivat, että euroalueeseen liittymiseen voi suhtautua yhtä hyvin voimakkaan kriittisesti kuin hyväksyvästikin. Tietoa on ollut runsaasti, ihan yllin kyllin, mutta on luonnollista, että eri tavoin ja eri arvoasetelmista elämään ja tähän planeettaan suhtautuvat päätyvät tässäkin asiassa erilaisiin lopputuloksiin omasta näkökulmastaan lähtien.

Edelleen on selvää, että Suomen kansallisen edun mukaista ei ole nyt liittyä ensimmäisten joukossa, siis 1.1.1999, Raha- ja talousliiton kolmanteen vaiheeseen. Perustelunani on edelleen maamme liian korkea työttömyys ja talouden epävakaa tila. Se, että Emun myötä häviää kansantaloudelta sen luonnollinen joustin, oma vauhtu, on tosiasia.

Emu-oloissa uhkana on entisestään kasvanut paine julkisen sektorin supistamiseen. Kysymys on julkisista palveluista, joilla huolehditaan lapsista, vanhuksista, terveyspalveluja tarvitsevista sairaista ja työttömistä. Näistä palveluista ei tosin haluta nytkään huolehtia. Esimerkkejä tästä on lukuisia. Ne koskevat sairaaloiden piteneviä leikkausjonoja, yhä huonommassa asemassa olevia vanhuspotilaita kotiavun varassa tai hoivaosastoilla. Esimerkkinä on myös sosiaali- ja terveydenhoidon, sairaaloiden henkilökunnan entisestään kasvanut työpaine ja jaksamisen ongelmat.

Samalla on edelleenkin syytä painottaa sitä, että nämä ongelmat ovat syntyneet Emusta ja eurosta huolimatta ja ovat myös olemassa ilman Emua tai euroa. Mutta Emu pistää, niin kuin ed. Tiuri totesi, vauhtia tähän, sanoisinko, negatiiviseen noidankeitokseen ja -kehään.

Emu-ratkaisun tuominen eduskuntaan tiedonantona eli hallituksen luottamusksymyksestä ei tue kansanvallan toteutumista. Emu-kansanäänestys olisi ollut johdonmukainen jatko EU-kansanäänestykselle. EU:sta äänestettäessä ei todellakaan kansalaisista suuri osa tiennyt, mitä Euroopan talous- ja rahaliitto merkitsee. Jos kansa olisi tiennyt myös sen, että samalla äänestetään Suomen markasta ja Emusta, myös kansanäänestyksen lopputulos olisi varmastikin ollut toinen. Nyt Emuun liittyminen merkitsee poliittista ratkaisua, joka koskee jokaista Suomen kansalaista. Siksi on luonnollista, että maassamme olisi pitänyt toteuttaa euroalueeseen liittymisestä kansanäänestys.

Emu luo tullessaan myös selkeän paineen verotuksen ja eläkejärjestelmien harmonisoinnisen suuntaan. Se lisää painetta myös sosiaalipoliittikan yhdenmukaistamiseen. Se lisää paineita kaiken kaikkiaan liittovaltion suuntaan. Tässä on syytä todella olla eri mieltä kuin suuren valiokunnan enemmistö mietinnössään.

Julkistettujen kansainvälisten arvioiden mukaan Suomi joutuu turvautumaan Emun olosuhteissa sosiaaliturvan ja palkkauksen joustoihin. Maamme talous on nykyisellään näiden saksalaistutkijoiden mukaan aivan liian heikko kestääkseen muuten Emu-oloissa syntyviä paineita. Oma vauhtu ei ole puskurina.

Arvoisa puhemies! Lopultakin on kyse — tämä on myös Euroopan unionin virallisen liturgian mukaista — talousblokin synnyttämisestä. Talousblokkia ollaan luomassa vastapainoksi Naftalle ja Aasian talousblokkille. Kysymyksessä on globaali kolmiodraama, jossa menettäjän paikalla ovat maapallon ympäristö ja luonto, samoin tämän planeetan ihmiset. Kolmen taloudellisen blokin keskinäisessä kilpailussa kilpaillaan työntekijöiden palkoilla, heidän sosiaaliturvalaan ja heidän elinympäristönsä kustannuksella.

Tässä haluaisin vielä viitata ministeri Niinistön puheenvuoroon ja sen sisältöön aikaisemmin tässä salissa kohdistettuun kritiikkiin sekä siihen, että ikään kuin ministeri Niinistö ei todellakaan huomaa, miten ja miksi häntä nimenomaan kritisoidaan kilpailun ongelmien vähättelystä, mitä hän tänään puheenvuorossaan teki. Tulee todellakin kutsumatta mieleen hänen ötökkä- ja tupajumilausuntonsa, kun käsiteltiin toista isoa asiaa, Natura-hanketta.

Tuossa joukossa, siis Aasia, Nafta ja Euroopan unioni, ei EU ole joukon paha poika. Suurimmat ympäristörikkokset ja ihmisoikeuksien loukkaukset tapahtuvat Aasiassa. Indonesia sa-

demetsäpaloineen ja kenraali Suharton perhedy-nastioineen on tässä vakuuttava esimerkki.

Euroopan unionin tehtävänä olisikin vastustaa niin ympäristö- kuin sosiaalistakin dumpppausta eikä, kuten suomalainen UPM-Kymmene tekee, olla mukana ryöstämässä maapallon geenipankkia, sademetsää. Tosin tuo suomalaisuus UPM-Kymmenen edessä pitää laittaa lainausmerkkeihin. Tarvitsemme pikaisesti aivan toisenlaisia globaaleja aloitteita, mitä Oecd:n monenkeskeinen investointisopimus Mai-sopimus merkitsee. Emme tarvitse niinkään yhteistä rahaa ja Emua kuin globaalia yhteistyötä El Niño-ilmion hallitsemiseksi, maailmanlaajuisia rakenteita, jotka estävät ympäristödumpppaukset, globaalit ympäristörikkokset, ihmisoikeuksien riiston taloudellisen vallan hyväksi, joka maailman mitassa yhä useammin on ylikansallisten yritysten valtaa.

Emua on sanottu rauhan hankkeeksi. Todellisuudessa Eurooppaa ei uhkaa Saksan ja Ranskan välinen vihamielisyys. Tuon vaiheen ohitse historia on kulkenut lopullisesti. Eurooppaa ja koko maailmaa uhkaa köyhän etelän ja rikkaan pohjoisen viidenneksen välinen kuilu. Samalla on muistettava, että pohjoisen maapallon asukkaiden viidenneksen sisällä on myös monta taloudellista ja ihmisoikeuskilua.

Arvoisa puhemies! Keskustapuolueen johdolla Suomi vietiin Euroopan unionin jäsenyyteen. Samalla juridisesti Suomi hyväksyi Maastrichtin sopimuksen. Nyt asiasta ollaan siis tekemässä poliittista päätöstä. Mielestäni edelleenkin Suomen ei tule liittyä Emun jäseneksi ensimmäisten joukossa. Tiedän tosin hyvin vasemmistolii-ton hallituksen ja valtuuston jäsenenä puolueen jäsenäänestyksen tuloksen ja sen sitovuuden.

Ed. Peltomäki (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Tiisanen puheenvuoron johdosta: Tällä hetkellä tosiaan onkin niin, että valtio leikkaa kunnilta, kunnat leikkaavat sairaaloilta ja sairaaloissa on potilaita, joita ei leikkaa kukaan. Mutta meillä on nyt valittavana kaksi tietä. Toisessa heittäydymme uhkarohkeasti euroalueen ulkopuolelle, torjumme omin voimin maailman valuuttamyrskyjä, tulivat ne sitten Aasiasta, Latinalaisesta Amerikasta tai lähempää. Ei se mahdotonta olisi, mutta talouspolitiikan tiukkuudella ja rahapolitiikan raakuudella ei olisi rajaa, ed. Tiisanen.

Ja vielä, uusi euro on jo valuuttana syntyessään samalla tasolla Yhdysvaltain dollarin kanssa. Sen takana oleva yhteenlaskettu osuus maail-

man tuotannosta ja ulkomaankaupasta on USA:n suuruusluokkaa. Sen takana olevat valuutta- ja kultavarannot ovat selvästi suuremmat kuin muilla talouden mahtimailla. Tämä luo turvaa myös pienelle Suomelle.

Arvoisa puhemies! Sen sijaan olen samaa mieltä siitä, että tulevaisuudessa julkisen sektorin reagointikyvyyn on oltava suuri. On huolehdittava siitä, että julkisen sektorin joutaessa joustot eivät tapahdu työpaikoissa tai palveluissa tai perheiden tulonsiirroissa. Hyvään tavoitteeseen päästään rakentamalla vahvasta julkisesta taloudesta puskuri suhdannevaihteluista vastaan. Emu-maailmassa Suomen vientiteollisuudelta-kin vaaditaan paljon. Tärkeintä on, että se pitää kotipesänsä kunnossa. Valtiolla ei enää ole käytössään keinoja vientisektorin keinoitekoiseen tukemiseen.

Ed. Elo (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Ed. Tiisanen on varmasti oikeassa siinä, että Emu on osa globalistumista, globaalia prosessia, ja, ed. Tiisanen, ymmärrän hyvin, että ympäristövaliokunnan puheenjohtajana te kiinnitätte lähinnä huomiota ympäristödumpppaukseen, siihen, miten ympäristöä käytetään hyväksi taloudellisten etujen saavuttamiseksi. Kiinnittäisin kyllä huomiota siihen, että samalla kun tätä globalisaatiota harjoitetaan, siellä poljetaan ihmisoikeuksia, sosiaalista dumpppausta tapahtuu samanaikaisesti, sosiaalisia oikeuksia poljetaan, ja ne loukkaukset ovat mielestäni vähintään yhtä pahoja kuin ympäristödumpppaus.

Mielestäni niihin pitää ehdottomasti kiinnittää huomiota samalla, kun me nyt keskustelemme, monetkin täällä ihannoivassa mielessä, muun muassa ed. Dromberg, globalisaatiosta. Ed. Tiisanen on siinä oikeassa, että globalisaatiota pitää tarkastella todella kriittisesti, katsoa, mitä globalisaatio on, ja se ei valitettavasti ole ainakaan suomalaisen työmiehen etujen mukainen prosessi. Siinä kyllä palkkoja poljetaan, sosiaalisia etuuksia poljetaan ja lapsityövoimaa käytetään aivan estoita. Tällä hetkellä tiedän, että esimerkiksi kansainvälinen työjärjestö Ilo on käynnistämässä suurta prosessia lapsityövoiman käyttöä vastaan. Tätä monet suomalaiset näyttävät ihailevan. Tämä on se päämäärä, johon meidänkin pitää Emun kautta muka mennä, osaksi tätä globalistumista.

Ed. Kiljunen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olin osittain häkeltynyt kuullessani ed. Tiisanen puheenvuoron, hallituspuo-

lueen edustajan puheenvuoron. Ensinnä hän kaipa-
paili kansanäänestystä Emu-ratkaisusta. Haluai-
sin tiedustella ed. Tiusaselta, miten hän arvioi,
millä tavalla Emusta mahdollisesti käytävä kan-
sanäänestys poikkeaisi itse EU-jäsenyydestä
käydystä kansanäänestyksestä. Sisällöltään joka
tapauksessa otettaisiin kantaa osallistumisesta
syvenevään eurooppalaiseen integraatioon. Siinä
suhteessa en pidä kovin tarkoituksenmukaisena,
että tuo äänestys toistettaisiin.

Ed. Tiusanen maalasi myös mörön seinälle
puhuessaan siitä, että Emu-ratkaisu johtaa vero-
tuksen harmonisointiin, ikään kuin se olisi mää-
ritelmän mukaan huono asia. Ed. Tiusanen on
monessa yhteydessä puhunut muun muassa ympä-
ristöasioiden merkittävydestä. Itse olisin nä-
kemässä hyvinkin järkevänä sen, että nimen-
omaan eurooppalaisessa mittakaavassa, laajem-
min kansainvälisessä mittakaavassa muun muas-
sa ympäristöverotuksessa pystyttäisiin harmoni-
soimaan käytäntöjä. Sama koskee muun muassa
eräiden muiden liikkuvien kohteiden kuten pää-
oman verotuksen harmonisointia. On katsottava
eri verolajeja, harmonisointi sinänsä ole negatiivis-
ta.

Ed. Tiusanen myös totesi puheenvuorossa sen,
että Emuun mukaan meneminen tulee syventä-
mään negatiivisen, kielteisen talouspolitiikan
kierrettä. Hän ilmeisesti viittasi monetaristisiin
ratkaisuihin, monetaristiseen talouspolitiikkaan,
joka on ikään kuin sisään rakennettu Emuun.
Näin ei asianlaita, ed. Tiusanen, ole. Itse asiassa
on poliittisista valinnoista kysymys, minkä tyyppi-
pistä finanssipolitiikkaa eri maissa harjoitetaan
myös Emu-oloissa. Ranskan nykyinen hallitus,
sosialistien vetämä hallitus on hyvä esimerkki
hallituksesta, joka on täyttänyt Emun lähenty-
miskriteerit mutta selkeästi harjoittaa vahvaa
sosiaalista orientaatiota sisältävää talouspoli-
tiikkaa, joka näkyy muun muassa Ranskan tä-
män vuoden budjetissa.

Ed. Aittoniemi (vastauspuheenvuoro):
Rouva puhemies! Ensinnäkin haluan ilmaista
ihastukseni ja kunnioitukseni ed. Tiusasen isän-
maallisen ajattelun vuoksi sikäli kuin hän, jos
oikein käsitin, ilmoittautui keskustan riveihin
tässä asiassa, taistelussa itsenäisen tasavallan ja
oman rahan ja rahapolitiikan puolesta. Äänes-
tystilanteessa ed. Tiusanen varmaan katsoo tar-
kasti, mitä nappia painelee.

Mitä tulee siihen, kun hän totesi, että Saksan
ja Ranskan välillä ei tule olemaan koskaan mi-
tään jännitteitä ja se on ohi mennyt aikaa, tässä

ed. Tiusanen nyt erehtyi minun mielestäni pahasti.
Aina muistetaan, miltä pohjalta Euroopan
unioniin lähtevä tapahtumaprosessi alkoi. Se al-
koi Ranskan taholta, ja alkuperäisenä tarkoituk-
sena oli se, että aina vaarallinen Saksa tietäin
sopimuksin pyritään pitämään kurissa, jotta se ei
pystyisi aiheuttamaan samanlaisia ongelmia
kuin toisen maailmansodan aikana. Tämä on
jatkunut tämän jälkeen, ja tämä tilanne Saksan ja
Ranskan välillä on edelleen epätodellinen. Rans-
ka takertui silloin Saksaan kiinni, takertuu edel-
leen kiinni Saksaan, jotta pitäisi sen vaarattoma-
na.

Minä väitänkin, että eräänä päivänä, kun Eu-
roopan unioni alkaa rakoilla, se tapahtuu juuri
Saksan ja Ranskan välisistä suhteista, ja väitän
vielä, että vaarallisella tavalla siinä vaiheessa,
kun ollaan niin pitkällä, että eletään tosiaan käsi-
kynkkää keskenään, niin kuin entistä tiukemmin
nyt näyttää tapahtuvan. Sieltä juuri tapahtuu
tämä irtoaminen ja nimenomaan vaarallisella ta-
valla.

Ed. Tuolonen (vastauspuheenvuoro): Ar-
voisa puhemies! Olin aika hämmästynyt ed. Tiusa-
sen puheenvuoron tunteellisesta osuudesta, eli
hän haikkaili vielä oman rakkaan markan perään.
Tietysti meillä kansanedustajilla, jotka olemme
paneutuneet asiaan, tunteet eivät valitettavasti
ole etusijalla. Tässä on kyse siitä realismista, me-
nemmekö me sinne ensimmäisten mukana vai
jäämmekö odottelemaan. Siitä on tänä päivänä
kyse.

Muistuttaisin mielestäni hyvin viisaasta aja-
tuksesta, jonka Adolf Ehrnrooth sanoi, että fyrk-
ka kuin fyrkka, kun häneltä kysyttiin, mennään-
kö Emuun vai mitä tehdään. Minusta se on hyvin
selkeä viesti. Montaa muutakin Adolf Ehrn-
roothin ajatusta haluamme kuunnella, ja tämä
mielestäni oli hyvin realistinen.

Mitä tulee siihen, onko Emu rauhanaate, on-
han se tietysti paljon enemmän muuta kuin rau-
hanaate, mutta olisin myös taipuvainen ajattele-
maan toisin kuin ed. Tiusanen, että se on myös
sitä. Mainitsitte siinä, että Saksa ja Ranska eivät
ole mikään uhka. Mistäs te sen tiedätte, kun
mennään 20 vuotta eteenpäin? Onhan se ihan
selvä asia, että kun EU ja Emu laajenevat, myös
niiden alueiden mukaantulo Euroopasta, joilla
tänä päivänäkin on ongelmia, lisää rauhanaate-
ta.

Mitä tulee mainitsemaan köyhän etelän ja
rikkaan pohjoisen väliseen ulottuvuuteen, mie-
lestäni siinäkin on siemen rauhaan niin, että voi-

taisiin myös tasa-arvoisesti suhtautua Euroopan eri alueisiin ja se on myös valuuttakysymys.

Ed. T i u s a n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Todella hyviä kommenttipuheenvuoroja! Ed. Elolle toteaisin, että olen täsmälleen samaa mieltä ja omassa puheenvuorossani myös viittasin sosiaaliseen dumpppaukseen.

Ed. Kiljuselle toteaisin, että huoleni verotuksen harmonisoinnin suunnasta lähtee siitä, että pohjoismaisen hyvinvointiyhteiskunnan säilyminen verotuksen muuttopaineiden myötä, jotka kiristyvät Emu-oloissa nykyisestäänkin, on huoleni syy. Siinä olen kanssanne samaa mieltä, jos olette minun kanssani samaa mieltä, että hiilidioksidiverotus pitäisi saada nimenomaan ympäristöverotuksen yhdeksi pohjaksi Euroopan unionissa.

Ed. Aittoniemelle ja ed. Tuloselle Ranska — Saksa-akselista totean, että todellinen sodan ja väkivallan uhka ei ole Euroopan sisällä vaan pohjoisen ja etelän välillä. Siinähan on nyt tällä hetkelläkin olemassa väkivaltajännite, aivan selvä.

Mitä tulee kenraali Ehrnroothiin, totean, että hän oli hyvä tykistömies ja pystyi myös kohdistamaan tulta omia joukkoja vastaan.

Arvoisa puhemies! Toteaisin, että hyvin suuri ongelma on nimenomaan se, että Eurooppa yhdistyy, yhdentyy ja keskustat vahvenevat, niin kuin täällä on todettu, periferiat heikkenevät ja pitkäaikaissairaiden hoidon laatu heikkenee, kun potilaiden ja asiakkaiden entistä huonompi kunto on samanaikaisesti lisännyt laitosten henkilöstön työ määrää. Henkilökunnalla ei säästötoimenpiteiden seurauksena enää kaikissa laitoksissa ole riittävästi aikaa esimerkiksi potilaiden henkilökohtaisen hygienian hoitamiseen ja potilaiden syöttämiseen. (Ed. Dromberg: Onko se Emun seuraus vai?) — Ei Emun seurauksena, vaan näin toteaa Helsingissä 18.9.97 sosiaali- ja terveysvaliokunta puheenjohtajanaan Jouko Skinnari, joka on nyt paikalla, ja haluan välittää tämänkin tiedon nyt suoraan ministerille, että näin totesi valiokunta.

Ministeri S k i n n a r i: Arvoisa puhemies! Emu- ja EU-hankehan ovat varsin itsekkeitä, jos ajatellaan esimerkiksi Afrikan suhteen, eli Euroopassa pitäisi voida vieläkin paremmin. Samaa aikaan kun 37 000 lasta kuolee nälkään ja tauteihin, täällä mietitään sitä, pärjätäänkö vielä paremmin Emussa vai Emun ulkopuolella. Sehän on, ollaan sitten kumpaa mieltä tahansa,

erittäin itsekästä ajattelua välittämättä siitä, mitä maailmassa todella tapahtuu.

Mitä tulee ongelmiin, joita ed. Tiusanenkin toi esille, Suomen suurin ongelma, ulkomainen velka syntyi silloin, kun EU:sta ja Emusta ei ollut tietoaakaan. Jo Eta-neuvottelujen alkaessa velka- taakka ja monet muut asiat olivat syntyneet. Helmikuussa 93 eduskunta teki päätöksen pankkitu- kiponnesta, jossa se päätti tukea suomalaisia pankkeja, jotta ne saisivat lisää velkaa ulkomail- ta. Siinäkin vaiheessa ei vielä EU:sta ollut mit- tään tietoa, joten nämä ongelmat ovat syntyneet riippumatta EU:sta ja Emusta. Kaikki saatiin tehdä itse juuri niin kuin itse haluttiin ja mihin oma järki antoi myöten. Tässä suhteessa on erit- täin hyvä, että joudutaan sellaiseen porukkaan, jossa on myös muita viisaita, ovat ne sitten Rans- kasta, Saksasta, Italiasta, Portugalista tai ihan mistä tahansa Euroopan maasta. Siellä on myös työläisiä, siellä on myös maanviljelijöitä, ja siellä on myös yrittäjiä, jotka tulevat varmasti samois- ta lähtökohdista ja miettivät näitä asioita. Kun kuuntelee Suomen eduskunnan keskustelua, tun- tuu, että oikeastaan kaikki Euroopan tuska on kerääntynyt juuri Suomen ylle ja ainoastaan suo- malainen kansanedustaja ja suomalainen EU- parlamentaarikko on se, jolla on oikea näkökul- ma tähän asiaan.

Tähän liittyy oikeastaan sekin näkökulma, joka ed. Vanhasen sinänsä pohdiskelevassa pu- heenvuorossa tuli esille, että Euroopan unio- nihan on merkittävin aluepoliittinen organisaa- tio, mitä maailmassa on. Kysymys on nyt siitä, millä tavoin Suomi pystyy tätä hyödyntämään. Jos ajateltaisiin esimerkiksi maakuntien liittoja ilman EU:ta, kyllähän niiden asema olisi hyvin paljon heikompi Suomessa hallinnollisina orga- nisaatioina kuin millainen rooli EU:n myötä niil- le on jo tällä hetkellä muodostunut, joten tässä suhteessa alueet ovat tulleet hyvin esille. Mutta on täysin selvää, että esimerkiksi Pohjois-Poh- janmaalla, jossa nyt menee suhteellisen hyvin, tilanne on täysin toinen kuin se on esimerkiksi Pohjois-Karjalassa. Suomen kokonaistilanne on nyt yksi tärkeä tekijä, miten pystytään tämä koko pinta-alaltaan lähes Saksan kokoinen maa- alue hoitamaan. Siihen tarvitaan nyt kaikenlaisia ideoita.

Mielestäni on hyvä, että Suomi on lähtenyt EU:hun mukaan eikä esimerkiksi ole nyt rynkyt- tämässä EU:n ovia Unkarin, Tshekin, Puolan, Viron ja muiden kanssa, se ei ole oikea porukka. (Ed. Aittoniemi: Tämä oli Ahon viisautta, eikä ollut?) — Olimme tukemassa sitä. — Tässä suh-

teessa toivoisi, että myös opposition taholla Emu-asiassa pystyttäisiin ... — Luulin kuulevani puhumiestä takaapäin, mutta ei hänellä ollutkaan mitään asiaa.

Suomen kehitys on riippuvainen monesta asiasta. Tason osalta, johon me pyrimme, mielestäni on erittäin tärkeää, että me olemme, niin kuin itse olen verrannut sitä valioliigaan, nimenomaan eurooppalaisen jalkapalloilun valioliigaan, siinä mukana. Se ehkä on meille aika iso hyppäys, mutta kun ottaa huomioon sen, millä tavoin me olemme tuntemattomia verrattuina esimerkiksi Ruotsiin ja kuinka paljon toisenlainen tilanne meillä on kuin Tanskassa, suomalaiset tuotteet, suomalainen yritys ja suomalainen työ eivät ole Euroopassa saanut sellaista arvostusta kuin niille kuuluisi. Se johtuu siitä, että meidän tuotteemme eivät ole tunnettuja. Siitä on monia kaupallisten sihteereiden kertomia esimerkkejä, joita en nyt lähde toistamaan, mutta näin se asia vain on. Eräskin kaupallinen sihteeri — tästä on aika monta vuotta aikaa, silloin Tshekkoslovakia oli vielä Tshekkoslovakia — sanoi, että Suomea verrataan Jugoslaviaan, että me teemme ikään kuin jugoslaviaisia tuotteita. Se on meidän ongelmamme. Ei se ole keskieuropoppalaisten ongelma, joiden oppikirjoissa ja maantiedon kirjoissa ei tällaista maata kuin Suomi ole ollut. Nyt se on. On erittäin tärkeä asia meidän huomata, mitä etua siitä on.

Vähän yli vuosi sitten Japanin entinen valtiovarainministeri oli vierailemassa eduskunnassa Suomen eduskunnan ystävyysryhmän tilaisuudessa. Hän silloin kertoi oma-aloitteisesti, että jos Suomi liittyy Emuun ja esimerkiksi Englanti ei, Suomen kiinnostavuus tällä alueella tulee erittäin paljon nousemaan, koska me olemme lähellä Venäjää. Tämä on tietysti asia, jota me emme pysty tällä hetkellä tietämään, mitä kaikkea se tuo tullessaan, mutta kun me kuulumme suureen markkina-alueeseen, meidän kiinnostavuutemme lisääntyy ja myös usko sellaisen tuntemattoman maan talouteen, johon joku japanilainen voisi sijoittaa varojaan, lisääntyy, joten nämä ovat järkeen perustuvia asioita.

Kun ed. Tiusanen puhui globaalisuudesta, tämä on nimenomaan eurooppalainen hanke Aasian ja Amerikan ja lähinnä juuri Yhdysvaltojen vastapainoksi, että me pärjäisimme. Vaikka me tämän teemme, voi olla, että emme silti pärjää, koska Japani ja Kiina ovat tulossa. Kaikki ennustukset viittaavat siihen, että Japani ja Kiina yhdessä ovat niin iso markkina-alue, Kiinassa on sama kieli ja Japanissa muut saavutukset, että

kun ne yhdessä rymistävät vuosikymmeniä eteenpäin, mitä Eurooppa ja Yhdysvallat voivat näille jätteille, vaikka tehdään kaikki, mitä voidaan. Se on erittäin tärkeä asia.

Siinä suhteessa esimerkiksi Emun myötä tuleva Euroopan keskuspankkijärjestelmä, kun puhutaan markkinavoimista, on minusta ainoa järkevä tapa yrittää saada edes jonkinlainen älyllinen vastapaino markkinavoimille. Toivottavasti tulevaisuudessa kaikki EU-valtiot ja vielä suurempikin määrä maita tulee mukaan tähän, koska varmasti yhdessä ollaan vahvempia kuin niin, että jokainen yrittää oman valuuttavaranantonsa puitteissa erikseen taistella oman valuuttansa puolesta ja pitää valuuttavaranantoa suhteellisen suurena. Tällä hetkellä yhteensä 11 maassa on suurempi valuuttavarananto kuin se, mikä Euroopan keskuspankkijärjestelmässä tulee olemaan. Paljon siis on passiivista rahaa pankkien holveissa odottamassa puskureita. Joten siinäkin mielessä tämä on paljon liikkuvampi mahdollisuus. Se, että 11 maata miettii keskenään, on parempi vaihtoehto kuin se, mikä nyt tuntuu aika suurelta haasteelta, jos tuntuu Emukin, että tämä pieni jättiläinen täältä ponnistaa ja näyttää, miten asioiden todella pitäisi olla. Kyllä siinä on tekemistä.

Mitä tulee kansanäänestykseen, arvoisa puhemies, aivan lopuksi, minä en tiedä, millä perusteella sitten ilman kansanäänestystä voi myös kääntä tällä olla ei-kannalla. Jos kerran on sitä mieltä, että kansan mielipidettä pitää kysyä ja sitä pitää kunnioittaa, silloinhan pitäisi olla tavallaan tässä odottamassa, mitä se kansa sitten vastaisi. Minusta siinä pitäisi olla tietynlainen loogisuus sitten sen suhteen, että jos aikoo kysyä kansalta ja on johdonmukaisesti sitä mieltä, niin pitäisi sitten jaksaa odottaa niin kauan aikaa, kun tämä tilaisuus tulee.

Ed. D r o m b e r g (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun tästä kansanäänestyksestä nyt edelleenkin puhutaan tämän Emun kolmanten vaiheeseen siirtymisen yhteydessä, niin minusta se on nyt jo oikeastaan hyvin jälkijättöinen keskustelu, koska nyt olemme siinä tilanteessa, että tiedonanto on tänne eduskuntaan annettu ja sen pohjalta tulemme nyt äänestämään, olemmeko mukana vai emme.

Mutta olisin toivonut, että ministeri olisi vielä puuttunut tähän ed. Tiusasen hyvinvointiajatukseen ja tuonut esille tämän osallistumisesta euroalueeseen tiedonannossa olleen yhteenvedon kohdan, jossa sanotaan muun muassa seuraavaa:

"Emu ei merkitse uhkaa pohjoismaisen hyvinvointivaltion tulevaisuudelle, sosiaaliturvajärjestelmälle, eikä alueelliselle kehitykselle. Näihin aloihin liittyviä tavoitteita voidaan parhaiten saavuttaa suotuisan taloudellisen kehityksen olosuhteissa, joita osallistuminen euroalueeseen osaltaan edistää."

Minun mielestäni tässä on vastaus siihen, mitä ed. Tiisanen koko ajan epäluuloisesti yrittää purkaa ulos, eli toisin sanoen viedä pohjaa siltä, ettei hyvinvointivaltiota voitaisi Emu-olosuhteissa pitää yllä. Se on meidän omassa kansallisessa päätöksenteossamme ja se pohjautuu nimenomaan siihen, että meillä on täällä vakaa talous.

Ed. T i u s a n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Skinnarin puheenvuoroon haluaisin kaksi huomiota. Tuohon eurooppalaisten käytössä olevaan karttaan nähden haluaisin todeta, että ilmeisesti Paavo Nurmi ei juossutkaan Suomea maailmankartalle vaan Esko Aho Euroopan kartoille ja viittaaan tuohon, mitä totesitte, että nyt Suomi tunnetaan, aikaisemmin ei. Mielestäni asia nyt ei ollut ihan kuitenkaan noin.

Mutta kun puhuitte rymistelystä, siitä, että nämä kolme suurta keskusta rymistelevät tällä planeetalla, olen ihan samaa mieltä kanssanne ja tähän tämä minun puheenvuoroni nimenomaan kiinnitti huomiota, koetti suunnata teränsä nimenomaan siihen, että tällainen kilpailu ja sen vahvistaminen ja siinä mukana oleminen tuhoaa sekä tätä planeettaa, luontoa ja ympäristöä, että myöskin siinä on mukana tämä sosiaalinen ihmisoikeusdumpaus, mihinkä ed. Elo viittasi vielä vahvistaen tuota epäilyä. Pidän sitä mielettömänä hankkeena. Se, että siellä ollaan mukana ja jotenkin koetaan se välttämättömäksi, se ei tätä ongelmaa lainkaan tee pienemmäksi.

Ed. Drombergin kanssa olen samaa mieltä, että nämä ongelmat ovat jo syntyneet, ei Emun olosuhteissa vaan jo aiemmin. Minulle herää vain epäily ja pelko siitä, että tämäkään eduskunta ei Emu-olosuhteissa pysty edes siihen puolustamiseen, tämän pohjoismaisen hyvinvointivaltion puolustamiseen, mihin se nykyolosuhteissa pystyy.

Ed. K i l j u n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Min. Skinnari totesi puheenvuorossaan, että Emu on itsekäs hanke. Hän viittasi puheenvuorossaan siihen, että se erityisesti on

vahvistamassa Euroopan asemaa kilpailussa Yhdysvaltojen ja Japanin kanssa. Ehkä näin onkin ottaen huomioon sen, että EU-alue kattaa maailmankaupasta yli 20 prosenttia, Yhdysvaltojen osuus on 20 prosenttia, Japanin 10 prosenttia. Epäilemättä eurosta tulee vahva kansainvälinen valuutta johtuen näistä talouden reunaehdoista, fundamenteista.

Ministeri Skinnari totesi myöskin puheenvuoronsa alussa vertauksen suhteessa globaali-kehitykseen ja maailman laajuisen köyhyyden ongelmiin, ja minusta se oli erinomaisen mielenkiintoinen avaus. Haluaisin kuitenkin korjata yhden lukusarjan tai oikeastaan täsmentää yhtä lukusarjaa. Hän totesi puheenvuoronsa alussa, että Afrikassa 37 000 ihmistä kuolee nälkään tai tauteihin. Unicefin viime vuoden maailman laajuisessa raportissa The State of the World Children, Maailman lasten tila -raportissa todetaan maailmassa vuonna 96 kuolleen nälkään tai sen aiheuttamiin tauteihin yli 10 miljoonaa lasta. Eli jos otamme tämän lukusarjan siihen nähden, mihin ministeri Skinnari viittasi, niin meidän ei ehkä luvuista kannata kiistellä, vaan me tuomme esille tämän ongelman. Tämä ongelma on mittava ja siinä suhteessa pidin arvokkaana, että ministeri toi tämän esille. Meidän täytyy kyllä nähdä maailmaa EU:n ulkopuolellakin ja maailmaa jopa tämän Yhdysvallat — Japani — Eurooppa-välisen kilpailun ulkopuolella. Epäilemättä tämä Euroopan unionin integroitumishanke, Emu siihen mukaan luettuna, tarjoaa niitä välineitä, joilla voidaan sitten näihin maailman laajuisiinkin ongelmiin tarttua.

Ed. A i t t o n i e m i (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ministeri Skinnari sanoi jotenkin sillä tavalla, että me pääsemme pelaamaan valioliigaan. Jos ministeri Skinnari on pelimiehiä, niin hän tietää sen, että Suomessakin on sellainen koripallojoukkue, joka olisi päässyt tai pääsisi Eurooppa Cup -peleihin, mutta katsoo, ettei ole vielä kypsä siihen, vaan jää odottelemaan seuraavia vuosia. En nyt muista, mikä tämä joukkue on, mutta tieto kyllä pitää varmasti paikkansa. Ja meillä on nyt tässä juuri siitä kysymys.

Tämä meidän joukkueemme on ylivelkainen, korkean työttömyyden joukkue tai sanotaan nyt maa ja meillä on yksinkertainen pelirakenne, yksinkertainen elinkeinorakenne, kapea elinkeinorakenne. Me pärjäämme jotenkin nyt tällä hetkellä, kun on huikea korkeasuhdanteen aika, mutta velkaannumme koko ajan 10 miljardia

markkaa vuodessa ja työttömyys ei ota alentuakseen.

Me tiedämme varmasti sen, että lähitulevaisuudessa on edessä taantuma, epäsymmetrinen tapahtuma, jolloin suhdanteet heikkenevät. Meidän käy nykyisillä voimavaroilla ja nykyisellä joukkueella sillä tavalla, että Euroopan rahaliiton jäsenenä, jossa meillä ei ole mitään muita joustoja kuin työmarkkinat ja palkat, eläkkeet ja niin edelleen, me emme siellä pärjää. Kun tulee seuraava laskusuhdanne, tämä epäsymmetrinen tapahtuma, silloin meille käy köpelösti. Meidän pitäisi odottaa muutamia vuosia, luoda taloutemme sellaiselle pohjalle, että me kestämmme tällaiset epäsymmetriset tapahtumat ja suhdankehäriöt. Silloin voidaan pärjätä.

Ei pidä mennä vielä peleihin. Pitää odottaa ja kehittyä. Sitä keskusta juuri tässä ajaa. Katsotaan, mitä tapahtuu. Kehitetään itseämme vakautetaan taloutta ja työttömyyttä, ja vasta siinä vaiheessa sitten mennään mukaan.

Ed. E l o (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ministeri Skinnari on todella urheilumiehiä ja hän tuntee hyvin tämän valioliigan ja valioluokan, josta hän puhui. Kiinnittäisin myös samaan asiaan huomiota kuin ed. Aittoniemi. Muistan myöskin tämän tapauksen, mihin Aittoniemi viittasi, ja luulen, että tämä suomalainen koripallojoukkue ei paitsi ollut kypsä, siltä puuttuivat myös rahat, ja se ei lähtenyt tähän valioliigaan. Se oli todellinen syy.

Nyt, ministeri Skinnari, minun kysymykseni on, millä hinnalla me suomalaiset nyt olemme nostaneet itsemme valioluokkaan. Ja kun me olemme poliitikkoja, myöskin ministeri Skinnari, eikö meidän ensimmäinen tehtävämme olisi huolehtia siitä, että suomalaisten mielenkiinto poliittiseen toimintaan säilyy? Nyt on käynyt aivan päinvastoin, ihmisten mielenkiinto on romahtamassa. Me tiedämme tällä hetkellä ennusteet ... (Ed. Dromberg: Kyllä se romahtaa,kin tuolla puheella!) — Ei, ed. Dromberg. Se romahtaa tämän politiikan takia, jota ed. Dromberg täällä ihanoi ja kehuu kaikin voimin. — Ihmisten mielenkiinto on romahtanut noin 55 prosenttiin. Toiset ennustavat, että me olemme vähän yli 55 prosentin äänestysvilkkaudessa vuoden kuluttua vaaleissa. Me olemme amerikkalaisessa yhteiskunnassa, missä 50 prosenttia ihmisistä osallistuu poliittiseen toimintaan, 50 prosenttia on syrjäytyneitä. (Ed. Dromberg: No, katsotaan!) — Totuus, ed. Dromberg, sanotaan vaaleissa, ja me kuulemme

sen vasta sitten. Se on kansan sana, joka ratkaisee tässä yhteydessä.

Toiseksi kiinnittäisin huomiota tähän globaalistumiseen, mistä myöskin ministeri Skinnari näyttää aika ilailevasti puhuvan. Kysymys on myös siitä, millä hinnalla tämä globaalistuminen tapahtuu esimerkiksi Suomen näkökulmasta. Nyt ministeri Skinnari puhui Japanista ja Kiinasta. Siinäkin nousee monia kysymyksiä. Japanin taloudelliset ongelmat ovat, me tiedämme aivan päivänselvistä, Kiinassa on suuria ongelmia ihmisoikeuksien ja muitten kanssa. Kommunistipuolue ei ole valtaansa luovuttanut. Kyllä tässä suhteessa minun mielestäni meidän suomalaisten pitää nähdä, että Kaakkois-Aasian suurin ongelma on demokratian puute, ihmisoikeuksien puute, ja nämä taloudelliset ongelmatkin ovat seurausta siitä, että demokratia ei Kaakkois-Aasiassa toimi. Etelä-Koreassa, jota monet pitävät demokratiana, ammattiyhdistysliike ei voi toimia. Me tiedämme sen lisäksi Indonesian, johon täällä ed. Tiusanen on viitannut, me tiedämme lähes kaikki Kaakkois-Aasian niin sanotut tiikerinmaat, joista on tullut ihan lampaita tänä päivänä.

Ed. K a n k a a n n i e m i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minäkin kiinnitin ministeri Skinnarin puheenvuorossa huomiota tähän valioliigaan menemiseen, ja totean, että näillä Emu-kriteereillä me tietysti pääsemme siihen valioliigaan, mutta kyllä täytyy rehellisyyden nimissä sanoa, että nämä Emu-kriteerit ovat täysin väärät kuvaamaan Suomen talouden ja Suomen yhteiskunnan todellista tilannetta. Massatyöttömyys ja valtava valtion velka, joka yhä kasvaa, totaalinen köyhyys, jopa nälkäjonot ja syrjäytyminen ovat sellaisia tekijöitä, jotka osoittavat, että Suomi ei ole terve, ja sairaana Suomi ei voi mennä samaan liigaan pelaamaan terveempien ja terveiden kanssa. Siitä ei hyvää seuraa.

Olisi syytä ottaa ihan rauhallinen jatko aika ja harkita, panna asiat kuntoon kestäväällä tavalla eikä vain nopeilla pikakonsteilla, niin kuin monet EU- ja tulevat Emu-maat ovat tehneet. Suomin on osittain pikakonsteihin sortunut. Pitäisi ottaa todella kansaa koskettavat kriteerit käyttöön eikä vain näitä pääomapiirien kriteereitä.

Mitä sitten tulee tuohon aluepolitiikkaan, josta vähän myös ministeri mainitsi, totean, että kyllä Suomi on alusta asti ollut EU:ssa nettomaksaja ja on tulevaisuudessa vielä yhä runsaammin nettomaksaja. Jos nämä nettomaksuvarat käytettäisiin kotimaiseen aluepolitiikkaan, meillä olisi työtä paljon useammalle ihmiselle, ja

esimerkiksi Eta-sopimus, jonka varaan Norja jäi, olisi turvannut meille täysin samat etuudet kaupapolitiikassa kuin on nyt meillä EU:n myötä. Eli vaihtoehto olisi ollut aivan selkeä. Olisimme voineet päättää ilman EU:n valtavaa byrokrati-aa näiden varojen käytöstä Suomen kansan hyväksi.

Ed. H a s s i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Skinnari käytti oikein virkistävän, mielenkiintoisen ja omaleimaisen puheenvuoron tässä keskustelussa, mutta kommentoisin tätä kansanäänestysnäkemystä. Kun ministeri Skinnari sanoi, että Emulle ei voisi eikä kukaan äänestää ilman kansanäänestystä, hallitushan on sinänsä tehnyt tämän vaihtoehdon mahdottomaksi. Haluaisin vain muistuttaa, että kaikki ne, jotka ovat kansanäänestystä vaatineet, eivät kyllä aio eivätkä ole alun perinkään aikoneet sanoa Emulle ei.

Mielestäni kysymys on juuri siitä, minkä ed. Elokin otti esille, kansalaisten luottamuksesta meidän poliittista järjestelmäämme kohtaan. Voidaan kysyä, mikä olisi kansalaisten asenne Euroopan unionia kohtaan, jos sen jäsenyydestä olisi päätetty ilman kansanäänestystä. Mielestämme otamme nyt aika suuren riskin, kun teemme vastaavanlaisen peruuttamattoman päätöksen Emu-jäsenyydestä kysymättä kansan mielipidettä.

Ed. Kiljunen kyseli, miten Emu-kansanäänestys eroaisi EU-kansanäänestyksestä. Aivan vastaavalla logiikalla voitaisiin kysyä, että jos Emusta päätettiin jo silloin, niin millä perusteella eduskunta nyt sitten on päättävänä Emusta. Eikö samalla logiikalla myöskin eduskunnan Emu-kanta tullut lukkoon lyödyksi päätettäessä EU-jäsenyydestä?

Ministeri Skinnari perusteli tätä Emu-jäsenyyttä tavallaan tavaramerkki Suomen imagon kiillottamisella. Se on sinänsä ihan relevantti näkökulma, myönnän sen, mutta ei kannata liian ruusuisia kuvitelmia siitäkään elätelä.

Ed. P u h j o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Skinnari pohdiskeli Suomen tunnettuutta ja tuotteittemme kaupaksi käyntiä siltä pohjalta. Saattaa hyvinkin olla niin, että Keski-Euroopassa meitä verrataan ehkä Jugoslaviaan. En tiedä, näin voi olla. Mutta jos nyt ainakin vanhan Länsi-Saksan puolen saksalaisten kanssa juttelee, niin eivät he kyllä suomalaisista paljon mitään tiedä, korkeintaan Paavo Nurmen ja presidenteistä Kekkonen ja sen, että

täällä on kaupunki nimeltä Helsinki. Siihen se jää. Eivät he ole kiinnostuneita muista maista, kun eivät ole edes kiinnostuneita oman maansa Emu-linjoistakaan äänestysprosentista päätellen. Emu-jäsenyys ei sinänsä tätä asiaa paljonkaan paranna, ainakaan ostajien kannalta, ehkä kaupantekijöiden kannalta.

Sitten ministeri mainitsi myös suhtautumisesta kansanäänestykseen. Itse olen ihmetellyt koko ajan, miksi kansanedustajat eivät saaneet äänestää silloin, niin kuin kansa kansanäänestyksessä äänesti, se tavallaan kiellettiin. 43 prosenttia edustajista olisi äänestänyt "ei", niin kuin kansakin, ja sitten olisi menty perustuslakiemme mukaan ja katsottu, mikä on tulos. Mutta kun se ei ollut sopivaa, niin ei saanut tehdä.

Ed. Drombergille olisin myös huomauttanut, kun hän kovin hyväuskoisesti luki hallituksen aineistosta, että sosiaaliturva ei huonone. Mutta täytyy heti tehdä vastakysymys: Miksi EU:ssa on tehty sanktiojärjestelmä, jos maat eivät supista tarpeeksi julkisia menojaan?

Ed. V ä i s t ö (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Skinnari kyseli kansanäänestyksen perään. Minusta kansanäänestys tässä ratkaisussa olisi merkittävällä tavalla lisännyt hyväksyttävyyttä ja myös kiinnostusta tähän kansakunnan kannalta tärkeään ratkaisuun.

Toisaalta kansanäänestys olisi velvoittanut hallituksen ja kaikki eri tavoin ihmisten parissa puhuvat kansanedustajatkin perustelemaan entistä selkeämmin oman kantansa ja näkemyksensä. Uskon, että tällä tavoin olisi syntynyt myös lopputuloksen kannalta parempi ja vahvempi perusta, johon olisi yhdessä suuntaan tai toiseen sitouduttu. Nyt on vaarana, jos meille tulee ongelmia, ja niitä vääjäämättä talouden juoksussa tulee, että syntyy entistä hankalampi tilanne, kun jo nyt eletään, kuten ministeri Skinnari hyvin aluepolitiikan osalta totesi, maan eri osissa aika lailla erilaista kehitysvaihetta. Pohjois-Karjalan työttömyys ja aluetalouden ongelmat ovat meillä hyvin tiedossa. Taas täällä pääkaupunkiseudulla eletään ylikuumenuneessa tilanteessa. On vaara, että Emu-ratkaisu on lisäämässä talouden valtaa. Pitää kysyä: Mihin tässä kaikessa sitten unohtuu ihminen niin meillä Suomessa kuin jatkuvasti talouden ja kilpailun nimiin vannovassa Euroopassa ja maailmassakin?

Ministeri S k i n n a r i: Arvoisa puhemies! Ensinnäkin mielenkiinnosta: Kun jouduin pois-

tumaan talosta kello 17:n aikaan, laskin lähtiesäni kansanedustajat. Heitä oli silloin salissa noin 15. Mennessäni Eduskuntatalon edestä siinä oli noin 30 ihmistä, jotka osoittivat mieltään tästä asiasta. (Eduskunnasta: Aika vähän kuitenkin!) — Todennäköisesti siinä olivat vain parhaimmat voimat liikkeellä, niin kuin täällä näkyy olevan siitä porukasta aika suuri osa tälläkin hetkellä.

Mitä tulee hyvinvointivaltioon, ensinnäkin toteaisin, että Suomessa käytetään nyt sosiaali- ja terveysturvaan enemmän kuin koskaan maan historiassa eli noin 200 miljardia markkaa viime vuonna. Mutta ongelmana on nyt se, että yli 300 000 ihmistä enemmän kuin vuosikymmenen alkupuolella on yhä työvoiman ulkopuolella, kotona tai missä ovatkin. Tämä tuo sitten tämän yhtälön, jossa on jouduttu tilanteeseen, että etuuksia on leikattu. Se on, totta kai, merkinnyt sitä, että pääsääntöisesti kaikkien joihinkin etuuksiin on puututtu.

Mitä tulee Euroopan unioniin ja Emuun sosiaaliturvan osalta, minusta se hallituksen tiedonannossa aivan oikein todetaan. Nythän EU-maissa on herännyt erityinen huoli siitä, miten esimerkiksi työeläkejärjestelmälle käy, jotka rahastot Suomessa ovat noin 250 miljardia markkaa. Sehän ei tarkoita pelkkää rahaa, vaan ne ovat myös kiinteistöjä ja erilaisia muita sijoituksia. Esimerkiksi suurin osa valtion kotimaisesta velasta on nimenomaan työeläkeyhtiöiltä, joten kysymys on siitä, millä tavoin nyt onnistutaan Suomen talouden hoitamisessa.

Esimerkiksi monet eläkeläisjärjestöt ovat kiinnittäneet kansanedustajien huomiota siihen, mikä on markan oikea kurssi, jolla se pitää kiinnittää. Oikea vastaus on, että se on oikea kurssi. Jos markka kiinnitetään liian korkeaa kurssiin, niin kuin nyt aika monet vaativat — en tiedä, mikä heillä on mielessään — se merkitsee käytännössä sitä, että suomalaisen vientitoiminnan mahdollisuudet pärjätä heikkenevät, ja tämä taas heijastuu kotitalouksien mahdollisuuksiin pärjätä. Jos markka taas kiinnitetään mahdollisimman alhaiseen kurssiin, vaikutus on päinvastainen. Toisin sanoen tullaan siihen tilanteeseen, että nyt on kaksi vuotta haettu sitä oikeata kurssia. Nyt pitäisi suurin piirtein olla siinä oikeassa kurssissa.

Nämä kaksi vuotta tässä järjestelmässä tällaisena jonkinlaisena jäsenyysaikana ovat osoittaneet varsin käyttökelpoisiksi. Sinä aikana Suomessa sekä inflaatio että korot ovat tasoittuneet tällaiseen ennennäkemättömään vakauteen, jota

Suomen historia ei aikaisemmilta ajoilta tunne, mikä on erittäin tärkeä asia.

Sitten todellakin pyydän anteeksi. Tarkoitin, että 37 000 lasta päivässä kuolee nälkään ja tauteihin. Tämä on oikea luku. Ennen se oli 40 000. Joitakin tällaisia kokonaisuuksia pitää kansanedustajankin ja jopa ministerinkin opetella ja myös osata.

Ed. L ö v : Värderade fru talman, arvoisa rouva puhemies! Stora utskottet föreslår att Finland går med i euroområdet som den första bland tio andra stater i Europa. Finland blir därmed delaktigt i en sannolikt stark valuta i och med att Tyskland och Frankrike också blir medlemmar, en valuta som är stark i förhållande till Amerika och Japan. Det kommer att suga med England, Danmark och Sverige ganska snart, förmodar jag. Emu är samtidigt en motkraft till de vilda marknadskrafterna, som det så mycket har talats illa om.

En stabil valuta med relativt låg inflation och ränta i släptåg, utan rädsla för devalvering, möjliggör en god ekonomisk planering både för privatpersoner och företag. Tvivlarna gräter bl.a. över den förlorade möjligheten till nationell devalvering. Har ni någon gång tänkt på hur demokratiskt ett devalveringsbeslut är, hur orättvist det slår mot spararna?

Bufferten hittills och framtids består framför allt av en god nationalekonomi och balanserade statsfinanser. Den nödvändiga balanseringen av statsekonomi går bra ihop med Emu-regelverket och utgör en garant för en framtida välfärd av nordiskt snitt. Fördelningen av välfärden sköter vi genom våra egna nationella lagar. Kapitalet skapas i samarbete med bl.a. Emu som instrument. Våra egna värderingar, märk väl, våra egna värderingar är helt avgörande! Någon eurofori som skulle förmörka vårt sociala samvete finns inte i Finland i dag. Vår välfärd beror på vår egen vilja och våra egna finansiella möjligheter också i framtiden.

Jag önskar ännu ta upp det nordiska samarbetet i EU och Emu. För Finland är en aktiv samverkan med de övriga nordiska länderna med samma värdegrund synnerligen viktig. Införandet av en gemensam valuta i EU gagnar också det nordiska handelsutbytet. Det ligger därför i Finlands och Nordens intresse att Sverige och Danmark snart deltar fullt ut i den monetära unionen. Jag anser att det dessutom ligger i Finlands och Nordens intresse att det skapas möjligheter för Ees-länderna att i likhet med Schengenavtals-

samarbetet på ett ändamålsenligt sätt ansluta sig till den gemensamma valutan.

Puhemies! Vaikka Emu-hankkeessa on kieltämättä vaikeasti ennakoitavia kohtia, en voi olla näkemättä sen suuria etuja: Pienemmät valuuttanvaihtokustannukset, pienempi mahdollisuus valuuttaspekulointiin, yritysten pienemmät valuuttariskit, lisääntynyt maiden välinen kaupanteko pienempien riskien ansiosta, kasvavat investoinnit, helpottunut hintavertailu ja suurempi kilpailu kuluttajan eduksi ovat kaikki huomioon otettavia etuja. Yhdyn siis suuren valiokunnan puoltavaan mietintöön.

Talman! Trots att det måste medges att Emu-projektet innehåller delar, som är osäkra och svåra att överblicka, kan jag inte undgå att se stora fördelar i minskade valutaväxlingskostnader, minskad valutaspekulationsmöjlighet, mindre valutarisker för företagen, ökad handel mellan länderna tack vare de minskade riskerna, växande investeringar, lättare prisjämförelser och ökad konkurrens som i till sist gynnar konsumenterna. Jag förenar mig om stora utskottets förordande om deltagande i euroområdet från början.

Ed. H a s s i : Arvoisa puhemies! Suomen liittyminen Euroopan talous- ja rahaliiton kolmanteen vaiheeseen on suurin tämän eduskunnan päätettäväksi tuleva asia. Siksi minusta on aika valitettavaa, että yhdeksi pääargumenteista Emu-jäsenyyden puolesta näyttää muodostuneen se, että ulkopuolella ei olisi sen kummempaa. Esimerkiksi suuren valiokunnan mietintö ennen varsinaista päätösehdotusta päättyy lauseeseen, joka kuuluu: "Emu-suunnitelmaan ja euroalueeseen liittyvistä ongelmista ja epävarmuuskohdista huolimatta ei voida esittää yksiselitteisiä poliittisia tai taloudellisia etuja, jotka olisivat saatavissa jättäytymällä euroalueen ulkopuolelle ja jotka muuttaisivat valtioneuvoston tiedonannon kokonaisarviota siitä, että osallistuminen on Suomelle edullisempi ratkaisu kuin ulkopuolelle jättäytyminen".

Mielestäni on aika epärehellistä keskustelussa vaatia yksiselitteistä tietoa, täysin absoluuttista ja varmaa tietoa keneltäkään siitä, mitä tulee tapahtumaan, on Suomen valinta sitten kumpi tahansa. Tosiasiaan on se, että tulevaisuus on epävarma, liittyipä Suomi Emuun tai ei.

Emun tärkeimmät vaikutukset tulevat olemaan epäsuoria. Tärkein vaikutus ei ole markan

menetys ja siirtyminen markan käytöstä euron käyttöön. Tärkein vaikutus ei ole devalvaatiomahdollisuuden menetys, vaan tärkeimmät vaikutukset tulevat sitä kautta, että yhteinen raha muuttaa sitä talouden dynamiikkaa, jonka ehdoilla toimimme.

Itselteni tuli mieleen tällainen vertaus, että matematiikassa yksi viime ja tällä vuosikymmenellä kehiteltyjä ja alalla suurta huutoa olevia asioita on niin sanottu sumea logiikka, joka lähtee siitä, että on paljon sellaisia asioita, joissa on muitakin vaihtoehtoja kuin pelkkä kyllä tai ei, niin vastaavalla lähestymistavalla pitäisi pystyä tarkastelemaan myös Emun kaltaista asiaa.

Vihreä liitto on keskuudessaan käynyt Emusta avoimen keskustelun ja toteuttanut sen niin laajana kuin meidän voimavaroillamme on ollut mahdollista. Keskustelun jälkeen vihreä liitto on päättänyt kannattamaan Suomen liittymistä Emun kolmanteen vaiheeseen. Itse tässä vihreän liiton päätöksenteossa kannatin varovaisuusperiaatetta, sitä, että odotamme mieluummin vielä ja katsomme, mitä Emusta tulee, ennen kuin suin päin ryntäämme mukaan. Kuten olen julkisuudessa ilmoittanut, aion kuitenkin eduskunnassa toimia puolueen tekemän päätöksen mukaisesti.

Vihreät eivät kuitenkaan missään vaiheessa ole suhtautuneet Emuun kritiikittömästi. Olemme hyvin tietoisia siitä, että se malli, jota nyt ollaan toteuttamassa, ei ole ainoa mahdollinen eikä myöskään paras. Meidän mielestämme yhteisen rahan toteuttaminen sosiaalisesti oikeudenmukaisella ja ympäristön kannalta vastuullisella tavalla edellyttää olennaisia muutoksia niin Talous- ja rahaliitossa kuin koko Euroopan unionissa. Itse asiassa tosiasiaan on se, että Emu tulee, ja on korkea aika Suomessakin ryhtyä keskustelemaan siitä, millaiseksi haluamme Emun ja EU:n järjestelmiä kehittää, jotta yhteinen raha toteutuisi mahdollisimman vastuullisella tavalla.

Paljon hyödyllisempää kuin keskustella siitä, mitä Emun ulkopuolella on tai ei ole, olisi keskustella siitä, mikä on Suomen linja Emun sisäpuolella, sillä pohjimmiltaanhan yhteinen raha on poliittinen projekti. Emu ja yhteinen valuutta ovat tapoja rakentaa poliittisesti yhdistyvää Eurooppaa ja yhteistä eurooppalaista identiteettiä. Koko integraation taustalla on itse asiassa kaksi hyvin erilaista ajatusmaailmaa, jotka monessa käytännön tilanteessa ovat löytäneet yhteisiä poliittisia toimintalinjoja.

Toista mallia voisi nimittää markkinayhtymismalliksi, jonka ajatusmaailman mukaan lä-

hestulkoon kaikki inhimillinen toiminta on vaihtoa, jossa kukin toimija tavoittelee suurinta mahdollista hyötyä. Tämän ajattelutavan kriteerikoiden mielestä toiminta tällaisen maailmankuvan pohjalta on omiaan tekemään maailmasta itsensä näköistä, muuttamaan ihmisten toimintaa entistä enemmän itsekkääksi hyödyn tavoitteluksi.

Toista integraation ja EU:n synnyn takana olevaa ajattelua voisi nimittää idealistisen yhdenmisen malliksi, joka lähtee ensinnäkin siitä, että kansojen välisen kanssakäymisen tiivistäminen vahvistaa rauhaa, ja toiseksi siitä, että poliittista integraatiota tarvitaan, jotta ihmisten tahto voisi vaikuttaa maailman kehitykseen, kun markkinat joka tapauksessa kansainvälistyvät ja globalisoituvat.

Nyt kun katsomme sitä Emua, joka on syntymässä Maastrichtin sopimuksen pohjalta, mielestäni on varsin perusteltua päätellä, että Maastrichtin sopimuksen pohjalta on toteutuksessa markkinavoimien Emu, jota vihreiden ryhmäpuheenvuorossa ed. Brax kuvasi mustaksi Emuksi. On mahdollista toteuttaa myös sosiaalisesti vastuullinen vihreä Emu. Meidän näkökulmastamme olennaisin kysymys on se, edistääkö Suomen liittyminen Emuun tässä vaiheessa markkinavoimien Emun jäämistä ainoaksi malliksi vai edistääkö se sosiaalisesti vastuullisen Emun syntyä. Varmaa vastausta tietysti ei voi tähän antaa.

Itse korostaisin huolenaiheena seikkaa, joka viime keväänä julkaistussa hallituksen tilaamassa professorityöryhmän Emu-raportissa todettiin. Siinä arvioitiin, että yhteinen raha kiristää kansainvälistä kilpailua vastaavaan tapaan kuin tullimuurien poistaminen, jolloin valtiot joutuvat kilpailemaan yrityksistä, mikä voi johtaa valtioiden väliseen verotuksen alentamiskilpailuun, mikä edelleen voi rapauttaa hyvinvointivaltion rahoitus pohjan. Joillekuille tällainen kehitys on suorastaan tavoite. He puhuvat siitä esimerkiksi siten, että pöhöttynyt julkinen talous pitää panna laihdutuskuurille. Vihreiden tavoitteena kuitenkin on turvata hyvinvointivaltion tulevaisuus.

Mitä tällainen sosiaalisesti vastuullinen vihreä Emu sitten voisi olla? Se edellyttää ensinnäkin EU:n sosiaalisten ja ympäristönormien parantamista, jotta sosiaalista ja ympäristöpolkumyyniä ei voisi käyttää kilpailukeinona.

Toiseksi sosiaalisesti vastuullinen Emu edellyttää yhteisen rahan alueen kattavaa suhdannepolitiikkaa. Talouspolitiikan koordinointi voi ehkä jonkin aikaa onnistua Euro-X-neuvottelu-

järjestelmän avulla, mutta en usko, että se kovin pitkällä aikavälillä riittää.

Kolmanneksi sosiaalisesti vastuullinen Emu edellyttää keinoja estää verodumppaus, verotuksen alentamiskilpailu. Verotuksen vähimmäistasoja koskevaa päätöksentekoa EU:ssa on helppotettava.

Tässä salissa käyttämissään puheenvuoroissa ministeri Niinistö suhtautui mielestäni tähän asiaan aivan liian kevyesti. Onneksi kuitenkin suuren valiokunnan mietinnössä todetaan valiokunnan kantana, että koko EU-alueella tulisi saada aikaan pääomaverotuksessa ja ympäristöverotuksessa yhteiset minimiverokannat ja muutenkin päätöksentekoa minimiverokannoista pitäisi helpottaa.

Neljänneksi on löydettävä keinot estää Euroopan keskuspankkia tulemasta vain rahapiirien työrukkaseksi eli on pystyttävä varmistamaan, että Keskuspankin rahapolitiikka tukee tasapainoista yhteiskuntakehitystä. Myös tähän asiaan suuri valiokunta mietinnössään kiinnitti huomiota, kun se totesi, että valiokunnan mielestä Suomen tulee tukea ehdotuksia Keskuspankin riippumatonta asemaa vaarantamatta poliittisen vastuunalaisuuden lisäämiseksi sekä avoimuuden ja demokratian vahvistamiseksi euroalueen rahapolitiittisessa päätöksenteossa. Pidän erittäin tärkeänä myös sitä, että Euroopan parlamentti on äskettäin kiinnittänyt huomiota aivan samaan asiaan.

Arvoisa puhemies! Emu ja yhteinen raha tulee kyetä näkemään myös osana globalisoituvaa taloutta. Emu tulee todennäköisesti kiristämään taloudellista kilpailua EU-Euroopan sisällä, mikä tuskin voi olla aiheuttamatta sosiaalisia ongelmia. Toisaalta Emu voi myös olla väline suojata tasapainoista yhteiskuntakehitystä talouden globalisoituessa, joka sinänsä on väistämätön seuraus tekniikan kehityksestä. Yhteisen rahan toteuttaminen tulee lisäämään EU-Euroopan painoarvoa kansainvälisessä päätöksenteossa. Vihreät katsovat, että EU:n tulee käyttää tätä valtaa, jotta maailmankauppaan saataisiin sosiaaliset ja ekologiset vähimmäisnormit ja jotta verotuksen kansainväliset vapaamatkustajat pantaisiin ahtaalle.

Arvoisa puhemies! Uskon, että kun tätä prosessia, jolla Suomi nyt liittyy Emuun, jälkikäteen arvioidaan ehkä 5:n, ehkä 10:n, ehkä 20 vuoden kuluttua, niin silloin varmasti moni tutkija tulee ihmettelemään sellaista yhden totuuden ilmapii-riä, jonka vallitessa päätöksenteko tapahtuu. Mielestäni onkin erittäin tärkeätä, että me nyt,

kun teemme tätä päätöstä, kykenemme näkemään ei pelkästään nykyiset suhdannetrendit, jotka ovat jo näkyvissä, vaan yritämme ennakoita niitä erilaisia tulevaisuuden mahdollisuuksia, tulevaisuuden kehityskulkuja, joihin tällä päätöksellä vaikutetaan.

Ed. K a n k a a n n i e m i : Arvoisa rouva puhemies! Euroopan integraatio etenee hyvin nopeaa vauhtia tällä hetkellä. Meillähän on eduskunnassakin käsittelyssä useitakin erilaisia sopimuksia ja asiakirjoja, jotka vievät integraatiota yhä syvemmälle keskittyneeseen järjestelmään, jossa ei demokratia toimi, jossa on pitkälti salainen päätöksenteko jne. Se on hyvin kaukaista asioiden hoitoa ja päättämistä siihen verrattuna, mihin olemme esimerkiksi Suomessa tottuneet.

Tämä integraatiokehitys lähti alulle viime sotien jälkeisenä aikana kahdesta keskeisestä syystä. Ensinnäkin läntisessä Euroopassa haluttiin turvata rauha siten, että Saksa sidotaan muihin eurooppalaisiin valtioihin integraation kautta niin, ettei se enää aloittaisi samanlaista katastrofia kuin minkä se oli muutama vuosi aikaisemmin alulle saanut. EU-kehitys, integraatiokehitys, oli tältä osin puhtaasti rauhan projekti.

Toinen tärkeä lähtökohta ja peruste integraatiokehityksen aloittamiselle oli taloudellinen kehitys Euroopassa. Silloin viisaat talousmiehet totesivat, että jos Euroopan valtiot ovat itsenäisiä ja kilpailevat voimakkaasti keskenään, ne eivät pärjää taloudellisessa kilpailussa Yhdysvaltoja ja Japania vastaan. Tämän tosiasian tunnustettuaan nämä valtiomiehet ja talousviisaat lähtivät rakentamaan integraatiokehitystä, jossakin vaiheessa jopa Euroopan yhdysvaltoja, joista silloin puhuttiin.

Tänä päivänä olemme todistamassa tämän kehityksen etenemistä hyvin nopeaa vauhtia ja tekemässä tätä koskevia päätöksiä täälläkin, mikäli tätä päätöksentekoa voi miksikään päätöksenteoksi tällä viikolla kutsua. Nämä asiathan ovat itse asiassa täysin päätettyjä jo aikaisemmin. Mutta nuo kaksi todella tärkeää tavoitetta, jotka Euroopan kehitykselle otettiin 50-luvun alussa, rauhanprojekti ja taloudellisen yhteistyön tiivistäminen, ovat kääntyneet jo aikoja siten itseään vastaan. Euroopan integraatio rauhan projektina on ajautunut bisneksen ja rahamiesten käsiin sillä tavalla, että tänä päivänä kaikki tapahtuu Saksan johdolla, saksalaisten alaisuudessa ja suuren pääoman ja rahapiirien ehdoilla.

Tämä onkin kääntynyt rauhan kehitystä uh-

kaavaksi kehitykseksi sillä tavalla, että köyhät köyhtyvät hurjaa vauhtia koko Euroopan unionin alueella, myös Suomessa, ja rikkaat rikastuvat hurjaa vauhtia koko Euroopan unionin alueella, myös Suomessa. Tämä kahtiajako on rauhankehitykselle Euroopan unionin alueella vakava uhka, todella vakava uhka. En tiedä, onko niissä arveluissa perää, joiden mukaan tällaisen polarisoinnin ja sen aiheuttaman uhan takia muodostetaan kiivasta vauhtia valmiusjoukkoja ja täydennyspoliiseja, hankitaan helikoptereita jne. Mutta tällaista tapahtuu ja voidaan ajatella, että näin tehdään sen tähden, että köyhät, syrjäytyneet kansalaiset, työttömät ja närkiintyneet ihmiset pidetään rauhallisina, jotta rikkaat voivat rikastua. Tämä on kauhea näkökulma, jos tämä pitää paikkansa.

Monet ovat tällaisen näkökulman esittäneet ja sitä on syytä tässä keskustelussa hyvin vakavasti pohtia, kun täällä voimakkaalla rintaaänellä puhutaan rauhanprojektista Emunkin yhteydessä. Integraatio on kääntynyt todellakin saksalaisten vetämäksi ja täysin päälaelleen siihen nähden, mikä oli alkuperäinen tavoite.

Myöskään taloudellista kehitystä, yhdistymistä Euroopassa, ei ole lainkaan tarpeellista viedä niin pitkälle kuin nyt ollaan menossa eli että luodaan tavattoman vahva, itsenäinen, suljettu keskuspankkijärjestelmä, joka valvoo vain pääomapiirin etua ja jolla ei ole minkäänlaista poliittista valvontaa eikä vastuuta. Sitä vastavalla alueella Euroopan unionin, Emu-maiden alueella ei ole minkäänlaista poliittista kansanluottamusta nauttivaa toimielintä, joka voisi puuttua asioihin silloin, kun ne menevät kansojen edun vastaisesti. Tällainen rakennelma on nyt kuitenkin syntymässä Emun myötä Euroopan unionin alueelle, näillä näkymin 11 valtion alueelle, Suomi niiden mukana.

Tässäkin mielessä olisi voitu ja olisi viisasta ollut edetä Euroopan talousalue -mallin pohjalta. Se olisi ollut erinomainen malli Euroopan taloudelliselle yhdistymiskehitykselle, itsenäisten valtioiden yhteistyötalousalue. Sen mallin varaan Norja jäi, ja sitä itse ajoin edellisessä hallituksessa, että olisimme jääneet talousalue -mallin pohjalle. Jos Suomi olisi siihen jäänyt, uskon, että Ruotsikin olisi jäänyt — Norja jäikin sen varaan — ja yhdessä Pohjoismaat olisivat voineet olla todella mahtava, edistyksellinen hyvinvointiyhteiskuntamalli koko maailmalle, jopa kehityksmaille kehitysyhteistyön mallimaina ainakin menneinä aikoina. (Ed. Karpio: Miten te äänestitte EU:sta päätettäessä?) — Ed. Karpio

hyvin tietää, että minä äänestin Euroopan unionin jäsenyyttä vastaan. Lähdin jopa hallituksesta sen takia, että en pitänyt tätä vaarallista kehitystä ollenkaan hyväksyttävänä ja tein omat ratkaisuni. Se oli tietysti vaikea paikka, mutta olen tänä päivänä todella tyytyväinen, että olen ollut pitänyt tämän suoran selkeän linjan ja edelleenkin pidän tästä linjasta kiinni, kun ensi perjantaina äänestetään hallituksen luottamuksesta. (Ed. Mikkola: Onko Suomen ja Norjan asema samanlainen taloudellisesti?) — Suomen ja Norjan asema ei tietystikään ole samanlainen, mutta ei ole Suomen ja Italian taikka monen muunkaan maan, joihin halutaan niin voimakkaasti samastua. Itsenäinen oma päätösvalta keskeisissä tärkeissä asioissa on niin arvokas asia, että sen puolesta on taisteltu ja tehty työtä vuosikymmeniä, joten olisi kyllä syytä edelleenkin pitää siitä kiinni.

Arvoisa puhemies! Nuo integraation peruslähtökohdat olivat hyvät, mutta ne ovat nyt kääntyneet itseään vastaan. On valitettavaa, että Suomessakin hallitus ajaa tätä väärää politiikkaa, jota muutaman vuoden päästä varmasti syvästi kadutaan. Mutta se on silloin myöhäistä, koska nyt tehdään peruuttamattomia päätöksiä.

Mainitsin, että edellisessä hallituksessa vastustin tätä kehitystä. Silloin esitin usean kerran, että Suomi olisi jättänyt EU-jäsenyysneuvotteluissa yksiselitteisen varauman Emun kolmanteen vaiheeseen liittymisen osalta. Pääministeri Aho ei missään tapauksessa hyväksynyt tuollaista ajatustakaan vaan totesi, että Maastrichtin sopimus on jäsenyysneuvottelujen pohja ja perusta eikä siitä voida poiketa.

Maastrichtin sopimus kuitenkin yksiselitteisesti sisältää Emun kolmannen vaiheen, jonka toteutuminen on määritelty siellä alkavaksi 1.1.99. Näin ollen kun keskusta, kokoomus ja RKP edellisessä hallituksessa ja luonnollisesti sosialidemokraatit eduskunnassa tukivat tätä linjaa, syksyllä 94 tehtiin se päätös, jolla Suomi vietiin EU:hun ja saman tien myös Emun kolmanteen vaiheeseen, koska mitään varauma ei jätetty itse jäsenyysneuvotteluissa. Eduskunta teki sitten asiantuntijoita kuultuaan harkiten yksimielisesti päätöksen siitä, että jätetään niin sanottu eduskuntavarauma eli että Emusta päätetään erillisen hallituksen esityksen pohjalta. Nyt sitten sitä päätöstä ollaan täällä käsittelemässä.

Tuo eduskunnan ponsi olisi kuitenkin silloin Wienin kansainvälisiä sopimuksia koskevan sopimuksen mukaisesti pitänyt antaa tiedoksi muille EU:n jäsenmaille, niin kuin Tanska ja Iso-

Britannia olivat tehneet Emun suhteen Maastrichtin sopimuksen käsittelyn yhteydessä. Jäsenmailla olisi ollut mainitun sopimuksen mukaan kolme kuukautta aikaa reagoida eduskuntavaraumaan. Jos ne olisivat jättäneet reagoimatta siihen tai olisivat ilmoittaneet, että hyväksyvät sen, silloin Suomi olisi ollut todella siinä tilanteessa, että tänä päivänä voisimme tehdä todellista päätöstä tästä asiasta. Mutta tuollaista ilmoitusta, menettelyä, ei silloin haluttu tehdä. Niin ollen Suomi on sitoutunut Maastrichtin sopimukseen joka kohdan osalta, ja Ahon hallitus kantaa vastuun siitä, että Suomi menee Emun kolmanteen vaiheeseen. Nyt sitä päätöstä ollaan tällä tavalla hyvin epädemokraattisesti sinänsä tekemässä tässä salissa.

Viisautta olisi ollut tuon varauman tekeminen ja myös jääminen Emun kolmannen vaiheen ulkopuolelle minun mielestäni pysyvästikin. Itsenäisyys on niin arvokas asia ja siitä on niin kalliisti maksettu, että olisi kannattanut jäädä kokonaankin Emusta pois, mutta ainakin olisi pitänyt ottaa parin kolmen, neljän vuoden siirtymäkausi, odotuskausi ja katsoa, miten Emun kolmas vaihe vaikuttaa niissä maissa, jotka siihen liittyvät ensimmäisten joukossa ensi vuoden alusta. Kun tuo parin kolmen vuoden aika olisi katseltu ja seurattu asioita, samalla pantu oma työttömyys kuntoon, velka hallintaan, köyhyys otettu vakavasti ja tällaiset ongelmat, jotka nyt näkyvät hyvin monella tavalla tässä maassa, olisi hoidettu kuntoon, niin sen jälkeen parin kolmen vuoden kuluttua olisi pitänyt järjestää kansanäänestys asiasta. Vasta tuon kansanäänestyksen jälkeen eduskunnan olisi tullut tehdä lopullinen päätös Emuun liittymisestä. Tämä on se malli, jota itse esitin eri vaiheissa, mutta se ei luonnollisestikaan kelvannut yhdellekään isolle puolueelle, jotka halusivat Suomen itsenäisyydestä luopua niin nopeasti kuin mahdollista ja niin huonoilla ehdoilla kuin mitä joku meille osasi tarjota.

Näin nyt olemme tässä tilanteessa. En lähde tässä puimaan Emun hyötyjä ja haittoja. Myönnän, että Emusta on joitakin hyötyjä. Nyt, kun työttömätkin saavat matkustaa ulkomaille, jos heillä vain on varaa, heidän ei tarvitse vaihtaa rahoja. Se pikkuisen säästää kustannuksia ja helpottaa asioita. Varmasti vakautta voi olla niin kauan, kunnes isot ongelmat astuvat kuvaan, jolloin sitten vakaudesta ei ole tietoaakaan, vaan kriisi on todella syvä Emu-alueella. Tällainen tilanne melko varmasti ennen pitkää tulee, koska ei tämä maailma ole

muuttunut siitä miksikään. Syklit elävät omaa elämäänsä.

Emusta on hyötyjä ja haittoja. Emuun menemisestä on se suuri haitta, että se vie oman rahan, vie itsenäisen rahapolitiikan ja vie päätösvallan myös talouspolitiikan osalta vieraisiin käsiin niin, että sieltä tulevat tiukat, ankarien sakkujen uhalla annettavat ohjeet, miten tämän maan asioita hoidetaan. Tätä kautta, kun samalla paineet verotuksen alentamiseen monella eri tavalla tulevat, niin hyvinvointivaltio on jäämässä historiaan. Sosiaaliturvaa leikataan tulevina aikoina. Ei tarvita myöskään keskustan työreformia muutaman vuoden kuluttua, koska Emu hoitaa kyllä sen asian, että työläisen asema heikkenee. Tietysti joidenkin vientialojen huippuphenkilöt pärjäävät joka tilanteessa, mutta esimerkiksi julkisen sektorin palveluksessa olevien näkyvät ovat varsin arveluttavat Emun oloissa.

No, sitä on nyt jo opeteltu tässä pari vuotta. Lipposen hallitus on leikannut sosiaaliturvaa ja lomauttanut ihmisiä ja ajanut työttömäksi uusia ihmisryhmiä varsin voimakkaasti. Ei se mitään uutta ole, mutta se vain syvenee, ja päätösvalta on silloin meiltä poissa. Eli Emun haitat ovat tulossa hyvin vahvoina.

Suurin kysymys on kuitenkin oman päätösvallan menettäminen peruuttamattomasti. Tällaista päätöstä ei pitäisi mielestäni tehdä tiedonannolla, vaan siitä olisi pitänyt tehdä päätös toisella tavalla.

Arvoisa puhemies! Tässä keskustelussa on vedottu moneen kertaan jopa ryhmäpuheenvuoroissa siihen, että kansan enemmistö gallupien mukaan tukee liittymistä Emuun ensimmäisten joukossa. Totta on, että 46 prosenttia gallupissa antoi tukensa Emuun liittymiseen ja 45 prosenttia oli vastaan. Yhden prosenttiyksikön ero on tietysti selvä ero. Se on yksi prosenttiyksikkö. Mutta kun perjantaina täällä ei äänestetäkään Emuun liittymisestä tai sen ulkopuolelle jäännistä, vaan Lipposen hallituksen luottamuksesta, niin onkin syytä ottaa eilinen gallup pohjaksi, kun tätä äänestystä käydään. 31 prosenttia kansasta pitää Lipposen hallitusta hyvänä ja 33 prosenttia ei pidä sitä hyvänä, ei luota siihen. Jos äänestettäisiin Emusta, niin nuo luvut 46 ja 45 prosenttia olisivat pohjana. Mutta kun äänestetäänkin hallituksen luottamuksesta, niin pohjana ovat nämä toiset luvut, ja silloin ei ole perusteita antaa hallitukselle luottamusta, jos kerran päätökset tehdään gallupien mukaan.

Minä en luota tähän hallitukseen, siksi äänestän hallitukselle epäluottamusta.

Ed. K a r p i o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kun ed. Kankaanniemi käyttää puheenvuoroa, kuuntelen häntä aina hyvin tarkkaavaisesti. Monista asioista olemme kyllä jyrkästi eri mieltä, mutta toki voidaan niitä kommentoida. Selvä asiavirhe ed. Kankaanniemen puheenvuorossa äsken oli mielestäni siinä, kun hän väitti, että nykyinen hallitus, Lipposen hallitus olisi ajanut ihmisiä työttömyyteen ja yleinen työttömyys olisi lisääntynyt. Asiahän on täsmälleen päinvastoin.

Edelleen ed. Kankaanniemi katsoi, että Euroopan integraatio on vienyt 50-luvulta alkaen päätöksentekoa pois kansalta ja kansalaisilta ja yleensä kehitys olisi johtanut siihen, että eriarvoisuus olisi lisääntynyt viime aikoina myöskin Suomessa. Näin varmaankaan ei ole asia. Tosin ed. Kankaanniemi omalla tavallaan aina perustelee tätä väitettään.

Edelleen se että itsenäinen päätösvalta nyt vietaisiin Suomesta pois, on myöskin asia, mistä tämänkin päivän aikana on useaan otteeseen keskusteltu. Olen jyrkästi eri mieltä asiasta todellisuudessa.

Siinä kunnioitan ed. Kankaanniemeä että hän rehellisesti tunnusti, mitä periaatteellisia päätöksiä edellisen hallituksen aikana tehtiin Euroopan unioniin liittymisestä ja että sitä kautta myöskin tosiasiallisesti päätettiin Emuun aikanaan mukaan menemisestä. Nämä olivat asioita, joista ed. Kankaanniemi totuudenmukaisesti kertoi myöskin silloisen pääministeri Esko Ahon roolin.

Ed. T u l o n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tietysti ed. Kankaanniemi puhuu vakaumuksella. Kun hän on tätä mieltä ollut jo Euroopan unioniin liittymisestä, kun siitä on äänestetty, niin tietysti johdonmukaisesti ei voi silloin olla sitä mieltä, että mennäänkin sitten euroalueeseen. Jotkut muut kansanedustajat, jotka ovat täällä äänestäneet Euroopan unioniin liittymisestä, vastustavat kuitenkin euroaluetta. Se on minusta semmoinen yhtälö, jota ainakin itseni on aika vaikea ymmärtää.

Ed. Kankaanniemi arvosteli salaista päätöksentekoa. Siitä on paljon puhuttu ja esimerkiksi meillä suuressa valiokunnassa on lähetetty usein viestiä ministereitten kautta, että sen tapaisesta päätöksenteosta pitäisi päästä eroon. Voin kyllä sanoa, että siellä on edistytty ja se on mielestäni hyvä asia. Suomi on ollut yksi niistä maista, jotka ministeriemme välityksellä ovat todella vaatineet sitä. On lukuisia esimerkkejä edistymisestä, varsinkin nämä viimeiset päätökset, jotka

on myöskin Euroopan parlamentti päättänyt. Ihan selkeästi tämmöisestä niin sanotusta salaisesta päätöksenteosta on päästy paljon demokraattisempaan, tämmöiseen suomalaisille tuttuun avoimeen päätöksentekoon.

Mitä sitten tulee varusteluun ja valmiusjoukkoihin, jotka myöskin ed. Kankaanniemi liitti tähän euroalueeseen menoon, niin toteaisiin vain, mihin meidän valmiusjoukkomme sijoittuvat: tuonne itärajan tuntumaan, eivät ne Keski-Eurooppaan päin millään lailla ole ryhmittyneet.

Kun mainitsitte, että euroalue tulee olemaan Saksan vetämä, niin jos keskuspankki on Saksassa, niin ei se nyt välttämättä sitä tarkoita. Jos ajatellaan Saksan taloutta ja työllisyyttä tänä päivänä, niin ei Saksa mikään hyvä esimerkki euroalueesta ole, ja he ovat sen itsekin sanoneet. Eli minusta tämmöinen pohjoismainen ulottuvuus, jota pääministerikin on täällä kuuluttanut, on varmaan tulevaisuutta.

Ed. Aittoniemi (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Saksa ei ole koskaan vedettävänä, se on aina vetäjänä, ja se on historiallinen totuus.

Mitä tulee siihen, kun ed. Kankaanniemi toteasi, että Ahon hallitus vei Suomen Euroopan unioniin, se pitää kyllä paikkansa. Olin noihin aikoihin myöskin keskustan eduskuntaryhmässä, joka oli suunnilleen puoliksi jakautunut kielteisiin ja tietyllä tavalla myönteisiin kansanedustajiin. Jossakin vaiheessa aikanaan oli sillä tavalla, että tämä Väyrysen ryhmä, johon tietyllä tavalla minkäkin kuuluin, olisi halunnut pysäyttää nämä vankkurit eli ettei jatkettaisi lainkaan tähän päätösprosessiin. Mutta mitä se olisi merkinnyt? Se olisi merkinnyt hallituksen hajoamista, uusia eduskuntavaaleja ja vain muutaman kuukauden viiveellä olisi samaa asiaa uudelleen ja varmuudella viety läpi. Näin ollen tämän tyyppistä hommaa ei tehty, vaan annettiin mennä siihen päätöksentekoprosessiin. Tämä kai oli tilanne.

Toisin sanoen toki Ahon hallituksen aikana Suomi Euroopan unioniin vietiin, mutta alkää, ed. Kankaanniemi, sellaista uskoko, että jos se olisi silloin Ahon toimesta estynyt, etteikö sinne kuitenkin pienellä viiveellä ja kovemmalla rytinällä olisi menty. Se on aivan varma, joten turha täällä tavoin on ajatella.

Mitä tulee sitten tähän varaumaan, niin sopimusasiakirjoissahan ei ole varaumaa, sen sijaan kylläkin ministerikokouksen pöytäkirjassa on varauma siitä, että Suomen eduskunta tekee

asiasta erikseen päätöksen. Siellä on siis olemassa tällainen, mutta se ei ole sopimusasiakirjojen liitteenä, näinhän totuus asiassa on. Mutta ministerikongressin pöytäkirjassa on tällainen lausuma asiasta.

Ed. Mikkola (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluaisin ensinnä sanoa ed. Kankaanniemen puheenvuoron viimeiseen kohtaan, kun hän puhui, mistä äänestetään ensi perjantaina: Tietysti muodollisesti äänestetään hallituksen luottamuksesta tiedonannosta, mutta tosiasiaa me äänestämme kyllä Emu-ratkaisusta. Sitä ei voi kieltää ollenkaan, siitähän on kysymys. Tämä kaikki muu on venkoilua.

Mutta jollakin tavalla on erikoista, että ed. Kankaanniemi haukkui vanhan yhteistyökumppaninsa keskustan pataluhaksi koko Eurooppapolitiikassa ja EU:hun menossa. Hän sanoi, että Ahon hallitus kantaa täyden vastuun tästä. Voi kysyä, minkälainen vaaliliittokumppani esimerkiksi sattuu olemaan kristillinen liitto; viime eduskuntavaaleissa se oli vaaliliittokumppaninsa kanssa näin eri mieltä keskeisistä kysymyksistä. Ensi vaaleissa kristillinen liitto on taas kyllä valmis menemään vaaliliittokumppaniksi, ottamaan kaiken sen hyödyn, mitä se keskustan johdolla voi saada, mutta nyt äänestetään vastaan ja haukutaan keskusta. Kun kristillinen liitto vielä sitten kannattaa keskustan esittämää hylkäysesitystä, niin tätä voi todella kutsua kristilliseksi liitonpolitiikaksi.

Minullekin särähti korvaan varustelupolitiikka aika voimakkaasti, mutta myöskin äsken ed. Tulosen kommentit. Emme me varustaudu täällä johonkin tiettyyn ilmansuuntaan, me varustaudumme itsenäisen puolustuksen takia. Emme ohjaa aseita mihinkään suuntaan. Tämä on muistettava.

Vielä Aittoniemelle lyhyesti. Ed. Aittoniemi, sanoitte äsken, että hallitus olisi hajonnut, jos ei olisi menty EU:hun. Nyt ehdotatte, että ei mentäisi Emuun, siis olisitte nyt valmiit hajottamaan hallituksen, vaikka silloin piditte sitä pointtia tärkeänä, ettei hallitus olisi hajonnut, jolloin olisi myöhemmin menty. Minusta myöskin tämä seikka tämä on aika kaksinaamaista politiikkaa.

Ed. Kankaanniemi (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin ed. Kariolle: Kyllä tämä hallitus on leikannut kuntien valtionosuuksia niin rajusti, että työttömiä on tullut ja vanhukset jääneet samalla hoitamatta muun muassa.

Ed. Tulonen, kyllä Saksa on aina vahva, se on aina vahva, keskellä Eurooppaa suuri kansa. Ja Suomi on yksin edustamassa pohjoista ulottuvuutta tai pohjoiseurooppalaista hyvinvointimallia. Kyllä se jää juoksupojan, maksajan ja sivustakatsojan asemaan.

Ed. Aittoniemelle totean, että kyllä uudet eduskuntavaalit olisivat minun mielestäni olleet ihan paikallaan syksyllä 1994. Olisi kansa saanut valita sen eduskunnan, joka Suomen itsenäisyyden kauppaa. Se olisi ollut oikein mallikasta demokratiaa, paljon parempi vielä kuin kansanäänestys, koska sehän on vain neuvoa-antava. Eduskuntavaalit ovat todellinen vaali, se antaa aina asiat.

Sopimusasiakirja on se, joka ratkaisee, eivät puheet eivätkä muut paperit mitään merkitse.

Ed. Mikkola, minulla ei ole ollut mitään vaali-liittoa keskustan kanssa. Olen omilla puolueen äänillä täällä enkä lähde siitä, että minun täytyy katsoa, mitä muut tekevät.

Ryhmiä suuruusjärjestyksessä ed. Aho teki hylkäysesityksen, jota ed. Jääskeläinen kannatti. Se oli vain tekniikkaa, ja on aivan hyvä, että näin menee.

Tässä nyt äänestetään myös hallituksen luottamuksesta ja oikeastaan ennen kaikkea hallituksen luottamuksesta. Siinä on hyvä katsoa, minkälainen kansan kannatus tällä hallituksella on, jos kerran, niin kuin ed. Sasi esimerkiksi kovasti painotti, Emu-jäsenyydellä on kansan tuki. Tällä hallituksella ei samalla mittarilla mitattuna ole kansan tukea.

Ed. Kuoppa: Arvoisa puhemies! Tässä Emu-tiedonannon palautekeskustelussa on vielä syytä kerran palata Emu-hankkeen peruskysymyksiin. Sen jälkeen se alkaa olla kyllä myöhemmin.

Yksi Emu-keskustelun peruskäsitteitä on joustavuus. Lukemattomia kertoja on vakuutettu, että Emu vaatii palkkojen ja työvoimakulujen joustavuutta. Valuuttakurssin joustavuutta ei enää ole, jolloin taloudellisiin häiriöihin on vastattava muilla keinoin. Tästä sekä Emun puolustajat että vastustajat ovat samaa mieltä. Viimeksi joustavuuden vaatimuksesta on muistutettu muun muassa talousneuvoston asiantuntijaryhmän raportissa.

Tästä on hyvin lyhyt matka myös sosiaaliturvan leikkauksiin. Suuri osa sosiaaliturvasta, ennen kaikkea eläkkeet, rahoitetaan palkkaperusteisin maksuin. Jos vaaditaan työvoimakustannusten joustavuutta, palkat ja sosiaaliturva ovat

samalla tulilinjalla. Tässä mielessä ei ole mikään sattuma, että valtiovarainministeri Niinistö vaati eläkkeiden leikkaamista ja eläkeiän nostamista tämän päivän Iltalehdestä.

Palkkojen joustavuuden vaihtoehtoksi tarjotaan myös työvoiman liikkuvuutta. Siihen ei juuri kukaan usko Euroopan oloissa, koska kieli- ja kulttuurierot ovat niin suuret. Kun työttömyyttä on Euroopan joka kolkassa, siirtolaisille ei ole samalla tavalla tilaa kuin sodanjälkeisinä nousuvuosina. Tamperelaisen metallimiehen tai pohjoiskarjalaisen metsurin ei kannata lähteä Saksaan, jossa nyt on lähes 5 miljoonaa työtöntä. Ja vaikka Saksassa olisi täystyöllisyys, kotiseudulta poistuminen vieraaseen maahan ei ole tietenkään mikään houkutteleva tai ihanteellinen ratkaisu.

Joustavuusvaatimukset asettavat epäilyksenalaisiksi lupaukset vakaudesta. Vakaus on yksi yleisimmistä sanoista hallituksen tiedonannossa. Tiedonannon mukaan "Euroalue tarjoaa kansantaloudellemme lisää tehokkuutta ja pitkäjänteistä vakautta, mikä parantaa edellytyksiä investoinneille, talouskasvulle sekä pysyvien työpaikkojen luomiselle." Jos edessä ovat näin vakaat ja hienot näkymät, miksi sitten puhutaan joustavuudesta? Mihin tarvitaan joustavuutta, jos edessä on vain vakaata talouskasvua? Miksi vaaditaan tiukkaa budjettipolitiikkaa, jos luvassa on jatkuvaa talouskasvua?

Palkkojen alentamisen mahdollisuudesta on Emu-keskustelussa puhuttu yllättävän kevyesti, muun muassa professorityöryhmän muistiossa. Palkkojen alentaminen ei ole kuitenkaan niin helppoa kuin välillä kuvitellaan. Se nähtiin syksyllä 1991, kun yritettiin tehdä niin sanottu sisäinen devalvaatio palkkoja alentamalla. Työnantaja ei voi yksipuolisesti alentaa palkkoja, koska palkat perustuvat vapaaseen sopimusoikeuteen. Palkat mittaavat työvoiman arvoa, ne mittaavat myös kunkin ammattiryhmän työvoiman arvoa suhteessa muihin ryhmiin. Palkkojen alentaminen loukkaa siten välittömästi ihmisten kunniaa ja myös omanarvontunnetta.

Jos valuuttakurssia muutetaan, kaikki taloudelliset arvot muuttuvat samassa suhteessa muihin maihin verrattuna. Myös omaisuusarvot ulkomaisessa valuutassa mitaten alenevat, jos markka devalvoidaan. Sen sijaan palkkojen alentaminen merkitsisi välitöntä puuttumista tulonjakoon. On helpompi alentaa heikossa asemassa olevien ammatti- ja työntekijäryhmien palkkoja. Palkkojen joustavuus merkitsee siten tuloerojen kasvua, kuten hyvin nähdään USA:ssa ja Englannissa. Vanha totuus on, että ne, jotka vaativat

eniten palkkojen alentamista ja joustavuutta, eivät ole valmiita omien tulojensa pienentämiseen, vaan pitävät tiukasti kiinni omista eduistaan ja optioistaan.

Käytännössä joustavan palkkapolitiikan toteuttaminen merkitsee työsuhdeturvan purkamista sekä sosiaaliturvan alentamista. Vain työsuhteiden jatkuvan epävarmuuden ja sosiaaliturvan tason alentamisen kautta voidaan suuret palkansaajaryhmät pakottaa palkkojen alentamiseen. Emu on ruoska, jolla työmarkkinat yritetään pakottaa tällaiseen muutokseen. Siinä valossa sen ainakin työnantajat ja oikeiston talousasiantuntijat usein ovat esittäneet.

Suomessa vientiteollisuuden kilpailukyky on palautettu devalvaatioilla useita kertoja sodan jälkeisellä kaudella. Tällä vuosikymmenellä valuuttakurssimuutokset ovat olleet hyvin rajuja. Siinä mielessä omasta rahasta luopuminen on suuri hyppy tuntemattomaan. Menetämme lopullisesti yhden keinon, "option", joka talouspolitiikassamme on ollut. Muut Pohjoismaat eivät ole siihen vielä valmiita.

Huomautan, että kyse ei ole devalvaatioiden kaipuusta tai ihannoinnista, vaan yksinkertaisesti taloudellisista realiteeteista.

Joissakin tilanteissa voi olla myös ongelma, että valuuttaa ei voida revalvoida. Silloin kuluttajat joutuvat maksamaan ulkomaisista tuotteista enemmän kuin talouden tilanne muutoin antaisi myöten. Sellaisessa tilanteessa valuuttakurssi on liian edullinen vientiteollisuudelle ja liian epäedullinen kuluttajalle. Myös tällaisen tilanteen korjaamisen mahdollisuus poistuu, jos omasta rahasta luovutaan.

Mielestäni Suomen ei pidä antaa omaa rahaa finanssipolitiikkaa Frankfurtin herrojen päättäväksi, vaan se on pidettävä suomalaisten omissa käsissä. Tämän johdosta, arvoisa puhemies, tulen vastustamaan Suomen Emu-jäsenyyttä.

Ed. Hyssälä: Arvoisa rouva puhemies! Aikaisempi suuren valiokunnan mietintö Emusta näytti vievän Suomen Emu-keskustelua eteenpäin. Valiokunta kiinnitti aiheellisesti huomiota siihen, että valtioneuvoston selonteossa olisi tullut käsitellä syvällisemmin ne vaihtoehtoiset vaikutukset, jotka liittyvät kysymykseen euroalueen kokoonpanosta. Suuren valiokunnan mielestä oli myös tärkeää selvittää Emu-ratkaisua tehtäessä kaikkien huomioon otettavien vaihtoehtojen vaikutukset sulkematta etukäteen pois mitään vaihtoehtoja.

Tämä keväinen tuulahdus Lipposen hallituksen Emu-huuman ja painostuksen keskellä oli toiveita herättävä. Hetken näytti siltä, että Emupäätöksen ympärille halutaan luoda keskustelun ilmapiiri, jossa arvioidaan Suomen Emu-ratkaisua moniarvoisesti ja hyväksytään päätöksenteon yhdeksi lähtökohdaksi myös Emu-päätöksen siirtäminen. Edelleen puolet kansalaisista on kriittisiä tai kielteisiä suhtautumisessaan Suomen jäsenyyteen Rahaliitossa.

SDP:n eduskuntaryhmän puheenjohtaja ed. Erkki Tuomioja julkaisi runsas vuosi sitten Markka vai euro -nimisen kirjan. Hän kirjoittaa: "Vaikka kansanäänestyksiä ei Emusta järjestetäisikään, ei Rahaliittoon meneminen vastoin kansalaismielipidettä ole yksinkertainen asia, muuten kuin ehkä enintään komission mielestä. Tapa, jolla Emua viedään eteenpäin eri maiden nyt vallassa ja vastuussa olevien euroeliittien yhteisellä sopimuksella kohti toteutusta, ei ainkaan ole omiaan luomaan umpeen unionin päätöksenteon ja kansalaisten välistä kuilua."

Näihin ed. Tuomiojan reilu vuosi sitten esittämiin näkemyksiin on helppo yhtyä. Hän tosin siis arvioi, että Rahaliittoon meneminen ilman kansalaisten tukea ei ole yksinkertainen asia kenenkään muun kuin ehkä komission mielestä. Suomessa hallituspuolueet ja suuren valiokunnan enemmistö ovat päätyneet vahvaan Emu-myönteisyyteen, vaikka mistään ei ole ilmaantunut selaista mielipidemittausta, että Emu-hankkeella olisi kansalaisten vankkumaton tuki.

Suuren valiokunnan aikaisemman Emu-mietinnön mukaan Emu-jäsenyyden ja Emun ulkopuolelle jättäytymisen alue- ja sosiaalipoliittisia vaikutuksia olisi ollut syytä selvittää laaja-alaisesti. Nyt suuri valiokunta toteaa mietinnössään yhteenvedonomaaisesti, että euroalueeseen liittymisellä näyttää olevan suhteellisen vähän välitöntä vaikutusta esimerkiksi verotukseen, työllisyyteen tai aluepolitiikkaan. Välillisiä vaikutuksia voidaan sitten vain arvailla.

Vaikka integraatio parantaisi talouskehitystä, se ei automaattisesti takaa kasvun alueellista tai sektoriakohtaista tasaisuutta. Mikäli tuotantotoiminnan ja väestön alueellinen keskittyminen voimistuu, tämä merkitsee uutta haastetta kansalliselle aluepolitiikalle ja EU:n rakennepoliitiikalle. Rajaja Julkusen mukaan sosiaalinen ulottuvuus on integraatioprosessin ottolapsi tai sisarpuoli.

Myöskään Emuun ei liity sosiaalipoliittista strategiaa. Komissiotasolla Emun tarvitsema sosiaalipoliittinen strategia on vaiettu. Syystä tai toisesta myöskään hallituksen selonteossa Emun

mahdollisilla sosiaalipoliittisilla vaikutuksilla ei spekuloida.

Emu-prosessin aikana työttömyys ja sosiaalinen ulottuvuus ovat olleet EU:ssa sivuseikka. Ei siis ole ihme, että kansalaiset ovat monissa EU-maissa kriittisiä ja kielteisiä suhtautumisessaan integraation syvenemiseen. Ainoastaan kansalaiset eivät ole huolissaan työllisyyden ja sosiaaliturvan kohtalosta EU-maissa. Myös Kansainvälinen valuuttarahasto IMF kiinnitti äskettäin huomiota siihen, että työttömyydestä saattaa muodostua vakava uhka euroalueelle.

Vaikka EU:n sosiaalipoliittinen toimivalta ei laajene Rahaliiton yhteydessä, Rahaliitto voi antaa sysäyksiä sosiaalipoliittisten järjestelmien lähenemiselle, sosiaalipoliittisen yhteistyön lisääntymiselle ja EU-tasosten sosiaalisten oikeuksien määrittelylle. Erityisen merkittävää olisi ollut selvittää, millaisia välillisiä vaikutuksia suomalaiseseen sosiaaliturvaan olisi sillä, jos Suomen liittyessä Emuun sen ulkopuolelle jäisivät juuri ne maat, joiden sosiaaliturvajärjestelmät rakentuvat pohjoismaisen hyvinvointivaltion periaatteiden mukaisesti.

Näin tässä on nyt käymässä. Hallitusta ei tämä asia näytä kuitenkaan suuremmin huolestuttavan. Kysymyksiin vastataan perinteisellä liturgialla, että Emu-jäsenyys luo edellytyksiä taloudelliselle kasvulle, jonka jälkeen meillä on edellytyksiä harjoittaa sellaista sosiaalipoliittikkaa kuin hyväksi näemme.

Tosiasiata on, että meillä on toteutettu sopeutumisessa Emuun ensimmäinen vaihe eli Emun kriteereihin ja uuteen talouspolitiikkaan sopeutuminen. Meillä on toteuttamatta toinen vaihe eli kansallisen strategian sopeutuminen yhdentymiseen ja Emun tilanteeseen. Tämä merkinnee tulevaisuudessa alhaisempaa veroastetta, alhaista julkisten menojen osuutta bruttokansantuotteesta ja markkinoiden ja julkisen vallan työnjakoa. Toiseen vaiheeseen sopeutuminen on edessä vain Pohjoismailla, nyt Suomella.

Nykyinen kansallinen strategia ei toimi yhdentymisen aikana, vaikka meillä jatkuisi nopea talouden kasvu, kun uudistuksia ei ole tehty rakenteisiin. Talouden kasvun hidastuessa nykyinen kansallinen strategia on suuri riski ja uhkatekijä kansalaisten toimeentulon kannalta, erityisesti työmarkkinoiden ulkopuolella oleville. Työttömyys ja köyhyys ovat ainoat todelliset puskurit talouden kasvun hidastuessa, jos nykyinen kansallinen strategia säilyy. Keskeistä olisi ollut selvittää työmarkkinoiden polarisoitumisen ja demokraattisen kehityksen vaikutukset.

EU:n väestöraportin ennusteen mukaan vanhin ikäpolvi kolminkertaistuu seuraavien 30 vuoden aikana unionin jäsenmaissa. Eläkeläisten määrä kasvaa 37 miljoonalla ihmisellä. Alle 20-vuotiaiden nuorten määrä vähenee 9,5 miljoonalla ja työikäisten aikuisten määrä 13 miljoonalla. Vuonna 2030 huoltosuhteen ennustetaan olevan Suomessa EU-maiden korkein. Ikärakenteen muutokseen varautuminen rahastoinnilla on ollut kaikkialla vajavaista, mutta suurissa EU-maissa, Saksassa ja Ranskassa, rahastointi on ollut vielä vähäisempää kuin esimerkiksi Suomessa.

Arvoisa rouva puhemies! Valtioneuvoston taannoinen selonteko sosiaaliturvasta noteeraa integraation syvenemisen ja markkinavomien merkityksen lisääntymisen. Näissä oloissa pidetään tärkeänä säilyttää sosiaalipoliittikkaa koskeva päätöksenteko kansallisena. Samalla korostetaan sellaisen yhteisötasoisien sosiaalipoliittikan tarvetta, jolla estettäisiin matalatasoisen sosiaaliturvan käyttäminen kilpailukeinona. Yhtäältä korostetaan subsidiariteettia, toisaalta toivotaan EU:n pystyvän rajoittamaan sosiaalista kilpailua ja luomaan yhteistä sosiaalista ulottuvuutta. Tähän saakka omaperäisen sosiaalipoliittikan säilyttäminen taloudellisessa integraatiossa on ollut mahdollista.

Emun hyvinvointipoliittisia vaikutuksia selvittäessä olisi tullut selvittää Emu-jäsenyyden vaikutuksia erityisesti naisten asemaan. Suomessa sosiaali- ja terveydenhuollon julkiset palvelut liittyvät tiiviisti sekä naisten asemaan työmarkkinoilla että naisten taloudelliseen itsenäisyyteen. Emu-keskustelussa eri tahojen olisi tullut tuoda avoimesti esille arvonsa ja näkemyksensä tulevaisuuden hyvinvointiyhteiskunnasta. Onko markkinavetoinen sosiaaliturva joillekulle Emun kannattajille ideologinen tavoite?

EU:n jäsenmaiden sosiaaliturvajärjestelmät ja niiden rahoitus ovat hyvin erilaisia. Yhä kiemuraisemmaksi tilanne muuttuu, kun EU laajenee itään. Emu luo paineita verotuksen harmonisoinnille. Se aiheuttaa suuria haasteita pohjoismaisen hyvinvointivaltiomallin säilyttämiselle. Koska Emu-puskurit ovat todellisessa matalasuhdanteessa riittämättömät, joustot on haettava muualta. Suuri uhka on tällöin työvoiman ja palkkojen jousto julkisella sektorilla. Lisääkö se naisten paluuta nyrkin ja hellan väliin, jää nähtäväksi. Tosiasia on, että olemme yhteisessä syvenevässä integraatiossa sellaisten maiden kanssa, joiden tulonsiirtojärjestelmän oleellinen osa on naisten kotona palkatta tekemä hoivatyö.

Arvoisa puhemies! Sosiaalisten järjestelmien ylläpitoon liittyy niin monenlaisia riskejä, ettei Suomen kannattaisi kiirehtiä ensimmäisten joukossa Emun jäseneksi. Suomen kannattaisi odottaa Rahaliittoon menoa muiden Pohjoismaiden kanssa, niiden maiden kanssa, joiden hyvinvointivaltiomalli on sama kuin omamme.

Ed. K a r p i o : Arvoisa puhemies! Viimeiset puheenvuorot ovat olleet hyvinkin voimakkaasti kriittisiä Emun suhteen, joten ehkä on paikallaan hiukan toiseltakin kannalta valottaa tätä kysymystä.

Kun hallitus tämän vuoden helmikuun 24 päivänä antoi tiedonantonsa maamme osallistumisesta euroalueeseen, lähtökohtana oli, että Suomen etujen mukaista on Euroopan unionin jäsenmaiden enemmistön mukana pyrkiä Emun kolmanteen vaiheeseen ja samalla siirtymä yhteiseen euroalueeseen. Lähtökohtana oli silloin ja on edelleenkin, että euroalue tarjoaa Suomen kansantaloudelle lisää tehokkuutta ja pitkäjänteistä vakautta, mikä tulee luomaan edellytykset investoinneille, talouskasvulle ja pysyvien työpaikkojen luomiselle. Osallistumisemme antaa meille myös jatkuvan vaikutusmahdollisuuden Euroopan unionin kehittämiseksi paremmin kuin ulkopuolella oleminen.

Käymämme lähetekeskustelun jälkeen on suuri valiokunta antanut asiasta mietintönsä, jossa odotetusti päädytään myös lopputulokseen, että sekä poliittiset että taloudelliset edellytykset puoltavat näkemystä, jonka mukaan Suomen edun mukaista on osallistua euroalueeseen sen toteutuessa vuoden 1999 alussa. Lukuisista ongelmista ja epävarmuuskohdista huolimatta ei kuitenkaan voida esittää poliittisia ja taloudellisia etuja, joita olisi saatavissa euroalueen ulkopuolelle jättäytymisestä. Perustellusti kuitenkin mietinnössä todetaan, ettei ole saadun selvityksen perusteella mahdollista esittää alueellista kehitystä, hyvinvointivaltion kehittämistä, työllisyyttä ja työmarkkinoita koskevia Rahaliiton puolesta tai sitä vastaan puhuvia näkökohtia. Olisimme kuitenkin ulkopuolelle jättäytyessämme alttiimpia spekulatiivisille hyökkäyksille rahan arvoa vastaan.

Kun tänä päivänä käymme keskustelua Emun vahvuuksista ja haittapuolista, voidaan myös todeta, että painotukset ovat viime aikoina muuttuneet. Myös merkittävät opposition edustajat ovat todenneet Emun jo tosiasiaa maamme kohdalta olevan tosiasia, ja kannanotot ovat enemmänkin kehittyneet muun rahapolitiikkam-

me tulevaisuuden suuntaan. Myös asiantuntijoina pidetyt teollisuuden, pk-yritysten, pankkien ja vakuutussektorin edustajat ovat päätyneet myönteiseen arvioon Talous- ja rahaliitosta. On todettava myös, että myös MTK on ilmoittanut tietyin varauksin olevansa myös myönteinen Emu-jäsenyydelle.

Toisaalta on myös täysin ymmärrettävää, että kansalaiset ovat olleet hyvinkin epäietoisia ja peloissaan siitä, mitä yhteiseen valuuttaan siirtymisen heidän kannaltaan aikaansaa. Kun aikoinaan liityimme Euroopan unioniin, emme silloinkaan varmuudella tienneet, mitä kaikkea se käytännössä tuo mukanaan. Moni pelkäsi myös silloin itsenäisyytemme katoamista, mikä pelko osoittautui kuitenkin aiheettomaksi, eikä vastaavanlaisia ajatuksia enää juurikaan kuule. Olemmehan edelleen valtio, joka päättää asioistaan, niin kuin tämänkin merkittävän asian suhteen varmasti parhaalla mahdollisella tavalla.

Arvoisa puhemies! Olemme nyt päättämässä tämän vaalikauden tärkeintä asiaa, josta tietoa varmasti meillä on niin paljon kuin sitä yleensä nyt on mahdollistakin saada. On ymmärrettävää joidenkuiden Emu-kriittisyys näin suuressa asiassa, ja on myös ymmärrettävää, että se on osittain myös psykologista laatua. Tällaisia kannanottoja myös tämän päivän aikana tässä salissa olemme voineet kuulla. On myös totta, ettei voida tyhjentävästi vastata kaikkiin kysymyksiin, mitä Talous- ja rahaliiton kolmas vaihe kaikissa tilanteissa tuo tullessaan.

Moni suomalainen on myös kantanut huolta siitä, miten kansallisen identiteettimme käy, kun oma markka aikanaan häviää, ja onko itsenäisyytemme tällöin uhattuna. Vastaavanlaisia ajatuksia on esitetty myös tänään istunnossa. Edelleen on kysytty, olisiko nyt ollut noudatettava perustuslain säätämisyjärjestystä, millä kannalla kuitenkin oikeusoppineemme eivät olleet enempää kuin perustuslakivaliokuntakaan. Näiden kysymysten eteen olen joutunut kuluneena vuonna monissakin eri tilaisuuksissa vastaamaan samoin kuin kysymykseen, miksei kansanäänestystä tämän asian suhteen ole mieltä toimeenpanna. Tosin viime aikoina epäietoisten joukko on huomattavasti harventunut, ja kansalaiset ymmärtävät asian tärkeyden ja hallituksen kannan Suomen kannalta parhaan lopputuloksen saamiseksi. Luulen, että se nähdään viimeistään vuoden kuluttua toimitettavissa vaaleissakin ja että monien opposition edustajien odotukset tämän suhteen eivät tule täyttymään, jos Emu yleensäkin vielä vuoden

kuluttua vaalien aikana on edes ajankohtainen asia.

Yhteisen valuutan edut ovatkin kiistattomat. Miksi jättäytyä heikompaan talousalueeseen vahvan yhteismarkkina-alueen reunalle? Eiväthän myöskään euroalueen ulkopuolelle nyt jättäytyvät jäsenvaltiot tule muodostamaan mitään yhteistä vaihtoehtoista valuutta-aluetta. Päinvastoin nyt ulkopuolelle jättäytyvien valtioiden valuuttapolitiikkaan kohdistunee epäluottamus kansainvälisillä pääomamarkkinoilla. Lähemme siis siitä, että taloudellinen toimintamme tulee tehostumaan ja valuuttakurssiriskiltä suojautumisen tarve vähenee, mitkä taloudelliset edut näkyvät tulevaisuudessa toivon mukaan myös kuluttajan kukkarossa alempina hintoina. Mahdollisuudet vaikuttaa taloudelliseen ympäristöömme ja sen kehitykseen ovatkin näin ollen Emun ulkopuolella selvästi heikommät.

Suuren valiokunnan mietintöön jätetyssä vastalauseessa todetaan lopuksi, että mikäli Suomi päättää liittyä euroalueeseen, korostuu erityisesti yrittäjyyden esteitä raivaavan työreformin tarve. Yrittämisen kynnyksestä on alennettava ja työllistämisen esteenä olevaa byrokratiaa on vähennettävä, joita toimenpiteitä tämä hallitus ja eduskunta ovat kylläkin tämän vaalikauden aikana tehneet, tosin aivan liian pienin askelin.

Edelleen tässä vastalauseessa kiinnitetään huomiota maan eri alueiden oikeudenmukaiseen kehittämiseen, mihin toivomukseen on helppo yhtyä, edellyttäähän vahva kansallinen talouspolitiikka sitä, että kasvu on vakaata maan kaikilla alueilla.

Arvoisa puhemies! Olen sitä mieltä, että maallemme on edullista osallistua vuoden 1999 alusta toimintansa aloittavaan Euroopan yhteiseen talous- ja rahaliittoon.

Ed. Saarnio: Arvoisa rouva puhemies! Ryhmäpuheenvuoroissa on laajasti pohdiskeltu Rahaliiton kolmanteen vaiheeseen liittymisen vaikutuksia kansantalouteemme ja tutkailtu eri maiden lähestymistapoja ja -keinoja. Niinpä yritän rajata puheenvuoroni koskemaan vain Emu-päätöksen taustalla jylläävään kansalaiskeskusteluun, josta eri toimeksiantajien teettämät gallupit eivät itse asiassa kerro yhtään mitään, yhdessäkään gallupissa kun ei ole kysytty suomalaiselta, haluatko pitää markasta kiinni vai oletko valmis vaihtamaan rahayksiköksi euron.

Juuri markasta luopuminen aiheuttaa suomalaisissa suurinta tuskaa ja tässä tuskan ilmapiiris-

sä on ollut helppo puhua emuttamisesta ja ratsastaa muutointikin ennakkoluuloilla, joita aina silloin on ilmassa, kun ylipäättään jotain uutta puuhataan. Mutta kuitenkin monet niistä kansalaisista, jotka on herätetty tuntemaan suurta vastenmielisyyttä Emua kohtaan, itse asiassa pitävät Suomen liittymistä Rahaliittoon luonnollisena Euroopan unioniin sitoutumisen seurauksena. Tämä näkyy muun muassa vasemmistoliiton jäsenäänestyksen tuloksessa. Monethan uskoivat, että vasemmistoliiton jäsenistö antaa tyrmäyksen Emu-osallistumishaaveille, joita vasemmistoliiton ministeritkin ovat esittäneet.

Pääministeri ja koko hallitus on saanut urheilusta pitävältä Suomen kansalta suorastaan ihailua siitä tarmosta, jolla Suomea on ajettu Emuun. Samaan aikaan pääministeri ja hallitus — tämä kannattaisi erityisesti hallituksessa olevien porvariryhmien huomata — ovat keränneet suorastaan vihamiehiä talouden Emu-kuntoon tähtäävillä toimilla, jotka ovat merkinneet kansalaisten sosiaalisen suojaverkon nakertamista muun muassa työeläkettä saavien kansaneläkeosuutta leikkaamalla ja lisäämällä toimeentulotuen varassa elävien asumiskustannusten omavastuusuutta.

Kunnissa hallituksen tiukan, suorastaan välittömän ahtaan talouden politiikka on johtanut talousvaikeuksien yleiseen kasvuun. Kunnissa on jouduttu tekemään kansalaisia kurittavia päätöksiä muun muassa vähentämällä kouluista kursseja, vähentämällä vaikeavammaisten taksiseteleiden määrää ja supistamalla muita sellaisia palveluja, jotka eivät välttämättä näy keskivertokansalaisen jokapäiväisessä elämässä ja arjessa välittömänä seurauksina mutta joilla on tiettyjä kansanosia myrkyttäviä seurauksia.

Nyt luonnollisesti pelätään, että Emu-päätös merkitsee kansalaisten kurittamispolitiikan jatkamista ja jokapäiväisen elämämme synkistymistä. Näin pelätään, vaikka päätös ei sisällä penninkään vertaa tämän kaltaisia tavoitteita tai elementtejä. Kansalaisille Rahaliiton jäsenyyden mukanaan tuoma takuu maamme talouden kasvusta ja taloutemme vakauden paranemisesta muuttue uskottavaksi ja todeksi vasta sitten, kun työttömyys alenee olennaisesti, ja vasta sitten, kun leipä levenee tänään puutteessa elävien kansalaisten ruokapöydässä eikä vain poliittisten päättäjien omantunnon puhdistamiseksi laadituissa tilastoissa. Onhan suorastaan häpeä, että hyvinvointivaltioksi tunnustetussa maassa, jossa jaetaan erälle johtajille ennen näkemättömiä huippupalkkoja ja jaetaan jättisuuria optioita,

on samanaikaisesti leipäjonoja ja suoranaista puutetta.

Tänään meillä, ensimmäisessä vaiheessa Rahaliittoon osallistumisesta päättäjillä luulisi olevan suorastaan kunnia-asiana hoitaa kansalaisten talousasioita kuntoon, kun maamme kansantalous on nyt osoittautunut niin sanotusti Emu-kuntoiseksi. Valtiovarainministeriönkin on varmaan vihdoin myönnettävä, että kansantalouden kunto alkaa sekin ontua, ellei kansalaisten tuki ole niiden päätösten takana, joita maamme kansainvälisten sitoumusten osalta on tehty ja tullaan tekemään. Arvio liittyä ensimmäisten maiden joukossa Rahaliittoon osoittautuu poliittisesti ja taloudellisesti oikeaksi vasta silloin, kun kansalaiset tuntevat sen oman elämänsä hyvinvoinnin ja turvallisuuden kasvuna ja saavutettujen etujen, kuten itsenäisen työehtosopimuspolitiikan säilymisenä ja edelleen kehittymisenä.

Tänään käydyssä keskustelussa valtioneuvoston tiedonannosta Suomen osallistumisesta euroalueeseen on ollut selkeästi kahdet nuotit, vaikka itse asiassa osallistumisesta euroalueeseen on riitaa vain aikataulusta. Päätöksen myöntämistä ajavat poliittiset ryhmät sen paremmin kuin Suomen ratkaisusta poikkeavan aikataulun valinneet maatkaan, kuten Ruotsi, eivät ole kyenneet esittämään yksiselitteisiä poliittisia tai taloudellisia etuja kantojensa tueksi. Kun Emu nyt joka tapauksessa syntyy 1.1.99, on perusteltua lähteä siihen heti mukaan senkin takia, että välittömästi osallistuminen saattaa avata mahdollisuuksia vaikuttaa asioihin paremmin kuin valmiiksi katettuun taloon astuminen myöhemmin tulevaisuudessa.

Päätös euroalueeseen liittymisestä on merkittävä historiallisesti ja osoittaa mielestäni sekä valmistelijoiden että päättäjien rohkeutta ja ennakkoluulottomuutta. Kuten keskustelussa on jo useaan otteeseen todettu, päätökseen sisältyy mahdollisuuksien lisäksi myös uhkakuvia. Päätöstä nyt tekevien tulisi suhtautua vakavasti myös päätöksen jatkohoitoon. Päätös ei saa tulla suojakilveksi kykenemättömyydelle ja velttouudelle, jolla kansalaisten pahimpiin pulmiin, työttömyyteen ja sen mukanaan tuomaan syrjäytymiseen, on suhtauduttu. Pääinvastoin nyt tehtävän päätöksen tulisi olla voimakas signaali uudesta kulttuurista, jossa selitysten ja verukkeiden sijaan tartutaan itse asioihin ja niiden hoitamiseen. Jos valtiovarainministeriön herrat nyt käyvät samalla tarmolla kansalaisten ongelmien hoidon kimppuun kuin millä he ovat olleet rakentamassa maamme Emu-kuntoa, on päätökselläm-

me myönteinen vaikutus jokaisen suomalaisen elämään.

Kansainvälisesti eduskunnan perjantaina tehtävä päätös on suorastaan jatkoa sille rauhanomaisen kehityksen lujittamiseen tähtäävälle politiikalle, jonka maamme on valinnut järjestäytymällä kansainvälisiin organisaatioihin ja liittymällä Euroopan unioniin. EU:n pohjoisena reunavaltiona Suomella on erityisiä mahdollisuuksia rakentaa yhteyksiä EU:n ja Venäjän sekä EU:n ja muiden niin sanottujen entisten neuvostotasavaltojen välillä. Tässäkin mielessä välitön osallistuminen euroalueeseen on maamme ulkopoliittisia ja kauppapoliittisia suhteita edistävä ja ulkopoliittikkaamme linjaa tukeva.

Toinen varapuhemies: Täysistunto keskeytetään ja sitä jatketaan kello 22.05.

Täysistunto keskeytetään kello 21.55.

Täysistuntoa jatketaan

kello 22.05

Puhetta johtaa toinen varapuhemies Törnqvist.

Valtioneuvoston tiedonanto Suomen osallistumisesta euroalueeseen

Keskustelu jatkuu:

Ed. Rosendahl: Arvoisa rouva puhemies, värderade fru talman! I sitt betänkande anför stora utskottet att såväl politiska som ekonomiska skäl motiverar uppfattningen om att det ligger i Finlands intresse att gå med i euroområdet från början av år 1999. Utskottet anser inte heller att därmed förknippade osäkerhetsfaktorer och problem utgör skäl för att ställa oss utanför euroområdet eller att de skulle ändra slutsatserna i statsrådets meddelande om att ett deltagande är att föredra framför ett utanförskap.

Detta är klart besked för Finlands del, och det slutgiltiga beslutet fattas i Europeiska unionens råd utgående från fastställda konvergenskriterier. EU-kommissionen och Emi rekommenderar att elva stater kan delta i euroområdet från bör-

jan. Den monetära unionen kan alltså förverkligas i vidsträckt skala, trots att alla länder inte till punkt och pricka uppfyller samtliga kriterier på det sätt som ursprungligen avsågs.

Förutom problemen med alltför stor offentlig skuldsättning i förhållande till bnp anförs i betänkandet även bedömningar om att i vissa länder ifrågavarande kriterier skulle ha uppnåtts med hjälp av extraordinära ekonomiska åtgärder som påverkat resultatet. Sist och slutligen är det bara de allra minsta länderna som utan korrigeringar uppfyller de kriterier som ställts. Ett faktum, som är något oroande med tanke på att avsikten med kriterierna var att skapa nödvändig stabilitet och trovärdighet för den gemensamma valutan.

Någon tiondedels avvikelse från fastställda kriterier kan givetvis inte få avgöra om ett land kan delta eller inte, under förutsättningen att helhetsbedömningen är positiv. I själva verket har nog Tysklands och Frankrikes svårigheter att uppfylla underskottskriterierna banat väg för medelhavsländernas deltagande. De knappa marginalerna med vilka kriterierna uppnåtts kan leda till svårigheter efter eurobeslutet, ifall inte den ekonomiska tillväxten inom euroområdet infriar förväntningarna, utan blir lägre eller mera asymmetriska än de som prognostiserats.

Man bör minnas att gemensamt överenskomna enhetliga kriterier bör uppnås också efter 1998 av länderna inom euroområdet i enlighet med Maastrichtavtalets regler. Det är därför viktigt, inte minst med tanke på eurons stabilitet och trovärdighet, att de länder som har svårigheter att uppnå kriterierna är beredda till en ekonomisk politik som särskilt i fråga om skuldsättningen även i fortsättningen uppfyller konvergenskriterierna.

Stora utskottet slår fast att övergången till en enhetlig penningpolitik förmodligen ökar behovet av en koordinerad finanspolitik på euroområdet. Å andra sidan hävdar utskottet att länderna inte bör tvingas in i en stereotyp finanspolitik, eftersom de bör prestera ökad flexibilitet inom den nationella finanspolitiken som svar på konjunktursvängningarna.

Det är viktigt att understryka att euroländernas ekonomier inte behöver likriktas i fråga om struktur- och konjunktürkänslighet. Tvärtom skall valutaområdet vara ekonomiskt diversifierat, medan den ekonomiska politiken skall ta fasta på det centrala målet, dvs. en monetär stabilitet. Europa kan inte undgå globaliseringen och behöver därför medel som tryggar välfärdsstaten

i den nya situation som internationellt öppen ekonomi medför.

Puhemies! Pysymällä euroalueen ulkopuolella valtiot säilyttävät ainakin periaatteessa mahdollisuuden raha- ja valuuttapoliittisin keinoin reagoida suhdannevaihteluihin. Mutta, kuten valio-kunta myöskin toteaa, Talous- ja rahaliittoa koskevat määräykset otettiin Maastrichtin sopimukseen osana laajempaa ratkaisua, johon kuului myös muun muassa yhteistä ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa. Emu on siis osa poliittista hanketta. Tämä tarkoittaa sitä, että maat, jotka lähtevät Emuun, eivät ainoastaan tule määrittämään rahapolitiikasta, vaan dominoimaan myöskin monella muulla alueella.

Valta EU:ssa tulee ilmeisesti keskittymään kahteen hankkeeseen, nimittäin rahapolitiikan ja turvallisuuspolitiikan ympärille. Jättäytymällä tämän ryhmän ulkopuolelle vähenee maan poliittinen paino myöskin muissa yhteishankkeissa, kuten maatalouden, ympäristön ja aluepolitiikan aloilla. Toisaalta jos EU on esimerkiksi rauhanhanke, kuten väitetään, se on sellainen riippumatta siitä, olemmeko jäsen vai emmekö.

Lähtökohtaisesti voi kuitenkin sanoa, että Emu on hyvä ratkaisu Suomelle, jos se on sitä muille Emu-maille yleisesti. Saksan työministeriön vuonna 96 teettämässä tutkimuksessa tutkijat ovat arvioineet Emu-maiden työmarkkinoiden joustavuutta ja eri maiden alttiutta joutua talousvaikeuksiin epänormaalien suhdannevaiheiden vallitessa. Tutkijat väittävät, että ne maat, joissa työmarkkinoiden joustavuus on jähkkä, saavat varautua kasvavaan työttömyyteen. Saksaistutkijoiden mukaan poikkeukselliset maa-kohtaiset talouskriisit ovat siis Emussa mahdollisia.

Meillä on kuitenkin elinkeinoelämä monipuolistunut voimakkaasti viime vuosina eikä riippuvuus enää ole yhtä suuri metsäteollisuudesta ja yhdestä raaka-aineesta, kuten aikaisemmin on ollut asianlaita. Siitä emme kuitenkaan pääse, että työvoimakustannukset pitäisi pystyä entistä selkeämmin sitomaan tuottavuuteen. Toki Rahaliitossa, kuten sen ulkopuolellakin, tarvitaan valtionaloudellista kuria ja työmarkkinoilla malttia. Yhteinen valuuttakurssi ei ole kuitenkaan niin keskeinen tekijä, että se johtaisi järjestelmämuutoksiin unionissa. Emu ei sinänsä pakota budjetti- tai sosiaalietuuksien yhtenäistämiseen eikä EU:ta tarvitse Emun johdosta kehittää poliittiseksi liitoksi.

Haluamme vakaita valuuttakursseja ja niitä saamme yhteisellä valuutalla. Tämä tuo konkreettista taloudellista hyötyä eurosta. Talousvaliokunta toteaa, että "Rahaliiton ulkopuolella Suomi olisi kuitenkin alttiimpi spekulatiivisille hyökkäyksille rahan arvoa vastaan", mikä johtaa "korkotason kautta pysyvästi pienempään talouskasvuun ja heikompaan työllisyyteen".

Kuvitelkaapa, että Rahaliitosta ei olisi sovittu Maastrichtissa, vaan kaikki jäsenmaat olisivat sitoutuneet alhaiseen inflaatiotavoitteeseen vapaaehtoisesti tai jonkun pakon edessä. Olisiko Suomen silloin pitänyt jäädä sopimuksen ulkopuolelle, voidaan kysyä. Tällainen politiikka olisi vakauttanut myöskin valuuttakurssit ihan kuin olisi ollut yhteinen valuutta.

On tietenkin oikea havainto, ettei valuutta-alue ole optimaalinen, kun Ruotsi, Englanti ja Tanska ovat sen ulkopuolella. Kysymys on tietenkin kuitenkin siitä, onko alue riittävän suuri onnistumaan ja olisiko kansallisvaltio optimaalinen valuutta-alue. Ongelmana voidaan pitää sitä, että EU jakaantuu euroalueeseen ja sen ulkopuoliseen ryhmään, mutta ei sitä, että alueella, joka muodostaa yhteismarkkina-alueen, olisi yhteinen valuutta.

Talman! Euroområdet blir ett hemmaområde, där allt devalveringsbehov bör upphöra. Asymmetriska störningar måste därför handläggas och avgöras med ekonomisk-politiska åtgärder, till vilka en devalvering eller flytande valutakurs inte kan hänföras. Vi måste vara beredda till åtgärder såväl på arbetsmarknaden som inom den offentliga ekonomin i en situation med ekonomiska störningar. Vi skall också medge att vi som ett skuldsatt land har ganska begränsat spelutrymme. En ränteförhöjning skulle hårt drabba den skuldsatta offentliga ekonomin och försvåra finansieringen av socialskydd och lantbruksstöd.

En stabil valuta med låg inflation minskar behovet av löneförhöjningar och verkar stabiliserande på t.ex. lantbrukets och livsmedelsindustrins kostnader, som inom EU inte kan kompenseras genom prisjusteringar administrativt. Dessutom skulle en ökad inflation tvinga fram strukturförändringar när i euro fastställda priser och stöd inte skulle justeras i takt med den nationella inflationen.

Genom den gemensamma valutan slipper man även konflikterna med den gröna valutakursen på eurområdet. Detta gör att de europeiska lantbrukarna, inklusive Danmarks och Sveriges bönder, förhållit sig positivt till euron. Jord- och

skogsbruksutskottet har i sitt enhälliga utlåtande pekat på en rad problem inom livsmedelssektorn, som bör få sin lösning i anslutning till övergången till euro. Detta beror på att den gröna kursen avviker från marknadskursen. För att importavgifter, stöd och priser skall förbli oförändrade vid övergången till euro behöver skillnaden beaktas innan de nya beloppen fastställs i euro.

Talman, puhemies! Tuen suuren valiokunnan mietinnön hyväksymistä.

Fru talman! Jag stöder ett godkännande av stora utskottets betänkande.

Ed. Aittoniemi (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Täytyy vähemmistön edustajan muistaa vastauspuheenvuorolla, on loukkavaa, jos kukaan ei väitä vastaan.

Minä totean, ed. Rosendahl, että kun te puhutte vakaudesta, emme me tiedä, tuleeko vakaus vai ei. Jos lähdetään siitä, minkälaisin keinoin Euroopan unionin jäsenmaat, jotka liittyvät ensimmäisten joukossa euroalueeseen, on puristettu Emu-kriteerien sisään, sinne on syntynyt jännitteitä. Taloudelliset suhdanteet niissä maissa ja toimenpiteet, joilla on keinotekoisesti Emu-kriteerit täytetty, purkautuvat joskus takaisin, koska se tilanne, joka niissä maissa on syntynyt taloudellisesti, on luonnon. Minä epäilen, että juuri tämä vaikuttaa siten, että kun euroalue on syntynyt, sen jälkeen alkavat nämä asiat purkautua ja vakaus on mennyt. Ehkä ei kannata puhua edes vakaudesta, koska me emme tiedä. Se on täysin utopistinen ajatus, niin kuin saunan ikkunasta kokeilisi pimeää metsää, onko siellä jotain vai ei, minun mielestäni.

Mitä tulee inflaatioon, meillä on inflaatio jo tällä hetkellä aivan huippuluokkaa, yhden prosentin tienoissa, ollut sen allekin siitä huolimatta, että me emme ole olleet euroalueen jäseniä. Ei kai meidän inflaatiomme odoteta laskevan deflaation puolelle? Ei kukaan talousasiantuntija lausu, että deflaatio on talouskehitykselle positiivista.

Mitä tulee korkoihin, meidän korkomme ovat alhaiset ja liittymällä euroalueeseen varmistamme sen, että ne tulevat nousemaan vuodessa, kahdessa vähintään yhden, ehkä puoli-toista prosenttiyksikköä nykyisestä, toisin sanoen se on meille tappiollista. Kaikki nämä, mitä te esitte positiivisina, eivät toteudu tällä perusteella.

Ed. R o s e n d a h l (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Mitä tulee ensimmäiseen ongelmaan, että maat on jotenkin keinoitekoisesti prässätty näihin kriteereihin, niin puhuin tästä kyllä puheeni alkuosassa ruotsin kielellä. Totesin myös niin kuin tekin, että tästä tulee jälkeinpäin ongelma euron toteutuessa, kun näin on jouduttu tekemään.

Mitä tulee deflaatio — inflaatio-ongelmaan, niin inflaatio tarkoittaa kustannusten nousua elinkeinoelämässä. Otin esimerkin puheeni loppuosassa maataloudesta. Sellainen valuutta, jossa on suuri inflaatio, on ongelma EU:ssa varsinkin maataloudelle, jossa ei voida nostaa hintoja. Olemme mukana yhteisissä markkinoissa maataloudessa. Me emme voi nostaa hintoja, koska ne on määrätty euroissa. Mutta jos meillä olisi Suomen markka, inflaatio olisi erilainen markassa kuin eurossa, jossa hinnat on määritelty. Tämä on ongelma. Me emme saa korvausta eikä sitä voi ottaa markkinoilla, koska hinnat on määrätty adminstratiivisin keinoin euroissa. Siksi me emme voi toimia eri inflaatiotasolla kuin millä hinnat on määritelty.

Ed. P y k ä l ä i n e n : Arvoisa rouva puhemies! Yleisradion Aamun peilin tapa kommentoida tänään Emu-päätöksenteon loppusuoraa eduskunnassa pakottaa minut palaamaan aluksi lähetekeskustelupuheenvuorooni. Totesin siinä Suomeen mahtuvan kerrallaan vain yhden totuuden. Tapana on, ja niin toimi Ylekin tänään, mitätöidä toisinajattelu leimakirveellä ja ylimielisyydellä.

Aikoinaan yhden totuuden politiikkaa kannatteli sääty-yhteiskunnan kourima esivallan kunnioitus ja kansallinen perisyntimme, itseluottamuksen puute. Nyt yhtenäiskulttuurimme pirstaloituessa kannattelijan paikan on ottanut media. Toisin kuin useimmissa länsimaissa tärkeimmät tiedotusvälineet samaistuvat meillä niin sanotun totuuden omineisiin. Moniarvoisuutta tukevaa itsestäänselvyyksien kyseenalaistamista on vaikea löytää muualta kuin vähälevikkisistä mielipidelehdistä. Se on näkynyt koko ajan selkeästi EU-kysymyksen uutisoinnissa. Esimerkiksi jäsenyyttä koskeneesta kritiikistä poimitiin aikoinaan julkisuuteen naurettavimmat ja tunkkaisimmat perustelut, jotta viralliseen totuuteen ei tulisi säröjä.

Nyt kun lähetystyö Emu-uskon laajentamiseksi on ajankohtaista, sama vastenmielinen ilmiö näyttää toistuvan. Aamun peilissä Emu-epäilijät niputettiin siististi vanhakantaista isän-

maallisuutta tukeviksi ja kansainvälistä yhteistyötä vieroksuviksi. Saatiinpa juttuun mahdollisuksi taistolaisuuskin takuuvaramana leimauskeinona. Piiloviestistä ei voinut erehtyä: Emukriittisten joukkoon kuulumalla osoitat olevasi juntti tai äärinationalisti, menneisyyden mies tai nainen.

En vähättele yhden totuuden politiikan saatavuuksia. Esimerkiksi konsensus ulkopoliittisessa oli edellytys menestykselliseen kansallisten etujen puolustamiseen Neuvostoliiton varjossa. Tuo esimerkki osoittaa kuitenkin samalla ilmiön vaarat. Yhden totuuden politiikka kasvat-
taa kuilua kansalaismielipiteen ja poliittisen päätöksenteon välillä. Demokratia on vaarassa muuttua irvikuvakseen. Konsensus rämettyy rähmällään oloksi ja politiikan legitimizeetti uhkaa murtua.

Vihreät halusivat kansanäänestystä Emu-jäsenyydestä. Emme vaatineet sitä siksi, että olimme pelänneet vastuutamme eduskunnassa. Äänestystä olisi tarvittu demokratian puolustukseksi, kansalaismielipiteen ja poliittisen päätöksenteon välisen kuilun kaventamiseksi. EU-jäsenyyttä koskeneessa kansanäänestyksessä suurin osa siihen osallistuneista ei tiedostanut, että kysymys oli muun ohella myös markan lähtölaskennan alkamisesta. Poliittikan legitimizeetille olisi ollut tärkeää, että jokainen kansalainen olisi voinut omakohtaisesti osallistua tähän Euroopan lähitulevaisuuden kannalta tärkeään vaiheeseen.

Pelkään pahoin, että kansanäänestyksen hylkääminen Emu-prosessin osana kostaautuu, kun markkoja aletaan vaihtaa euroiksi. Omasta valuutasta luopumiseen liittyy Suomessa tunnetauksia, joita ei ole syytä vähätellä. Jokainen suomalainen on oppinut jo alakoulussa, että oma raha on yksi itsenäisyyden tunnusmerkeistä. Kansalaisen näkökulmasta sen häviäminen ikään kuin vahingossa EU-jäsenyyden sivutuotteena synnyttää enemminkin tai myöhemmin vastareaktion, jonka purkautumistapa voi vielä ylittää niin meidät poliitikot kuin mediankin.

Arvoisa rouva puhemies! Suuri valiokunta perustelee myönteistä Emu-kantaansa sekä poliittisilla että taloudellisilla perusteilla. Tekstistä ei käy yksikäsitteisesti ilmi, mitä valiokunta poliittisilla perusteilla tarkoittaa. Se ei käy ilmi myöskään hallituksen pohjapaperista, lukuun ottamatta uskonnustusta siihen, että osallistumalla euroalueen muodostamiseen heti alusta alkaen meillä on mahdollisuus vaikuttaa niihin keskeisiin ratkaisuihin, joiden perusteella yhteis-

tä raha- ja valuuttakurssipolitiikkaa ryhdytään harjoittamaan.

Tällainen kuurupiilo tuntuu naurettavalta, kun euroalue on mitä suurimmassa määrin poliittinen projekti. Se on sitä Euroopan tasolla ja vielä enemmän Suomessa, joka unionin rajaseutuna yrittää, sinänsä aivan oikein, olla mukana niissä keskusteluissa, joissa europolitiikan suunnasta päätetään. Poliittisesti euroalueen muodostamisessa on kysymys kolmesta keskeisestä politiikan osa-alueesta, joista jokainen tuntuu ennen pitkää, toisin kuin vielä nyt uskotellaan, myös kansalaisten jokapäiväisessä elämässä. Otan ensimmäiseksi näkökulman, johon myös suuri valiokunta on kiinnittänyt huomiota.

Siirtyminen yhteiseen rahapolitiikkaan lisää väistämättä tarvetta euroalueen valtioiden finanssi- ja talouspolitiikan yhteensovittamiseen. Suomen kannalta on ratkaisevaa, merkitseekö yhteensovittaminen yhdenmukaistamista vai euroalueen eri osien erityispiirteiden huomioon ottamista. Suomen suhdannesykli poikkeaa oleellisesti tulevan euroalueen muiden valtioiden suhdannevaihteluista. Jos sitä ei yhtenäistyvässä finanssi- ja talouspolitiikassa huomioida, joudumme entistä pahemmin markkinavoimien armoille.

Toinen näkökulmani on seuraus edellisestä. Yhteistä finanssi- ja talouspolitiikkaa on mahdoton harjoittaa ilman EU:n päätöksentekokyvyn parantamista. Se merkitsee entistä useammin enemmistöpäätöksiä. Se merkitsee entistä selvemmin päätöksenteon jakautumista kahtia niin, että suppea ydinryhmä, johon Suomi ei pienutensa vuoksi mahdu, tekee linjaukset. Laajan, epäyhtenäisen enemmistön roolina on lobata ydinryhmää ja lopulta mukautua sen päätöksiin. Se merkitsee EU:n päätöksentekoelementin uudistamista ja toimivallan selkeyttämistä. Se merkitsee myös entistä yhtenäisempää esiintymistä globaaleilla päätöksentekofoorumeilla. Kaikki tämä voi onnistua vain federalistiseen suuntaan kehittyvän EU:n oloissa.

Kolmas näkökulmani ei ole edellisiä vähäpätöisempi. Euroalue ei poista siihen kuuluvien valtioiden keskinäistä kilpailua. Kun tullee ei ole ja valuutta- ja korkoerot puuttuvat, lähes ainoat kilpailuvälineet ovat tuotannon tehokkuus, työn hinta ja verotus. Tässä tilanteessa euroalueen mailla pitäisi olla yhteinen politiikka siitä, milaista hyvinvointivaltiopolitiikkaa liittouma noudattaa. Nyt näin ei ole, ja se on vakava uhka sille, mitä olemme oppineet pitämään kansalaisten perusturvaan kuuluvana.

Arvoisa rouva puhemies! Erityisen kohtalokasta tämä olisi tasa-arvon toteutumiselle. Suomessa naisten osallistumisosuus palkkatyöhön on EU:n jäsenmaista korkeimpia. Emun vääjäämättä tuomat työmarkkinajoukot ja julkisen talouden supistamisepaineet kohdistuvat ensimmäisinä naisiin. Esimakua olemme siitä saaneet jo koulujen pakkolomien ja päiväkotijonojen pidentymisen muodossa. Jos euroalue toteutuu ja kykenee selviytymään väistämättömistä kriiseistään, edellä esittämäni visiot ovat yhtä todennäköisiä kuin mitkä tahansa muut utopiat Emun vaikutuksista.

Olemme mukana hankkeessa, jonka lopputuloksesta kukaan ei voi olla varma. "Uhkarohkea rahaliitto", rohkeni Hesarikin vielä kaksi vuotta sitten otsikoida Emu-artikkelinsa. Päätöksentekoa helpottaa toki tietoisuus siitä, että emme ole yksin sormi suussa. Moni tuumii, että 11 Euroopan maata ei voi olla samaan aikaan samassa asiassa väärässä. Henkilökohtaisesti pelkään, että näin juuri on asian laita.

Mielestäni Euroopan integraatiota ollaan toteuttamassa väärällä tavalla jähmeästi kääntyvien kuusikymppisten miesten hiekkalaatikkoelikinä, josta puuttuu todellinen visio tulevaisuuden haasteista. (Ed. Aittoniemi: Miksi juuri kuusikymppisten?) Sitä osoittaa jo yhteisvaluutan mielikuvituksen nimikin, euro. En usko, että taloudellisen kilpailun voittamiseen perustuva yhteiskuntapolitiikka voi olla kestävä. En ole vakuuttunut siitä, että eurooppalainen arvopohjamme on niin vahva, että se kykenee luomaan sosiaalisesti ja ekologisesti vastuullisen liiton. Globalisaatiota ei voi saada kuriin blokkiajattelulla, vaan maapallon laajuisella yhteistyöllä, jossa teollistunut maailma on valmis todellisiin uhrauksiin ihmiskunnan tulevaisuuden turvaamiseksi ja kehityserojen tasaamiseksi. Jos olen oikeassa, Emusta tulee enintään muutaman vuosikymmenen mittainen kokeilu, joka puretaan poliittisen ja taloudellisen kaoksen jälkeen kestävämmän yhteistyön tieltä.

Tällä historiallisella hetkellä aion kuitenkin äänestää viiteryhmäni Emuun liittymistä tukevan selkeän enemmistöpäätöksen mukaisesti. Teen sen siksi, että nyt on varmaa, että Emu toteutuu joka tapauksessa. Tästä syystä ulkopuolelle jääminen ei ole uskottava vaihtoehto, koska se merkitsisi vain ratkaisun lykkäämistä muutamalla vuodella.

Nyt on aloitettava määrätietoinen EU-politiikka, jotta euroalue ei tuhoa arvoperustamme. Sitä politiikkaa kukaan ei tee puolestamme. Jos

me siinä onnistumme, Emu saattaa parhaimmillaan olla myös askel parempaan Eurooppaan. Toivokaamme parasta, vaikka pelkäänkin pahinta.

Ed. K a u t t o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Varsinaisessa puheenvuorossani tulen sanomaan oman näkökantani, mutta yksi asia, johon haluaisin puuttua käytetyssä puheenvuorossa, on se että ihmettelen, kuinka ed. Pykäläinen näkee tämän kehityksen olevan esteenä sille, ettei myös globaalimpi kehitys voisi tulevaisuudessa jatkua. Minä taas näen tilanteen sillä tavalla, että osana suurempaa joukkoa voimme olla paremmin vaikuttamassa siihen, miten voimme auttaa myös kehitysmaita.

Ed. S m e d s: Arvoisa puhemies! Edelleen hämmästelen ed. Pykäläisen johtopäätöstä, jonka hän jo lähetekeskustelussa tälle salille julisti. Arviossaan hän varmasti aivan vilpittömästi luetteli Emu-hankkeen suhteen toistakymmentä kriittistä ja vain kaksi myönteistä näkökulmaa. Siitä huolimatta hän ilmoitti äänestävänsä Emu-hankkeen puolesta.

Myönteiset näkökulmat ed. Pykäläisen puheenvuorossa ymmärtääkseni olivat ensinnäkin, että Suomi ei ole yksin sormi suussa. Toisena myönteisenä seikkana hän koki, että puolue tahoo Emu-ratkaisua. Minusta on aidon kansanvallan ja demokratian kannalta kyllä ongelmallista, jos edustajan vilpitön analyysi on tämän kaltainen kuin ed. Pykäläinen esitteli. Hänen mielessään on toistakymmentä perusteltua, syvää ja vakavaa Emu-kriittistä näkökulmaa, mutta puolueen tahto, järjestöpäätös pienen piirin tekemänä saa hänet äänestämään, niin kuin hän on ilmoittanut.

Arvoisa puhemies! Hallituksen Emu-tiedonannon ja eräiden Emu-puheenvuorojen perusteella voisi kai päätellä, että isänmaalle on vihdoin sarastamassa valoisampi aamunkoitto. Emun väitetään puhujasta riippuen olevan tarvittaessa punainen tai yhtäkkiä se voikin olla vihreä. Varmasti monen mielestä Emu saattaisi olla jopa sininenkin. Emun uskotaan taltuttavan inflaation ja se, ja vain se, pitää korot alhaalla. Emu turvaa, näin uskotaan, talouden vakaudenkin. Rauhakin kuulemma saapuu Eurooppaan. Suvaitsevaisuus lisääntyy. Matkakustannukset vähenevät. Valuuttakurssiepävarmuus poistuu. Kuluttajat siis hyötyvät. Maataloussektorinkin vakaus lisääntyy, kuten tiedonannossa vakuutellaan. Yritysten vientiedellytykset paranevat rat-

kaisevalla tavalla. Talouden ryhti kohenee ja innokkaimmat Emun kannattajat uskovat, että nyt Suomelle avautuu mahdollisuus vaikuttaa koko Euroopan rahapolitiikkaan.

Tätä hyvää eduskunnalle ja Suomen kansalle on eräissä puheenvuoroissa estoita haluttu luvata. Eräs poliittinen utopia olisi näiden lupauksen perusteella sitten kai toteutumassa tai matka tähän utopiaan vähintäänkin puolittumassa, jos siis kaikki menisi hyvin, kuten eduskuntaryhmien ja puoluetöimistöjen pienessä piirissä on sovittu ja kuviteltu. Arvelen, että vanha sanonta tulee jälleen kerran osoittamaan viisautensa: Jos jos olisi totta, niin lehmätkin lentäisivät.

Arvoisa puhemies! Rahapolitiikassa tehtäviä muutoksia on monesti vaikea kansanomaistaa ja sen monisyisiä seurauksia vaikea etukäteen todistaa. Rahapolitiikan muutokset ovat kuitenkin yksittäisen kansalaisen kannalta mitä merkittävimpiä. Muutokset eivät ole riskittömiä. Muutoksiin on siksi valmistauduttava. Tämä olisi pitänyt oppia 80-luvulla tapahtuneesta rahan markkinavoiimien irtipäästämisestä. Tuolloiset muutokset tehtiin poliittisessa hurmoksessa opillisessa hengessä ja ilman syvällistä kriittistä analyysiä. Seuraukset olivat synkät. Näin kävi, vaikka talouden ja politiikan eliitti vannoi ja vakuuteli yksimielisesti vain yhden vaihtoehdon nimeen. Rahamarkkinoiden seuraavaa muutosaskelta ollaan nyt tekemässä tässä samassa yksipuolisessa hengessä.

Mielestäni Suomi sen enempää kuin sen kansakaan ei ole aidosti valmis Raha- ja talousliiton asettamiin vaatimuksiin. Taloutemme on yhä sairas, velkataakka kasvamassa ja työttömyys nujertamatta. Yrittämisen ja työllistämisen edellytykset eivät näin ollen voi olla tämän ajan vaatimusten mukaisia. Velka on kangistanut valtiontalouden todellisen liikkumavaran. Työmarkkinoiden pelisäännöt halutaan säilyttää vain työllistettyjen parempiosaiten etuja huomioivaksi. Puskurirahastot ovat tosiasiallisesti olemattomia ja riittämättömiä ja yritysten taseet ovat vasta aloittaneet vahvistumisensa. Rahapolitiikan liikkumavarasta luopuminen näissä olosuhteissa on valtava riskinotto. Sellainen se on erityisesti heikompien maiden ja sen syrjäytymisuhan alla elävien kansalaisten kannalta. Mielestäni tähän riskinottoon ei nyt tule ryhtyä.

Lähentymiskriteerien puolesta on paljon puhuttu ja nimeen vakuuteltu. Niiden tavoitteena oli varmistaa, että Raha- ja talousliittoon osallistuvien maiden taloudet omaisivat kestäväällä tavalla valmiudet yhden valuutan olosuhteisiin.

Jos nämä kriteerit olisivat todellisia valintaperusteita, ei Emu-hanke missään tapauksessa etenisi. Vain muutama maa täyttää kaikki asetetut kriteerit. Talousvaliokunnan lausunnon liitteenä oleva lähentymiskriteerien toteutumisvertailu osoittaa tämän kiistattomasti. Esimerkiksi Belgian bruttovelka on yli 122 prosenttia bkt:stä samalla, kun valtiontalous on vahvasti alijäämäinen. Velkaantuminen on siis edelleen pahene-massa. Sama tai jopa pahempi tilanne on Italialla, jonka valtiontalouden alijäämä ei myöskään ole hallinnassa.

Viileästi tarkasteltuna bruttovelan kriteeri toteutuu vain muutaman maan kohdalla. Luovan poliittisen tulkinnan jälkeen tilanne saadaan toki näyttämään toiselta. Tämä on mielestäni epärehellistä. Talouden realiteetit unohtetaan ja valtaa annetaan poliittisille intohimoille.

Raha- ja talousliitossa on tietenkin kyse paljon muustakin kuin vain taloudesta ja rahayksiköistä. Eurooppa on nyt selvästi ottamassa askeleita kohti tiivistyvää poliittista unionia. Oma käsitykseni on, että suomalaiset eivät ole antaneet valtakirjaa päätöksenteoltaan voimakkaasti keskittyvälle unionille. Suomalaiset ovat äänestäneet ruoan, alkoholin ja autojen hinnoista sekä turvallisuudesta. Nämä teemathan olivat vahvasti esillä ennen kansanäänestystä Euroopan unionista. EU-kansanäänestystä tulkitaan mielestäni nyt vääristyneellä ja tarkoitushakuisella tavalla. Valitettavasti hallituksella ei ollut rohkeutta eikä haluakaan kysyä kansan mielipidettä oman rahan tulevaisuudesta. Näin Emu tulee toteutumaan vain poliittisen eliitin hankkeena.

Arvoisa puhemies! Tulen äänestämään oman markan puolesta. Tähän ratkaisuun on kolme pääsyä, jotka vielä tiivistetysti haluan todeta.

1) Mielestäni taloutemme ei ole valmis eurovaluutan olosuhteisiin, velkareppu painaa ja suuryöttömyys on edelleen tosiasia.

2) Käsittääkseni kansalaiset eivät ole valmiita luopumaan omasta rahasta eikä EU-kansanäänestyksessä rehellisesti ja avoimesti haettu tähän muutokseen valtakirjaa.

3) En usko, että olisi etujemme mukaista ottaa lisäaskeleita tiellä, joka selvästikin johtaa tiivistyvään poliittiseen unioniin.

Ed. Puhjo: Arvoisa puhemies! Sotiemme jälkeen maamme kohtalokkain päätös eli päätös liittymisestä Talous- ja rahaliitto Emun kolmanteen vaiheeseen on edessämme. Itsenäisyytemme kannalta katsoen tietoa on ollut yllin kyllin tarjolla. Kukaan ei voi enää väittää, että olisimme

ostamassa sikaa säkissä. Me tiedämme, että Emun oleellisia rakennneosia ovat Euroopan keskuspankki Ekp ja yhteinen raha euro — vai pitäisikö sanoa neuro, koska pääosin poliittisin perustein kokoonpantava Talous- ja rahaliitto ei voi toimia ongelmitta talousliittona, millaiseksi Emu on alun perin suunniteltu. Perustuslakivaliokuntakin toistaa tuoreeltaan kantansa, että eduskunnan edellyttämä erillinen päätös Emun kolmanteen vaiheeseen liittymisestä on luonteeltaan poliittinen, koska on otettava huomioon Suomelle jäsenvaltiona kuuluvat velvoitteet. Juuri jäsenvaltion olemuksen sekä kirjatut että porukkaan kuulumiseen liittyvät henkistä luokkaa olevat jäsenvelvoitteet ovat se seikka, joka tekee jäsenvaltiosta usein epäitsenäisen ja jopa joissain tapauksissa epäisänmaallisen.

Me tiedämme, että jäsenmaiden on noudatettava tiettyä korko-, inflatio- ja julkisen puolen velkapolitiikkaa. Tiedonannossa tämä tavallisen kansalaisen kannalta katsoen toteutettava kuristusote ilmaistaan sanonnalla: ”Vakaus- ja kasvusopimuksen solmimisen jälkeen voidaan entistä paremmin luottaa siihen, että kaikki jäsenvaltiot ovat sitoutuneet harjoittamaan kurinalaista talouspolitiikkaa.” Me tiedämme, että julkisia menoja eli hyvinvointipalveluja on karsittava. Kaikille jäsenmaille on jo aiemmin tehty selväksi, että julkisten menojen karsiminen on pakollista, mikäli maat aikovat olla EU:n ytimen silmissä luotettavia ja varte-notettavia Emu-kandidaatteja. Tiedonannossa mainittu pyrkimys turvata pohjoismainen hyvinvointi on vain hämäystä.

Me tiedämme kaikkien suomalaisten tavoin, että hallituksen talouspolitiikka on saanut aikaan tilanteen, että vain Etelä-Suomi kehittyy muutamia muualla olevia kasvukeskuksia lukuun ottamatta, vaikka tiedonannossa luvataan tasoittaa alueellisia kehityseroja ja luoda edellytyksiä taloudelliselle toiminnalle koko Suomessa. Me tiedämme myös sen kansalaisilta lähes täydellisesti pimitetyn asian, että Suomi sitoutuu maksamaan sakkoina jopa 3 miljardia markkaa, mikäli hallitus ei onnistu karsimaan tarpeeksi julkisia menoja.

Arvoisa puhemies! Euroopan keskuspankki on demokratian irvikuva. Suomen Pankki toimisi vain sen päätöksiä toimeenpanevana sivukonttorina vailla mitään itsenäistä päätösvaltaa. Pankinjohtaja Harri Holkerikin erosi muun muassa sen takia, että Suomen Pankissa ei olisi enää mitään hommia. Ekp määrittäisi koko euroalueen raha- ja talouspolitiikan. Maastrichtin sopimuksen mukaan Ekp ei saa ottaa ohjeita jäsen-

valtioiden hallituksilta eivätkä samat hallitukset saa edes antaa sille ohjeita. Käytännössä toimintaohjeet Euroopan keskuspankille antaa EU:n jättiyritysten Round Table -kerho, jonka 27 jäsenestä yksi lienee edelleenkin suomalaisen puunjalostusjätin edustaja.

Tässä ei olisi mitään uutta, sillä koko 80-luvun ajan saman kerhon toimintaohje-ehdotukset tulivat parin kolmen vuoden viiveellä koko EY:n toimintaohjeiksi. Tämän kehityksen luonnollista jatkoa on nyt perustettava euroalue, ja tietenkin siitä muodostetaan hankkeen aivojen eli EU:n jättiyritysten kannalta katsoen niille edullisin EU:n toimintamalli.

Yhteisen rahankin vallitessa on luonnollista, että kilpailukykyä pyritään parantamaan. Koska valuuttakurssia ei voi muuttaa, seuraa siitä kansalaisille vielä pahempaa, niin sanottu sisäinen devalvaatio. Palkkojen on joustettava ja tietenkin alaspäin, muuta keinoa ei yksinkertaisesti ole, paitsi automaation lisäys, mikä merkitsee ulos heitetyille palkaksi nolla markkaa. Siksi on kysyttävä, miksi me suomalaiset emme saisi pitää omaa markkaamme ja siten puolustaa omia yrityksiämme ja työpaikkojamme, vaikkakin sillä monien kiroomalla devalvaatiolla.

Arvoisa puhemies! On hyvä tietää, että hyvinvointipalveluiden alasajo kuuluu hallituksemme välttämättömiin tehtäviin Suomen täyttäessä EU:n kehityksen peruseriaa, minkä mukaan EU kerää imurin lailla kaiken mahdollisen liikenevän varannon jäsenmaistaan omien jättiyritystensä kilpailukykyyn parantamiseksi. EU-maiden kansalaiset ja suhteessa hyvin työllistävät pienet ja keski suuret yritykset tulevat siitä automaattisesti kärsimään, lukuun ottamatta joitakin erityisosaamisen alueita, joita Suomes-takin onneksi löytyy.

Edellä kerrotun, Suomelle epäedullisen kehityksen varmistamiseksi hallitus on päätenyt takuvarmaan vaihtoehtoon eli tiedonantoon. Perustuslakivaliokunnan esittämä toinen käyttökelpoinen vaihtoehto, erillinen lakiesitys, olisi saattanut olla hallitukselle ongelmallinen, koska olisi ollut pieni mahdollisuus, että se olisikin jouduttu käsittelemään supistetussa perustuslainsäätämisyjärjestyksessä. Hallitus on varmasti ollut tietoinen tästä mahdollisuudesta. EU:n liittymispäätöksessähän katsottiin voitavan käyttää helpompaa 2/3:n määräenemmistöstä, koska siinä yhteydessä ei luovuttu markasta eikä tehty päätöstä Emun kolmannen vaiheen jäsenyydestä.

Hallitus haki EU:n liittymissopimukseen hyväksyntää kahdella tavalla: ensiksi kansanään-

tyksellä kansalta ja sitten muuttamalla erikoisella tavalla eduskunnan päätöksentekojärjestystä.

Kansanäänestyksen järjestäminen ei tapahtunut asiallisesti. Kansalle ei annettu oikeaa kuvaa EU:hun liittymisen seurauksista. Silloin yritettiin hämärtää se tosiasia, että Emun aikataulu ja toteuttamistapa oli jo tarkkaan määritelty Maastrichtin sopimuksessa ja että yhteinen raha otettaisiin käyttöön heti Emun kolmannen vaiheen alkaessa. Kun tämä on meille kaikille varmasti valjennut, olisi EU:n liittymissopimuksesta johtuvaa EU:n jatkarakenteisiin menoa harkittava kylmän rauhallisesti Ruotsin tapaan eikä mentävä euroalueeseen suinpäin. Tämä on tärkeää sen vuoksi, että kansalta haetulta oikeutukselta EU-ratkaisuissa on mennyt pohja pois. Gallupitkaan eivät ole enää pitkään aikaan yltäneet kansanäänestyksen aikaisiin EU-myönteisyyksiin.

Liittymissopimuksen käsittely eduskunnassa oli erikoinen. Ammattimaisella taidolla vaatimus 5/6:n enemmistöstä muutettiin eri vaiheisiin sellaiseksi, etteivät edustajat saaneet äänestää edes kansanäänestyksen tuloksen mukaan. Kun kansanäänestyksessä 43 prosenttia sanoi "ei", olisi ollut luonnollista, että kansanedustajistakin 43 prosenttia olisi herrasmiesopimuksella äänestänyt "ei". Tällöin olisi kansan mielipide toteutunut eduskunnassa prikulleen. Sitten olisi tullut katsoa, mitä meidän perustuslakimme sanovat tuloksesta, mutta se ei käynyt, koska tulosesityksen läpimenosta ei olisi ollut sopiva.

Näin tarkoituksenmukaisuus voitti perustuslakimme kunnioittamisen, ja tuloksena on nyt käsillä vähintään outo perustuslaillinen tila. Osa perustuslaistamme kuoleentuu itsestään. Minun mielestäni perustuslait voivat muuttua vain lakiesityksien pohjalta eivätkä ne voi itsestään kuoleentua.

Arvoisa puhemies! Yli kymmenen vuotta jatkuneen EU:hun liittymiseen tähtäävän kotimaisen taloussodan seurauksena meillä on Suomessa taas sama onneton tilanne kuin kymmenen vuotta sitten. Vuodesta 92 lähtien kauppataseemme on ollut vahvasti ylijäämäinen, mikä ei ole huono asia, ja sillä yritykset ovat korjanneet velkataseitaan.

Mutta hälyttävää on se, että meillä on nyt samat kasinopelin peruselementit kuin 80-luvun lakin. Kolmen viime vuoden näytetyt, siis vain näytetyt, voitot suurimmilla yrityksillä ovat yli 70 miljardia markkaa. Tuo potti on kasinopelin uusi mahdollinen alkua tai sitten näitä suomalaisella työllä luotuja varoja viedään surutta ulko-

maille, kuten kolmen viime vuoden aikana lähes 50 miljardia markkaa.

Meillä on EU:n jäsenenä täysi mahdollisuus ja oikeus järjestää asiat niin kuin haluamme. Tulisikin järjestää niin, että Suomessa luotu varallisuus käytettäisiin hyödyllisemmin kotimaamme hyvinvointiin määräämällä nykyistä suuremmat sosiaaliturvamaksut automatisoiduille yrityksille ajamatta silti näitä yrityksiä konkurssiin, koska kysehän olisi vain puhtaiden voittojen hyväksikäytöstä. Rahaa jäisi Suomeen parantamaan kansalaistemme toimeentuloa, ja samalla me voisimme olla esimerkkinä muulle Euroopalle. Näyttää siltä, että se onnistuisi tavallisena EU:n jäsenenä muttei enää Emun jäsenenä, missä raha- ja talouspoliittinen päätösvaltaamme olisi olematon ja missä päinvastoin varmistellaan julkisten menojen vähentämistä vastikään vahvistettujen sanktiojärjestelmien myötä.

Siksi minä en kannata Suomen liittymistä Emun kolmanteen vaiheeseen ensimmäisten enkä viimeistenkään joukossa.

Ed. K a u t t o : Arvoisa puhemies! Kuunneltuani käytyä keskustelua en voi välttyä siltä tunteelta, että useat Emun vastustajat ovat jälleen liikkeellä puhtaasti puoluepoliittisesti omien käsiensä pesemisen toivossa niin kuin EU:ta vastustaessaan. Samoja pelkoja kuin aiemminkin halutaan jälleen lietsoa ja ikään kuin vakuuttaa, että kaikki olevat ja tulevat vaikeudet ovat jälleen liitoksissa myönteiseen Emuun liittymispäätökseen. Jälleen kansalta ja eduskunnalta ollaan muka viemässä päätösvalta ja jälleen kansalta leikataan palkat, eläkkeet, palvelut, sosiaaliturva ja jälleen tehdä työttömiä, luovutaan maatalous- ja aluepolitiikasta, liitytään liittovaltioksi ja Naton jäseneksi. Mielestäni kaiken pahan toteutuminen ei kuulosta järkevältä vakuuttavalta. Nämä kauheet eivät ruumiillistuneet EU:n myötä eikä Emuun liittyminenkaan niitä toteuta. Kysymys on jälleen siitä, kuinka osaamme hoitaa asiamme jatkossa.

Käydyssä keskustelussa minusta ala-arvoisinta on ollut se, että eräät edustajat, jotka äänestivät EU:lle myönteisen kansanäänestyksen tuloksen vastaisesti, ovat nyt jälleen hurskaasti vaatimassa kansanäänestystä. Mielestäni teidän puhevaltanne ja uskottavuutenne kansanäänestyksestä ja sen merkityksestä meni oman äänestyskäyttäytymisenne myötä. Enkä todellakaan pysty yhtymään ed. Puhjon käsityksiin siitä, miten kansanäänestystä tulisi soveltaa. Hänen demo-

kratiakäsityksensä on aivan erilainen kuin minun.

En myöskään voi yhtyä niihin edustajiin, jotka väittävät, ettei asiaa ole kylliksi selvitetty. Mielestäni meille on tuotu sekä myönteisiä että kriittisiä selvityksiä niin paljon, kuin jostain tulevaisuuteen liittyvästä kysymyksestä yleensäkin voidaan antaa.

Suuren valiokunnan antama mietintö on erittäin kattava. Siinä todetaan reaalisesti myös ne uhkat, jotka liittyvät Emuun liittymiseen. Siinä otetaan kantaa siihen, miten meidän tulee turvautua niitä vastaan ja mitä me voimme tehdä uhkien toteutumisen ehkäisemiseksi. Minä en näekään, että Emu-sopimus olisi kertaheitolla valmis, vaan että se on jälleen uusi kansainvälinen sopimus, jossa voimme tehdä yhteistyötä vahvistaaksemme niin maamme kuin koko Euroopan myönteistä työllisyys- ja talouspolitiikkaa sekä rauhallista sosiaalista kehitystä. EU:hun liittymisen yhteydessä väitettiin aivan samoin, että meiltä menee mahdollisuus vaikuttaa omiin asioihimme. Minun mielestäni meille on avautunut entistä laajemmat vaikutuskanavat ja sen myötä on lisääntynyt myös eduskunnassa ja hallituksessa tehtävä työ.

Ilmeisesti vastustajien pettymykseksi EU:n jäsenenä ollessamme EU on vahvistunut. Sen jäsenyys on useiden ulkopuolella olevien maiden suurin haave, ja sen unelman toteutumista toivotaan yhä kiihkeämmin Talous- ja rahaliiton uskottavuuden ja laajuuden kasvaessa. Se onkin kiistatta se lähtökohta, joka on painoarvoltaan merkittävämpi tekijä kuin se, mikä on liittymisajankohta.

Olen tyytyväinen siihen, että EU:hun liittyttiin silloin, kun siihen avautui ensimmäinen mahdollisuus, eikä jääty entisten itäblokin maiden seuraan odottamaan tulevia neuvotteluja hamassa tulevaisuudessa. Uskon, että näin tulee aikanaan osoittautumaan myös Emuun liittymisen osalta.

EU:n aikana on myös maamme talous- ja työllisyyspoliittinen tilanteemme vahvistunut ja kääntynyt myönteiselle kehitysuralle. En väitä, että se johtuisi yksin EU:sta, mutta varmasti se on osaltaan edesauttanut sitä korjausremonttia, mitä olemme joutuneet kansallisilla päätöksillä tekemään. En väitä myöskään, että kaikilla kansalaisilla asiat olisivat hyvin. Mutta kansainvälisessä vertailussa olemme kuitenkin selviytyneet hämmästyttävän hyvin, kun ottaa huomioon ne lähtöasetelmat, joista starttasimme.

Vakaan talouskehityksen turvaaminen onkin se ainoa vakuutus, jonka voimme antaa kansalai-

sille myös siitä, että pystymme parantamaan työllisyyttä ja ylläpitämään ja kehittämään perusturvallisuutta ja hyvinvointia.

Kansalaisten epävarmuus Emua kohtaan on hyvin saman tyyppistä kuin se oli EU:hun liittymisen osalta. Voimakkaiden muutosten jälkeen pelätään vieläkin mahdollisia uusia muutoksia. Ihmisten on vaikeata hahmottaa makrotalouden kehitystä ja käsittää sen mukanaan tuomia muutoksia. Monet kansalaiset ovat huolissaan siitä, mitä nimenomaan omassa elämässä tulee tapahtumaan. Siksi myös pelkojen lietsominen on helpompaa kuin mahdollisuuksien näkeminen ja uskottavaksi tekeminen.

Asioiden monimutkaisuus ja monitasaisuus vaikuttaa myös siihen, että ihmisten mielenkiinto poliittiseen päätöksentekoon on heikentynyt. Poliitikasta on muodostumassa eräänlaista viihdettä, joka ruumiillistuu hyvien ja pahojen tai kauniiden ja rumien taisteluksi, jossa asiakysymykset jäävät taka-alalle.

Arvoisa puhemies! Sen paremmin julkisuudessa kuin täälläkään käydyssä keskustelussa ei ole minua vakuuttanut se, että ulkopuolelle jättäytyminen olisi viisaampi ratkaisu. Vastustajatkin tunnustavat sen, että joka tapauksessa joutuisimme noudattamaan tarkkaa talouspolitiikkaa ja tekemään rakenteellisia muutoksia.

Keskustan ryhmäpuheenvuorossa korostettiin myös sitä, että epäsymmetristen häiriöiden varalta meillä ei ole Emussa toimintalinjoja riskien varalta. Mitkä olisivat ne toimintalinjat, jotka meillä olisi käytössä, jos jäämme ulkopuolelle? Keskustan joukoista on syvään ääneen vakuutettu, että se ei ole devalvaatio, koska se ei ole toivottavaa, kun kansalaiset joutuvat maksamaan sen perin epätasa-arvoisesti. Mikä sitten? Olisiko se keskustan työreformi, joka tarkoittaisi sitä, että työvoima olisi jälleen se, joka joustaisi niin työttömyydellä kuin leikatuilla palkoilla? Jos ei, niin kuulisin toki mielelläni, mikä on keskustan toimintalinja Emun ulkopuolella niin sanotuissa epäsymmetrisissä häiriöissä.

Keskustan linjan uskottavuutta heikentää myös se, että keskusta on ollut aina innokas devalvaatioveitsen käyttäjä, koska sen hyödyt on vuoltu paljolti metsäteollisuudelle ja isäntien kantohintoihin.

Mielestäni yksi keskeinen varustautumiskeino häiriöihin on nimenomaan vakaa talous ja sen kehitys. Varmasti emme pysty myöskään täysin varautumaan siihen, mitä tulevaisuuden kehitys tuo mukanaan. Niinpä myös silloin käytettävissä olevat mahdollisuudetkaan eivät välttämättä ole

vielä nähtävissä. Käsitykseni mukaan myös kaikilla muilla mailla on edessään mahdollisia epäsymmetrisiä häiriöitä. En pysty käsittämään, että ne olisivat vain meidän uhkamme. Siksi näen myös realistisena sen, että Emun piirissä pystytään varautumaan eri jäsenmaiden mahdollisiin vaikeuksiin suuremmin voimavaroin kuin yksittäisellä maalla olisi käytettävissään.

Keskustan puheenvuoroissa myös voimakkaasti vähäteltiin työmarkkinajärjestöjen Emupuskurirahastoista aikaansaamaa sopimusta toteamalla se pelkäsi pumpuliksi. Vertaus kuvanee osaltaan myös keskustan laajempaakin suhtautumista työmarkkinajärjestöjen merkitykseen yhteiskunnallisessa päätöksenteossa. Mielestäni hallitus on ollut kuitenkin aivan oikeilla linjoilla pitäessään työmarkkinaosapuolet mukana Emun valmistelussa ja takaamalla myös sen, että niitä ei jätetä äänettömiksi yhtiömiehiksi tulevaisuudessakaan.

En myöskään käsittänyt sitä osuutta keskustan ryhmäpuheenvuorossa, jossa todettiin, ettei verotuksen keventämisestä, työvoimakustannusten uusjaosta, alv:n laskemisesta, pk-yritysten byrokratian purkamisesta, perusturvan muuttamisesta perustuloksi tai alue- ja lähiöpolitiikan ohjelmista ole tehty tässä yhteydessä esityksiä. Miksi ihmeessä olisi pitänyt? Kaikkien näiden osalta hallitus ja eduskunta on tehnyt jo useita päätöksiä, enkä näe, että päätöksentekomahdollisuudet ja niiden tekeminen loppuisivat Emuun liittymisen päätöksen yhteydessäkään.

Arvoisa puhemies! Niillä perusteilla, joita asian laajan käsittelyn yhteydessä on esitetty, olen omalta osaltani vakuuttunut siitä, että meillä on paremmat mahdollisuudet selviytyä kansallisesti ja jopa itsekkäästikin omia etujamme ajatellen Emun jäsenenä kuin sen ulkopuolella yksittäisenä pienenä talousalueena.

Ed. Puhjo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Kautto sanoi puheenvuorossaan, ettei hän yhdy allekirjoittaneen demokratiakäsitykseen kansanäänestysten suhteen. Hänen analyysinsä jäi vajavaiseksi. Kansanäänestyksellä on erilainen merkitys eri asioissa. Jos niillä päätetään tavallisen lain laatimisasioita, se on ihan eri juttu kuin se, että käsitellään perustuslaillisia asioita. Tässä mielessä mielestäni lainkuuliaisuus perustuslakeja kohtaan olisi vaatinut sitä, että edustajat olisivat herrasmiessopimuksella äänestäneet juuri niin kuin kansa äänesti, samoilla prosenteilla.

Toinen asia hänen puheenvuorossaan: Kun hän hieman vähätellen Emu-kriittisten puheenvuoroja mainitsi, että viedään niitä ja näitä sosiaalisia etuja, minä en ymmärrä hänen väitettään siinä mielessä, että hän vantaalaisena muiden vantaalaisten edustajien tavoin sitten kuitenkin on koko ajan vaativassa vantaalaisille nykykehityksen haitoista erinäisiä korvauksia. Nämä haitat ovat paljolti syntyneet siitä, että Suomen talous on muuttunut liian nopeasti liian lyhyessä ajassa ja näin kehitys tuo varsinkin kasvukeskuksiin lisää vaikeuksia. Ymmärrän, että kasvukeskukset kasvavat kaiken aikaa, mutta Emu-kehitys on nopeuttanut sitä.

Ed. P y k ä l ä i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Kautto esitti toiveen, että globaali kehitys ja kehitysmaiden huomioon ottaminen onnistuu paremmin suuressa joukossa. Näin tietysti voimme toivoa, mutta tämänhetkinen Talous- ja rahaliiton kehitys ja arvovalinnat eivät ainakaan minua vakuuta, että niin tulisi käymään. Sen takia toivon tietysti, että Suomi yhtenä EU:n jäsenenä ajaa vahvaa kehitysmaat ja globaalin ajattelun huomioon ottavaa EU-politiikkaa, että tavoitteisiin päästäisiin.

Aikaisempaan, ed. Smedsin puheenvuoroon haluaisin sen verran korjata hänen käsityksiään, että viiteryhmälläni en tarkoita pientä puoluekikkää, varsinkaan kun en ole puolueen jäsen vaan olen sitoutumaton, vaan tarkoitan laajempaa viiteryhmää, joka on sitä mieltä, että Emuun kannattaa mennä nyt ensimmäisten joukossa. Yksi näkökanta tietysti on, että eikö ole hyvä, että olen rehellinen ja kerron, miltä minusta tuntui, ja kerron, mitä aion tehdä. Olisinhan voinut todella mennä ryhmäkurin taakse, niin kuin tässä talossa silloin tällöin joku joutuu menemään, tai ainakin sillä perustellaan ratkaisuja, mutta onneksi kristilliset pelastivat minut tästä ongelmasta. Voin tietysti sanoa kuten ed. Kankaanniemi, että tässähän äänestämme luottamuksesta hallitukselle. Koska olen sitä mieltä, että tämä hallitus on tässä tilanteessa paras mahdollinen hallitus Suomelle, totta kai minä äänestän luottamusta hallitukselle, joten kiitos kristillisille, että löysivät valoa pimeyteen!

Ed. K a u t t o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluaisin ed. Puhjolle vastasta, että perustuslakivaliokunta jo EU-kansanäänestyksen yhteydessä hyvin tarkasti selvitti sen, mikä on oikea marssijärjestys ja oikea menettelytapa silloisen kansanäänestyksen suhteen, ja aivan sen

mukaisesti toimittiin eduskunnassa. Ne, jotka äänestivät sen kansanäänestyksen tulosta vastaan, silloin äänestivät kansan enemmistön valitsemaa vaihtoehtoa vastaan.

Mitä tulee Vantaan tilanteeseen, en todellakaan yhdy siihen, että meidän vaikeutemme johtuisivat EU:sta tai Emusta. Ne ovat 60- ja 70-luvun jälkimaininkeja, joita maksetaan. Emme ole hakemassa korvausta minkään EU:n takia, mutta olemme hakemassa oikeudenmukaista jakoa valtionosuuksiin eli sitä, että maksettaisiin lapsista ja nuorista aiheutuvat yhteiskunnalliset menot oikeassa suhteessa.

Ed. Pykäläiselle haluaisin todeta sen, että olen todellakin sitä mieltä, että Emussa ja EU:ssa meillä on parempia mahdollisuuksia vaikuttaa monella tavalla laajempaankin kansainväliseen kehitykseen, ja pidän myös, niin kuin hän, tärkeänä sitä, että toimimme myös näiden periaatteiden mukaisesti.

Ed. K o r k e a o j a : Arvoisa puhemies! Suhautumisessa Suomen liittymiseen euroalueeseen on ollut nähtävissä pääsuuntina kaksi perusteiltaan erilaista lähestymistapaa. Luonnehtisin toista näistä käytännöllis-taloudelliseksi ja toista ideologis-poliittiseksi lähestymistavaksi. Lipposen hallituksen ja ennen muuta pääministeri Lipposen itsensä lähtökohtaisena ajatteluna näyttää olevan ideologis-poliittinen arvio siitä, että integraatio ja integraation syventäminen sekä Suomen liittäminen tähän kehitykseen mahdollisimman tiiviisti ovat kaikin keinoin edistettäviä päämääriä.

Perustelut näyttävät vähän vaihtelevan, mutta usein esiintyvänä perusteena näyttää olevan arvio, jonka mukaan näin voidaan synnyttää EU:sta USA:n ja Japanin kanssa tasavertaisesti kilpaileva talousmahti. Sosiaalidemokraattiseen ajatteluun näyttää lisäksi sisältyvän ajatus, jonka mukaan syvenevän integraation myötä markkinavoimien ylivaltaa voitaisiin rajoittaa. Merkitävää on tietenkin se, että kasvava poliittinen kontrolli toteutuisi vahvojen eurooppalaisten sosiaalidemokraattisten puolueitten johdolla. Sen sijaan oikeiston puolella uskotaan päinvastoin, että syvenevä integraatio vahvistaisi markkinavoimien otetta Suomessa ja vähentäisi samalla muun muassa ammattiyhdistysliikkeen valtaa.

EU:n integraation syveneminen nyt toteutuvalla nopeudella ei ole perusteltua. Yhteiseen rahaan siirtyminen ei saa laajaa kansalaisten tukea missään maassa. Jäsenmaiden taloudet ovat kovin erilaisia, eikä eurooppalaista identiteettiä tai

keskinäistä solidaarisuutta ole olemassa. Unionia voikin luonnehtia ennemminkin itsekkäiden kuin itsenäisten valtioiden liitoksi. Tätähän osoittaa muun muassa käynnissä oleva Agenda 2000 -prosessi.

Koska liittyminen yhteiseen valuuttaan vääjäämättä aiheuttaa epätasapainoisuutta talouskehityksessä, tarvittaisiin yhteistä poliittista tahtoa, tarvittaisiin unionitason taloudellisia resursseja ja tarvittaisiin demokraattista unionitason hallintoa korjaamaan ja tasapainottamaan kehitystä. Mutta tällaisia välineitähän ei ole olemassa. Unionin laajentaminen kärjistäisi entisestään näitä ongelmia. Onkin pelättävä, että EU:n uusista maista ja ehkä joistakin vanhoistakin syntyy eräänlaisia sisäisiä siirtomaita, jotka luovuttavat taloudellisia ja inhimillisiä resursseja taloudellispoliittisen ytimen käyttöön.

Suomen hallitus ei ole millään lailla halunnut hidastaa integraation syventämiskehitystä. Päinvastoin se on halunnut kiirehtiä ja voimistaa tätä kehityssuuntaa. Paradoksaalista tässä on se, että päähallituspuolueen ryhmänjohtajan koko integraatiokehitysprosessin ajan edustamasta eurokriittisestä linjasta ei hallituspolitiikan käytännössä ole näkynyt minkäänlaista jälkeä. Suomen hallitus on päättänyt tukemaan integraation syventämistä ideologis-poliittisena kehityksenä, vaikkakin päähallitusryhmien perustelut ja arviot päätöksen vaikutuksista ovat joiltakin osin lähes päinvastaiset.

Poliittisessa kentässä Suomessa on toisaalta ryhmiä ja henkilöitä, jotka samalla tavalla ideologis-poliittisiin perusteisiin nojautuen vastustavat integraation syventämistä. Tämän ryhmän näkökantojen mukaan eurooppalaisten kansallisvaltioiden roolin heikkenemistä ja kehitystä kohti liittovaltiota olisi kaikin tavoin pyrittävä estämään.

Ideologis-poliittisen lähtökohdan vastakohtana voidaan pitää pääasiassa taloudellisiin ja käytännöllisiin seikkoihin perustuvaa suhtautumista Euroopan integraatioon ja sen syventämiseen. Tässä ryhmässä integraation syventämistä perustellaan talouskehityksen tarpeista lähtien ja Suomen roolia Suomen talouden tarpeista lähtien. Kun olen keskustellut laajasti asioista keskustan kannattajien ja äänestäjien kanssa, olen havainnut, että juuri tällainen ajattelu on meidän piirissämme vallitseva, joskin merkittävä osa keskustalaisista vastustaa integraation syventämistä myös ideologis-poliittisin perustein.

Oma kielteinen kantani aikoinaan Suomen EU-jäsenyyteen perustui pääasiassa ideologis-

poliittiseen arvioon siitä, että Suomen tulisi pysytellä jäykkäliikkeisen, byrokraattisen ja suurten maiden dominoiman EU:n ulkopuolella ja turvata taloudelliset etunsa erillisin sopimuksin unionin kanssa. Kun Suomi kuitenkin päätti liittyä EU:n jäseneksi, on omaa suhtautumistani integraation syventämiseen ja Suomen rooliin siinä leimannut käytännöllinen lähtökohta. Mielestäni Suomen olisi pitänyt pyrkiä hidastamaan integraation syvenemistä sekä varmistamaan laajenemisen edellytykset kehittämällä päätöksentekojärjestelmiä ja tasapainoista talouskehitystä edistäviä mekanismeja.

Arvioidessani nyt sitä, olisiko Suomen, kun Emun kolmas vaihe näyttää toteutuvan, liityttävä mukaan vaikeasti seuraamaan kehitystä tässä vaiheessa euroalueen ulkopuolelle yhdessä Yhdistyneen kuningaskunnan, Ruotsin ja Tanskan kanssa, on lähtökohtani niin ikään taloudellinen ja käytännöllinen. Kuten hallitus selonteossaan ja suuri valiokunta mietinnössään toteavat, sisältyy syntyvän euroalueen talouskehitykseen monenlaisia riskejä.

Ovatko jäsenmaat valmiita ja kykeneviä noudattamaan kurinalaista finanssipolitiikkaa? Yhteinen valuutta tehostaa yhteismarkkinoiden toimintaa, kilpailu kiristyy ja talouselämän rakenne muuttuu ehkä eräillä sektoreilla voimakkaastikin. Työttömyys epäilemättä ainakin joillakin sektoreilla ja alueilla kasvaa, mutta julkisen talouden velkarajoite eri maissa estää vahinkojen lieventämistä. Unionilla ei ole valmiuksia reagoida tällaiseen tilanteeseen. Kaiken kaikkiaan riskit ovat erittäin suuret.

Suomen osalta hallitus ja suuri valiokunta korostavat, että taloutemme on ratkaisevasti vähemmän yhden jalan varassa nyt kuin ennen. Suomi on kuitenkin edelleen täysin riippuvainen metsäsektorista. Vaikka metsäteollisuuden suhteellinen osuus viennistä on alentunut, on huomattava, että metsäteollisuuden tuotanto syntyy pääosin kotimaisista tuotantopanoksista, raaka-aineista ja työstä. Suomalainen hyvinvointi perustuu edelleenkin hyvin suurelta osin metsätalouteen ja metsäteollisuuteen.

Valuuttana euro tulee kellumaan suhteessa dollariin ja jeniin. On täysin mahdollista, että euron kurssivaihtelu suhteessa dollariin tulee olemaan Suomen talouden kannalta väärän suuntaista. Dollarin vääräaikainen vahvistuminen euron suhteen voi kiihdyttää meillä inflaatiota tai heikentyminen syventää taloudellista taantumaa. Todellisia välineitä tasapainottaa kehitystä tällaisessa tilanteessa ei ole kyetty luomaan.

Jos Suomi päättäisi jäädä euroalueen ulkopuolelle, voisi valuuttakurssi vaihdella jonkin verran suhdannetilanteen mukaan EU-rajoitteista huolimatta. Ei olisi kysymys mistään inflaatio — devalvaatio-politiikasta, vaan suhdannetilanteen mukaan joko vahvistuvasta tai heikkenevästä kurssista. Jos emme olisi tällä hetkellä europutkessa, vaan markka kelluisi, olisi markka epäilemättä nykyoloissa jonkin verran revalvoitunut. Markan lopullista kiinnittämistä nykyistä vahvempana ei kuitenkaan voida tehdä eikä pidä tehdä, koska suhdanteiden heiketessä ei euro todennäköisesti reagoisi toiseen suuntaan.

Mitä etuja Suomella voisi sitten olla liittymisestä ensimmäisten mukana euroalueeseen? Hallitus perustelee asiaa poliittis-ideologisesti. Pääsemme mukaan päättämään meitä koskevista asioista. Tähänastinen kokemus EU-jäsenyydestä on kuitenkin osoittanut tämän argumentin keveyden, etten sanoisi sietämättömän keveyden. Eikä euroalueen ulkopuolelle jäävän ryhmän asema tule jäämään aivan heikoksi, sen verran tärkeitä valtioita siihen kuuluu. Kannatan siksi odota ja katso -politiikkaa. Jos siltä näyttää, pääsemme euroalueeseen mukaan nopeastikin myöhemmin, mutta ulos emme pääse, vaikka haluaisimme.

Arvoisa puhemies! Suuri valiokunta on katsonut maatalouden hyötyvän euroon siirtymisestä, koska tällöin tulopohja euromääräisten tukien osalta vakiintuisi. Asia pitää vain osittain paikkansa. Koska osa EU-maista joka tapauksessa jää euroalueen ulkopuolelle, tarvitaan jonkinlaista vihreää euroa ilmeisesti edelleenkin. Laajenemisen jälkeen tämä tarve tulee entistä ilmeisemmäksi.

Siirtyminen yhteisvaluuttaan kiristää kilpailua myös elintarvikemarkkinoilla. On mahdollista, että kiristynyt kilpailu johtaa elintarvikeyritysten voimakkaaseen keskittymiseen ja kansainvälistymiseen. Tämä kehitys saattaa olla kohtalokas suomalaisille yrityksille, jotka ovat euroopalaisittain varsin pieniä. Ja jos elintarvikkeiden jalostussektori ei pärjää, ei maataloustuotannolakaan ole elinmahdollisuuksia. Toisaalta osa keskisuurista suomalaisista elintarvikeyrityksistä kyllä hyötyy viennin edellytysten paranemisesta euroalueen muodostumisen myötä, mutta riskien takia elintarvikesektorinkin etu olisi odottaa ja katsoa.

Metsäsektorille yhteinen valuutta- ja rahapolitiikka aiheuttavat vielä suuremman riskin. Emu-oloissa talouden joustotarve purkautuu ensinnä kantohintoihin, mikä puolestaan vähentää

nopeasti puukauppaa ja sen myötä taloudellista aktiviteettia maaseudulla. Jos tehtaiden puuhoito tällaisessa tilanteessa joutuu vaaraan, johtaako se markkinatalouden vastaisesti pakotoimiin puuhuollon turvaamiseksi? Riskit metsäsektorin osalta ovatkin varsin suuret, joten johtopäätös on jälleen: Parempi odottaa ja katsoa.

Arvoisa puhemies! Vaikka itse päätös on tärkeämpi kuin sen toteutustapa, ei voida sivuuttaa sitä, millä keveydellä hallitus ja erityisesti perustuslakia kunnioittavana puolueena pidetty kokoomus on valmis toimimaan tarkoitus pyhittää keinot -periaatteella. Vaikka perustuslakivaliokunta on pitänyt hallituksen omaksumaa asian käsittelytapaa perustuslain kannalta hyväksyttävänä, on huomattava, että perustuslain mukaan mitään pakkoa toimia sillä tavoin kuin nyt toimitaan ei ole. Tuskin löytyy kansalaista, joka ei suuresti ihmettelisi sitä, kuinka on mahdollista päättää omasta valuutasta luopumisesta yksinkertaisella äänten enemmistöllä, kun esimerkiksi metsänhoitomaksun perusteet edellyttänevät perustuslain säätämisyjärjestystä.

Jos perustuslain henkeä olisi kunnioitettu ja toimittu legitiimillä eli yleisesti hyväksyttävällä tavalla, olisi perustuslain 72 §, jossa säädetään, että Suomen valuutta on markka, pitänyt esittää muutettavaksi tässä samassa yhteydessä. On pilkantekoa sanoa, että pykälään voidaan aikanaan sopivassa tilanteessa muuttaa, perustuslain säätämisyjärjestyksessä, kun pykälän sisältö on aikoja sitten menettänyt merkityksensä. Tällainen menettely on täysin tuomittava.

Arvoisa puhemies! Haluan lopuksi vielä palata arvioon siitä, merkitseekö yhteiseen valuuttaan siirtyminen kehitystä kohti liittovaltiota. On päivänselvää, että kansallisen rahapolitiikan loppuminen ja rahapolitiittisen vallan siirtäminen yhteiseen hoitoon merkitsee siirtymistä kohti liittovaltion kaltaista tehtävien jakoa. Tehtävät ja toimivalta yhteisesti hoidettavien ja kansallisesti hoidettavien asioiden välillä jaetaan pitkälle kuten liittovaltiossa menetellään.

Tässä samassa yhteydessä ei kuitenkaan luoda näiden asioiden hoitamiseksi tarvittavia kansanvaltaisia rakenteita, toisin sanoen liittovaltion tapaista päätöksentekorakennetta. Eivätkä EU:n kansalaiset olisikaan valmiita liittovaltion muodostamiseen. Onkin suuri vaara, että syntyy vakava epätasapaino demokraattisten instituutioiden kehittämisen ja toimivallan siirron välillä. Voi olla, että Emun toteutumisen jälkeen pienten maiden etu vaatii siirtymistä liittovaltio-

rakenteeseen. Suuret maathan kyllä kykenevät aina hoitamaan etunsa olipa hallintorakenne mikä tahansa.

EU:n kykenemättömyys kehittää yhtä aikaa sekä demokraattista että tehokasta hallintoa saattaa koitua taakaksi kaikille jäsenmaille. Pahin uhkakuva on se, että EU:n hallinnon hitaus, tehottomuus ja byrokraattisuus halvaannuttavat sen toiminnan ja tavoiteltu kilpailuetu kääntyykin jäsenmaiden painolastiksi. Tämänkin riskin takia olisi nyt parempi odottaa ja katsoa.

Ed. Perho: Arvoisa puhemies! Emu-jäsenyyden kohdalla keskustelu on hyvin pitkälle kiteytynyt siihen, millaista talouspolitiikkaa Emu-oloissa voidaan harjoittaa tai toisinpäin, onko Suomella mahdollisuus harjoittaa kovin erilaista talouspolitiikkaa Emun ulkopuolella. Kysymys tällöin on lähinnä nimenomaan valuuttakurssipolitiikasta eli devalvaatioiden mahdollisuudesta, johon ed. Korkea-ajakin puheenvuorossaan tätä sanaa mainitsematta siinä mielessä viittasi, että hän ennakoii metsäteollisuuden ongelmia, joista perinteisesti on selvitty devalvoimalla.

Asiantuntija-arviot kuitenkin toistavat sen, että siirtyminen Emu-olosuhteissa toteutettavaan talouspolitiikkaan ei merkitse ratkaisevaa muutosta Suomen talouspolitiikan perusteisiin. Eli kysymys on jo valitun, jo noudatetun talouspolitiikan ja integraatiopoliittisen linjan jatkamisesta. Sen sijaan ulkopuolelle jäävät valtiot joutuvat tavoittelemaan samoja asioita — vakaata taloutta, kestäväää kasvua — samanlaisella talouspolitiikalla kuin euroalueen maat, mutta epävakaimmissa olosuhteissa ja todennäköisesti jopa korkeammin kustannuksin.

Nythan pyritään siihen, että Emu-jäsenyyden hyödyt toisivat Suomelle sellaisia etuja, sellaisia kasvuvaikutuksia, että ne arvioitaessa etuja ja hyötyjä keskenään varsinkin pidemmällä tähtäimellä osoittaisivat hyötyjen olevan haittoja suurempia. On tietysti mahdotonta täsmällisesti ennakoida Talous- ja rahaliiton avulla tehostuvien sisämarkkinoiden aikaansaamien kasvuvaikutusten kokonaissummaa tai kohdentumista. Emua ei ole mahdollista tarkastella yksittäisenä kasvutekijänä, sillä se vaikuttaa syvällisesti jäsenmaiden talouksiin, ja toisaalta lukuisat Emusta riippumattomat tekijät vaikuttavat samaan aikaan taloudelliseen menestykseen. Eli siinä vaiheessa kun sitten aikanaan me tai jotkut muut arvioivat Emun vaikutuksia, he eivät voi tehdä sitä irrallaan muista tekijöistä.

On arvioitu nimenomaan niin, että mikäli Talous- ja rahaliiton seurauksena talouden vakaus lisääntyy, korkotasoa alenee pysyvästi, investoinnit lisääntyvät, yhteisen rahan käyttöönotto vaikuttaa myös nimenomaan työllisyys- ja palkka-kehitykseen positiivisesti. Tämän totean siksi, että hyvin paljon on esitetty arvioita päinvastaisesta kehityksestä. Positiivisia vaikutuksia odotetaan myös julkisen talouden rahoitusasemaan ja tasapainoon. Siten ei ole perusteltua syytä olettaa, että Emu-jäsenyys kasvattaisi työttömyyttä ja alentaisi palkkoja.

Tässä keskustelussa ja Emu-kritiikissä on Talous- ja rahaliiton suurimmaksi haitaksi laskettu yleensä juuri se, että Emu-maat menettävät mahdollisuuden itsenäiseen raha- ja valuuttakurssipolitiikkaan. Mutta vaikka Suomi jäisi Emu-alueen ulkopuolelle, paluuta aikaisempaan aktiiviseen valuuttakurssipolitiikkaan ei ole. Vaihtoehtoina olisivat ainoastaan liittyminen erm 2-järjestelmään tai valuutan kelluttaminen. Molemmissa tapauksissa raha- ja valuuttakurssipolitiittinen itsenäisyys on varsin rajoitettua ja riippuvuus euroalueesta silti suurta. Yhteisen valuutan oloissa minkään ulkopuolellekaan jättäytyvän EU-maan on mahdotonta korjata kansallista kustannustasoaan valuuttakurssipolitiikan avulla.

Täällä erityisesti opposition puheenvuoroissa on toistamiseen korostettu sitä, että Suomi ei ole valmis Emu-olosuhteisiin. "Meidän rakentamamme ei ole sopeutettu." Tätä yleistä aika hämää sanontaa on käytetty moneen otteeseen ja todettu, että Suomen velkaantuminen on vielä sitä luokkaa, että myös se on este Emuun menolle ensimmäisten joukossa.

Valtiovarainvaliokunta mietinnössään, vaikka se hyvin monipuolisesti tarkasteli tätä kysymystä, kriittisestikin monelta osin, totesi, että on ollut myönteistä havaita se, että Suomessa on ryhdytty toimenpiteisiin talouspoliittisten rakenteiden muuttamiseksi Emu-olosuhteisiin sopiviksi. Valtiontaloutta on vahvistettu ja tällä kohden on syytä mainita se, että tilanne velkaantumisen, velanoton ja velanhoidokustannusten välillä on sellainen, että uudella velalla ei makseta vanhojen velkojen hoitokustannuksia, ja tämä on yksi sellainen käännekohta, joka on hyvin myönteisesti pantava merkille.

Mitä tulee yritysten kilpailukykyyn, yritysten taseet ja omavaraisuus ovat vahvistuneet. Tämän valtiovarainvaliokunta myös lausunnossaan totesi. Puskurirahastot, joita täällä on vähätelty — ja kukaan ei ole väittänytään, että niillä ratkais-

taisiin suuren luokan ongelmia — on kuitenkin syytä mainita, koska ne muiden toimenpiteiden ohessa ovat käyttökelpoisia.

Ed. Korkeaoja puheenvuorossaan arvioi niitä lähtökohtia, joiden vuoksi Emuun ollaan lähdössä, ja totesi, että oikeiston tavoitteena olisi työmarkkinoiden vallan vähentäminen. Minusta tämä on aika outo väite ottaen huomioon sen, minkälaisen tupoperinteen mukaisesti on toimittu viime vuodet, ja ottaen huomioon sen, että Emuun valmistautumista on tehty nimenomaan yhteistyössä työmarkkinaosapuolten ja hallituksen kesken. Se sopimusmekanismi, joka meillä liittokohtaisesti on käytössä, jo sinällään on yksi keino sopeutua tilanteisiin, joissa jonkin alan kilpailutilanne vaatii erityisiä toimenpiteitä. Paikallisen sopimisen keinot ovat käytössä, ja tämä on juuri sitä työreformia, jota täällä on kaivattu. Meillä on näitä keinoja jo olemassa, jos ja kun niitä vain halutaan käyttää.

On tosiasia, että Talous- ja rahaliiton riskit koettelevat enemmän juuri pientä ja keskisuurta teollisuutta. Yksi tärkeä vaikutus on se, että Talous- ja rahaliiton jäsenenä toimialakohtaiset häiriöt eivät välttämättä leviä koko kansantalouteen, vaan häiriöihin voidaan sopeutua toimialan sisäisin joustoin. Avoimen sektorin yritykset sekä työntekijät joutuvat kantamaan oman toimialansa suhdannehäiriöistä koituvat haitat itse ilman, että jonkin vientialan ongelmia ratkottaisiin koko kansantalouden tasolla esimerkiksi valuuttakurssipolitiikalla. Yksittäisen toimialan kannalta tästä voi tietysti koitua haittoja mutta koko kansantalouden kannalta hyötyjä.

Jos mietitään devalvaatiopolitiikan vaikutuksia Suomen kansantalouteen ja erilaisiin palkansaajaryhmiin, korkeasta inflaatiosta ja sen hoitokeinona käytetystä devalvaatiosta ovat hyötynneet nimenomaan miesvaltaiset alat, metsäteollisuus, mutta devalvaatioiden kielteiset seuraukset ovat kantaneet kotimarkkina-alat ja julkisilla sektoreilla työskentelevät palkansaajat, useimmiten nimenomaan naiset. Jos ajatellaan Emuolosuhteita näiden alojen kannalta ja sitä työmarkkinapolitiikkaa ja tulopolitiikkaa, joita meillä on perinteisesti harjoitettu, voi todeta, että devalvaatiopolitiikasta irti pääseminen on monen sellaisen toimialan etu, joka ei ole omalla painostusvoimallaan päässyt ulosmittaamaan hyötyjä siitä valuuttakurssipolitiikasta, jota meillä on harrastettu.

On ilman muuta selvää, että meiltä tässä talossa, hallitukselta, eri tahoilta suomalaisessa yhteiskunnassa, ei vähiten kunnilta, vaaditaan sen

miettimistä, millä tavalla voidaan ottaa vastaan seuraava suhdannetaantuma, ja me joudumme tätä miettimään joka tapauksessa, miettimään sitä, mikä on 2000-luvun hyvinvointipolitiikkaa. Siinä mielessä täällä siteerattu ministeri Niinistön toteamus meidän eläkepolitiikastamme tarkoittaa lähinnä sitä, että meidän pitää ei eläketa-soa leikkaamalla vaan keskimääräistä eläkkeellesiirtymisikää korottamalla eri keinoin päästä vähentämään sitä painetta, joka kohdistuu varsinkin suurten ikäluokkien eläköityessä meidän eläkemenoihimme. Tällähän me pyrimme vain pitämään veroasteen siedettävänä. Kysymyksen on niistä keinoista, joilla me hillitsemme sekä palkansaajien että työnantajien eläkemaksuja.

Suomalainen eläkejärjestelmä sinänsä eurooppalaisessa vertailussa on varustautunut varsin hyvin tuleviin valvointeisiin, mutta eläkepolitiikka Emussa vaatii omaa tarkasteluaan, ja meidän pitää pyrkiä työelämää muokkaamaan sillä tavalla, että työelämässä pysyminen nykyistä pitkempään olisi mahdollista.

Ed. A i t t o n i e m i (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Pariin asiaan kiinnittäisin huomiota. Jos me korkeasuhdanteen aikana velkaannumme 10 miljardia markkaa vuodessa, on selvä asia, että laman aikana ja ollessamme liittyneinä euroalueeseen, kun ei ole mitään joustoja muutoin kuin palkat, eläkkeet, kantohinnat, meillä kerjäläisten laumat täyttävät valtateitten varret. Se on aivan selvä. Se on rumasti sanottu, mutta näin valitettavasti sanon, ed. Perho, ja nimenomaan, koska meidän taloutemme on nyt niin huonossa, että ylikuumentuneen taloudenkin aikana 10 miljardia vuodessa tulee velkaa. Miten me pärjäämme laskusuhdanteen aikana, kun mikään ei jousta muu kuin sosiaalinen palkkapuoli ja se ikuinen kantohintapuoli?

Sitten te puhuitte korkotasosta. Ainakin minun kaappiini on tullut jokin Euroopan unionia ja euroaluetta koskeva asiakirja, jossa ovat muun muassa korkotaulukot ja inflaatiotaulukot. Ehkä ne olivat juuri voimassa olevia. Niiden perusteella korkotasoa on meillä varsin alhainen ja se merkitsee, jos me liitymme euroalueeseen, jonka korkotasoa tietyn ajan kuluessa tullaan harmonisoimaan, runsaan prosenttiyksikön nousua meidän korkoihimme. Siis meidän korkomme eivät laske euroalueeseen liittyminen johdosta vaan nousevat. Se on ihan itsestään selvä asia. Minä en ymmärrä, miten te näin väitätte, ed. Perho, joka olette älykäs ihminen ja hyvä kansanedustaja. Ehkä teillä on kova kiire tässä puo-

luesihteerin työssä ettekä ehdi näihin asoihin oikein tutustua. Mutta ihmettelen teidän korkonäkemystänne. Kuinka te voitte sanoa, että korot laskevat euroalueessa tällä perusteella?

Ed. K o r k e a o j a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kokoomuksen johto, Niinistö ja Perho, ei näytä näkevän eroa sen välillä, mitä tarkoitetaan joustavalla valuuttakurssipolitiikalla, valuutan kelluttamisella ja sitten tälläisellä Suomen historiasta tutulla inflaatio — devalvaatio-kierteellä. Suomen historiassahan perimmäinen ongelma on ollut kilpailijamaita korkeampi inflaatio, jonka johdosta kilpailukykyä menetettiin ja korjattiin devalvaatiolla.

Aivan toinen asia on se, että harjoitetaan joustavan valuuttakurssin politiikkaa, jota keskustan puolelta on tarjottu ja jota itse asiassa menestyksellisesti harjoitettiin vuodesta 93 vuoteen 96, jolloin Suomen markka kellui. Jos nyt valuuttamme kelluisi, se revalvoituisi. Markkinavoimat vaikuttaisivat niin. Se olisi Suomen kansantalouden kannalta edullista. Euro tulee olemaan kellova valuutta suhteessa jeniin ja dollariin. Se devalvoituu ja revalvoituu reaalityalouden kehityksen ja markkinoiden vaatimusten mukaisesti. Se on tervettä politiikkaa. Tämä vaihtoehto olisi mielestäni Suomelle käyttökelpoinen ja parempi kuin sitominen meidän kannaltamme mahdollisesti hyvinkin väärällä tavalla liikkuvaan euron kurssiin.

Ed. P u l l i a i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Yhdyn siihen ed. Aittoniemen näkemykseen, että ed. Perho kuuluu edustajien tiedolliseen ja taidolliseen eliittiin, mutta nyt tuli kyllä pari aika pahaa limboa ihan ehkä johtuen väsymyksestä puolenyön tienoossa.

Ensinnäkin ed. Aittoniemi jo kiinnitti huomiota korkoasiaan: siinä on etumerkkivirhe. Niihän sattuu silloin tällöin. Jos jotakin asiaa on julkisuudessa toivotettu, niin juuri tätä. On televisiossa näytetty niitä kuvia vaikka kuinka moneen kertaan.

Toinen on historiallinen limbo. Nimittäin devalvaatioaikakaudesta, joka sinänsä ei ole tavoittelemisen arvoinen, teillä on väärä kuva sen takia, että sinä aikana palkkasopimukset olivat ylikompensoituja, säännöllisesti ylikompensoituja. Ne olivat vielä julkisen talouden kannalta ylikompensoivia, kun siellä jouduttiin jälkihyvittämään sitä, kun teollisuus meni ohi. Eliikkä siitä tuli inflaatioautomaatti ja sillä tavalla se ulosmittaus otettiin takaisinmittauksena.

Ed. P e r h o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Voisin kuitata pidemmät puheet oleamalla samaa mieltä siitä, että pannaan väsymyksen tiliin, mutta se olisi ehkä hiukan halpahintainen vastaus.

Toki tähän korkoasiaan olen sen verran perehtynyt, että olen tietoinen siitä uhasta, että Emu-jäsenyys saattaa hitusen meidän nykyisin varsin alhaiseksi saatettua korkotasomme nostaa. Tarkoitukseni oli kuvailla lähinnä sitä, että sillä talouspolitiikalla, jota on arvosteltu siitä, että sen ainoa pyrkimys on saattaa Suomen talous eurokuntoon, olemme onnistuneet laskemaan korkotasomme nykyiselleen. Mutta kysymyksessä eivät ole missään tapauksessa mitkään dramaattiset nousu-uhdat.

Siinä, miten Suomessa pystytään vastaamaan epäsymmetrisiin sokkeihin, taas on kysymys siitä, pystyisimmekö me todellakin vastaamaan niihin oleellisesti paremmin Emun ulkopuolella, koska myös siinä tapauksessa joutuisimme hyvin saman kaltaista talouspolitiikkaa harjoittamaan kuin Emun sisälläkin. Niitä uhkia, joita meillä on kuntatasolla palvelusten järjestämisessä jne., me joudumme joka tapauksessa torjumaan, miettimään jo tällä hetkellä. Minusta on joka tapauksessa viisasta miettiä keinoja, millä me rajaamme ne palvelut, joita ei markkinoille voi heittää.

Ed. K a l l i s : Arvoisa rouva puhemies! Suomessa harjoitettu talouspolitiikka on ollut varsin onnistunutta, meidän elintasomme on maailman korkeimpia. Kun on moitittu aikaisemmin harjoitettua talouspolitiikkaa, silloin olisi myös pitänyt moittia sitä tulosta, minkä se on tuonut mukanaan. Minun mielestäni tulos on erinomainen.

Se, että Suomi on monesti devalvoinut, johtuu juuri niistä syistä, mitkä ed. Korkeaoja aikaisemmin on todennut. Me olemme menettäneet kilpailukykyä korkean inflaation takia ja kilpailukyky on yksinkertaisella tavalla palautettu muutamalla valuuttakursseja. On tietenkin toinen mahdollisuus palauttaa kilpailukykyä. Sitä yritettiin vuonna 91 niin sanotulla sisäisellä devalvaatiolla. Se ei onnistunut. Tuleeko se jatkossa onnistumaan, on mahdotonta sanoa. Teoriassa se on mahdollista, mutta pystyvätkö poliitikot tekemään sellaisia päätöksiä, jotka merkitsevät sisäistä devalvaatiota ja palauttavat kilpailukyvyn, se on asia, joka jää nähtäväksi.

Rouva puhemies! Haluaisin hieman analysoida niitä argumentteja, jotka esiintyvät mietinnössä, erityisesti argumentteja Emuun siirtymiseksi. Siinä on mainittu tietenkin aika monta

kohtaa. Löysin mietinnöstä seitsemän kohtaa, miksi meidän pitäisi ensimmäisten joukossa siirtä Emuun.

Todetaan, että ulkopuolelle jääminen voisi herättää epäluottamusta kansainvälisillä pääomamarkkinoilla. Kiinnitän huomiota tuohon verbiin: voisi herättää epäluottamusta. Tämä on pelkkä oletamus. Miten todennäköistä se on, on tietenkin vaikea sanoa. Mutta kun katsoo, mitä tapahtui Ruotsin kruunulle sen jälkeen, kun Ruotsin hallitus tai oikeastaan Ruotsin hallituspuolue päätti, ettei Ruotsi ensimmäisten joukossa siirry Emun kolmanteen vaiheeseen, niin seuraukset olivat, että Ruotsin kruunu vahvistui ja korot laskivat. Kävi päinvastoin kuin meidän mietinnössämme oletetaan tapahtuvan, jos Suomi jättäytyisi ulkopuolelle.

Edelleen mietinnössä todetaan, että ulkopuolelle jättäytyminen ei anna lisää talous- ja rahapolitiittista liikkumavaraa edellyttäen, ettei tapahdu sellaista odottamatonta taloudellista tai poliittista kehitystä, joka merkitsisi vakavaa epäsymmetristä häiriötä tai muutoin vaarantaisi joko kansallisten rahayksiköiden tai euron vakauden. Tämähän tarkoittaa sitä, että jos tällainen häiriö tapahtuisi, silloin ulkopuolelle jääminen antaisi enemmän liikkumavaraa. Jos ei mitään tapahdu, niin on aivan yhdentekevää, ollaanko Emun kolmannessa vaiheessa vai ollaanko sen ulkopuolella. Tällaisen häiriön esiintyessä, meillä on enemmän liikkumavaraa, jos jättydymme ulkopuolelle. Tämä on minun mielestäni pikemmin argumentti ulkopuolelle jättäytymiselle kuin argumentti siirtymiselle kolmanteen vaiheeseen.

Kolmanneksi todetaan, että yhteinen valuutta poistaa valuutan vaihtokustannukset. Tietenkin tämä pitää paikkansa. Mutta ne rahat, jotka tänä päivänä vastaavat valuutan vaihdon kustannuksia, pysyvät maassa, ne eivät siirry rajojen ulkopuolelle. On myös muistettava, että kyllä siirtyminen yhteiseen valuuttaan tuo mukanaan aika paljon kustannuksia, kustannuksia pankeille ja kustannuksia myös monelle monelle muulle.

Hintavertailu paranee, mainitaan yhtenä etuna. En minä tiedä, onko tämä nyt niin suuri etu. Kyllä tänä päivänä on loppujen lopuksi aika helppo muuttaa peset, D-markat ja frangit markoiksi ja niin edelleen. Ei tämä ole sellainen etu, joka pitäisi mainita argumenttina yhteiseen valuuttaan siirtymiselle. Tämän seurauksena annetaan ymmärtää, että yhteinen valuutta lisää kilpailua euroalueella juuri sen takia, että se pois-

taa valuutan vaihtokustannukset ja hintavertailu paranee.

Aikaisemmin tänä iltana on kysytty, onko tämmöisestä kasvavasta kilpailusta etua vai haittaa Suomelle. Minä luulen, että ei ole oikeastaan etua eikä ole haittaakaan, koska kilpailu on kyllä tänä päivänä äärettömän kovaa EU:n sisällä eikä hintavertailun paraneminen kovinkaan paljon kilpailua lisää.

Alhaisempi inflaatio on kuudes argumentti siirtymiselle. Tässä voi kyllä todeta, että inflaatio ei niinkään paljon riipu eurosta eikä muista maista, vaan inflaatio riippuu kyllä meistä itsestämme, riippuu ennen kaikkea tulopoliittisista ratkaisuista ja finanssipolitiikasta. Tietenkin tämä ulkopuolella oleminen on osoittanut, että me voimme omalla talouspolitiikallamme pitää inflaation kovassa kurissa. Jos inflaatio on ollut yhden prosentin luokkaa, niin eikö tämä ole riittävän hyvä esimerkki siitä, että pystymme todella omalla politiikalla pääsemään tuohon alhaisen inflaation tavoitteeseen?

Mietinnössä todetaan, että jos yhteisvaluutta ei ole uskottava, silloin korot ja inflaatio kasvavat, ja samassa kappaleessa mainitaan, että se, onko yhteinen valuutta uskottava, nähdään vasta käytännössä. Se pitää paikkansa. Emme me osaa sanoa, tuleeko yhteisvaluutta olemaan uskottava vai ei. Ei sitä voi argumenttina yhteiseen valuuttaan siirtymiselle käyttää.

Seitsemäs etu: Pääsemme mukaan päättämään. Onko tämä etu vai onko se haitta? Nyt me päätämme yksin rahapolitiikasta, valuuttapolitiikasta ja korkopolitiikasta. Mielestäni on kyllä suurempi etu, jos yksin omista asioista saa päättää, kuin se, että pääsee mukaan päättämään pienellä osuudella omista asioista ja muista asioista.

En näe mitään merkittävää etua siirtymisessä yhteiseen valuuttaan. Nämä äsken mainitut argumentit, seitsemän kappaletta, ovat aika köyhiä perusteluja.

Mitkä ovat sitten mahdolliset haitat? Tietenkin kaikkein suurin, ainakin minun mielestäni suurin haitta on se, että me menetämme mahdollisuuden itse päättää raha-, korko- ja valuuttapolitiikasta. Emme me tiedä, tuleeko eurosta heikko vai vahva valuutta. Jos katsomme, miten Suomen markka on kehittynyt muihin valuuttoihin nähden, niin voidaan todeta, että oikeastaan vain Saksan markka ja Luxemburgin valuutta ovat vahvistuneet markkaan nähden. (Ed. Pulliainen: Onko Luxemburgilla valuutta?) — Kyllä sillä on oma valuutta, (Ed. Pulliainen: Mikä se on?) joka

on vahvempi kuin Suomen markka. Mutta esimerkiksi Ranskan frangiin nähden Suomen markka on vahvistunut, pesetaan nähden, Portugalin escudoon nähden markka on vahvistunut. Se on vahvistunut lähes kaikkiin muihin valuuttoihin nähden ... (Ed. Aittoniemi: Luxemburgissa on frangi!) — Niin, Ranskan frangiin. — Kun katsoo, miten markka on kehittynyt näihin valuuttoihin nähden, voisi tehdä sellaisen johtopäätöksen, että eurosta tulee heikompi valuutta kuin Suomen markka on tänä päivänä.

Me siirrymme myös aivan uuteen ympäristöön ja joudumme siihen mukautumaan, ja siinä ympäristössä harjoitetaan toisenlaista politiikka kuin meillä perinteisesti on harjoitettu. Yhteinen valuutta on, kuten monta kertaa on todettu, askel kohti liittovaltiota ja se on myös peruuttamaton.

Kun katsoo näitä etuja ja haittoja, niin en minä ymmärrä, minkä takia meidän pitäisi ensimmäisten joukossa siirtyä yhteiseen valuuttaan, joka ei anna meille mitään selkeää etua, mutta on kuitenkin selkeä riskinotto.

Toinen varapuhemies: Asian käsittely keskeytetään.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Puolustusvaliokunnan täydennysvaali

Toinen varapuhemies: Päiväjärjestyksen 1) asiana on puolustusvaliokunnan täydennysvaali.

Kun täydennysvaalia varten vaalisäännön 7 ja 19 §:n mukaisesti jätetyssä ehdokaslistassa, jonka puhemies on tänään tarkastanut ja hyväksynyt, on puolustusvaliokunnan jäseneksi ehdotettu valittavaksi yhtä monta kuin vaalissa on valittavia, totean vaalisäännön 10 §:n nojalla, että

vaali on yksimielinen ja että valituksi on tullut ehdokaslistan mukaisesti ed. Pykäläinen.

Asia on loppuun käsitelty.

2) Hallituksen esitys laeiksi osakeyhtiölain, osuuskuntalain 9 luvun, asunto-osakeyhtiölain 6 luvun, asumisoikeusyhdistyksistä annetun lain 8 luvun, avoimesta yhtiöstä ja kommandiittiyhtiöstä annetun lain 9 luvun ja säätiölain 11 §:n sekä kirjanpitolain muuttamisesta

Kolmas käsittely

Hallituksen esitys 8/1998 vp

Talousvaliokunnan mietintö 5/1998 vp

Toinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotukset hyväksytään.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

Toinen varapuhemies: Eduskunnan seuraava täysistunto on huomenna keskiviikkona kello 14.

Täysistunto lopetetaan kello 23.59.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Seppo Tiitinen

